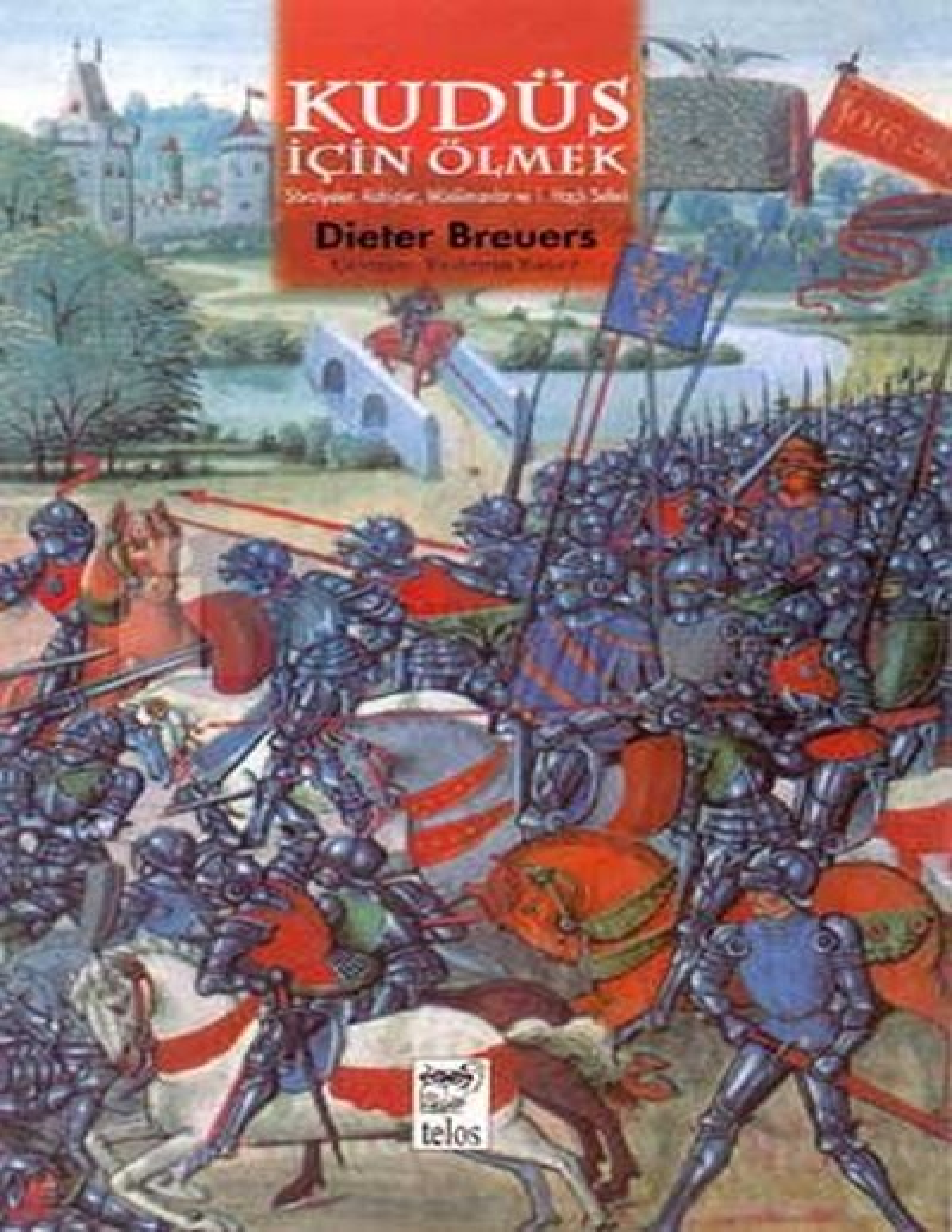

KUDÜS
İÇİN ÖLMEK
Şövalyeler, Rahipler, Müslümanlar ve I. Haçlı Seferi
Dieter Breuers
telos

Dieter Breuers

KUDÜS İÇİN ÖLMEK

Şövalyeler, Rahipler, Müslümanlar
ve Birinci Haçlı Seferi

Kitabın özgün Adı:
Sterben für Jarusalem

Almancadan Çeviren:
Yasemin Bayer

ISBN 975-545-190-0
Dizgi: Telos
Düzelti: Dr. Murat Görgülü
Kapak Resmi: Jean Froissart'ın "Chroniques" yapıtından Roosebeck meydan savaşı minyatürü (15.YY.)
Ofset Baskıya Hazırlık: Telos Yayıncılık
Kapak Tasarımı ve Uygulama: Fenni Özalp
Kapak, İç Baskı ve Cilt: Kayhan Matbaacılık

Birinci Basım
Eylül 2003
TELOS YAYINCILIK

İmam Adnan Sokak, No: 2 Kat: 3 80080 Beyoğlu-lstanbul
Telefon: (0212) 249 24 80 Faks: (0212) 249 25 48
www. telosyayincilik.com
e-posta: telos@telosyayincilik.com

NORMANLAR

Roma'nın Yakılıp Yıkılması Haziran 1083

ŞİŞMİŞ ET PARÇASININ üstündeki kara sinekler, siyah bir bulut dalgası halinde havalandılar. Bu et parçası, daha düne kadar yaşayan canlı bir insandı. Gri-sarımtırak renkli, iğrenç kokulu kütleden bir ok dışarı sarkmıştı; bir Longobart oku. Şövalye zanaati öğrenen genç çömez, Saksonya'nın ince oklarını, Suebya'nın daha güçlü oklarından ayırmasını biliyordu. Bu onun eğitiminin bir parçasıydı. Çıplak ayağını ölünün üstüne bastırıp, bedeni parçalayarak oku çekip çıkardı. Okla birlikte, çürümüş et parçaları da göğüs kafesinden kopup ayrıldı.

Delikanlı, "sadece kendi adamlarımızı değil, vurularak mazgallardan düşürülen Romalılar'ı da gömmek gerekir," diye düşündü. Bu, yalnızca Hıristiyanların insan sevgisinden değil, en azından cesetlerin çevreye koku yaymasını önlemek için de yapılmalıydı. Okun ucunu ve sapını bir demet otla temizlerken, boğazında bir öğürtü yükseldi. Bu sabah zaten iki kez küsmüştü. Artık sadece yeşil safra çıkartıyordu.

Üzerinde, Ebedi Kent'in, daha doğru söylemek gerekirse, Leo kentinin on beş metre yüksekliğindeki surları tehdit edercesine yükseliyordu. Papa IV. Leo, Aziz Peter Katedrali'nin çevresindeki semti surlarla çevirtmişti. Her ne kadar Ebedi Kentin büyük kısmı Tiber nehrinin diğer tarafında kalıyorsa da, "Leo kentine kim sahip olursa, er ya da geç tüm Roma'ya da o hâkim olur," denilirdi.

Öğle zamanıydı. Neredeyse dikey inen güneş ışınları insanı acımasızca yakıyordu. Sessizce ve hızla yoluna devam etti. Düz kayalıkların arasındaki otların içinde ok ve mızrak aradı. Yorgun kahramanlar çadırlarında horuldayarak uyurken, ona verilen görev buydu. İnce deri sicimlerle güç bela birbirine bağladığı üç tahta parçası ile kendisini yukarıdan gelecek saldırıya karşı korumaya çalışıyordu. Aslında gerçek bir kalkanı olmasını çok isterdi, ancak şimdilik şövalyelerinkine imrenerek bakmakla yetinmek zorundaydı.

Ve okları temizlemeye devam etti.

Savunmacıların kendisini hedef almadıklarını anlayana dek, dört mızrak ve on üç ok toplamıştı. Mazgalların arasında hiç kimse hareket etmiyordu. Toprağın üzerine derin bir sessizlik çökmüş durumdaydı. Kendisinin düzenli soluk alıp vermesinden ve vurulmuş birinin açık olan göğüs kafesini gagalayan şahinin boğuk sesinden başka ses duyulmuyordu.

Çömez, denemek için sol tarafa doğru birkaç adım koştu. Şahin öfkeyle havalandı. Başkaca da bir şey olmadı. Sonra sağ tarafa doğru otuz metre koştu. Sessizlik. Yalnızca şahin, badi badi yürüyerek yemeğine geri döndü. Genç, gürültü yaptı; daireler çizerek sıçradı, yumruğunu sıkarak surdakilere tehditler savurdu; aklına gelen bütün küfürleri sıraladı, ama yukarıda kıpırdayan bir şey olmadı. Ebedi Kenti savunanlar, acemi çocuğu dikkate almadılar. Öğle vakti ve sıcaktı. Kral Heinrich, iki yıldır Roma'yı almaya çalışıyordu, iki yıldan beri de, sadece onun adamları yaralanıp ölüyordu. Leo kenti ele geçirilemiyordu. Bu durumda, on beş yaşındaki bir "Tedesco" yu kim ciddiye alırdı ki?

Siesta vaktiydi. Hepsi o kadar. Çömez, topladığı on üç oku yere attı, mızrakları ve hatta kalkan olarak kullandığı üç tahtayı da. Ardından, koşmaya başladı. Karargâha geldiğinde önce birkaç tokat yedi; çünkü el kol hareketleri ve bağrış çağırışlarla derin uykularından uyandırılmaları şövalyeleri hırçınlaştırmıştı. Nihayetinde, şarap iyiydi ve üstelik bol miktardaydı. Hay melun şeytan, burada neler oluyordu? Bu bağırıp çağırmalar da neyin nesiydi? Bu çocuk, nöbetçisinin bile olmadığını söylediği surlarla ilgili neler saçmalıyordu? Bu saçmalığa kim inanırdı? Belki de bu bir tuzaktı! Ve insan, böyle bir şey için uykudan uyandırılıyordu.

"İşgüzar; cehenneme kadar yolu var!"

Ama sonunda uyandılar, zırhlarını giyip, merdivenlerini ve halatlarını aldılar, kılıçlarını ve kementlerini kuşanıp, Milano'dan gelen müttefiklerinin hâlâ horuldamakta oldukları çadırlara haber gönderdiler. Şimdi, özellikle sessiz olmaya çabalamalarına karşın, gürültü yapan ve heyecanlı davranan sarhoşlar gibiydiler.

Yarım saat sonra, sanki bir mucize sonucu gerçekten de terk edilmiş sur duvarından tırmanıp, tıpkı yırtıcı hayvanlar gibi soluyarak, uyuyan kente girdiler.

Bir süre sonra, ufak tefek, çirkin bir adam, bir avuç insanın eşliğinde caddelerden geçerek, yakınlarda bulunan Hadrian'ın mezarına kaçtı. Romalılar, şimdi orayı, mazgalındaki baş melek Mikail'in heykeline atfen,

"Melek Kalesi" diye adlandırıyorlardı. Savunması iyi olan bu sığınak, aylar öncesinden konforlu şekilde döşenmişti; çünkü kent sakinlerine güvenilmezdi ve soylu aileler de, tıpkı ucuz orospular gibi satın alınabilirdi. Tiber nehrinin öbür yanından artık gürültüler ve bağırtılar geliyordu. Alman şövalyeler, ev ev, saray saray, her yeri ele geçiriyorlardı. Ama ufak tefek adamı bulamıyorlardı. Papa Gregor, son anda, kendisini, can düşmanı IV. Heinrich'ten kurtarmış ve saklanmıştı.

O günden bu yana, bu ülkede tam on dört ay geçmişti. Meşru papa, bir yılı aşkındır yardım bekliyordu. Güneye düzinelerle kurye koşturmuştu, ama yollar kötüydü ve "Guiskard", yani "kurnaz tilki" lakabıyla da bilinen Norman dükü Robert, doğuda bir yerlerde Konstantinopol kralıyla dövüşüyordu. Papa Gregor, daha önce Canossa'da önünde diz çöküp haç çıkarmış olan cehennem kaçkını Alman imparatorunu geçen yıl karşıt Papa'nın elinden imparatorluk tacı giyerken, Melekler Kalesi'nin çatısından izlemek zorunda kalmıştı. Roma halkı da ona tezahüratta bulunmuştu.

Hain sıçanlar! Lanet olası dinsizler!

Gregor bir kez daha kendi hapishanesinin mazgallarında duruyordu. Ancak şimdi durum değişmişti: Almanlar kenti terk etmişti. Kuzeyde, uzaklardan -Via Flaminia'da- hâlâ Heinrich'in geri çekilen ordusunun çıkarttığı toz bulutları görülüyordu.

Gregor, bu döneğin, Roma'yı kurtarmak için yaklaşan orduya karşı koymaya cesaret edemeyen bu korkağın adını bir daha ağzına almamaya karar verdi. Ufak tefek adama otuz binden fazla adam sözü verilmişti, ama Normanların yaklaşmasını bildirir bir iz yoktu henüz. Gregor boşu boşuna güney tarafını gözetliyordu. Gökyüzü masmavi ve bulutsuzdu. Kısa süre sonra ise kan kırmızısına bürünecekti.

Robert Guiskard kuduruyordu. Çadırının içinde sinirli bir şekilde bir oraya, bir buraya gidip geliyordu. Girişte nöbet tutan asker Drago, onun küfürler savurduğunu duydu. Şimdi en iyisi, Dük'ün gözüne görünmemekti. Su hattının dağlardan gelip kente ulaştığı Kutsal Laurentius Kapısı önündeki diğer Norman çadırlarında da kızgınlık hüküm sürüyordu. Askerler haftalarca kuzeye yürümüşlerdi. Papa'nın kurtarıcısı olarak zaferle Roma'ya girmek istediler, ama Romalılar -hepsi de sefil hainler- kentin kapılarını sürgülediler ve Dük'e, "Alman vebasını Normandiya kolerasıyla değiş tokuş etmeyi düşünmediklerini" ilettiler. Çok şükür, Kralın ordusu gitmişti ve onlar artık kendi işlerini kendileri görebilirlerdi. Dük'ün Gregor'la ne şekilde anlaştığı, kenttekileri hiç ilgilendirmiyordu. Papa, her

ne kadar aynı zamanda Roma'nın da piskoposu olsa da, kentin hükümdarı değildi (bir Norman bu farkı ne kadar kavrayabilirse artık).

Bir de, eve dönüş yolculuğunun iyi geçmesi dileklerini sundular.

Dük, birkaç saat küfür savurup, buz gibi üç büyük kupa şarabı içtikten sonra sakinleşti. Bu arada, keşif yapan askerleri de geri döndüler. Kumandanları, durum değerlendirmesi için geldi. Durum, korkulduğu kadar ciddi değildi. Görünüşe göre, Roma'nın eli silah tutan erkekleri, ucu bucağı olmayan surların her bölümüne sahip çıkacak durumda değildi. Birkaç göstermelik saldırı için anlaşmaya varılır, sabah gün ağarırken özel bir birlik kenti dolaşarak, Almanlar'ın henüz çıktığı Via Flaminia'daki büyük kapıyı kırardı. Eski Mars Meydanı'nda alevler yükselir, Normanlar Tiber köprüsünden kente girerlerdi.

İmparator, Normandiyalı Dük'e, onunla kapışmayı düşünmediğini bildirir bir haber göndermişti. Neden düşünecekti ki? Robert'in askerlerinin şimdi Melek Kalesinden alıp, Lateran sarayına geri götürecekleri bu cüce yüzünden mi? Bohemund adındaki uzun boylu kumandan, birliğinin askerlerini daha saygılı davranmaları için uyardı. Ancak onlar, bu boduru en iyi halde bir uşak olarak görüyorlardı. Yine de homurdanarak boyun eğdiler. Çünkü Bohemund, Dük'ün oğluydu.

Drago, Tanrı'nın dünyadaki temsilcisini gerçekten de başka türlü düşlemişti. Fakat ufak tefek adam, toplanan orduyu kutsadığında, saflarındaki Müslümanlar dışında, tüm askerler gibi o da diz çöktü. Müslümanlar gülüyordu, ama ağızlarını elleriyle gizleyerek. Onlar başka birine inanıyorlardı ve onun yeryüzünde temsilcisi yoktu. Askerler, kıkırdayan Araplar'a kızgınlıkla baktılar. Onların sözüm ona Tanrıları'nın gösterebilecekleri bir resmi bile yoktu, ama bu kara derili maymunlar yine de diğerlerine gülmeyi biliyorlardı.

Bu kutsama töreninden sonra, evler biraz yağmalanmıştı. Eğer bir kent güç kullanarak ele geçirilecekse, askerlere yağmayı yasaklamak olanaksızdı. Özellikle de, soylular kulelerinde saklandıkları ve yoksul halktan da alacak fazla bir şey olmadığından, pek aşırıya kaçılmamıştı.

Dük, üç gün sonra bütün orduyu zafer kutlamasına davet etti. Şarap su gibi akıyordu. Papa, askerlere, kutsal ana kilise ve onun başı olarak kendisini her türden şiddete karşı korumaları için kendilerinin seçildiğine yemin ediyordu.

Asker de, şimdi arkadaşları gibi biraz sarhoş olmuştu. Tanrı'yı ve onun rahiplerini koruma düşüncesi hoşuna gitmişti. Bu görev, kesinlikle bir

köpeğin işkembesi kadar pis olan ruhundaki günahlarını da temizleyecekti. Bunu, kısa bir süre önce günah çıkartması için kendisini ikna eden rahip söylemişti. Asker daha düne kadar cehennemlikti; bugün ise birdenbire seçkin biri olmuştu. Bir an için mümince bir titreme hissetti; kırmızı sakalının üstüne düşen gözyaşını öfkeli bir şekilde ceketinin koluyla sildi.

Tam duygularıyla baş başa kalmışken, ansızın alarm sesleri kulakları tırmalamaya başladı: Borular çalıyor, ön avluda silahların şakırtısı işitiliyordu. Acaba Almanlar mı geri gelmişti? Ancak bunlar, gecenin karanlığından yararlanarak kulelerinden çıkmaya cesaret eden soylu Romalılar'dan başkası değildi. Anlaşıldığına göre, sarhoş Normanları kolayca öldüreceklerini sanıyorlardı. Normanlar ise, tüyler ürpertici savaş naraları "Guiskard"ı atıyor, o andan itibaren kente gerçekten de savaş hakim oluyordu.

Gözlerini kan bürümüş şekilde, metropolden geriye kalan son görkemli şeyleri de yakıp yıkan askerlere, ne Romalılar'a hâlâ kırgın olan Papa, ne de Dük karıştı. Kentten üç gün boyunca dumanlar yükseldi. O andan itibaren de antik Roma'dan eser kalmadı.

Öldürülmüş olan bir kadının morarmış dili çenesine doğru sarkıyor, siyah saçlarının üstünde çiy parıldıyordu. Drago kadını ayaklarından kavradı. Ayakları sert ve soğuktu. Onlar bunu dün gece yapmış olmalıydılar.

Normanlar dün senatörün sarayına zorla girmiş, "Guiskard!" diye bağırıp çağırmışlardı: Guiskard! Tüm kentte onların haykırışları çınlamıştı. Asker iyice sarhoş olmaya başlamıştı.

Sadece birkaç saat mi geçmişti olayın üstünden?

Aventin ele geçirilen bahçesindeki soylar kulesinde, hafif sabah rüzgârında oraya buraya sallanan cesede şaşkınlıkla dikti gözlerini. Drago çalılıklara kustu: Bu, şarabın etkisiyleydi, kadının cesedinden iğrendiği için değil.

Ziyafetten sonraki şiddet taşkınlıklarında, diğer üç Norman ile çapulculuk ederek caddelerde dolaştığı doğruydu. Senatörü vurarak öldürdüğünü ve onun çocuklarını, o gece belki de hayatının işini yapmış olan bir Yahudi köle tüccarına sattığını da yadsımıyordu... Romalı senatörün çocuklarının satışa sunulduğu görülmüş bir şey değildi. Buna karşılık kadına hiç dokunmamıştı. Boyun eğinceye dek dövmek zorunda olduğu kadınlar, onda istek uyandırmıyordu. Halbuki onların kadın köleleri istekli ve korkusuzdu.

Tepinen kadını, yüzünü tırmalamak istediğinden, bel kemeriyle bağlamak zorunda kalmıştı. Neden kadını da Yahudi'ye okutmadığını hâlâ

anımsayamıyordu. Gece geç vakit kadın bel kemerinden kurtulup, kendini asmıştı.

"Aptal şey," diye düşündü. Çünkü, o kendisine yeni bir koca bulabilecek kadar gençti ve adamdan yeni çocukları da olabilirdi.

Bir bıçakla kemeri kesip kadının cesedini yere bıraktı. Kadının giysilerini düzeltip yüzünü de bir örtüyle örttü. Belki de kargalar keşfetmeden önce bulurlardı onu. Çocukların satışından kazandığı altın paraların bulunduğu keseyi yokladı; sonra atını çözüp, eğerin üstüne sıçradı. Çiçekler arasında bulunan kadının cesedine takıldı bakışları. Lateran sarayını, ufak tefek Papa'yı, sövüp sayan rahibi ve onun ölümsüz ruhunu anımsadı.

Bir köpeğin pis karnını düşünmemeyi denedi ve kiliseye, yakın zamanda gerçekten de büyük minnet borcu olduğu sonucuna vardı.

BASKIN

Oder Nehri Kenarındaki Oboritler Köyü Mart 1085

KÜÇÜK HERİF, KÜSTAHÇA sırıtarak ona bakıyordu. Düz bedeninin ortasından kocaman ve kan kırmızısı renkteki cinsel organı sarkıyordu. Genç kadın isteksizce ve tiksinerek önündeki ufak kabı taze keçi kanıyla doldurdu ve bir avuç darıyı kabın içine serpti. Ertesi gün darı taneleri yok olacaktı. Arada bir, -erkeklere güç veren Tanrı'yı temsil etse de- alaca renklerle boyanmış bir tahta figürün kan içemeyeceği ve darı tanelerini yiyemeyeceği geliyordu aklına. Bu yemek belki de sadece fareleri besliyordu. Fakat böyle düşünmesi tehlikeliydi; bundan kocasına söz edecek olursa, ondan dayak yiyebilirdi.

Ufak heykeli inceliyor ve içindeki, bir zamanlar babasının yaptığı demirden ufacık miğferi düzeltme isteğine karşı direniyordu. Bir kadının Tanrı'ya dokunması yasaktı. Bunu daha çocukken öğrenmişti. Anlattıklarının kimisini akıllıca, ama çoğunu da çocuksu bulduğu, kafasının arka tarafındaki saçları kazınmış kızıl saçlı rahip de, bütün çabalarına rağmen, onun tanrıların lanetinden duyduğu korkuyu yok edememişti.

Kadın, evin arka tarafındaki en karanlık bölümde bulunan oyuğu özenle kapattı ve büyük kurt postunu kaba kalasların üzerine astı. Gözleri, yatak olarak kullanılan peykeye kaydı. Günlerdir orada yalnız yatıyordu. Kabile reisi olan kocası bir düzine savaşçıyla bir talan seferine çıkmıştı. Onun saçlarını ve koltuk altı kokusunu özlüyordu. Tabii başka şeyleri de.

Şimdi yemekle uğraşmanın zamanıydı. Duna'nın kulübesinden çıkıp geldiğini gören demirci, çalışmasına ara verdi. Kızıyla gurur duyuyordu. Sözcük dağarcığında böylesi nitelendirmeler olsaydı, onu alımlı bulduğunu söyleyebilirdi. Eteğinin ve bluzunun her zamanki gibi temiz olduğunu ve siyah saçlarını güzel bir kırmızı kurdele ile ördüğünü görmek, onu memnun etti. Özgür doğmuş bir kadın, özellikle de bir reisin karısı, çobanların kanlan gibi dolaşmamalıydı. Karısı ve kendisi, kızını böyle eğitmişti. Kabile reisi, onun kızını geçen yaz kendi evine almıştı.

Kızının boynundaki kolyeyi incelerken derin düşüncelere daldı demirci. Kolye işlenmiş altından, buralarda bulunmayan ve düşüncesine göre hiçbir

işe yaramayan nadir bir metaldendi. Ağır değildi. Bir kılıç ya da hançer yapmak için çok yumuşaktı. Ondan bir kupa, ziynet eşyası, iğne, üzeri oymalı kıymetli taşlı bir şey, yüzük ve bilezik yapılabilirdi belki de.

Bir de, tabak gibi dümdüz, ama bir başparmağın tırnağından daha büyük olmayan şu yuvarlak gümüş ve altın parçaları vardı. Bunların üzerinde garip işaretler, bazen de bir adamın kafası bulunuyordu. Bu adama, güneşin battığı bir yerlerde "imparator" diyorlarmış, "büyük reis" gibi bir anlama geliyormuş. Anlatıldığına göre, oralarda, bu ufak tabağı, bir kadınla ya da bir sığırla takas etmek mümkünmüş. Demirci bundan biraz kuşkuluydu. Kim böylesine değerli şeyleri, böylesine değeri düşük bir metal karşılığında verirdi ki?

Buna karşın, damadı başka türlü düşünüyor "soylu" olarak nitelendirdiği bu metalleri topluyordu. Demirci, yüzünü buruşturuyor, yumuşak ve hafif bir metal, nasıl olur da, bronzdan ya da hatta demirden daha değerli olur diye düşünüyordu. "Bu ufak parça ve onların toplamından oluşan hazine yitirilmediği sürece, insana mutluluk ve refah getirir," diyordu damat. Böylece, içi altın ve gümüş parçalan dolu büyük toprak testileri Oder nehrine batırmıştı. Testinin içindekiler orada sonsuza dek kalmalıydı. Gömülü testiyi kimse bulmadığı sürece, genç reisin durumu parlak olacaktı.

Demirci, artık aklar düşmeye başlayan sakalının arasından anlaşılmayan bir şeyler mırıldandı. Kızının mutluluğunun sürmesi ona yeterliydi. "Belki de şimdi hamiledir," diye düşündü ve tepeden aşağıya, su baskınına uğramış çayırlara baktı. Hava, bu mevsim için aslında sıcak sayılırdı. Nehir kabarmıştı. Bu durum, ormanın kenarındaki tepede bulunan Oborit yerleşim yerini üç taraftan saldırılamaz kılıyordu. Tehlike, gelse gelse, orman tarafından gelebilirdi. Ama burası da neredeyse geçilemez durumdaydı. Ayrıca bu mevsim, savaş yürütmek için henüz çok erkendi. En azından, büyük nehir çevresindeki insanların neredeyse tamamı böyle düşünüyordu, işte, damadı da, bu nedenden dolayı savaşçılarıyla yola çıkmıştı. Onlar beraberlerinde, kürkler ve ziynet eşyaları, hatta belki de o küçük gümüş ve altın tabaklar ya da daha iyisi, silahlar ve belki de, doğru dürüst bir Saksonya kılıcı getireceklerdi.

Demirci, kömürcünün haftalar önce ormanda donarak ölmesinden bu yana, ağır kayın kütüklerini odunluktan, içinde odun kömürü elde etmeye çalıştığı ilkel kömür ocağı bulunan yere kendisi taşımak zorundaydı. Balta, kömürcünün bacağına çarpmış ve baldır kemiğini paramparça etmişti.

Karlar içinde iki saat baygın yatmış, kendine geldiğinde ise, çok kan kaybettiğinden, inine dönecek gücü kalmamıştı

Kurtlar gelmeden önce ceset taş gibi donduğu için, onu uygun şekilde toprağa vermek olanağı bulunmuştu. Ancak, gömerken, can çekişmesi sırasında açık kalmış olan kollarını, kırmak zorunda kalmışlardı. Çünkü, iyice donmuş toprakta baltalarla o kadar geniş bir mezar kazmak istememişlerdi. İş zaten yeterince yorucuydu.

Kömürcü, kötü huylu ve geçimsiz bir adamdı. Bu nedenle onun yokluğunu kimse hissetmedi. Ancak, demirci açısından aynı şey söylenemezdi ve onun ölümünden bu yana demirlerinin kalitesi epeyce kötüleşmişti. Onun demirleri ancak, at nalı, orak, çekiç ya da bazı çivilerin imal edilmesinde işe yarıyordu. Ama yeni bir saban demiri ya da kılıç yapmaya uygun değildi. Buna karşın, yine de demirci halinden memnun görünüyordu. Kavak ağaçlarının yumuşak tahtasından ve geyik boynuzundan saplar yapıyor, yaban domuzunun azı dişlerini işliyor, ayı dişlerinden kolyeler çıkarıyor, sağlam sandıklar yapıyor, boyalan karıştırmayı ve derileri tabaklamayı da biliyordu. Ve onun güzel bir kızı vardı.

Çoban, aydınlık bir yerde çömelmişti. Yüksek kayın ağaçlarının altında çobansümbülü çalılıkları vardı ve kara bir domuz, çalılıkların arasındaki toprağı durmaksızın eşeliyordu. Tek tek her bir hayvanın kime ait olduğunu bilmiyordu. Bu, onun açısından önemli de değildi. Sabahları otuz dört domuzu çalılıklarda güdüyor, hava kararmaya başladığında da otuz dört domuzu geri getiriyordu. Eve gidiş yolunu onlara göstermeye gerek yoktu. Onun dikkat etmesi gereken şey, domuzların otuz dört tane olmasıydı.

Karınları doymuş olan domuzlar ahıra dönüp kendilerini, keyifle ateşin yanına bıraktıklarında, çoban da, yarı yıkık odun kömürlüğü sundurmasının altında uyuması için, demircinin kendisine izin vermesinden memnun olurdu. Aslında çoban sahipsizdi ve herhangi biri onu öldürse, ceza bile yemezdi.

Ama o zaman domuzlara kim bakardı? Genç karısı birkaç ay önce ilk çocuğun doğumunda ölünce, kendisini üç hafta boyunca içkiye vermişti. Sonunda, sarhoşken azgınlığını komşusu dul bir kadınla tatmin etmek fikrine kapılmıştı. Kadının bağırtısı üzerine neredeyse köyün yarısı toplanmış ve çoban, esaslı bir şekilde cezalandırıldıktan sonra, toplumdan dışlanmış ' biri olarak ormana sürülmüştü. Hayalarına dokunmadıkları için

seviniyordu ama burnu fena hırpalanmış; yüzünün ortasında çirkin bir delik açılmıştı: o zamandan bu yana, dudakları da yoktu artık.

Çalıların arasından bir çıtırtı sesi geldi. Domuzlar çalılar arasında kayın kozalakları aradıklarında bu tür sesler çıkardı ama bu seferki çatırtı başkaydı. Adam, hemen kendine geldi. Kemerine bağlı olan borazanını yokladı. Çünkü haydutlar geldiğinde, borazanı çalarak alarm vermek, bağırmak ve köylüleri yardıma çağırmak zorundaydı. Aksi halde, çalınan hayvanları ödemek durumunda kalırdı.

Rahip, sırtını geniş bir karaağaca dayamış oturuyor ve genç kadının arkasından bakıyordu. Geceleri rüyasında onu görüyor, gündüzleri de hayal ediyordu. Ama sonrasında yaptığı şey günah sayılırdı. Bunu çok iyi biliyor ve bundan ötürü de arada bir, rahip olmaktansa, gayet sıradan bir yoksul -halk- papazı olmak, tombul bir kadının kollarında uyumak ve o her tarafını ellerken uyanmak istiyordu. Bu da gerçi günahtı, ama bütün rahipler bunu yapardı ve bu nedenle de bu günah, şehvet düşkünü bir rahibin evli kadınların ardından ağzı açık bakması kadar büyük olmazdı. Vesaire vesaire...

Diğer yandan, reisin karısına dokunması halinde bile, reis onu korkunç bir şekilde cezalandırıp öldürürdü; hatta bunu reisten önce belki de kadının babası yapardı. Rahip, köydeki büyük haçın yapılmasında kendisine yardımcı olan demirciyle aslında iyi anlaşıyordu. Haç, köyün çimenlik alanındaydı ve rahip, orada çocuklara İsa'yı, İsa'nın nasıl doğduğunu, yetiştiğini anlatıyordu. Burada biraz palavra atmak zorunda kalıyordu. O her ne kadar Tanrı'sının gençliği hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmese de, çocukları iyi tanıyor, gelişip büyüyen İsa'nın sadece kavgacı ve vahşi bir adam olarak onlara daha yakın geleceğini hissediyordu.

Kadınlar da, canları sıkıldığı zaman onu dinliyorlardı. Vicdanen rahatsız etmesine karşın, uzun zamandan beri Meryem Ana'nın bekâretinden söz etmekten kaçınıyordu. Oborit kadınları Meryem'i haftada en az üç kez beceren aziz Yusuf'u, adaleli bir marangoz olarak düşünmeyi daha çok seviyorlar ve İsa'nın neden tek çocuk olarak kaldığı sorusu onları her şeyden daha çok ilgilendiriyordu. Bu ayva tüylü din adamının kadınların düşük yapmaları üzerine söyleyebilecek bir sözü de yoktu.

Rahip içini çekti. Bu kadınlara cinsel perhizin erdemlerini bile anlatamazken, bir dereceye kadar Hıristiyanlaştırdığı Oboritlerin güney tarafında yaşayan vahşi Liutizleri nasıl imana getirecekti.

Duna, çayırdan geçerek ona doğru geldi. Her öğleyin yaptığı gibi sessizce eğilip ayaklarının önüne bir tas yemek koydu. Bugün bakla pişirmişti; hatta yemeğin içinde, üstünde et parçaları bulunan bir kemik parçası bile vardı. Duna öne doğru eğildiğinde elbisenin dekoltesinden, göğüslerini ve biraz daha fazlasını gördü.

Tanrı beni cezalandıracak, diye düşündü.

Ok çobanın uyluğunu delerken, tok bir ses çıkardı. Okun sapındaki tüyleri görünce gözlerine inanamadı: Liutizler. Aklına başka bir şey gelmedi. Ama sonrasında borazanı eline aldı. Ama dudakları ve burnu olmadan borazanı üflemesi kolay değildi; sadece, domuzların bile zor duyduğu boğuk bir ses çıkarabildi.

İkinci ok gırtlağını parçaladı. Bir ayının omurgasından özenle yapılmış kancalı okun ucu, nefes borusunu delerek, ensesindeki kaslara saplanıp kaldı. Çoban hırıltılar çıkararak sırtüstü yere düştü. Birkaç saniye boyunca kendi kanını yuttu; çılgınca çırpındı ve sonunda hareketsiz kaldı.

Çobansümbülü çalılığından, yüzleri sarı siyaha boyanmış, saçları kuş tüyleriyle süslü, yere doğru eğilmiş adamlar çıktılar. Ölü adamın yüzünün ortasındaki deliğe baktılar. İçlerinden biri her olasılığa karşı, bir bıçak daha sapladı. Sonra da sessizce köye yaklaştılar.

Açık ateş üstündeki bir kancaya asılı olarak duran demir kazana doğru eğildi kadın. Yeni kesilmiş odunun mavimtırak dumanı, kıvrılarak tavandaki delikten yükseliyordu. Babası, insanı ele veren duman çıkmaması için kuru odun kullanması konusunda onu daha çocukken ne kadar uyarmış olsa da, o bu kokuyu seviyordu. Ama henüz mart ayıydı ve daha ilkbaharın başlangıcında -kendi kocasınınkinin dışında- savaş olmazdı. Ama o işini bilirdi.

Kadın ortalarda dolanıyordu. Omuzuna hafifçe bir şey dokundu. Kendisine mızrağını doğrultmuş adamı gördüğünde hiç bağırmadı. Yanmakta olan bir odunu kavradı ve adamın yüzüne fırlattı. Adam rahatlıkla yana kaçtı. Buradan kaçmalı, diye düşündü kadın, ama kulübenin sadece bir kapısı vardı ve o kapıyı da üç adam tutmuştu; tipik Liutizler, bitli, kokmuş Liutizler.

Onları, delikli dudaklarından, boyunlarına astıkları kesilmiş ve tütsülenmiş kulak parçalarından oluşan iğrenç kolyelerinden, yağlı siyah saçlarından, göz kamaştırıcı parlak boyalarla boyadıkları yüzlerinden, kunduz derisinden yapılmış ayakkabılarından tanımıştı. Bir kez daha kaçmayı denedi, ama artık hiçbir şansı olmadığını anladı. Adamlar, kadının

kolunu sırtına doğru büktü, bir tanesi de, çılgınca tepinen bacaklarını kavradı. Kadını bu şekilde köy meydanına sürüklediler.

Orada, demircinin önünde, kadının babası onlara karşı koydu. Demir bir sopayla saldırganlara vuruyordu; onlardan ikisinin bacaklarını kırmıştı. Fakat sonra havada bir balta uçtu ve adamın göğsünü yardı.

Duna bunu görmedi; sadece, dört tahta kazıkla yere çivilenen ve çakılarla pembe derisi yüzülen rahibin çığlıklarını duydu. Liutizler düşmanlarının derilerini sözüm ona süs olarak miğferlerinin üstünde taşırlardı; ama gerçekte ise, düşmanları arasında dehşet yaratmak için yaparlardı bunu.

Rahibin derisini yüzüp yüzmemeleri kadını ilgilendirmiyordu. Kadın, boşu boşuna ve inatla direniyordu. İyi düşünebilse, onlara boyun eğerdi. Fakat bu kara-sarı hayvanlardan biri onun üstüne çıkacak olursa, kocasının bir daha yüzüne bakmayacağını biliyordu.

İki adam dizleriyle, onun kollarına bastılar. Gömleğini parçalamışlardı; göğüslerini mıncıklıyor, bacaklarını yukarı kaldırarak birbirinden iyice ayırmaya çalışıyorlardı. Bir üçüncüsü bacaklarının arasında diz çökmüş, onun içine girmeye çalışıyordu. Ama henüz bunu yapabilecek kadar sertleşmemişti. Neden tam da şimdi, rahibin kendisine hep çocuksu anlattığı bakire Meryem aklına geliyordu? Yardım et Meryem Ana!, diye yalvarıyordu; yardım et, ne olur!...

Bacaklarının arasındaki hummalı denemeler birdenbire kesildi. Üstünde uğraşan herifi iki kocaman el hızla yukarı kaldırmıştı. Tepesindeki adamlar birbirlerine bağırıyordu. Sonra kadın ayağa kalktı; adamlardan biri de kadının eteğini kenarından çekerek aşağı indirdi. Kadın, örülmüş ve açık mavi derilerle süslenmiş siyah saçlarını ve saç perçemlerini özenle arkaya doğru sıvayan bir el gördü. Ama adamın yüzünde acımanın zerresi yoktu. Sadece açık mavi renkli gözler, keskin ağız hatları ve bir gaddarlık ifadesi olarak, sağ gözünden ağzının kenarına kadar uzanan yara izi vardı.

Reis, kadının diri göğüslerinden birini avuçladı ve gülümsedi. Kadın Liutizlerin dilini anlamıyordu ama Reis'in adamlarına ne söylediğini biliyordu: Orospu olursa yazık olur. Köyde onlardan yeterince var, ama bu değerli biri...

Çok değerli...

SAKATLAMA

Bağdat Hareminde Eylül 1088

BU KOKU, ÇOCUĞA yabancı değildi. Bunun, kadınların kulaklarının arkasına ve boyunlarına sürdükleri ağır parfüm kokusuyla bir ilgisi yoktu; burunlarını her tarafa sokarak işlerine yarar bir şeyler arayan düztaban yaşlı adamların yaydığı kötü kokuyla da. Bozulmuş tereyağı ya da doğrudan pisliğinki gibi iğrenç kokmuyordu; olsa olsa balığınki gibi olabilirdi; ama yeni yıkanmış çamaşır gibi temiz de kokmuyordu. O, Birinci Kadın'ın iç odasındaki yastıklar üzerinde boğucu bir bulut gibi toplanan bu kokudan hoşlanıyordu. Kadın bedenlerinin, yumuşakça okşandıklarında yaydıkları şehvet kokusunu seviyordu.

Öğlen saatleriydi.

Yarı açık pencerenin önündeki fıskiyeden hafif hafif serpilen sular yazın sıcağını önlüyor, çıkardığı hoş ve tekdüze ses uykusunu getiriyordu. Mutluydu.

Neden olmasındı ki? Güzel bir çocuktu. Kara, meraklı gözleri ve çok koyu olmayan bir teni vardı; bir de kıvırcık siyah saçları, güzel dişleri. Ve hep neşeliydi: kadınlar onu seviyordu, özellikle de içlerinden bir tanesi. Bu, annesi değildi. Annesi, Atlas Dağları kökenliydi ve onu hiç tanımamıştı. Annesini, henüz on beş yaşındayken bir Berberi köyünden ganimet olarak almışlar ve müminlerin hükümdarına hediye etmişlerdi. Hüküm dar, deneyimli kadınlara onun bekâretini kontrol ettirtmiş ve aybaşılarının düzenini izletmişti.

Sonra kızı bir kez ziyaret etmiş ve deneyimsiz kızın beklenmeyen çalışkanlığı, onun defalarca boşalmasına neden olmuştu. Kız, o gece hamile kalmış, ama oğlunun doğumunda ölmüştü. Çocuğa sıradan bir ad, Yusuf adı verilmiş ve haremde kalmıştı.

Orada, aralarında iki çocuğu da emzirebilecek yeterince kadın vardı. Kadınlar, haremdeki günlük yaşamı belirleyen rekabeti bu çocuğun yanında unutuyorlardı. O, ölmüş bir cariyenin oğluydu. Sevimliydi, ama kendi oğullan için bir rakip değildi; güzeldi, ama her türlü gelecekten yoksundu.

İnsan böylesi çocukları, kendi çocukları için oyun arkadaşı olarak ister. Ve bazen de kendisi için.

Çocuğu ara sıra odasına götürenlerden birisi de, halifenin diğer kadınlara göre daha sık ziyaret ettiği Raissa idi. Çocuğun açık renk tenini okşar, tırnak altındaki kirlerin ince bir tahta çubukla nasıl temizleneceğini ona öğretirdi. Daha sonraları, bacak arasındaki sarı tüylerin bir cımbızla nasıl temizlendiğini ve yalnızca kadınların orasında bulunan dudakların kına ile kırmızıya nasıl boyandığını gösterirdi. Bunun erkekleri tahrik ettiğini söylerdi. Çocuk, gerçi bu tahrikin ne olduğunu bilmezdi, ama halifenin Bağdat'ta olmadığı herkes tarafından bilindiği zamanlarda bu hizmeti yapmak zorunda da kalırdı.

Eğer dikkatli olur ve tüyleri yolarken Raissa'nın canını fazla yakmazsa, Raissa da ödül olarak ona dik göğüslerini emdirirdi. Çocuk bundan hoşlanırdı. Her ne kadar Raissa'nın göğüslerinde süt yoksa da, meme başlarının sertleştiğini hissetmek çok hoştu. Raissa'nın da bundan keyif duyduğu anlaşılıyordu.

Yusuf, Raissa'nın ateşli inlemeleri sonucu, kısa süren rüyasından korkuyla uyandı. Şimdi eskisinden daha güçlü bir koku vardı ve Birinci Kadın'ın Raissa'yı dudaklarından nasıl öptüğünü, onun ellerinin, kızın beyaz teni üzerinde ve bacakları arasında nasıl kaydığını gördü.

Bu Yusuf için yeni bir şey değildi. Birinci Kadın'ın kocaman göğüslerinin Raissa'nın düz karnı üstünde sallandığını sıkça görmüştü. Genç gözdenin ateşli inlemelerine de alışıktı. Neden inlediğini bilmiyordu, ama bu onu korkutmuyordu da. Raissa, onun önündeki uzantısını tutup çektiğinde, geri bile çekilmiyordu. Raissa zaten onu sık sık tutup kendine çekerdi.

Çocuk, gözlerini kapatıp taze ter ve kadın bedenlerinin belirli zamanlarda yaydığı gizli salgı karışımı harika, sıcak kokuyu içine çekti. Kadınlar her zaman böyle kokmazlardı. Kendi çocuğuyla birlikte onu da emziren zenci kadının yaydığı ekşimsi kokuları anımsadı. Yunan şişman Agnes ise iğrenç derecede sarımsak kokuyordu. Bu nedenle, haremde hiç kimse hükümdarın onu sadece bir kez ziyaret etmiş olmasına, şaşırmıyordu. Buna karşılık, ayda bir kez bacaklarından kanlar süzülen ve bu yüzden her yarım saatte bir çeşmede temizlenen kadınlar başka türlü kokuyorlardı. Geceleri halifeyi kabul etme onuruna sahip olmuş kadınların yatak çarşafları da tuhaf kokular yayıyordu.

Çarşaflar, Raissa'nın onu öptüğü zamanlardaki teninin kokusu gibi kokuyordu, Raissa her gün öpüyordu onu. Alnından, tepesinden, ara sıra

göğsünden ya da ağzından. Şimdi olduğu gibi. Ancak şimdiye dek dilini dişlerinin arasına hiç sokmamıştı; küçük, sivri, yorulmak bilmez dilini. Çocuk, Raissa'nın göğüslerini, Raissa da onun organını ellerinin arasına aldı.

Fakat birdenbire bir şeyler değişmişti. Bunu önce Raissa hissetti. Organını hızla çekip dururken aniden bırakmıştı.

Şimdi, Birinci Kadın da bunun farkına varmıştı: Çocuk ise aslında bunu en geç görendi: Küçük uzantısı, kalınlaşmış, kırmızılaşmış ve flamasız bir mızrak gibi dimdik önünde duruyordu. Odaya ansızın bir sessizlik çökmüştü. Hiçbir şey olmamış gibi, sadece fıskiyenin sesi duyuluyordu. Üçü de, ansızın bu kadar önem kazanan bu küçük et parçasına bakakalmışlardı. Çocuk, bu andan itibaren neyin değişeceğini bilmese de, içinde bir sıkıntıyla, çocukluğunun sona erdiğini hissediyordu.

Birinci Kadın, küçük sevgilisinin artık haremi terk etmesi gerektiğini Raissa'ya açıkladığında, tabii ki çocuk yanlarında yoktu. Küçük sevgilisini kaybederse, bir daha onunla sevişmeyeceğini söyleyerek kadın sevgilisini tehdit eden Raissa'nın histeri nöbetlerine de tanık olmadı çocuk. Ve elbette, soruna bir çözüm bulmak için haremağasıyla yapılan gizli buluşmaya da davet edilmedi.. Lapa suratlı, kel kafalı, sarkık göbekli yaşlı adam her zaman seve seve hizmete hazırdı.

Kadınlar, teşekkür edecekleri özel bir nedenleri olduğunda, mahremiyetlerini izlemesi için haremağasına izin verirlerdi bazen. Yumurtaları ergenlik çağına gelmeden önce değil de, olgun bir erkek olduktan sonra alındığı için, belirli taşkınlıkların en azından görgü tanığı olmak, onda tanımlanamaz bir iç gıdıklanması yaratırdı. Cinsel bakımdan ihmal edilmiş ve her türlü erkek dokunuşundan uzak kalmış harem kadınları, kendilerine bu kadar ucuza mal olan pazarlıklara hazırlardı.

Anlaşmaya çok çabuk varıldı: Yaşlı adam, üç gün içinde gaddarca ameliyatı tam bir gizlilik içinde gerçekleştirmeye hazır bir Yahudi ya da Hıristiyan bulmaya söz verdi. Tanrı bu korkunç işlemi yasaklamıştı aslında ama bu işi yapan kişi başka bir dine mensup olunca, her şeye kadir olan Tanrı bunu hoşgörecekti herhalde; çünkü o, çok merhametliydi.

işi yapacak olanlar gün ağarırken geldiler: Bunlar, avluda beklemek zorunda olan üç Yahudi'ydi. Görünüşe göre, baba ve çocukları. Raissa çocuğu şefkatle uykusundan uyandırdı. Bundan sonra da dik göğüslerini emdireceği sözünü vererek, çocuğu, içine Yahudiler'in afyon, ezilmiş adam otu ve benç karıştırdıkları, iğrenç bir tadı olan karışımı içmeye razı etti.

Arap bir hekim, bu barbarca işlemden önce çocuğun şah damarını, bayıltıncaya kadar sıkardı. Ama bu Yahudiler, bu tip ince teknikleri bilmiyorlardı. Kendilerinin yaptıkları karışımın uyuşturucu etkisine güveniyorlardı. Genç, karışımı içti, sonra öğürdü, ama kusmadı.

Sonra kendini birden hafiflemiş hissetti ve hiç karşı koymadan, avluya giden adamları izledi. Raissa ona destek oldu, ancak, adamlar çocuğu büyük taşın üstüne yatırdıklarında, odasına kaçtı. Raissa, orak şeklindeki bir neşterle gencin organını ve ufak yumurta torbasını kestiklerinde ne tiz çığlıkları duydu ne de fışkıran küçük kan fıskiyesini gördü.

Yahudi'nin çocukları, gencin bacaklarını birbirinden ayırırlarken, yaşlı Yahudi de, daha önceden kaynar suda temizlenmiş ve iyice düzeltilerek cilalanmış ince bir tahta çubuğu, birbirine yapışmaması için idrar yolları deliğinden içeri itti. Sonra da kızgın bir demirle, ucu dışarı çıkmış çubuğun etrafındaki yarayı dağladı.

Ağrılar dayanılacak gibi değildi. Gencin karnı, otlakta mide sancısından telef olan ineklerin karnı gibi şişmiş durumdaydı. Karnının alt tarafı, iltihaplı, yanan bir yaraymış gibi geliyordu kendisine. Raissa'nın sunduğu göğüsler bile acısını hafifletmedi. Bir şey yemesi ve içmesi yasaktı. Ağzı kurumuş, dili sararmış ve şişmişti. Bir hafta boyunca ateşler içinde yatttı ve ölüme karşı direndi.

Yaşlı Yahudi her gün geliyor ve iltihaplı yaranın üstündeki otları değiştiriyordu. Sonra ateşi düşmeye başladı. Yaşlı adam, yedinci günde cilalı tahta parçasını ufak delikten çekip çıkardı. Birikmiş olan idrar büyük bir hızla dışarı fışkırdı. Ve idrarla birlikte acıları da dindi. Çocuk, ölümden kurtulmuştu. Ama hiçbir zaman bir erkek olmayacağını, henüz bilmiyordu. Bunun kendisi için o anda bir önemi de yoktu zaten.

Yusuf'un bilinci yerine geldiğinde, Raissa onun yatağının kenarına çömeldi ve kulağına doğru uzanarak duygulu bir sesle özürler sıralayıp, vaatlerde bulundu. Artık erkek olduğu için, bunun yapılması gerekiyormuş (Nasıl oluyor da böyle aniden gerekiyor?); çükü artık organcığı masum değilmiş (niye ki, masum olan ve olmayan çüklerde mi var?); artık hiçbir zaman göğsünü emmesi mümkün değilmiş (neden sadece küçük çocuklara kadınların göğsünü emme izni var ki?); ve kendisi Birinci Kadın'la beraber olduğunda, hadımlar içinde yalnızca kendisi onları izleyebilirmiş... Çocuk, başka erkeklere yasak olan ve idam cezası verilen şeylerin, neden hadımlara yasak olmadığının şimdi farkına varıyordu.

Raissa'nın yumuşak, kısık sesi, ninni gibi gelerek onu uyuttu. "Öğrenecek," diye fısıldadığını duydu. Bağdat, yer küresinin merkeziydi. Güzel ve genç bir erkeğin önünde dünyanın bütün kapıları açılırdı. Doktor olabilir; dil öğrenebilir; tüm haremin başına geçebilirdi. Opun güzel sesi olduğu gibi kalacaktı. Ama her şeyden önce de, Raissa'nın yanında kalabilecekti. Onun ve diğer kadınların yanında. Onu, o şirini, yakışıklıyı, ince duyguluyu nerede şımartırlarsa, orada kalabilirdi.

Raissa, gencin bacakları arasına bir kap tutarak, ona ferahlık sağlaması için bir kaz tüyünü dikkatlice, yarası yeni kabuk bağlayan deliğe soktu. Genç büyük bir keyifle işedi; aynı zamanda da Raissa'nın giysilerini kurcaladı ve bir göğsünü dışarı çıkardı.

Her şey neredeyse yine eskisi gibiydi. Yalnızca, vücudundan küçük bir parça eksilmişti.

YOLLAMA

Kara Ormanlar'da Bir Manastır Mayıs 1091

ALKUİN İÇ ÇEKTİ ama onun kısık sesi öğrencilerin tekdüze nakaratları içinde kayboldu.

Veni sancte spiritus, et emitte caelitus, lucis tuae radium. Veni pater pauperum; veni dator munerum; veni lumen cordiutn.

"Anlaşılan o ki Kutsal Ruh, yalnızca olağanüstü durumlarda süzülerek dünyaya inmeye tenezzül ediyor," diye düşündü rahip ve bu düşüncesinden korkarak haç çıkardı. Kutsal üçlüye küfretmeyi aklından bile geçirmezdi. Ancak bununla birlikte, bunun, bilgi aktarmanın tek çıkar yolu olduğu konusundaki kuşkulan büyüyordu: Birilerine yüksek sesle okumak, papağan gibi tekrar ettirmek, tercüme etmek, okumaya devam etmek, hem de saatler boyunca...

Bazen, Ruh'un kendilerine ihsanlarıyla öde ile gelip gelmemesi hiç de umurlarında olmayan oğlan çocuklarına acıyordu. Manastır bahçesinden gelen baştan çıkarıcı bir koku, basık tavanlı salonun ufak penceresinden içeri sızıyordu. Kara Ormanlar üzerindeki gökyüzü koyu mavi renkteydi. Kuşların cıvıldaması ve genç kavakların sıcak esen rüzgârdaki hafif hışırtıları duyuluyordu. Kutsal Ruh'un sancılarının değerini henüz bilmedikleri için, on dört yaşındakilere kızılabilir miydi?

Sine tou nomine nihil est in homine; nihil est innoxium. Lava quaod est sordidum...

Alkuin aniden korkuyla sıçradı. Neredeyse uykuya dalacaktı; affedilemez ve yanlış bir davranıştı bu. Olmadık zamanlarda sık sık uykuya dalan rahibin hikayesini herkes bilirdi: İsa haçtan inerek onu öyle bir tokatlamıştı ki rahip birkaç gün içinde ölmüştü.

Onun sarsılarak kendisine gelmesine neden olan, bu İncil dizesiydi. Ve diğerlerinin çoğundan daha kısa süren dün geceyi anımsadı.

İlkbaharda günler uzun olur; Komplet duası ancak ortalık karardığında okunurdu. Rahipler, ondan sonra yorgun argın uyku tulumlarının üzerine seriliyorlardı. Ama bu rahip, manastırın başrahibi ve böylelikle de

manastırın başpapazının yardımcısı durumundaydı. Zaten uykusuzluktan şikayetçiydi ve Aziz Benedikt gereksiz gevezelikleri yasaklamış olsa da, önemli konular -elbette yalnızca başpapazın izniyle- yalnızca, önemli makamlarda bulunan ve sorumluluklarının bilince olan yaşlı din kardeşler arasında tartışılabilirdi. Başpapaz bu tip sohbetler için gece saatlerini tercih ediyordu. Bir tek o, kendine ait bir odada yalnız başına uyuyordu.

Ancak gece yarısına doğru odasına gelebildi rahip. Bir saat sonra komşusu onu uyandırdı ve çok acil tuvalet gereksinimi olduğunu belirtti: Kimsenin tek başına oraya gitme izni yoktu. Orada zaafa düşebilir, ortamdaki yalnızlığı karşısında eliyle tatmin yoluna gidebilirdi. Yaşça daha büyük rahiplerden biri fenerle ona eşlik etmek ve uygun bir uzaklıktan, rahip biraderin şehvete kapılmamasına dikkat etmek zorundaydı. Ama biraderini rahatsız eden cinsel dürtüleri değil, kalın bağırsağıydı. Taze soğanlar yaramamıştı. Her ikisinin de tekrar yorganlarının altına girmesi biraz zaman aldı.

Rahip bir daha uykuya dalamadı. Büyük salonun herhangi bir yerinde, horuldamalar ve gecenin normal gürültüleri arasında genç bir biraderin ahlaka aykırı harekette bulunduğu duyuluyordu. Rahip, yerinden kıpırdamadı. Gerçi, artık yaşlanmış ve ellisini geçmişti, ama gençliğini anımsamayacak kadar yaşlı da değildi. Rahip, kendinin orada olduğunu hissettirmedi. Ateşli din kardeş günah çıkartacak ve Tanrı da onu affedecekti. Telaşlanmak için bir neden yoktu. Etraftaki manastırlarda, ıslak bir rüyadan çok daha kötü şeyler de vardı.

Bununla birlikte: iki saat içinde, gün ağarırken, yatakhanede yaşam başlayacaktı. Herkes fısıldayarak birbirini uyandırmak zorundaydı. Konuşulmazdı. Ancak tüm rahipler, diğer biraderlerinin şeytana uymaması için, daha yorganlarının altındayken yünlü tuniklerini baldırlarına kadar indirmek zorundaydılar. Sonra yorganlar havalandırılır ve hasır torbaların üzerine serilirdi. Yıka, ne lekelenmişse... Herkes o zaman ne olduğunu görecekti, çünkü herkes herkesi gözetlerdi: Kurallar böyleydi.

Zavallı ufaklık. Belki de kırbaçlanacaktı.

Çanın sesi az duyuluyordu. Dua etmeye çağırıyordu. Rahip, bu gün manastır okulundaki kütüphane memurunun yerine bakmak zorundaydı. Birader Notker, başpapazın talimatı doğrultusunda dokümanlar topluyordu ve havadan bir şeyler sezinleniyordu.

Da virtitus meritum, da salutis exitum, da perenne gaudium.

O tercüme ediyor ve öğrenciler tek düze bir sesle yineliyorlardı: Şu anda kazanç ver ve gelecekte yolculuğun bitiminden sonra rahmet. Göreceğiz, diye geçirdi içinden rahip. Göreceğiz. Tanrı bağışlayıcıdır.

Manastırın yemek salonunu sessizce terk ettiler.

Genç bir rahip, yemek sırasında kutsal Benedikt'in yaşamından bazı şeyler okudu ve herkesin canı sıkıldı; özellikle de, Kutsal Yaşam'ı baştan sona, sondan başa ezbere okuyabilen yaşlıların. Tam da onlar, yıllar geçtikçe bu can sıkıcı okuma parçalarına bir anlam vermekte zorlanıyorlardı. Dışarıdaki dünyada, öğrenmek istedikleri çok sayıda yeni şey oluyor ama kimse onlara bundan söz etmiyordu. Onları böyle cahil bırakmak, gerçekten Tanrı'nın isteği miydi acaba? Duvarların üstünden dışarıya bakmak gerçekten ne kadar tehlikeliydi? Duvarların hemen dibinde onları iblisin ta kendisi mi bekliyordu?

Önceden kararlaştırmamışlardı ama kütüphanede karşılaştılar. Notker, bir raftan birkaç tane kalın kitap aldı; bir testi soğuk suyu da yere koydu. Kilerci Walther, ahlaya oflaya bir tabureye bıraktı kendisini. Diğer ikisi anlayışla gülümsediler. Bu göbekli biraderlerinin, -kim şaşar ki buna- "büyük perhiz" buyruğuna pek de uymadığı yönünde kuşkular vardı. O, sadece parşömen ve odun kömürünü, mürekkep ve yünü, buhuru ve elbiseleri korumuyor, aynı zamanda şarap, bira, sebze, meyve, et, ekmek, bal ve tuz ile ilgili dağıtımı da denetliyordu. Diğer yandan kilerler iyice dolu olduğu için, son zamanlarda yemek listesi de oldukça zengindi.

Hatta, belki de fazla mı zengindi? Alkuin'in kuşkuları vardı ve bunu çekinerek dile getirdi. O, manastırın başrahibiydi ve sorumluluk taşıyordu. Ayrıca manastırın başpapazını temsil ediyordu.

Ekmek ve su, belki biraz da sebze ya da meyve; ama bir Aziz Benedikt halefine bundan fazlası düşmezdi. Kuşkusuz manastırın bahçesinin uzun bir geleneği vardı. Yabani güller ve zambaklar, sunağın süslenmesine son derece uygundu; kabaklar ve kerevizler, fasulyeler ve turplar, lahanalar, salatalıklar, şalgamlar ve marullar da günlük yemekler içindi.. Ama buna karşın, çeşitli baharatların, yemeklere tat vermek yerine, hastaların iyileştirilmesinde kullanılması daha doğru olmaz mıydı?

Kimyon ve maydanoz, haşhaş ve nane, kişniş ve sarımsak, sağlık için gerekli mi, yoksa onları, yemeğe tat katan şeyler olarak ret mi etmeli? Piliç ve güvercin etinin yenilmesine izin var mı, yoksa onlar da sıkı et yeme yasağına mı giriyor? Bunların etlerini, sadece hastalar ve dermansızlar için

ayırmak, ama diğer yandan balıktan, peynirden ve yumurtadan tasarruf etmemek Tanrı'nın hoşuna gider mi?

Günaha ve safahata karşı en iyi koruyucunun, dünya nimetlerinden uzak durmak; yani düzenli şekilde perhiz yapmak ve zaman zaman da kendini kamçılamak olduğu konusunda anlaşıyorlardı. Oburluk, tıpkı sinsice ilerleyen bir hastalık gibidir. Buna baştan karşı koymak gerekir. Bir manastırdan domuz sürüsünü çalan ve bu utanılacak davranışıyla, rahiplerin çilekeşliğine yardımcı olmak istediği savını ileri süren, kendini beğenmiş Kont'un öyküsü anlatılmıyor mu? Bu bir soygun muydu, yoksa sadece serserice yapılmış kötü bir şaka mıydı: Kont, rahiplerin yaşam tarzını doğru değerlendirmiş olmalıydı.

Rahip düşünceli şekilde, kilercinin iri yarı cüssesine baktı. Bir türlü, doğru dürüst bir tartışma başlamıyordu. Notker, uzun, kara sakallarının arasından bir bit yakaladı ve onu tırnaklarının arasında ezdi. Walther, ayak parmaklan arasındaki pisliği çıkartarak, koyu ufak parçalar halinde yuvarladı ve onları düşünceli şekilde inceledi. Tanrı'ya çok şükür ki, yuvarladığı şeyler gibi kokmuyorum, diye düşündü başrahip, biraz şaşkınlıkla. Herkesin banyo yapması gerekiyordu, fakat manastırın başpapazı, bir Benedikt'in yılda yalnızca iki kez yıkanması gerektiğine karar vermişti. Bu durumda, Noel'e kadar beklemek zorundaydılar.

Gün, çalışma ve dua etmekle bitmek üzereydi. Akşam, manastırın başpapazı, rahibi yeniden yanına çağırdı. Alışılmamış derecede koyu tenli ve kel kafalı yaşlı adam, ona karanfil kokulu şarap ikram etti. Şarap! Hem de takvimde herhangi bir bayram günü görünmemesine karşın? Bu, alışılmış bir şey değildi. Başpapaz, onun şerefine içiyor: Şarap, bilge adamın ağzında bir günah değil, dedi, tersine duyguları canlandırır.

Başpapaz kısık sesle konuşmaya başladı. Papa'yla imparator arasındaki uğursuz tartışma, piskoposlar ve dükler arasındaki çekişmeler, Kont'lar ve manastır başpapazları arasındaki bozuşmalar ile özellikle küçük manastırları soyup soğana çeviren derebeyleri ve zaten kendilerinden korunma beklenemeyecek olan şövalyeler hakkında bir şeyler söyledi. Fransa'daki Cluny manastırından çıkan reform kıvılcımının, Ren nehrinin bu tarafına kadar sıçramış olduğundan söz etti. Burgundlu biraderlerin söylediğine göre, bir rahip, yalnızca Papa'ya itaatle borçlu imiş, bunun dışında hiç kimseye değil; ne piskoposa, ne düke, hatta ne de imparatora; hele hele kiliseden aforoz edilmiş bir imparatora hiç değil. Ruhani makamların en yüksek teklifte bulunana satılmasının ise havarilerin

yaşadıkları çağlarda geçerli olan bir şey olarak kabul edilmesi gerektiğini belirterek din ticaretinin, tanrıya küfür ve ölümcül günah olduğunu açıkladı.

Alkuin, bu açıklamalardan yeni bir şey öğrenmemişti. Bu uygunsuzluklar, uzun yıllardan beri hararetli duaların konusuydu. Bununla birlikte, manastırın yalıtılmışlığını aşıp içeri girmeyen ve başpapazın en son olarak sözünü ettiği şey, ülkedeki rahip eksikliğiydi. Evet, sözüm ona, Tanrı'nın kutsanmışları var. Ama bunlar rahip değil, kara cahil. Ne Latinceyi biliyorlar ne de lituryayı. Ellerinde, cemaate okumak için Kutsal Kitap bile yok. Ve elbette dört havarinin yazdıklarını da ezbere bilmiyorlar. Zaten doğru dürüst bir manastır okuluna bile gitmemişler.

Onların, günahtan arındırma kurallarını bildiklerinden de kuşku duyuyordu başpapaz: Bu nedenle de, ölenleri tam anlamıyla günahlarının yükünden kurtaramıyorlardı. Ama evleniyorlardı, hem de eski geleneklere göre, kilisenin kutsaması olmadan. Piçler getiriyorlar dünyaya ve öyle küfürler ediyorlar ki, emektar seyislerin bile utançtan yüzlerini kızarıyordu.

Fakat kim şaşardı buna! Tüm rahipler Tanrı korkusuyla mı yaşıyor? Çoğu, benzer şekillerde davranışlarda bulunmuyorlar mı? Korkunç şeyler anlatılıyordu; özellikle de Lothringen'den. Kral II. Heinrich, Hersfeld ve Corvey'de, Prüm ve Malmedy'de, düpedüz safahathaneleri basmak zorunda kalmamış mıydı? Orada renkli giysiler ve dar pantolon -burada başpapaz haç çıkardı- giyen rahipler varmış.

Rahip, düşüncelere dalarak, başını salladı. Bir çok insanın, Benedikt manastırlarını, çalışılacak ve dua edilecek bir yer olmaktan çok, sürekli günah işlenen bir yer olarak gördüğünü biliyordu. Reims'taki katedral okulunun uzun yıllar müdürlüğünü yapmış olan Kölnlü Bruno, birkaç yandaşı ile Grenoble çevresine taşınmış ve Cartusia vadisinde bir keşişhane kurmuştu. Başpapaz Robert de Molesme de, yedi rahiple birlikte Molesme'ye yerleşmek için Saint-Michel-de-Tonnere manastırını terk etmiş ve Citeaux bataklıklarında bir manastır kurmuştu. Kutsal Benedikt'in kuralları onlara neden yeterli olmuyordu? Burada yanlış olan neydi?

Başpapaz da bunun yanıtını bilmiyordu. Uzun süre hiç konuşmadılar. Alışık olmadıkları şarap, kafalarını bulandırmıştı ama yaşlı adam kararını çoktan vermişti. Bu rahibe güveniyordu. Çünkü bu rahip, dış dünyanın zevklerine karşı daha kolay direnebilecek belirli bir yaşa erişmişti; üstelik yolculuğun zorluklarına katlanabilecek kadar zinde, gözlemleri, deneyimleri sınıflandırabilecek ve değerlendirebilecek kadar da keskin

zekâlıydı. Başpapaz, Cluny'deki kibirli ve çok güçlü biraderlere güvenmiyordu. Kendisi, doğrudan bilgi sahibi olmak istiyordu.

Alkuin donup kaldı. Yaşlı baba dostunun kendisinden ne istediğine inanamadı önce. Kabul edildiği otuz yıldan bu yana, ilk kez manastırdan ayrılacaktı! İçindeki her şey bu göreve karşı ayaklanıyordu. Tek bir ses çıkarabilse, bağırarak bunu protesto edecekti. Kendisini bu göreve ne layık görüyor, ne de yetenekli hissediyordu.

Yaşlı adam ondan ne istediğinin farkında mıydı? Her insan, bir topluluğa gereksinim duyar: Kadın aileye, asker orduya, rahip biraderlerine. Tek başına bir kişi, acizdir, çaresizdir, yitiktir; bir hiçtir. Rahip, başpapazın ayaklarına kapandı, ama bunun hiçbir yararı olmayacağını biliyordu. Üstelik her türlü itiraz, günah işlemek demekti. Manastırdaki en büyük kural, boyun eğerek itaat etmektir. Diz çöktü ve yaşlı adamdan hayır duasını esirgememesini diledi. Biraderinin kafasının arka tarafındaki yeni traş edilmiş yere koydu başpapaz elini: Eli soğuk ve nemliydi.

Mumlar titreyerek yanıyordu. Rahip sendeleyerek odadan çıktı. Avluda bir köpek havladı ve sonra hemen, yeniden uykuya daldı. Manastırın üzerinde ay vardı. Ay, odunlukta gece için bir barınak bulan dilencilerin ve günlerdir peşindekilerden kaçan hapishane kaçağının saklandığı hücreyi aydınlatıyordu. Ayın soluk ışığı, ahıra ve biraderlerin emin şekilde uyudukları yatakhaneye de vuruyordu.

İçlerinden yalnızca biri, yarından itibaren evsiz, yurtsuz olacaktı.

ÇAĞRI

Auvergne'deki Malikane Aralık 1095

RÜZGÂR SOĞUK ESİYOR ve kar kokuyordu. Kulenin eğri büğrü duvarlarına çarpıyor, çıplak zemini yalıyor ve ıslık çalarak küçük cumbadan içeri giriyordu. Joscelin, küçük yuvarlak deliğin üstünde çömelmiş, kışa, havaya ve karanlığa lanet okuyordu. Yine hiç aydınlanmayacak bulanık günlerden biriydi. Üstüne üstlük bir de, kurutulmuş morina balığı ve çuvallar dolusu soğanla birlikte, bir de unutulmaması gereken yeşil lahana, beyaz lahana, sivri lahana, kırmızı lahana ve her şeyden önce de bu iğrenç darı lapası ve bakladan oluşan tek yanlı beslenmeden kaynaklanan bu korkunç bağırsak gazlan vardı.

Bir haftadan beri doğru dürüst tuvalet ihtiyacını giderememişti. Karnı, içi tıka basa doldurulmuş şarap fıçısı gibi sertti. Yarım testi deve dikeni yağı içmişti; bu, sözde eski bir kocakarı ilacı, aşağı tarafa etki edeceğine, yine yukarıdan çıkmıştı. Sonraki iki gün, ölesiye hastalanmıştı. Şimdi ise kereviz tohumu yutmuştu. Bu da eski bir kocakarı ilacıydı. Yaşlı sütannesi, bunun kesinlikle etkili olacağına dair söz vermişti. Ama hâlâ bir şey hissetmiyordu.

Joscelin, kıçının üşümesine ve buz gibi rüzgârın yumurta torbasını bir ceviz gibi büzmesine karşın, sabırla çömelmeye devam ediyordu. Ama yine de cereyanlı bir cumba, amcasının oturma kulesinin dumanlar içindeki şömine odasında kullanılan kokmuş oturaktan daha iyiydi. Kadını ve erkeği, orada, utanmadan osurarak sıçıyor ve çoğunlukla da sarhoşluktan, işlerini bitirdikten sonra kapağı kapamayı unutuyordu. Oturak, ancak öğleden önce boşaltılıyor ve özellikle kışları, küçük pencereler ağır postlarla örtüldüğünde, koku dayanılmaz bir hal alıyordu.

Genç adam soğuktan titriyordu, istisnai olarak, bu sonbaharda çok şeyler olmuştu: İki aydır gerçek bir şövalyeydi. O zamana kadar, gelenek olduğu üzere, bir çömez olarak hizmette bulunmuştu. Clermont yakınlarındaki amcasının yanında... İnsan buralarda şövalye yapılır ya da atanırdı; ama her ne olursa olsun, dükün sarayında olduğu gibi bir törenle kutlanmadı şövalyeliği. Sadece çok büyük bir içki alemi yapılmıştı. Teyzesi, taze şarabı

doğrudan testiden içmiş ve en az üç kez küsmüştü. Bir yerlerden kaçıp gelmiş ev papazı, o kusarken kafasını tutmuştu.

Her şeye karşın amcası ona, işe yarayabilecek bir kılıç ve üzengiden çektiğinde ayaklarının yere değmediği kadar uzun boylu ve iyi bakımlı bir kırat vermişti. Kardeşinden gerçek gümüş kaplama bir mahmuz ve birkaç kat tahtadan yapılmış, yukarısı yarım yuvarlak ve aşağıya doğru sivrileşen, kenarları ve ortası demirle kaplanmış üçgene benzer ağır bir kalkan almıştı.

Papaz, henüz ayıkken ona kutsal sudan serpmiş, taranmamış saman sarısı renkli saçlı ve küçük göğüslü çirkin kuzeni ise onu öpmüştü; ama Tanrı'ya şükür ki sadece yanaklarından. Dondurucu Ekim ayının tek iyi yanı, biraları kıvamında soğuk tutmasıydı; Joscelin zaten daha fazlasını anımsamıyordu.

Bundan birkaç hafta sonra, amcası ve iki uşakla birlikte Clermont'a at sürmüşlerdi; çünkü o civardaki hiç kimse, devasa konsül gösterisini kaçırmak istemiyordu. Küçük kent, sayısız arabayla dolmuştu. Gezici grupların tiyatro gösterisi yaptığı pazar alanına akan insanlar, kentin dar sokaklarında birbirlerini itip kakıyordu. Bütün lokantalar doluydu ve tüm yataklar haftalarca öncesinden tutulmuştu. Hatta anlatıldığına göre, başpapazlar ve piskoposlar bile, bir ot minder için birbirleriyle kavga etmişlerdi.

Katedral, Kasım ayının bu sevimsiz salı gününde buraya akın eden insanların tümünü alacak kadar büyük değildi: Ruhbanlar, şövalyeler, tüccarlar, orospular, oyuncular ve kentin meraklı sakinleri... Sonunda, üzerinde Kutsal Peder'in oturduğu şatafatlı bir tahta taht, kentin doğu kapısı önüne taşınmıştı. Şişman adam, dazlak kafası ve son derece bakımsız uzun sakalı ile pek de etkileyici görünmemişti. Fakat insanları ona hemen bağlayan şey, onun ana dillerinde kendilerine seslenmesi olmuştu.

Papa'nın kendi dillerinde konuşması, insanlara doğaüstü gelmişti; hiç de öyle değildi. Çünkü Papa Urban, elli yıl önce Châtillon-sur-Marne'de ufak bir kontun oğlu olarak doğmuş ve Odo de Lagey de Monteil adıyla vaftiz edilmişti. Fakat insanlar bunu bilmiyordu. Kutsal Peder'in Fransızca'yı kendileri için öğrendiğini sandıklarından olacak, onu çılgınca alkışlamışlardı. O zamanlar Papa'nın kendisinden ne beklediğinin henüz tam anlamıyla farkında olmadığı için, şövalye de alkışlamıştı

Halbuki bunu anlamak o kadar zor değildi: "Kötü niyetli dinsizler," demişti tahta taht üzerindeki adam, "kutsal kent Kudüs'ü ele geçirmişler ve Hıristiyanların, hac amacıyla, İsa'nın ölmüş olduğu Zeytin Dağı'na

gitmelerini engelletiyorlardı. Bu dinsizler oradan koyulmalıydı ve bu hacca kim katılırsa, onun bütün günahları affedilecekti."

Burada Joscelin çok kısa bir vicdan muhasebesi yapmıştı. Önce, böyle bir hacca gitmenin çok gerekli olduğu sonucuna varmış ve sonra da, Papa'nın, herkesin, Tanrı düşmanlarını üzerinden kovduğu o ülkenin esaslı bir parçasını kendisi için alıkoyabileceği vaadi üzerinde yoğunlaşmıştı.

"Hele bir göz önüne getirilsin," diye düşünmüştü şövalye: -İncil'de geçtiği gibi- "Musa'dan bu yana süt ve balın aktığı o ülkeden bir parça toprak!" Ancak Kutsal Peder, insanların yalnızca kendilerini ve kazanacakları ödülü düşünmemeleri gerektiğini söyleyip, onları uyarmıştı. Bundan daha önemli olan şey, bu dinsizlerin, Kudsülakdese işeyen, organlarından akan kanı vaftiz teknesine akıtarak Hıristiyan tutsakları sünnet eden bu kâfirlerin eline düşen hacıların durumunun göz önüne getirilmesiydi.

Sünnetin ne olduğu konusunda bir fikri yoktu şövalyenin. Bununla beraber, insanların çüklerinden bir parçanın kesilerek sakatlanmaları düşüncesi onu tahrik etmişti ve Papa, dinine bağlı Hıristiyanların karınlarının dinsizler tarafından nasıl deşildiğini, kalın bağırsaklarının bitim noktasından nasıl kazığa çakıldıklarını ve bağırsakları bu kazığın etrafına dolanana kadar, talihsizlerin kamçılanarak bu kazıkların etrafında nasıl çevrildiklerini çok canlı bir şekilde anlatıldığında, tahrik olması daha da artmıştı.

Tahrik, burada şövalyenin belden aşağısında da etkisini göstermişti ve kimsenin kabartıyı görmemesi için, kürk şapkasını karnının önüne tutmuştu. "Korkunç bir şey," diye bağırıyordu Papa, ama bununla şövalyenin kabartısını değil, dinsizlerin hacılara karşı davranışını kastediyordu. Ve kışkırtılan halk da, ateşli intikam şarkılarıyla ona yanıt veriyordu: "işkence edilen hacılar için intikam, ırzına geçilen kadınlar için intikam, kutsallığı bozulan sunaklar için intikam!"

Papa, "Tanrı bunu istiyor," diye yerleştiriyordu isteklerini dinleyicilerinin kafasına ve onlar da, Tanrı'nın gerçekten bunu istediğini tekrarlıyorlardı. Ve birdenbire, insanlarının önlüklerinin üzerine astıkları haç şeklindeki kırmızı yün şeritler çıkmıştı ortaya. Hep bir ağızdan, "Tanrı bunu istiyor," diye haykırıyorlardı ve çoktandır sesleri kısılmış olmasına rağmen, haykırmaya devam ediyorlardı. Bu ıssız tarla üzerinde bağırıp çağırdılar ve akşam olduğunda da, içerisi duman kaplı lokantada aynı nakaratı söylediler; sekiz

kupa şaraptan sonra dilleri dolaşarak konuştular ve akşam meyhanenin pis zemininde uykuya dalarken iç geçirdiler: "Tanrı bunu istiyor."

Joscelin ıkınıp durdu. Ama sertleşmiş bağırsakları, rahatlamasına karşı koymaya devam ediyordu: "Lanet olası bakla, lanet olası soğanlar!" Tanrı, gerçekten de onu bizzat mı çağırıyordu? Bu zayıf bir olasılıktı: Her şeyi bilen Tanrı, ailenin yüz karası olan onun gibi bir orospu çocuğunu, bir serseriyi ne yapacaktı? O zaten hep ailenin yüz karasıydı ve ana-babası -Tanrı rahmet eylesin-, onu bir manastır okulunda okutmayı akıllarından bile geçirmemişti. On yaşına basar basmaz, onu evden çıkartıp, uzaklardaki amcasına yollamışlardı. Amcası onu, bir çömez olarak yanına almış ve sonunda şövalye yapmıştı.

Ana-babasından gördüğü tek şefkat buydu. O, genç bir adam olarak geri döndüğünde, annesi ve babası çoktan ölmüşlerdi. Ağabeyi Herve, mirası yönetiyor, o da, elinden geldiğince ağabeyine yardımcı oluyordu. Ama bu yetmiyordu. Burada ne işi vardı ki?

Sonunda, kereviz tohumu etkisini gösterdi. Patırtılı, gürültülü bir şekilde rahatladı şövalye ve kulenin dış duvarlarına çarpan uzak ses geldi kulaklarına. Sonra sol eliyle alelacele temizlendi ve parmaklarını önlüğüne sildi. Hâlâ düşüncelere dalmış olarak cumbadan çıktı ve alçak tavanlı ufak odadan geçti.

Yatağı orada duruyordu. Dört direk arasına deri kemerler gerilmiş ve üstüne birkaç parça koyun postu serilmişti. Kalkanını, zırhını ve mahmuzunu duvara asmıştı. Kılıç, sanki her an bir şey olabilirmiş gibi, kullanılmaya hazır durumda yatağın yanında duruyordu. Ama bu civarda, tehlikeli şeyleri bir yana bırakın, yıllardan beridir gerçekten heyecan uyandıracak bir şeyler bile olmamıştı.

Dar merdivenlerden avluya indi. Ne malikane ama? Kalın kesme taşlardan yapılma bir kule, birkaç tane kerpiç kulübe ve üst tarafları sivriltilmiş, kabukları soyulmuş şimşir ağacından yapılma bir bahçe çiti. Her taraftan tavuk gıdaklamaları, kaz tıslamaları geliyordu. Etrafında uyuz köpekler uluyor, birkaç tane koyun aptal aptal meliyordu. Çevre, domuz çişi kokuyordu. Ama hiç değilse atların ahırı güzel kokuyordu.

Kızıl saçlı hizmetçi kız Celine, yanından sıvışıp gidiyordu ki, kızı duvara sıkıştırdı ve her zaman olduğu gibi elini elbisesinin altına soktu. Kız uslu uslu, ses çıkarmadan bacaklarını açtı, ama bu da ona bir şey ifade etmiyordu. Bu muydu onun geleceği? Baklalar, bağırsak gazı ve arada bir bu kızla tadı tuzu olmayan bir düzüşme? Kız koşarak kaçtı. Şövalye,

kafasını atın boynuna dayadı. "Atı hareket ettirmek gerekiyor, yoksa hantallaşacak," diye düşündü. Ama sulu karda, bataklık çukurlu yollarda at sürmeyi sevmiyordu. Yarın ya da öbür gün belki...

Avlunun arka taraflarında, tavşan kümesinin olduğu yerde ağabeyi, bir uşakla, bal ve şarabın daha iyi nasıl depolanabileceği, tütsülükten alınmış jambonun en uygun nasıl saklanabileceği üzerine konuşuyordu. Bir fırına mı, yoksa bir güvercinliğe mi daha acil gereksinim olduğu, gelecek yıl hangi bitkilerin yetiştirilmesi gerektiği ve kara domuzlar için kendine damızlık bir erkek domuz bulmanın işe yarayıp yaramayacağı gibi meseleler de bu konuşmanın konusu oluyordu.

İşte bunun adına da şövalyece yaşam deniyordu!

Ama "Herve halinden memnun görünüyor," diye düşündü şövalye. "O Yakup olmak için doğmuşsa, benim de İlyas'ı oynamam gerekir.." Tanrı belki de ağabeyini daha çok seviyordu. Aslında Herve oldukça cimriydi, ama belli ki iyi bir insandı. Küfür kullanmaz, komşularıyla hiçbir zaman kavga etmez ve koca memeleri en geç on yıl içinde karnının üstüne sarkacak olan koca kıçlı karısını bile dövmezdi. Joscelin herhangi birinin uşağını öldürünceye kadar dövdüğü için, Herve kefaret olarak bir inek ödemek zorunda kaldığında bile, kafasını sallayarak, hayvanı vermeden önce üzüntüyle ona bakardı.

Herve, günah çıkarmak için Clermont'a gidileceği söylenildiği zaman çok mutlu olurdu. Temiz duygularıyla, şövalyenin Clermont'a değil de, istememelerine rağmen orada tutulan ve yalnız gecelerde erkek bedeni özleyen rahibelerin bulunduğu bir manastırın olduğu kuzeye doğru gittiğini aklının ucundan bile geçmezdi.

Burada bir hizmetçi kız, orada bir rahibecik ve bu arada da hep, yine ağabeyinin sitemli bakışları: iğrenç.

Kar yağışı, hafif yağmura çevirmişti. Şövalye, ayaklarına dolaşan tavuğa bir tekme attı ve dar merdivenden yukarıya, yüksek kulenin kapısına tırmandı. Oradan Auverge'nin kraterli vahşi arazisine düşünceli bir şekilde baktı. Burası, gerçekten de bir yeryüzü cenneti değil, olsa olsa cehennemin ön avlusu gibiydi.

Dar kapının arkasındaki hava sıcak sayılırdı. Ufak salonun duvarları postlarla örtülüydü. Daha kalın postlar ise taş zemine serilmişti. Kapının yanında bir meşale titreyerek yanıyordu. İçinde, nemli kavak ağacı odunlarının çatırdayarak ve beyaz bir duman çıkararak yandığı şöminenin yanındaki bir tabureye çöktü. Bacaklarının arası ve kollarının altı

kaşınıyordu. Yıkanmak gerekirdi ama bu ancak yazın, kızların mutfaktan sıcak su taşıyıp, kayalardan oyularak yapılmış, aşağı avludaki küvete döktükleri zaman mümkündü.

Kışın bitler dayanılmaz hal alıyor.

Buradan gitmesi gerekti. Atı ve donanımı vardı. Herve, yola çıkarken ona bir torba altın ve ayrıca bir de, atlı bir uşak verecekti nasıl olsa. Joscelin, bunun karşılığında, babasının mirasından kendine düşen paydan vazgeçecekti. Ağabeyi bundan daha iyi bir ticaret yapamazdı. Bu akşam onunla konuşacaktı.

Tanrı bunu istiyor.

YAHUDİLER

Ren Bölgesinde Pogromlar Mayıs 1096

ALKUİN YORGUNDU VE canı, sabah ayinine katılmak istemiyordu. Tanrı bunu kuşkusuz anlayışla karşılardı ama insan, bir başrahip olarak, konukseverlikle karşılaştığı başka bir manastırda böyle bir şey yapamazdı. Bunun için de her şeye sabırla katlandı: Üç tane sonu gelmez ilahi, ruhsuz ve hiçbir şekilde etkileyici olmayan Halleluya, temcitler, havariler tarihinden okumalar, responsoryumlar, methiyeler, İncil dizeleri, bereket duaları, sonunda da Evangelyum ve inayet merasimi... Bu uzun ayine rağmen, henüz güneş doğmamıştı. Ama yine de zaman azalıyordu. Çanlar, öğleye kadar biraderleri beş kez duaya çağıracaktı. Oysa onun, başpapaza bildireceği çok şeyi vardı ve belli ki yazacaklarını kısa tutmak zorunda kalacaktı.

Sadece, Aziz Benedikt tarafından konulan kuralların çoğuna -Tanrıya şükür- manastırların çoğunda insanların yeniden tam olarak uymaya başlamalarından dolayı değil, aynı zamanda ana manastıra göndereceği mesaj için kendisine verilen parşömenin görece küçüklüğünden dolayı da böyle davranmak zorundaydı. Christo'da kendisine parşömen verilirken, -gereksiz yere ve vurgulanarak- böyle bir yaprağın ne kadar değerli olduğunun, kireçli bir suya basılan bir parça koyun postunu germenin, tıraşlamanın, kesip biçme işleminden sonra, üzerine yazı yazılabilecek hale getirmenin ne kadar zahmetli bir iş olduğunun anımsatılmasından da geri kalınmamıştı.

Christo'daki pinti biraderlerin üstüne yoktu.

Sonunda, (pencereden oldukça uzak, göz ferleri henüz solgunlaşmamış genç rahiplerin yanında da olsa) büyük yazı salonunda kendisine bir bir yer gösterildi. Ama ne olursa olsun: Masasının üzerinde -olması gerektiği gibi- bir mürekkep hokkası, birkaç tane tüy ve onları sivriltmek için ufak bir çakı konmuştu. Daha fazlasını da bekleyemezdi zaten, ilk güneş ışınları küçük yuvarlak pencereden içeri vurduğunda, Alkuin, kaz tüyünü mürekkebe batırıyor ve raporuna başlıyordu.

Saygıdeğer Peder, İstekleriniz doğrultusunda, geçtiğimiz yıllarda sevgili manastırımızın dışında olan ve bilinmeye değer gördüğüm olayları gerçeğe uygun olarak size rapor ettim. Karısı Praxedis'i içki arkadaşlarının gözü önünde uygunsuz davranmaya zorlamış olduğu söylenen Kral hazretlerimiz ile Papa arasındaki lanet olası ilişkiyi size bildirmiştim.

Diğer yandan, iddia edilen şeylerin ne yazık ki sık sık gerçeği yansıtmadığını da buradan ek olarak size iletebilirim. Papa'ya bağlı olanlar, Kral'ın hemen hemen hiçbir yetkisinin kalmadığını ve onun bir insan değil, etten kemikten, tuhaf bir yaratık olduğu konusunda ısrar ederlerken, Kral'a sadık kalanlar, onun Hıristiyanlığın koruyucusu olduğunu ve öyle kalacağını, yakında İtalya'dan geri döneceğini ve o zaman eskisinden daha da güçlü olacağını garanti ediyorlar. Tüm olasılıkları göze alarak, bana izin verirseniz, hangi tarafın kazanacağını beklemenin uygun olacağını önermek isterim. Şimdiden kesin tavır koymak, akılsızlık ve hatta tehlikeli olur. Zaten şu an sizden bunu bekleyen kimse de yok.

Burada, orta Ren bölgesinde gelişen olaylar bu sıralar bana daha önemli görünüyor. Gökyüzünde görüldüğü söylenilen dikkat çekici işaretlerle ilgili olarak size daha önce bazı bilgiler vermiştim. İki yıl önce bir çok salgın ve büyük su taşkınları olmuş. Geçtiğimiz yıl büyük kuraklık ekinleri mahvetmiş. Son ay çok büyük göktaşı kümeleri ve güçlü bir kuzey yıldızı görülmüş; hatta bazıları, gökyüzünde kayan kırmızı renkli kuyruklu yıldız görüldüğünü söylüyorlar.

Ülkede güvensizlik hüküm sürüyor. Çünkü kimse, yaşanan bu gelişmelerin normal doğal olaylar mı, yoksa kıyamet günüyle ilgili olarak Tanrı'nın gönderdiği işaretler mi olduğunu bilmiyor. Gerçek olan şu ki Papa Hazretleri'nin çağrısından sonra, Kudüs'teki İsa'nın mezarını kurtarmak ve böylece dinsizlerin onu kirletmelerine bir son vermek için birçok insan yollara döküldü.

Benim burada hoşuma gitmeyen şey, yüksek seviyedeki adamlarının göründüğü kadarıyla, derebeylerinin bayrağı etrafında toplanmakta gevşek davranmaları ve gecikmeleridir. Bu nedenle aşağı tabakadaki sabırsız halk, başlarında onları yönetecek bir kişi olmadan yola çıkıyor. Sıradan insanlar, kuraklıktan mahvolmuş tarlalarını terk ediyorlar ve görünüşe göre, hac için Kudüs 'e gitmelerinde Tanrının kendilerine yardımcı olacağından eminler. Takat Kutsal Kent'e yolculuğun kaç gün süreceği konusunda en ufak bir fikirleri bile yok. İtiraf etmeliyim ki: Bunu, ben de bilmiyorum.

Büyük bir gezici vaiz grubu bütün ülkeyi dolaşıyor, kıyamet gününden ve ancak hacca giderek sakınılabilecek ebedi cehennem azabından söz ediyorlar. Ve bunların arasındaki en garip fanatiklerden birisi, Amiensli olduğu söylenen Peter. Sözde, bir süre keşiş olarak yaşamış; daha önce bir kez Kutsal Topraklar'da bulunmuş ve orada dinsizler tarafından yakalanıp, işkence görmüş; yanında, doğrudan gökyüzünden aldığı bir mektup taşıyormuş. Tüm bunları, kuşkuyla bildiriyorum, çünkü kimsenin bu iddiaların doğruluğunu denetlemesi mümkün değil ve özellikle mektup ile ilgili hikaye, bana daha çok Tanrı'ya küfür gibi görünüyor.

Adı geçen Peter'in grubunda, yanında -tahminime göre- terbiye edilmiş bir kaz taşıyan bir kadın bulunuyormuş. Bu kaz, kadını adım adım izlemiş. Vaiz, bunun, Tanrı'nın hayvanları bile Kutsal Topraklar'a gitmeye çağırdığının herkes tarafından görülebilecek bir kanıtı olduğunu söylüyormuş. Kazın, kadını takip ettiği, hatta bir kez Cambrai'daki kilisenin sunağına kadar onu izlediği açıkça görülmesine karşın, kadının kazı değil de, kazın kadını Kudüs'e götürdüğüne insanları inandırmak çok kolaydı.

Diğer yandan, bu hayvan hiçbir zaman Kudüs'e varamadı; Loren'de öldü. Alaycılar, eğer kadın onu kesip yeseydi, kazın Kudüs'e gitme şansının daha büyük olacağım söyleyip dalga geçiyorlar. Ama ne yapalım ki sıradan insanlar, böylesi mucizevi işaretlere inanmak istiyorlar, öyle ki insanlar, bu gezici vaizin refakatçilerine, Peter'in eşeğinin bir tek kılı karşılığında iki domuz öneriyorlar.

Amiensli Peter, insanları etkilemekte olağanüstü bir yeteneğe sahip. Bu arada o, kendisiyle Kudüs'e doğru yola çıkmış olan, çok büyük bir hacı grubunu çevresinde topladı. Ne var ki bu görülmeye değer bir savaş alayı değil, tersine, yalnızca bir kısmı karılarını ve hatta çocuklarını da yanlarına alan yoksul kent halkından, alt tabaka soyluların genç oğullarından, bağımlı köylülerden, dilenci rahiplerden, dilenciler ve fahişelerden, panayırcılardan ve sakatlardan oluşan bir sürü.

Korkarım ki özellikle de bağımlı köylülerin çoğu, bu tehlikeli geziye inançları nedeniyle katılmıyor. Çünkü, toprak sahiplerinin, Kutsal Topraklar'a gitmeleri için bağımlı köylülere zorluk çıkarmama konusunda anlaştıkları söyleniyor. Bunların çoğu, tahminen kısa bir süre de olsa, özgür bir insan olarak yaşayabilmek için hırpani kılıklı Peter'in peşinden gidiyor.

Acaba durumları, tehlikelerle dolu bu hac seferinde evlerinde olduğundan daha mı iyi olacak? Ve bir bütün olarak: Köleler, efendilerinin kulu olmalıdır, diye yazmıyor mu? Buna karşın, hemen hemen hiç silahı

bulunmayan, yanlarında sadece birkaç şiş, topuz ve bıçak taşıyan bu zavallı sürü, kör bir şekilde bu tuhaf adamın arkasından gidiyor.

Korkarım ki ölüme!

Amiensli Peter, dün Köln'den Ren boyunu geçerek Tuna'ya doğru uzanan yolculuğunda buraya uğradı, pislik saçan giysileri içinde, bir eşeğin üzerinde giden çirkin bir adam. Onun peşinden, artık imparatorluğa ait olmayan batı bölgelerinden yüksek tabakadan birkaç tane bey de gidiyor. Örneğin, bir odun kırıcının gücüne sahip olduğu söylenen ve bu nedenle "doğramacı" olarak adlandırılan Melun'lu Vikont Wilhelm, hiçbir malı mülkü olmayan Walter Sans, Avoir adlı bir baron ve nereden geldiğini kimsenin bilmediği iki Alman rahip; Volkmar ve Gottschalk: Bu güruhun Regensburg'a kadar bile gidebileceğini düşünemiyorum.

Yalnızca Kutsal Topraklar'da dinsizlere karşı savaşmaya değil, gözleri dönmüş Romalılar tarafından İsa efendimizin çarmıha gerilmesini sağlayanları gerçek Hıristiyanlığa döndürerek hacca buradan başlayan diğer bir gruba, kişisel olarak daha çok güveniyorum. Amiensli Peter ve diğer hacılar, cömert bağışlarla fidye ödememeleri durumunda, Tevrat rulolarını yağmalayacakları, sinagoglarını ateşe verecekleri ve kendilerini ateşte yakacakları tehdidiyle, adice, Yahudiler'in sırtından küplerini doldurdular. Gerçi zorla toplanan bu tip bağışları Tanrı her ne kadar onaylamasa da, -duyduğum kadarıyla- son derece yaygın, çünkü hem imparator, hem de başpiskoposlar ancak bu koşullar altında Yahudiler'i korumaları altına alıyorlar.

Tanrı'ya şükür ki böylesine onursuz bir pazarlığa girmeyen dindar şövalyeler de var. Can düşmanına gümüş para dolu keseler ödeme karşılığında günahlarından arınma fırsatı vermek, bir hacının amacı olamaz ve olmamalıdır. Bir şövalye ve aynı zamanda Mainz başkisposunun akrabası olan Leiningenli Emicho, Worms'taki sinsi Yahudiler'e yalnızca vaftiz ile ölüm arasında bir seçim hakkı bıraktı. Çok azı Hıristiyan olma önerisini kabul etti, çoğunluğu günah işleyerek ölümü seçti. Ben de, Mainz'de bu Peter'e katılma kararı aldım, saygıdeğer peder, oradan size haber göndermeye devam edeceğim.

Alkuin, Henüz mürekkebi tam kurumamış son satırların üstüne özenle kum serpti ve masanın boyuna göre biraz alçak kalan tabureden ahlaya oflaya kalktı. Yazarken sık sık, okunan dualar nedeniyle dinlendirmesine karşın, kolu ağrıyordu. Öğleden önce, Haren ve Prim ile Terz ve ikindi üzeri

Non duası; sürekli tekrarlanan dua aralarında Vesper'den ve Komplet'den önce mektubunu bitirebilmek için elini çabuk tutmak zorunda kalmıştı. Bir karatavuk ötüyordu. Rahip ertesi gün için seviniyordu: Emicho'yla buluşacaktı.

Kentin üzerinde az duman vardı. Öyle ya, saz damlar fazla duman çıkarmazdı, tıpkı kuru ahşap evler gibi. Emicho ve adamları, bu cehennemi andıran manzarayı güvenli bir uzaklıktan izliyorlardı. Rahip, sürünün iyice arka taraflarında bir yerde, kendisine cömertçe verilmiş bir atın üzerinde beceriksizce oturuyor ve dua etmeye çalışıyordu. Bu, ona pek kolay gelmiyordu. Aşağıda, Ren nehri kıyısında, öldürülmüş yüzlerce Yahudi'nin cesedi üst üste yığılmıştı. Mainz yanıyordu.

Başpiskopos Ruthard, Yahudi topluluğunun üyelerini, 200 Mark karşılığında konağına almaya hazır olduğunu açıklamıştı. Yahudi topluluğu, ayrıca üç buçuk kilo altını da, gruba kumanda eden Emicho'ya boş yere yollamıştı. Şövalye, "Judas ücreti" gibi bir şeyler mırıldanmış, ama parayı da cebine atmıştı; elbette yalnızca hac seferi için. Sonra da saldırı emrini vermişti.

Bu, eşitler arasında yürüyen bir savaş değildi. Kent kapılarındaki nöbetçiler, Yahudiler'i Hıristiyan şövalyelere karşı savunmak için bir girişimde bulunmamışlardı. Yahudiler ise, kendilerini tehdit eden şeyin ne olduğundan kuşku duymuyorlardı ve Trier ve Worms'taki dindaşlarının yazgılarını iyi biliyorlardı. Emicho'nun adamları kentin kapılarını kırdıkları zaman, kadınlar çocuklarını boğdu, erkekler karılarını bıçakladı ve sonra da kendilerini. Sadece Urija ve iki kızıyla İshak adında biri, aman diledi ve kendilerini vaftiz ettirdiler.

Fakat bu şekilde gerçek Hıristiyan sayılmazlardı. Rahip ürperdi. Anımsamamak için direniyor ama anıları tekrar tekrar gözlerinin önüne geliyordu: Boğazları kesilmiş iki güzel kız. Bir baba böyle korkunç şeyi nasıl yapabilirdi? İshak, bir gün önceki zoraki vaftizden sonra vicdan azabı duymuş ve kızlarını düpedüz doğramıştı. Urija ile birlikte evlerini ve sonra da içinde bulundukları sinagogu ateşe vermişlerdi.

Kaçıklar! İsteyerek yaşamlarına son verdiler ve ayrıca vaftiz sözlerini tutmadılar. Sonsuza dek Allah belalarını versin! Bin yıldan daha uzun bir zaman önce, Pilatus'tan İsa'nın ölümünü isteyen Yahudiler'in kanı şimdi çocuklarına sıçramıştı. Hıristiyanlığı kabul etmezlerse hepsi birden ölmeli! Ancak buna karşın, rahip, yine de kırçıl sakallarının üzerinden neden gözyaşları aktığını bilmiyordu.

Emicho, daha düne kadar Yahudiler'in oturduğu semtin üstündeki açık mavi buluta son bir kez baktı ve yere tükürdü. "Köln'e sürüyoruz atları," dedi. Alkuin, onu izledi.

Tanrı bunu istiyor.

KÖLE KADIN

Belgrad'daki Kadınlar Evi Haziran 1096

DUNA PENCEREDEN DIŞARIYA bakıyordu. Yakıcı öğle güneşi, haremin arkasındaki küçük bahçenin bir zamanlar yemyeşil olan çimlerini önlenemez bir şekilde kurumuş kahverengi otlara dönüştürüyordu. Çeşme, artık neredeyse damla damla akıyordu. Bir arı, bir çiçekten bir diğerine konuyordu. Sokaklar sessiz, hem de çok sessizdi. Fırtına öncesi sessizliği. Belgrad sakinlerinin çoğu kenti terk etmişti. Kentin yükselen surlarında koruma yoktu ve kent kapıları da sonuna kadar açıktı. Vali Niketas'ın sarayındaki en yüksek sesi, uçan yeşil bir sinek çıkarıyordu. Köle kadınlar suskun bir şekilde düşüncelere dalmışlardı. Onlar da huzursuzdu.

Biraz oyalanmak gerekiyordu. Kızıl saçlı küçük Edith, öğle yemeğinden bu yana, küçük bir çöp parçasıyla dişlerinin arasına giren balık artıklarını temizlemeye çalışıyordu. Siyah saçlı Peroza ise iki saattir sızlanıp duruyordu; sırtüstü uzanmış ve bacaklarını ayırmış olarak. Genç bir kız, onun bacaklarının arasına çömelmiş, bir cımbızla tüylerini yoluyordu. Yunan erkeklerinin çoğunun kıllı olarak sevmediği, orası çok kıllıydı.

Duna pencereden bakmayı bırakıp, çok sevdiği Rana adlı kızın yanına gitti. Rana'nın saçları kızıla çalar sarı renkteydi ve söylendiğine göre, bütün insanların bu tuhaf saç rengine sahip olduğu Kuzey'den bir yerlerden geliyordu. Geçen yıl sonbaharda yapılan bir savaş seferinden ganimet olarak getirilmişti. O bunları anlattıkça, Duna'nın karnı kasılıyor ve bir ara kocası olmuş olan kabile reisini düşünüyordu. Acaba reis hâlâ onu arıyor muydu? Ama Belgrad'a kadar gelmeyeceği kesindi. Duna on yılı aşkın süredir Niketas'ın, Bulgaristan eyaletinin bu ufak tefek, kendini beğenmiş hükümdarının kölesiydi. On yıl geçmişti ve adam ona henüz sahip olamamıştı. Acaba güçlü olan neydi? Adamın kini mi, yoksa kadının onu hor görmesi mi?

Niketas, onu Niş köle pazarında, Liutizlerden satın alan Yahudi bir tüccardan, hem de epeyce yüklü bir para karşılığında satın almıştı. Niketas, ona hiç sahip olamamıştı. Zaten bir kez denemişti, bu gülünç soğan erkeği...

Onu önce Niş'teki villasına, dillerini anlamadığı diğer kadınların yanına göndermişti. O zamanlar olanlara karşı ilgisizdi; yazgısına razıydı ve bedenini bir küvetin içindeki garip kokulu suya daldırdıklarında karşı koymadı. Ayak ve el tırnaklarını çok kısa kesip, kırmızıya boyamalarına da ses çıkarmadı. Siyah örgülü saçlarını kesmelerine ve kalan saçlarını küçük lüleler halinde kıvırmalarına da izin verdi. Ancak koltuk altlarındaki tüyleri aldıklarında ve bacaklarını birbirinden ayırıp oradaki bütün kıllarını yolduklarında, tıpkı kudurmuş bir kurt gibi, bunu yapan kadınlara karşı direndi.

Fakat bu, her şeyi daha da kötüleştirmişti... Dört adam çağrılmıştı ve ardından yaşadığı aşağılanma, bugün bile yüreğini sızlatıyordu. Duna, o zamanlar hadımın ne olduğunu henüz bilmiyordu. Buna rağmen, bu yarım saati hiçbir zaman unutmayacaktı. Hiç kimseyi de. Hele kendisini o akşam yanına çağırtan Niketas'ı asla.

Yıkanmış, kokular sürülmüş ve anadan doğma çıplak halde, ona götürülmüştü. Kocası bile onu bir kez olsun böyle görmemişti. Bu Yunan orospu çocuğu, onu yağlı parmaklarıyla ellediğinde, utançtan ve hırsından titriyordu. Adam, sonunda zar zor soluyarak ve asabi bir şekilde kendi elbiseleriyle uğraşmaya başlamış ve düzinelerle tokayı çözmüş, en sonunda da omuzundaki bezi yere atmıştı.

Aklın alabileceği ve inanılır gibi bir şey değildi. Duna, Bulgaristan'ın Yunan valisi, Niş kentinin komutanı, yüzbinlerce uyruğun hükümdarı, güçlü kumandan, iki yüz bağımlı köylünün ve yirmi sekiz kadın kölenin sahibi bu adamın pembe karnının altında büzüşmüş bu şeye, bu hiçe, bu solucana baktı ve aklına, kaslı vücudunun kendisini bundan uzun bir zaman önce, neredeyse her gün zevke boğan Oboritler reisi geldi ve gülmeye başladı. Duna, öyle yüksek bir sesle güldü ki öfkeli bir el hareketiyle odadan kovulan hizmetçiler daldılar içeri; gözyaşları burnunun sağından solundan, yanakları üzerinden akana kadar güldü. Ve kadının gülüşü, bu solucan korkudan iyice çekilip, en sonunda kıvrımlardan birisinin arasında kaybolduğunda, neredeyse histerik bir hal almıştı.

Hadımlar onu kadınların kaldığı bölüme geri getirdiklerinde gülmeye devam ediyordu. Ve birden kötüleşmişti: Valiye ölümcül bir hakarette bulunmuştu; hem de ancak bir kadının kendinden emin bir adamı tahrik olmasının doruk noktasında yalnızca onu aşağılayarak değil, aynı zamanda hizmetçileri önünde gülünç duruma düşürmeyi başarabileceği şekilde ölümcül... Niketas bunu unutmazdı. Duna belki de yarın ölmüş olacaktı.

Fakat, her nedense Niketas onu öldürtmemişti. Kırbaçlatmamış, dağlatmamış ya da satmamıştı da. Hangi nedenle olursa olsun bunları yapmamıştı ve Duna bunun nedenini hiçbir zaman öğrenemedi. Gerçi Duna'ya özgürlüğünü vermedi ama bir daha da yüzüne bakmadı. Bu, Duna'nın işine geliyordu. Kaçıp kurtulmak da istemedi. Zaten nereye gidecekti ki?

Komik organının bir zamanlar korkuyla saklanması gibi, valinin kendisi de bugün bir yerlere saklanmıştı. Ailesiyle birlikte Niş'teki sarayına kaçmıştı. Köle kadınlar da daha sonraki günlerde arkasından gideceklerdi. Kentte bir tek koruma kıtası bile bırakılmamıştı. Ona bu korkuyu salanların Franklar olduğu fısıldanıyordu haremde. Haftalardır, bunlardan binlercesi Macaristan üzerinden Konstantinopol'e doğru gidiyordu. Binlercesi de Belgrad'ın yanından geçip kentin çevresini yağmalamıştı.

Duna, Franklar'ın ne olduğu konusunda fazla bir şey bilmiyordu. Görünüşe göre, bunlar Hıristiyan'dı. Köle olmadan önce gördüğü tek Hıristiyan, köyündeki rahipti. Liutizler, bir rahibinin derisinin oldukça çekici bir süs oluşturmasından dolayı, onu kafa derisine kadar yüzmüşlerdi. Hıristiyanlarca ilgili olarak bildiğinin hepsi bu kadardı. Din, kadınların odalarında üzerinde fazlaca konuşulan bir konu değildi.

Bu arada bir hadımı gerçek bir erkekten ayırt eden şeyin ne olduğunu öğrendi. Ve muhafızlardan, tiz sesi önce kendisini şaşırtan, şimdiyse çoktandır alıştığı genç bir adamla dostluk kurmuştu. Genç adam, kendisinin bir Waraegh olduğunu, çocukken anne-babası tarafından Haithabu'da, yukarıda Schleswig'te satıldığını anlatmıştı Duna'ya.

Kadın ne Waraeghlar'i, ne de yukarıdaki Schleswig'in ticaret metropolü Haithabu'yu tanıyordu. Yalnızca, kendi ana dilinden başka dilleri bilmenin de yaşamsal önemde olduğunu kavramıştı. Ve bu yüzden de, -adamın görevinin el verdiği ölçüde- genç adamla oturuyor ve anlaşmaya çalışıyordu. Onun, bilmiyormuş gibi yapıp omuzlarına dokunması kendisini rahatsız etmiyor, elleri arasıra ileri gittiğinde de kendini savunmuyordu. Okşanmak, hoş bir şeydi. Bu odalarda sevgi gösterileri zaten çok azdı. Niye bu genç adam da biraz keyfini çıkarmasındı ki? Zaten daha fazlasını da bekleyemezdi.

Bu arada o, yalnızca genç adamla akıcı bir şekilde anlaşmakla kalmıyordu. Hem Angel ülkesinden gelen Althea, hem de şu anda bacaklarının arasındaki tüyleri yolunan Efesli Peroza ile anlaşmakta güçlük çekmiyordu. Sarışın Norman kızla konuşuyor, Batının uzak bir yerlerinden,

-artık her kimse- Aziz Yakup'un mezarının bulunduğu bir yerden gelen "yeşil gözlü ve koyu tenli kızla sohbet ediyordu.

Kadınların evden çıkmasına izin veriliyordu ama yalnızca birisinin eşliğinde; bu, yine de hiç yoktan iyiydi. Nihayetinde, Doğu'da olduğu gibi bir haremde yaşamıyorlardı. Belgradlı erkeklerin haremleri yoktu. Yalnızca, pazara gitme izni olan ve doğal olarak oralarda bir şeyler duyan kadın köleleri vardı. Böylelikle hepsi, Frankların, Allah diye adlandırdıkları bir tanrıya inanan ve Muhammed adında peygamberleri olan adamların egemen olduğu Kudüs'e doğru yola çıktıklarını biliyorlardı.

Kutsal kent Kudüs'ü kurtarmaya gidenlerin aralarında şövalyeler ve soylular da olmasına karşın, daha çok, sıradan insanlar olduğu söyleniyordu. Hadım, Amiens'li Peter diye birinin kumanda ettiği ordunun aslında görüş menziline girmiş olması gerektiğini söylüyordu. Bu şövalyenin heyecan verici maceraları ve mucizelerini herkes biliyormuş. Salt görünümü bile o kadar korku vericiymiş ki bütün düşmanları paniğe kapılıyormuş.

Bütün askerler valiyle birlikte kaçmıştı. Kadın köleler yalnız ve korumasız kalmıştı. Hadım, onu hayatı pahasına savunacağını söyledi. Duna'da inandı ona. Fakat kadın, Yunanın köleliğinden azat olmanın bir lütuf olup olmadığını ve Hıristiyan Franklar'ın gelmesiyle, kendisini daha zor bir yazgının bekleyip beklemediğini bilmiyordu.

Bahçe duvarının dibindeki yabani güllere ilk gölge düştüğünde, evdeki sinirlilik de elle tutulur bir hal almıştı.

Caddenin köşesindeki düz ayak dükkânın çatısında hiç durmadan ve yorulmadan öterek yazın gelişini müjdeleyen karatavuk, birden sustu. Yaygaralar, nal sesleri ve dikkatsizce taşınıyor olmaları nedeniyle, caddenin parke taşlarına sürtünen kılıçların çıkardığı gürültü işitiliyordu. Kapılar yumruklanıyor; emir verenlerin sesleri, dar sokakların duvarlarında yankılanıyordu. Franklar kente girmişlerdi.

Kadını koruyacağına söz veren hadımın dışındaki tüm hadımlar, avludaki damın üzerinden kaçmışlardı. Genç adam elindeki büyük bir palayı, küçük kapıyı kıran adamlara karşı sallıyordu. Vuruşunu, bir miğfer karşıladı. Demir, demire çarparak sakırdıyordu. Hadım, şarkı söylemeyi, şiir yazmayı öğrenmişti ama bir mızrak darbesine karşı koymayı öğrenememişti. Ciğerlerinden açık kırmızı renkte kan fışkırıyordu. Çırpınan bedeni, hareme giden yolun merdivenli dar girişini kısa bir süre daha tuttu. Sonra da adamlar ölünün üstüne basarak geçtiler.

Ganimet! Burası ganimet kokuyordu!

Duna balkona çıktı. Demek ki Hıristiyanlar bunlardı ve sokaklardan akıp gidiyorlardı. Bazıları mızraklarının ucunda kesik başlar taşırken, bazıları da yendikleri düşmanlarının, saçlarından kan damlayan kafa derilerini kemerlerinde taşıyorlardı. Zavallı kurbanların kanları, hâlâ adamların bacaklarından aşağı akıyordu.

Ortalarında, kafasının arka tarafındaki tiftiklenmiş beyaz saçları bir daire gibi traş edilmiş olan zayıf bir adam, boz bir eşeğin üstünde gidiyordu. Giysisi pislik içinde yüzüyordu. İstilacılar tam saraya girecekleri an, yaşlı adam yukarıdaki kadına baktı. Duna, ne akla hizmet ettiğini pek bilmemesine karşın, kollarını yukarıya kaldırdı, ellerini sanki bağlanmış gibi birbirine geçirdi ve yukarıdaki herkesin Hıristiyan olduğunu söyleyerek, anlamlarını bilmemesine karşın, diğerlerinden öğrenmiş olduğu sözcükleri bağırdı: "Hazreti İsa Kudüs diye bağırıyor, Tanrı bunu istiyor, kuddas ayini..."

Diğer kızlar da tiz ve keskin sesleriyle, "İsa", "Mikail", "Meryem Ana" ve "Yusuf," diye bağırıyorlardı. Yeşil gözlü kız da, iki tane mumu, tıpkı Oborit köyünün merasında duran haç gibi üst üste tutmuştu.

Ancak demir miğferli küçük tanrının bir zamanlar gerçekleştiremediği mucize, o gün öğleden sonra Belgrad'da gerçekleşiyordu: İçeri zorla giren istilacılar, yeni keşfettikleri kadınları yakalayarak, kalçalarını ve vücutlarının üst kısımlarını elleyip, balkonun parmaklıklarına dayayıp, eteklerinin altına girmeye çalışıyorlardı ki küçük adam titrek bir sesle yukarıdakilere bağırarak bir şeyler söyledi, ardından da kadınlara el sallayarak, aşağıya gelmelerini, kendisiyle birlikte Kudüs'e gitmelerini istedi.

Adamlar, kadınları gerçekten de serbest bıraktı; ellerini bluzlarının içinden çektiler ve dışarı çıkarttıklarını yine pantolonlarının içine geri soktular; her ne kadar homurdandılarsa da, sanki onlara Amiensli soylu şövalye Peter'in bizzat kendisi emrediyormuş gibi söz dinlediler.

Kadınlar aceleyle pılıpırtılarını toplayıp, koşarcasına merdivenlerden aşağı sokağa indiler. Kalabalık Niketas'ın evini talan etmeye başladığı sırada, kendilerine hiç değilse şimdilik belirli bir koruma sağlayan bu perişan kalabalığa panik halinde katıldılar. Kuşkusuz rahip onları şövalye Peter'e götürecekti, bundan emindiler. Sonrası kendiliğinden gelirdi.

Düşündükleri asil şövalye Peter'in, önlerindeki bu zavallı eşeğin üstünde oturan kişi olduğunu ancak daha sonra öğreneceklerdi. Ama bunun da

değiştiremeyeceği bir şey vardı: Geri dönüşü olmayan bir yola girmişlerdi.

Kudüs'e doğru...

KAZIKLAR

Emicho'nun Güruhu Macaristan'da Eylül 1096

İNANILIR GÎBİ DEĞİLDİ ve Alkuin daha fazla dinlemek istemiyordu. Bu haddini bilmez gezici rahip -bir de kendisini peygamber olarak adlandırıyor- bugün öğleden sonra tam üçüncü kezdir, rüyasında Monte Pellecchio'lu aziz Michael'in yere inişini nasıl gördüğünü anlatıyordu. Sözümona başmelek, asık bir suratla, bütün Yahudiler'in soyunun henüz kurutulmamış olmasının yüz karası bir durum olduğunu ona söylemişti. Aslında Yahudiler'in çoğu yakılmış, sadece çok azı Hıristiyanlığı kabul etmişti. Ama şövalyeler kısa bir süre sonra Kudüs'te Hazreti İsa'nın mezarı başında durduklarında, Tanrı'nın oğlunu katlettikleri halde cezalandırılmayan bu lanetlilerin çoğunun henüz yaşıyor olması karşısında ne diyeceklerdi?

Birkaç şövalye isteksizce alkışladı, diğerleri canları sıkılmış halde yüzlerini çevirdiler. Çoğu kişi bu hırpani kılıklı adamı, bugünlerde kendilerini kışkırtan çok sayıdaki dolandırıcıdan biri olarak görüyordu. Aziz Mikail, eğer bir elçi gönderecek olsa, kesinlikle soylu bir adamı seçerdi. Rahip de böyle düşünüyordu ve bu nedenle de, katırının yanına koyduğu bohçasına geri döndü.

Vermandoisli Kont Hugo'nun ordusu, Roma'nın kuzey doğusundaki Sabin dağlarında karargâh kurmuştu. Fakat odun kıran adamlarınki gibi geniş omuzları nedeniyle "doğramacı" olarak adlandırılan Melun'lu Bey, onların kente uğramadan geçeceklerini öğrenmişti. Orada nasıl karşılanacakları hiç bilinmiyordu. Fransız şövalyelerinin hedefi, artık Bari idi.. Orada Normanlarla birleşmek istiyorlardı.

Rahip düş kırıklığına uğradı. O, başpapazına kutsal kent ve oradaki sayısız kiliseler ve kuleler ile ilgili şaşırtıcı ve sevindirici şeyleri anlatmayı, din uğruna bir çok kutsal kişinin şehit düştüğü arenayı betimlemeyi, pagan tapınaklarının kalıntıları ve Papa'nın sarayı Lateran ile kutsal havariler Petrus ve Paulus'un mezarları hakkında yazmayı isterdi. Fakat bunların yerine, ona anlatabilecekleri sadece tüyler ürpertici şeylerdi.

Rahip, torbasını karıştırarak parşömen kağıdı, küçük bir mürekkep hokkası ve bir tüy çıkardı. En son nerede kalmıştı? Hafızasını yokladı ve anımsadı: Mainz'deki Yahudiler'in katledilmesi...

Bu olay tek değildi; İsa'nın katillerine karşı misilleme önlemlerinden birkaçını saymak gerekirse, önce Worms'taki Yahudiler öldürülmüştü; daha sonra da Trier ve Metz'tekiler. Rahibin kendisi her ne kadar buralarda bulunmamışsa da, insanlar, yaşananları olduğu gibi anlatıyorlardı. Anlatıldığına göre, Worms'ta Yahudiler güya bir Hıristiyanı suda boğmuş ve şişmiş cesediyle kentin suyunu zehirlemek için onu suda çürümeye bırakmışlardı. Emicho'nun güruhu yaklaştığında, kentteki ortam bu tür söylentilerle gerilmiş ve kızıştırılmıştı. Bu nedenle Yahudiler başpiskoposun sarayına kaçmıştı, ama bunun onlara bir yararı olmamıştı. Beş yüz kadarı öldürülmüştü.

Alkuin, "Doğramacı Wilhelm" ile birlikte gitmiş ve Köln'de, Köln sakinlerinin oradaki Yahudiler'i evlerinde nasıl sakladıklarına tanık olmuştu. Gezgin rahipler bunun üzerine, kısa süren bir depreme dikkat çekerek, bunu Hermann'ın adamlarının ikircikli tavrı nedeniyle düş kırıklığına uğrayan Tanrı'nın bir işareti olarak yorumlamışlardı. Orada, Yahudi mahallesindeki boş evlere ve sinagoga saldırmış, orada korunan Tevrat'ı parçalamış ve sonra da Xanten'a, Eller'e, Neuss'a ve Wewelinghofen'a kaçmış olan Yahudiler'in peşine düşmüşlerdi. Vaftiz olmayı kabul etmeyen herkes doğranmıştı. Sadece Ren bölgesinde öldürülenlerin sayısının on iki bin olduğu sanılıyordu.

Rahip raporuna ara verdi ve ufukta görünen dağ silsilesine baktı. Saygın bir ihtiyarın, en büyük oğlu da içinde olmak üzere bütün sülalesini nehrin ortasına götürdüğü, tüyler ürpertici bir sahne geldi gözlerinin önüne. Tüm aile fertleri çiftin çevresinde durup, "Duy İsrail" duasını mırıldanırken, yaşlı adam oğlunun boğazına bir bıçak sokmuştu. Oğlu ölürken "Amin," diye mırıldanmış; sonra da herkes kendini suya bırakmış, boğularak ölmüştü.

Takipçileri, toplu intiharı kıyıdan izlemişlerdi. Emincho ve adamları, Yahudiler'in intiharını yüksek sesle yaygaralar koparararak izlerken, rahibin aklına ilk kez, bir zamanlar Hıristiyan kadınların ve erkeklerin de, inançlarına ihanet etmektense ölüme gitmeyi yeğledikleri gelmişti. Yahudiler'in şehit olması olası olabilir miydi acaba? Ve onlar o zaman hangi cennete gidiyorlardı?

Alkuin bu kafirce düşünceleri hızla kafasından kovmuştu. Emincho'nun güruhu sonunda Ren vadisinden doğuya yöneldiğinde, korkunç sahneleri

hiç değilse geçici olarak aklından çıkarmayı başarmıştı. Fakat başpapazına bildirmek zorunda olduğu korkunç bir şey daha vardı. Belki de içtenlikle yazması daha iyi olurdu.

Emicho, önden gitmesi ve önlerinde yürüyen gruplara yetişip, -birleştiklerinde vuruş güçleri artacağı için- kendilerini beklemelerini söylemesi için, rahibe hızlı bir at vermişti. Nihayetinde, yolda dostça karşılanıp karşılanmayacaklarını kimse bilmiyordu. Alkuin, günlerce eyer üstünde kalmıştı. Fakat at sürme deneyimi olmadığı için, Bavyera'dan geçen ve Regensburg'ta da pek çok Yahudi'yi öldürmüş olan rahip Gottschalk'ın güruhuna ancak Macaristan sınırı önlerinde yetişebilmişti.

Onlar ilk olarak, korunaklı küçük bir kent olan Wieselburg'un yakınında konaklamışlardı. Macar kralı Koloman, onlara gerekli olan yiyeceklerin sağlanması için emir vermesine karşın, adamlar hemen halka baskı yapmaya ve son parça etlerine, son testi şaraplarına kadar her şeyi ellerinden almaya yeltenmişlerdi. Macarlar doğal olarak buna karşı koymuştu; küçük saldırılar gerçekleştirilmişti. Rahip yorgun atıyla oraya vardığında, canice bir intikam eyleminin tanığı olmuştu.

Gottschalk'ın adamları, kendilerinden birini vurarak öldüren bir köylü delikanlıyı yakalamış, onu çıplak ve bacakları açık halde yerde çarmıha germişlerdi. Uzun, aşağı yukarı kol kalınlığındaki bir ağaç büyük bir özenle sivriltilmişti ve genç köylünün bacakları arasında duruyordu. Vahşi görünümlü bir Fransız, bu ağaç gövdesini dikkatli ve kısa darbelerle talihsiz gencin makatına sokuyordu. Makatın tutucu kasları patlayıp, ağaç gövdesi kalın bağırsağından yavaş yavaş karnına doğru hareket ederken, delikanlı, hayvanlar gibi bağırıyordu.

İkinci bir adam, acıdan kıvrım kıvrım kıvranan kurbanın yanına çömelip elle dokunarak, kazığın bedenin içinde nereye kadar geldiğine bakıyordu. O emir vererek, elverdiğince yaşamsal önemi olan organların yaralanmaması için, kazığı biraz sola, sonra yine biraz sağa itmesi konusunda eli çekiçli adamı yönlendiriyordu. Köylü delikanlı, bilincini tekrar tekrar yitiriyor; çevrede duran ve kazığın ucunun köprücük kemiğinin yanından dışarı çıkmasını sabırsızlıkla bekleyen insanların coşkulu haykırışlarını işitmiyordu.

Rahip atını infaz alanından uzaklaştırıp, çalılığın arkasında küsmüştü. Gottschalk'ı aramayı bırakıp, atını geriye sürmüş ve Emincho'ya, rahibi ve adamlarını boşu boşuna aradığına ve onların belki de başka bir yoldan gitmiş olabileceğine dair bir yalan söylemişti.

Şimdi o, başpapaza gerçeği söylememenin günah olup olmadığı soruyordu. Ayrıca, kafasındaki hacılara pek az benzeyen, -silahlı da olsa- Kudüs'e doğru yola çıkmış bu adamlarla yola devam etmenin günah olup olmadığını da bilmek istiyordu. Ama hiçbir zaman yanıt verilmeyecek böyle soruların zaten bir anlamı da yoktu. Ayrıca bu mektubun başpapazın eline geçme olasılığı da fazla değildi. Kara Ormanlar Sabin dağlarından, rahip de ülkesinden çok uzaktaydı. Buna rağmen yazmaya devam etti.

Az sonra Emicho'nun adamları Wieselburg'taki Tuna koluna erişti. Ancak Gottscbalk güruhunun yaptıklarını gördükten sonra, kendi imparatorluklarından geçmelerini reddeden Macar kralının süvari birlikleri, onlara geçiş izni vermedi. Kenti ele geçirmek için Emicho'nun adamlarının Tuna üstünde bir köprü yapıp, karşı kıyıya geçmeleri altı uzun haftayı aldı.

Yaklaşık yüz kişinin gayretli yardımlarıyla, iki Fransız marangozun yaptığı büyük kuşatma kulesi, eğreti köprüden tekerlekler üstünde geçirildi ve kullanılmayı beklemeye başladı, t ki tane, üstü örtülmüş şahmerdan şimdiden kentin kapılarının önüne yerleştirilmişti ve sabah, tan ağardığı saatte saldırılması için emir verilmişti. Ancak akşam karargâhta dedikodular yayıldı: Kral Koloman'ın, bizzat kendi komutasındaki büyük bir orduyla, kentin kuşatmadan kurtarılması için yaklaştığı söyleniyordu. O akşam gökyüzünde alışılmadık kadar çok yıldız kayması dikkati çekti. Komutanın pek de saklanamayan sinirliliği, adamlara da yayıldı. Huzursuz bir uykuya daldılar ve sabahın alaca karanlığında kulakları tırmalayan çığlıklarla uyandılar.

Macarlar gece saatlerinde, Hıristiyan karargâhının etrafında yüzlerce cesedi kazığa geçirmişti. Çıplak bedenlerin kolları ve bacakları sabah rüzgârında korkunç bir şekilde oraya buraya sallanıyordu. Ölülerin kimliklerini belirlemek her ne kadar mümkün değilse de, karargâhtaki herkes, bunların tümünün kılıçtan geçirilen Gottschalk'ın adamlarının cesetleri olduğunu biliyordu. Kazıklara geçirilmiş olanların görüntüsü karargâhta paniğe neden oldu. Adamlar daha oraya buraya koşuşup dururken, yakındaki ormanlardan savaş çığlıkları yükseldi. Macarlar hücum ettiler ve çadırları yanan ok yağmuruna tuttular. Aynı zamanda kentin kapıları açıldı ve kuşatma altındakiler de saldırıya geçti.

Rahip ne bir savaşçı, ne de çok cesur biriydi. Sahipsiz bir katırın üstüne atladı; topuklarıyla böğrüne vurdu ve nehrin yukarısında bulunan uzun kamışların içine kaçtı. Çok iyi gizlenmiş olarak oradan savaşın gidişatını gözetliyordu. Bu daha çok bir katliamdı. Mızrağa geçirilmiş insanların

görüntüsü nedeniyle sersemlemiş halde olan Emincho'nun adamları kah saldıran okçulara, kah arkalarından sokulan Wieselburg savunmacılarına yöneliyorlardı. Ama belirgin bir savaş hattı, yan korumaları, göze çarpan bir taktik yoktu ortada. Sadece birbiriyle çelişen emirler, sonunda panik ve bilinçsizce bir kaçış vardı.

Kentin üst tarafındaki haçlıların son direnişi de kırıldığında, "Doğramacı Wilhelm" ve birkaç Fransız şövalye daha kamışlığa kaçtı. Emincho'ya ne olduğu belli değildi. Kimse de onu aramak için bir gereksinim duymuyordu. Küçük grup, karanlıktan yararlanmak için geceyi bekledi.

Çok uzun bir gündü ve çok şükür ki yeterince su vardı. Macaristan'a giden yol kapatılmıştı. Onlara, güneye inip İtalya üzerinden geri dönmekten başka bir yol kalmamıştı. Orada, belki güneye gitmekte olan şövalyelere de rastlarlardı.

Alkuin, kramp giren sağ elinin parmaklarını gerdi. Gut hastalığı bir süreden beri onu rahatsız ediyordu. Manastırın eczacısı Gregorius, ona bir reçete vermişti: dört ölçek ezilmiş pelin otu, iki ölçek erkek geyiğin iç yağı ve bir ölçek erkek geyik iliği. Bunlardan merhem yapılıp, kireçlenme olan parmak mafsallarına sürülecekti. Bunun pek bir yararı olmadı. Güz çiğdeminin sıkılmış suyu daha iyiydi ama şiddetli ishale neden oluyordu. Bu durum sadece can sıkıcı değil, diğerleriyle birlikte gün boyu at sürerken utanç verici de oluyordu.

Eczacı ona başka bir reçetenin sırrını da verdi ama rahip o sırada onun göz kırpıp kırpmadığı konusunda emin değildi: Bir çok küçük hayvanla birlikte, kocaman bir karınca yığını banyo teknesine atılacak ve üzerlerine kaynar su dökülecekti. Yeterince soğuduğunda, tüm beden suyun içine sokulup banyo yapılacak ama zarar görebileceği için baş ve yüz, suyun dışında kalacaktı. Rahip, eczacı biraderinin bir kez olsun başını böyle bir karınca suyuna sokup sokmadığını kendi kendine soruyordu. Bu, pek de olasılık dışı görünmedi ona.

Üzerine raporunu yazdığı parşömen kağıdını özenle rulo haline getirdi. Kuşkusuz Roma'da, eve dönmekte olan bir hacıyı kolayca bulabilecek ve mektubu onunla ülkesine gönderebilecekti. Sabin dağlarından gönderme olasılığı ise yok denecek kadar azdı. Mektubu Bari'ye, en kötü olasılıkla da Kudüs'e kadar yanında taşımak zorundaydı.

Belki de Noel orada kutlanacaktı.

RANDEVU

Antiokheia Haremi Haziran 1096

YAŞLI ADAMIN ZAMANI artık geçmişti. Sultan Melik Şah tarafından atanan Antiokheia'nın Türkmen valisi Yağisiyan'ın, Birinci Kadın'ın odasına gitmesinden bu yana bir saatten fazla zaman geçmişti. İster karısı, ister cariyesi olsun, işini bitirmek için onun on dakikadan fazla zamana gereksinim duyması enderdi. O, kadının da cinsel arzusu olabileceğini, aklına bile getirmezdi. Kadın bir kaptı ve erkeğin onun içine boşalması kadın için bir lütuftu. Erkek, buna karşılık olarak, -çoğu zaman o kadından bıkmış olsa bile- onu gözü gibi saklar, besler, ziynet eşyası ve köleler hediye edip sarayında oturmasına izin verirdi.

Bu iş bu kadar basitti.

Yusuf bu kadınlara kaçamak bir acıma hissediyordu içinde. Kadınların birbirlerine, bir kadın boşalırken erkeğin bunu neden algılamadığını sorarken nasıl kıkırdadıklarını anımsadı. Ve yanıt hep aynıydı: Çünkü, işlerini çabucak bitirmiş olan erkekler, kadınları anlamak için o anda orada olmazlardı! Kadınların gülmekten göbekleri çatlardı, o küçük çocuk ise onların arasında oturur ama hiçbir şey anlamazdı.

Geçen zaman içinde bu durum değişti. Fakat buna rağmen, kadınlara yardım edemiyordu. Erkeklerin tutkusunu alevlendirdiği söylenilen araçlar da bir işe yaramıyordu. Onların ne yararı olacaktı ki? Adam, kadınların yanına sık sık geliyordu. Ama ne var ki çabuk geliyordu. Hadım, bulduğu sözcük oyununa gülümsedi. Tüm çocukluğunu haremde geçirmişti ve bu nedenle, henüz çok genç olmasına karşın, kadınların özlemleri üzerine yaşlı adamın bütün ömrü boyunca öğreneceği şeylerden fazlasını biliyordu.

Nerede kaldı bunca zamandır? Belki bugün başka bir gereksinimi vardı, belki de istisnai olarak, yalnızca konuşmak istiyordu.

Zaman, haremağasına uzun geldi. Bir pirinç oturak üzerine oturarak sidik torbasını boşalttı. Sonra da karnının altındaki yaralı deliği küçük, kırmızı bir süngerle özenle sildi; gül rengi çukurluğa badem yağı damlattı. Belinde taşıdığı bir altın kolyeye bağlı fil dişi çubukla ufacık deliği tıkadı. Bu önlemi almak zorundaydı: Sidik torbası hassastı ve hemen hemen

korumasızdı. Oturağı bahçenin ücra bir köşesinde bulunan ve ucunda dar bir boşaltma borusu olan midye şeklindeki kaba götürdü. Oturağı oranın içine boşalttı. Kabın içine döktüğü şey, kurşun bir boru ile dağdan aşağıya akıp, köprünün yanından Orontes'e karışacak, yarın da Akdeniz'de olacaktı. Bu düşünce genç adamın hoşuna gitti. Uygar bir dünyada yaşamak hoş bir şeydi.

Rüzgârın çam ağacını sallamasından korkan baykuşun sesi dışında, ortalık sessizdi. Aşağılarda, dağın eteklerinde ağustos böcekleri ötüyordu. Sarayın üst kısmında, ara sıra gelen valinin dışında, sadece kadınlar kalabiliyordu, arada bir de vali ve kendisi. Akşam karanlığı bastıktan sonra kadınların odalarından dışarı çıkmaları yasaktı. Ortalıkta çıt çıkmıyordu. Hadım, gözlerini kapatıp kulak kabarttı, fakat alışık olduğu o sesi duymadı.

Halifenin haremindeki mutlu çocukluk dönemi uzun sürmemişti. Onun hadım edilmesinin üstünden on ay geçmemişti ki Raissa'yı haremin bahçesinde asılı buldular. Hükümdarın Raissa'yı yanına çağırdığı o gece ne olduğunu kimse öğrenemedi. Ertesi sabah iki hadım onu küçük bir odaya taşıdı. Oradan ayrılana dek odayı ilk hizmetkârıyla paylaşmak zorundaydı. Raissa, bekleme zamanını kendi yöntemiyle kısaltmıştı.

Küçük arkadaşı üç gün boyunca durmaksızın ağlamıştı. Sonra Birinci Kadın yeterince yas tuttuğunu belirterek, onu bir tavsiye mektubuyla birlikte Bağdat'taki yeni medreseye gönderdi.

Kendisini haremden almak istediklerinde,Yusuf bağırıp çağırdı, tepindi durdu. Fakat, Birinci Kadın peygamberden bir alıntı yaparak ona hatırlatmada bulundu: "İlim Çin'de bile olsa ara!" Ayrıca onu sakinleştirmek için kendisini Çin'e değil, sadece bir okula, hem de özelliği olan bir okula götüreceklerini eklemeyi de unutmadı. Orada sadece Kuran ve hukuk öğretilmiyordu. Yetenekli olanlara, her şeyden önce dil öğretiliyordu; çünkü halifenin çok geniş diplomatik ilişkileri vardı.

Genç haremağası, beş yıl sonra, Konstantinopollü bir asker, Verdunlu bir köle tüccarı, İskenderiye'den gelen Fatimiyeli bir kaptan, Cordoba'dan bir elçi ya da soğuk kuzeyden gelen bir Waraeg* ile sohbet edebiliyordu. Sonunda, Melik Şah'ın ölümünden sonra, valisi pek razı olmasa da, Antiokheia'nın asıl hükümdarı olan Halep'li Emir Rıdvan onu hizmetine almıştı. Genç haremağası ise, Halep'te yaşamak istiyordu. Saraydaki yaşam güzeldi. Henüz yeni biten Omayaden camiinin minaresi, her ne kadar dünya harikası olmasa da, Müslüman mimarların şimdiye değin yaptıkları en güzel yapılardan biriydi.

Fakat Emir Rıdvan'ın başka planları vardı. Onun Antiokheia'daki temsilcisi olan Yağisiyan, Emir'in yetenekli ve genç adamı hediye olarak, ona zorla kabul ettirmesine göz yummak zorunda kaldı. Ancak valinin güvensizliğinin sona ermesi, biraz zaman aldı. Fakat haremin en yüksek bekçisi olarak, hadım, sonuçta bir zarar veremezdi. Evde iyi bir tercümanın ve üstelik zeki bir hukukçunun olduğunu bilmek iyi bir şeydi. Buna karşın yaşlı kurt Yağisiyan, casusluk yapılmasına -hele böyle hadım edilmiş bir acemi çaylak tarafından- izin vermezdi.

Neredeyse tam altı ay sonra skandal patlak verdi. Yağisiyan, bu kaba saba kabadayı, saray seremonilerine pek de uygun davranmıyordu. haremağası, akşam kadınlarından ya da cariyelerinden hangisini ziyaret edeceğine sabahtan karar vermesini boş yere ona öğütlemişti. Çünkü, birlikte olacağı kadının, bu şımartılmış adamın zevkine göre hazırlanması için -ki bu bir çok kadının yardımıyla yapılabiliyordu- uzun bir zamana gereksinim vardı. Diğer yandan, birlikte olmak istediği kadın, eğer o gün aybaşı durumundaysa, Vali kirlenebilirdi. Ayrıca, çağrılmadığı halde bir kadının hükümdara görünmesi yakışık almazdı. En azından diğer kadınların ortalıktan çekilmiş olmaları için, ziyaret önceden bildirilmeliydi. Son olarak da, olası bir babalık durumunda tüm kuşkuları ortadan kaldırmak için, birleşme zamanının tam olarak belirlenmesi gerekirdi.

Ancak, Yağisiyan, hiçbir itirazı kabul etmiyor, kural tanımıyor ve o gece, Birinci Kadın'ı önden mi becereceğini, ya da koca popolu Yunan cariyeyi arkadan mı arzulayacağını sabahın köründe bilemeyeceğini söyleyerek, bağırıyordu: Belki de ikisini birden ya da hiçbirisini...

Böylelikle, kaçınılmaz, ama aynı zamanda akla gelemeyecek olan bir şey gerçekleşti: Akşamın karanlığında üçüncü karısını ziyaret etmeyi arzulayan Yağisiyan, genç bir adamın bir kapıdan sıyrılıp önünden kaçtığını gözleriyle gördü. Ama hangi kapıdan? Üçüncü kadının odasına giden kapıdan mı, yoksa onun yanındaki zenci cariyenin odasına giden kapıdan mı? Ortalık karanlıktı ve kaçan kişi, kim olduğu anlaşılamayacak kadar uzaktaydı.

Her neyse, Yağisiyan delirmiş gibi içeri girdiğinde, dolgun göğüslü ve uzun bacaklı olan Venedikli üçüncü kadın, yatakta çıplak olarak yatıyor, iri yeşil gözlerini faltaşı gibi açmış, şaşkın şaşkın bakıyordu. Adam, kadını yumruklamaya başladı ve kadın da, Kadir-i Mutlak'ın -adı kutlu olsun- yarattığı gibi çıplak haliyle dışarı koştu ve haremağasının kollarına sığındı. Haremağasının elinden kadını zorla alıp, üstünde tepinen vali, "orospuyu taşlatacağını" haykırıyordu.

Kadın, adamın tekmeleri altında, yerdeki mozaik döşemenin üstünde kıvrılmış yeminler ederek, kaçan kişinin başka bir kapıdan çıkmış olabileceğini söylüyordu. Yusuf, bu dinsizin nerede olabileceği hakkında bilgi toplamak istiyordu ama o, anlaşıldığı kadarıyla çoktan ortalıktan kaybolmuştu. Kırbaçlar altındaki siyahi cariye de, kimseyi görmediğini ve dolayısıyla da kimseyi odasına almadığını söylüyordu.

Bağırıp çağırmalar, harem bahçesinin bu bölümü kendilerine yasak olan hizmetçileri de oraya çekmişti. Valinin hep düşmanca bakan oğlu Şemsüldevle, sahneyi dikkatle izliyordu. Bu seyrek sakallı genç adam, koyu yeşil ipek bir elbise giymişti ve kemerine bağlı altın bir hançer taşıyordu. Donuk ve ifadesiz gözleri, önce inleyen kadınlara, sonra da haremağasına yöneldi. "Ben olsam, orospuları ölünceye kadar kırbaçlardım," dedi "ve haremağasını da..."

"Akıl arayacak olursam seni çağırırım," diyerek oğluna bağıran vali, ardından da, kendisini bir kez daha haremde görürse, ancak yumurtaları alınmış olarak haremi terk edebileceği tehdidini savurdu. Yaşlı adamın öfkeden genzine bir şeyler kaçtı. Şemsüldevle, kibirli bir şekilde oradan uzaklaşırken, haremağası, valinin sırtını sıvazlayarak yatıştırdı.

İlk karmaşa biraz duruldukten ve her iki kadın sıkı koruma altında odalarına geri götürüldükten sonra, vali haremağasını yanına çağırdı. Her ikisi de, zina yapanların ölüme mahkum olacakları konusunda anlaştı. Fakat üçüncü kadın, gerçekten de zina yapmış mıydı acaba? Vali, buna yemin edebileceğini sandığını söyledi. Buna karşın haremağası, gerçekten birleşme gerçekleşmişse, ancak o zaman zinanın söz konusu olabileceği itirazında bulundu. Karşılıklı kucaklaşmak ve sadece sarılmak, her ne kadar kötü ise de, ceza açısından, ihanetle eş değer sayılamazdı. Valinin gördüğü, sadece bir kişinin kaçtığı idi; o, kaçan kişinin bırakın tam olarak ne yaptığını, kimin yanında olduğunu bile tam olarak bilmiyordu.

Diğer yandan, Yusuf Kuran'dan alıntı yaparak, zina yapıldığına karar verilebilmesi için üçüncü bir kişinin tanıklığının gerektiğini söyledi. Koca, suçun işlendiğine dair yemin etse bile, eğer kadın da suçsuz olduğunu söyleyip yemin ederse ne olacaktı? Bir kişi ancak suçüstü yakalanırsa ya da suçunu itiraf ederse doğrudan suçlu sayılabilirdi. Ama burada her iki koşul da yoktu. Öte yandan, hakim açısından, kuşkulu bir durumda cezayı affetmenin, suçsuz olanın cezalandırılmasından daha iyi olacağı da yazılı değil miydi?

Bir şey daha vardı: Eğer cezalandırma gerçekleşecek olursa, hizmetçilerin gözü önünde yaşanan olayların dedikodusunun bütün kentte dolaşmasına engel olmak güçleşecekti. Adet yerini bulsun diye bir suçlama yapılacak olursa ve ünlü savaşçı Yağisiyan'ın karısının, daha bulûğa erişmemiş bir çocuğu kocasına yeğlediği ve belki de bu çocuğun Hıristiyan bir Ermeni olduğu duyulursa, valinin şanı şöhreti ayaklar altına serilecek, üçüncü kadının hatalı davranışlarından -haremağası bu sözcüğü özellikle vurguladı- daha ağır ve daha zararlı sonuçlar ortaya çıkacaktı.

Yaşlı adam kederli şekilde başını salladı, çünkü haremağası onun bam teline basmıştı. Müminlerden daha çok Hıristiyanların oturduğu bu kentte valinin durumu hiç de kolay değildi. Hıristiyanların da birbirleriyle araları açıktı. Çünkü Suriyeliler Yunanlar'ı küçümsüyor, Ermeniler de Suriyeliler'i çekemiyorlardi; ve o, ılımlı bir hükümdardı, İsa'ya tapanların büyük katedralini bile bir camiye çevirmemiş, Hıristiyan cemaatinin başı Patrik Johannes Oksites'i de oradan sürüp atmamıştı. Buna rağmen Hıristiyanlar ondan nefret ediyordu.

Bir de, bir kadın yüzünden onunla alay etmeye başlarlarsa...!

Sonunda baş başa bir görüşme yapıldı. Görüşmenin akışı sırasında vali, Yusuf'a, şarap içmenin günah olup olmadığını sordu. "Her ne kadar, ikinci surede, 'şarapta büyük günah vardır,' diye yazıyorsa da," diye yanıtladı Yusuf, şarabın bu şekliyle günah olmadığını, daha çok, şarabın etkisi altında yapılan kötülüklerin günah olduğunu söyledi.

Böylece, vicdanları temiz olarak, büyük bir testi şarabı boşalttılar ve üç maddelik karar aldılar: Zorla içeri giren kişi araştırılacak, ancak bu çok gizli tutulacakta Üçüncü kadının, suçlu olup olmadığı kuşkuya yer vermeyecek şekilde anlaşılıncaya kadar haremağasının kişisel gözetimi altında kalacaktı. Vali, o andan itibaren sarayda, küçük çıngırakları bulunan sandaletle dolaşacaktı. Böylece evde bulunan ve onun o sırada mutlu etmeyeceği tüm kadınlar, kesinlikle ortalıkta görünmeyeceklerdi.

İhmal edilen bir kadının açıkça belli olan duyumsuzluğuna karşı ne yapılabileceği ise konuşulmadı. Üstlerine bu konuda akıl vermek genç bir adamın harcı değildi; hele de hadım edilmiş birinin hiç değil...

Hem genç ve deneyimsiz ve hem de hadım edilmiş biri, böyle inceliklerden ne anlardı ki!

Çıngırakların gürültüsü haremağasını hafif uykusundan uyandırdı. Vali kızgın bir yüz ifadesi ve yavaş adımlarla onun penceresinin önünden geçip gitti. Pek de mutlu görünmüyordu. Genç adam odasından sıyrılıp çıktı ve

sarayın derinliklerinde yankılanan ayak seslerine kulak kabarttı. Sonra da döndü ve bahçeye çıktı. Ağustos böcekleri hâlâ cır cır ediyor, baykuş, keyifsiz bir sesle ötüyordu.

Üçüncü kadının odasının kapısı ise artık açık duruyordu.

---

* Rusların Kuzeyliler için kullandıkları eski bir kavram..ç.n.

KUMANYA

Toulouse'dan Yola Çıkış Ekim 1096

GÖSTERİ GERÇEKTEN DE çok etkileyiciydi. Joscelin atı durdurdu. Kırat, minnetle soluyordu. Boynu ve göğsü beyaz köpük kabarcıklarıyla kaplıydı. Sürücüsü, öğleden önce karşılarından gelen gezgin halkı gördüğünden bu yana onu hiç dinlendirmemişti: Panayır göstericileri, rahipler, oyuncular, dilenciler, fahişeler; şövalyelerin, Toulous önlerindeki kamplarını dağıtmaya başladıklarının açık bir işaretiydi bu.

Şimdi aşağıda dev bir çadır kent; rengarenk sancaklardan ve uçları sonbaharın öğleden sonrasının temiz, ılık rüzgârında dalgalanan tiftik tiftik olmuş flamalardan oluşan sonsuz bir orman uzanıyordu. Doğuya doğru uzanan Carcassonne yolunda, öküzler tarafından çekilen, çok yüklenmiş ince tekerlekli ağır arabalar tangur tungur gidiyorlardı. Arkalarında atlılar ve piyadeler, küçük koyun sürüleri, katırlar ve yük eşekleri vardı. İlk gruplar, artık nereye düşüyorsa, Kudüs'e doğru yola çıkmış durumdaydılar.

Şövalye, terden ıslanmış olan kıratın sırtından eyeri çıkardı ve atı, birkaç tutam eğreltiotu ile silerek kuruladı. Bu, aslında uşağın işiydi ama şövalye atını tırısa kaldırınca onun eşeği tempoya ayak uyduramamış ve iyice geride kalmıştı. Şövalye, eyere asılı duran tulumdan büyük bir yudum aldı ve çimenlere uzanarak kamptaki hummalı faaliyeti izlemeye başladı.

Çadırların arasında, arkalarında havlayan köpeklerle, haberciler koşuşturuyordu. Bir rahip çevresine beş okçuyu toplamış ve onların vicdanlarına muhtemelen boş yere sesleniyordu. Satıcı kadınlar, kâğıt oynayan asker grupları arasında kırıta kırıta dolaşıyordu. Erkekler onlara müstehcen tekliflerde bulunuyor ve onlar da yanıt olarak, eğer para ödemek istemiyorlarsa, o zaman ihtiyaçlarını kendi keçilerinde gidermelerini öneriyorlardı.

Büyük çadırların önündeki nöbetçiler, can sıkıntısı içinde mızraklarına dayanıyorlar, kadınlar, kafalarının üstünde taşıdıkları yakacak odunu mavimsi dumanların yükseldiği ocaklara götürüyorlardı. Çadırlar sökülüp, büyük kağnılara yükleniyordu. Nalbant, üç kişi tarafından yerinde zor

tutulan bir al ata nal çakıyordu. Atın ayağının altındaki yanan tırnağın iğrenç kokusu her tarafa yayılıyordu.

Bir sonbahar günü için oldukça sıcak bir gündü ve tulumdan içilen kırmızı şarap etkisini göstermeye başlamıştı. Uşak yorgun eşeğiyle yanına vardığında, yüksek otlar arasında uzanmış şövalyeyi görmeden önce onun horultusunu duydu. Kısa bir süre sonra kendisi de horuldamaya başladı.

Üç saat sonra şövalye ve uşak, kampa girdiler. Görünüm onları etkiledi, ama o kadar da çok değil. Nihayetinde, geçen yıl zaten Clermont'ta bulunmuşlardı. Fakat evden hiçbir zaman bu kadar uzakta olmamışlardı. Onlar uzun yoldan, Dordogne vadisi üzerinden gelmişlerdi. Evet, bu yol dolambaçlıydı ama oldukça emindi. Cahors'ta iki gün geçirmişlerdi. Orada yeni bir katedral yapılıyordu; bir şaheser, tümüyle taştan. Çoğunlukla dışarıda uyumuşlardı ve bu, maalesef, elbiselerinden belli oluyordu.

Kendilerine doğru gelen birkaç çömez, onları görünce burun kıvırdı. Ne olmuş yani? Sonuçta, Auvergne'den geliyorlardı, erkeklerin süs maymunu gibi dolaştığı ve kimsenin anlamadığı şekilde lügat parçaladıkları güneyden değil.

Sonunda, ellerinde kupaları, atlarının yanında oturmakta olan üç soyluya döndüler ve Kont'un çadırını sordular ve onunla birlikte Kudüs'e gitmek için uzak yoldan geldiklerini söylediler. Üçü de, kendini tutamayarak gülmeye ve kalçalarını dövmeye başladılar. Ne eğlence ama! O coşkuyla birinin boğazına bir şeyler kaçtı, bir diğeri, yanaklarından yaşlar süzülerek yeminle, Kont'un haftalardır onların yolunu gözlediğini söyledi. Ağustos'ta yola çıkılması planlanmış ve çoktandır yola çıkmak istiyorlarmış ama soylu Raimund, Auvergneli dostu gelmeden yola çıkmayacağına yemin etmiş.

Joscelin misafirperverlik beklemiyordu gerçi ama en azından şövalyeler arasında nezaket bekliyordu. Kendisinin, yabancı biri olarak alayla ve dalga geçilerek karşılanmasını eğlenceli bir şey olarak bulmamıştı. Eyerinden indi, sağ eliyle kılıcın kabzasından tutarak tehdit eder şekilde adamların üstüne yürüdü. O an üç soylu da yerinden fırladı, kılıçlarını çekti; eğer çadırdan bir dördüncü adam çıkıp aralarına girmeseydi, şövalyenin yolculuğu neredeyse Touluose'da sona erecekti. "Komik şeyler yüzünden birbirini öldürmek, İsa'nın askerlerine yakışmıyor," dedi ve kendisini, şövalyeye Monteilli Wilhelm olarak takdim etti, dördüncü adam.

Şövalye de adını ve şeceresini sıraladı ama bunlar, karşısında durana en ufak bir şey ifade etmiyordu; bir kez daha, Kont Toulouselu Raimund ile birlikte Kudüs'e gitme niyetini açıkladı. "Niçin ille de onunla," diye sorarak,

bilmek istedi karşısındaki. Niçin Vermandoisli Hugo, Bouillonlu Gottfried ya da Normandiyalı Robert ile değil? Şövalye, bu adamların adlarını hiç duymadığını söylemek zorundaydı aslında ama inatla yalan söyledi. Kont Raimund ona en iyileri olarak methedilmişti.

Kendini Monteilli Wilhelm-Hugo olarak tanıtan adamın bakışları, küçümser şekilde Joscelin'in, silahlarının ve atının üstünde dolaşıyordu. Pek memnun olmamış görünmemekle birlikte, şövalyenin maiyetinin nerede olduğunu sordu. Ancak şövalye umarsızca, arka tarafta eşeğin üstünde kafasını eğmiş oturan uşağı işaret ettiğinde, asil adamın sol kaşı belirli belirsiz yukarıya kalktı.

Peki ya kumanya? Şövalye omuzlarını silkti ve duraksayarak, son haftalarda içindekiler oldukça azalmış olan mütevazı para kesesini çıkardı.

Adamlar her ne kadar gülmedilerse de, Joscelin, kamptan ayrılmak için atına doğru giderken onların alaycı bakışlarını iliklerine kadar hissetti. "Bu silahlı hac seferine katılan herkes, üç aylık kumanyayı yanında götürmelidir," diye açıklamıştı ona, Monteilli Wilhelm-Hugo. Başlarda yağma yapılmasına izin verilmediğini de belirterek, zaten az kalan parasını dikkatli kullanması gerektiğini de söyledi. Daha sonra bu paraya elbette gereksinimi olacaktı. Dükle birlikte gidemezdi, çünkü o kendi adamlarını toplamıştı. Fakat bunu cidden istiyorsa ve kalan zaman içinde istenilen kumanyayı temin edebilirse, Monteilli kendisini yanına almaya ve gemi parasını ödemeye hazırdı. Ertesi gün güneş doğarken yola çıkılacaktı.

O zamana kadar selametle!

Bir saattir kuzeye doğru at sürüyorlardı. Hırsından ve hayal kırıklığından şövalyenin boğazı hâlâ düğümlenmiş gibiydi. Üç aylık kumanya! Üstelik, bu gemi yolculuğunu hiç düşünmemişti. Kutsal topraklara gitmek için neden bir gemiye gereksinim duyuluyordu? Sinirli şekilde mahmuzları atın yan tarafına vurdu. Kırat kızgınca kişnedi ve birden, neredeyse diklemesine ayaklarının üstüne dikildi.

Eşeğin üstündeki uşak, ne zaman susulması gerektiğini iyi biliyordu. Yoksa şövalye onun hakkından gelir ve onu boğardı. Onun öfke nöbetlerini yeterince tanıyordu. Kısa bir süre önce, hiç durmadan mırıldanarak, kendisine ruhunun kurtuluşunu anımsatan bir papazın peşinden bir mızrak fırlatmıştı. Rahip, atik davranıp kendini bir fıçının arkasına atmasaydı, Joscelin onu duvara mıhlayacaktı. Bu nedenle, uşak şimdi onu neşelendirecek sözcükler aramadı.

Susan biri, hiçbir şeyi kolay kolay yanlış yapmaz.

Akşam karanlığı çöküyordu ve uzaklardan gök gürültüsü geliyordu. En iyisi, bugün açıkta uyumamaktı. Küçük bir köy evinin defalarca yamanmış kapısını çaldılar. Kulübe karanlıktı, ortada zayıf bir ateş yanıyordu. Dört tane beyaz inek, kirli samanların üstünde uzanmış uyuyordu. Biraz daha geride, birkaç koyun birbirine sokulmuş duruyordu. Etraftaki koku da bu ortama uygundu. Kamış damı, kalın, kaba yontulmuş bir kiriş taşıyordu. Oradakiler, ziyaretçilerin gelmesinden pek memnun görünmüyorlardı. Ama yine de, biraz dan bulamacı ve tulumda daha yeterince şarap vardı, hem de içilebilir cinsten.

İnekler arasında hava yeterince sıcaktı. Odada, ineklerin gına getiren solumasından başka bir şey işitilmiyordu. Herkes uyuyordu, koyunlar da; sadece şövalye, samanların üstünde dönüp duruyordu. Şarap, bol bol içip sarhoş olmasına yetmemişti.

Rüya bitti. Auvergne'yi düşündü: Avludaki kurtlu tavukları ve dışarı çıkıldığında insanın her tarafının donduğu tuvaleti; şehvetli rahibeleri ve bakla ayıklarkenki isteksizlikleriyle bacaklarını açan kayıtsız hizmetçi kızları düşündü. Sahte sofu kardeşini, onun korkunç karısını; cehennemin ön avlusunu da düşündü. Kapıyı vur, yeniden alınmak için rica et; her şey hataydı; para da gitti; belki gelecek yıl yeni bir deneme...? Asla!

Joscelin, karanlık bir bakışla gözlerini, ayırmakta zorluk çektiği kalın kirişe dikti. Ateş, hafif bir ışık saçıyordu. Kulaklarında hâlâ alaycı gülmeler çınlıyordu. Sonra da, Monteilli soylu efendinin, "kavga etmek İsa'nın askerlerine yakışmaz," demesini... Bu kibirli orospu çocukları... Niçin herhangi bir yerli olan Gottfried'le değil? Dükün kendi adamları var... Paraya gereksinimin olacak... Üç aylık kumanya. Jambon ve darı kurutulmuş balık ve sert ekmek, un ve kurutulmuş meyve. Üç aylık...

Eğer çalınmazsa, nereden alınır?

"Eğer çalınmazsa!" Sadece bir deyim, fakat bir kere düşününce, insanın beyninin derinliklerine işliyor, orayı yiyor ve her tekrarında daha akla yatkın hale geliyordu. Fırsat önünde: Köylüler, her zaman yiyecek bir şey bulur. Diğer yandan, bu bir soygun sayılır. Fakat iyi bir amaç uğruna! Sonuçta, söz konusu olan Kudüs. Darı, nasıl olsa yine büyür, inekler yine buzağı verir. Ondan sonra, yine taze jambon olur. Bu, ödünç almak gibi bir şey.

Onlar elbette gönüllü olmayacaklardı vermeye. Adam güçlü görünüyordu, hatta belki de cesaretli. Fakat diğer taraftan gırtlağında kılıcı hissettiği zaman, insanda pek fazla yiğitlik kalmaz. Adamı nasıl

konuşturmalı ya da karısını? Şövalye, organını elliyor ve organı sertleştikçe, niyeti de kesinleşiyordu. Yarın sabah erkenden kumanyası olacaktı. Burada alınacak bir şey varsa, onu bulacaktı. Ve bu işi nasıl yapacağını, şimdi biliyordu.

Sessizce uşağı uyandırdı.

Çiftçi inliyordu. Çıplak bedeni, zayıf ışıklar saçan közleşmiş ateşe doğru döndü yavaşça. Ayakları ve elleri bağlandı. Şimdi sadece çatıyı değil, aynı zamanda adamın bedenini de taşıyan kirişin üzerine ince bir deri ip fırlatılmıştı. İp, sıkı bir şekilde adamın organının ve yumurtalarının etrafına dolanmıştı ve bunları yavaş yavaş sıkıştırıyordu.

Hayır, kadının evde uzun zamandır artık bir şey kalmadığı; aşağı kamptaki zalim adamlar tarafından yağmalandıkları ve kış için sakladıklarının tümünü ellerinden aldıklarına dair yeminlerine şövalye inanmıyordu. Çalınmış çırpılmış, her şey ellerinden gitmiş! Joscelin, bakışlarını kadından ayırmadan kötü kötü güldü ve ipi, daha fazla sıkması için adamın bedenine daireler halinde doladı.

Adam, bas bas bağırıyordu ama bunun ona bir yararı yoktu; çünkü karısı, sakladığı şeyleri sökülmek istemiyordu. "Kendileri baksınlar, çatının altına ya da kulübenin yanındaki kuyuya," diye hüngür hüngür ağlıyordu. Sadece orada olan hayvanlar kalmıştı ellerinde, diğer her şeyleri yağmalanmıştı.

Fakat şövalye -Monteilli'ye burada teşekkür etmesi gerekirdi- o ana kadar hiçbir şeyin yağmalanmasına izin verilmediğini biliyordu; bir de kim jambonu alır da, inekleri bırakırdı? Kim darıyı çalar da, koyunlara tenezzül etmezdi? Şövalye bir taraftan, şimdi artık anlaşılmaz sesler çıkaran adamın bedenini çevirirken, bir taraftan da bütün sabrıyla bunları anlatıyordu. Az sonra adamın organı ve yumurtaları kopacaktı. Kadın da bunun farkındaydı.

Sattığı jambondan elde ettiği parayı nereye sakladığını neden söylemiyordu bu kadın? Elbette, bir yerlerde bir kap gömmüş olmalıydı. Herkes böyle yapardı. Ve böyle, kış mevsiminden kısa bir zaman önce, bütün eti satmış olamazdı. "Öyleyse nerede," diye sordu şövalye ve şimdi hafifçe alevlenen ve adamı aşağıdan kızartan ateşe birkaç dal daha attı.

Adam, bu arada bayılmıştı. Çıplak bacaklarındaki deride kabarcıklar oluştuğunu hissetmiyordu artık. Yanan etin kokusu yayıldığında, kadın iyice çöktü. Uyuşmuş gibi, önden gitti ve kapıdan çıktı. Adamlar, onu takip ediyor ve bu arada uşak, kadını iteleyerek, "kocasını tamamen kızarmış olarak bulmak istemiyorsa acele etmesi gerektiğini" söylüyordu. Şövalye

yüzünü ekşitti: Bu dilden hoşlanmıyordu. Bir de şehveti, adama işkence etmeyi düşünürken olduğu kadar büyük değildi artık.

Ormandaki kulübeyi, neredeyse ay ışığında bile görmek mümkün değildi. Hayvanların yukarı çıkmasını önlemek için konulmuş ve ileri doğru çıkan yassı taşların üzerine oturtulmuş dört ağaca dayanan, sağlam tahtalarla örtülmüş bir kulübe... Kadın kısa merdiveni hızla çıktı, kapının sürgüsünü açtı ve sakladığı hazineyi aşağıdaki iki adama uzattı. Jambon, kurutulmuş balık, içinde tahıl ve baklagiller bulunan ufak torbalar. Bu, gerekenden de fazla...

Kadın, kulübeye geri koştu. Daha kapıya varmadan, kocasının bedeninin, korkunç bir gürültüyle ateşe düştüğünü duydu. Haykırarak ve delirmiş gibi kocasını ateşin içinden çekip aldı. Adamın bedeninin ortasındaki bir delikten koyu kan fışkırıyordu. Uşak, adamın çektiği acıyı fazla uzatmamak gerektiğini mırıldandı ve şövalyenin de başıyla onaylaması üzerine, ölmekte olan adamın göğsüne hançerini sapladı. Kadın bir balta ile uşağın üzerine saldırdı. Fakat Joscelin kılıcı ile kadının kafasını arkadan ikiye böldü.

İnekler, katliamı kayıtsızca seyrediyorlardı. Sadece koyunlar yanan et ve akan kan kokusundan rahatsız olmuşlardı. Uşak, bu durumda paranın saklı olduğu yeri artık söyleyemeyeceği için, kadına yazık olduğunu söyledi. Şövalye düşünceli şekilde ve hiç ses çıkarmadan kor halindeki ateşe dikti bakışlarını. Bir süre bakmaya devam etti. Sonra bir çıralı çöpü tutuşturdu ve uşağa külleri eşelemeye başladı. O sırada Şövalye ellerindeki kanı çeşmede yıkıyor ve karanlığın elverdiği ölçüde, kirli handaki kanı temizliyordu. Birkaç dakika sonra ise uşağının sevinç çığlıklarını duydu.

Gün doğarken atlarını karargâha doğru sürdüler. Monteilli Wilhelm-Hugo'nun çadırına giden yolu biliyorlardı. Yola koyulduklarında, dört aylık kumanyaları vardı. Para kesesi de doluydu artık. Kimse nerede gecelediklerini sormadı ve kimse kuzeydeki ormandan yükselen ufak duman bulutuyla ilgilenmedi.

DENİZ YOLCULUĞU

Deniz Yoluyla Avlona'ya Ekim 1096

DRAGO, ASIK SURATLA günün ağarmasını seyrediyordu. Tanrıya şükür, artık çiselemiyordu! Böyle der denizciler, güneş ışınları ince bulut kümelerinin arasından suyun üstüne vurduğunda. Ondan sonra yağmur yağacak ya da fırtına çıkacaktı, tıpkı son günlerdeki gibi. Asker, zaten yeterince fırtına oldu, diye düşündü; hatta yeterinden de fazla. Gemi uçsuz bucaksız ölü deniz üzerinde dans ediyor, koyu yeşil dalgalar yükseliyordu, fakat dalgaların tepesindeki köpükler kaybolmuştu; beyaz bulut parçalan doğuya doğru kayıyordu. Çevrede henüz hiç martı görünmüyordu. Martılar, yakınlarda kara olduğunun habercileriydiler; demek ki bir süre daha katlanmak gerekecekti.

Bu kez Dyrrhachion'a gidilmiyordu. Asker, oraları iyi tanıyordu. Kente hücum edildiğinde, Robert Guiskard'ın emrinde genç bir adam olarak oradaydı. Ama şimdi daha güneyden karaya çıkılacaktı; Avlona adında, Tanrının unuttuğu bir yerden. Her nedense? Aslında denizde sallanma yerine at üzerinde gitmeyi tercih etse de, bu, işine geliyordu. Ne de olsa, artık diğerlerinin çoğu gibi kusmuyordu. Denizde midesi üç kez altüst olduktan sonra, bir tencere dolusu ekşi mercimek püresini yiyip yutmuştu. Bu, midesinde kalmıştı. Böyle havalarda sürekli ufka bakma hilesini yıllar önce öğrenmişti. Ona bu aklı Bohemund'un kendisi vermişti.

Bohemund, küçük Norman filosunun kumandanıydı. Gıpta edilen bir adamdı. Birçoklarından bir baş daha uzun boylu, alışılagelmiş tarza göre daha kısa kesilmiş açık sarı saçlı, omuzları bir ayınınki gibi geniş, buna karşın kalçaları dar, sadece sırtı biraz kamburumsuydu; ta çocukluğundan beri. Bir zamanlar askerken, Konstantinopol'e karşı savaşta bazı görevlerden kaçmak istemiş olmasına karşın adamları onu severdi.

Yüreklilik bir erdemdir, ama ölümü hiçe saymak?... Geceleyin bir düzine adamla bir Yunan kampına dörtnala dalıp, yanan meşaleleri çadırlara fırlatmak ve tekrar kaybolmakta akıllı olan bir yan var mı? Nöbetçilerin uyuyor olmaları sadece bir şaşırtmaca ve tüm bunlar bir tuzaksa, o zaman ne olacak? Bir okun üstüne nasıl kolayca at sürülür! Daha da kötüsü: îki

ağaç arasına gerilmiş olan insan boyundaki bir ip, kuşkusuz birilerini eyerden düşürür ve daha "afiyet olsun" demeden, insan yumurtalarını kaybeder ve kendini hadım olarak Konstantinopol'deki bir köle pazarında bulur.

Diğer yandan büyük Guiskard'ın oğlunu anlamak gerek. O, İhtiyar tilkinin ilk oğlu olmasına karşın, dükün, ilk karısı Alberada'yı, yani Bohemund'un annesini boşayıp, Salernolu Sigelgaita'yı yatağına almasıyla, Bohemund miras hakkını yitirmişti. Sigelgaita'nın oğlu "Borsa" Roger -tamahkarlığı nedeniyle "para kesesi" olarak adlandırılmaktadır- dukalığın mirasına konmuş ve Bohemund'a yol görünmüştü. Bu nedenle, onun uzun zaman boyunca, ölümü arıyormuş gibi görünmesinde şaşılacak bir şey yoktu.

Belki de o, gerçekte mirasa layık tek kişinin kendisi olduğunu babasına kanıtlamak istiyordu. Dük öleli on yılı geçmişti ve Bohemund, Tarent dükalığıyla yetinmek zorunda kalmıştı. Aslında üvey kardeşi "Borsa" Roger ve amcası Sicilya Kontu Roger, onun son ana kadar kendilerinin tarafını tutmasına ve Amalfi önlerinde onlarla birlikte çarpışmış olmasına sevinmeliydiler.

Büyük Şövalye ordularının Kudüs'e gitmek üzere Fransa'dan yola çıktıkları ve Kutsal Peder'in, "lanetli dinsizlerin ellerinden aldıkları toprağın kendilerine kalacağı" sözünü verdiği haberi ona Amalfi önlerinde ulaştı. Ve sonunda, Normandiyalı şövalyelerin -kendisi gibi Normanların- güneye doğru gittikleri haberi geldiğinde, artık Bohemund'u hiçbirşey durduramadı. Bohemund, bu savaş alayına katılmak üzere, çevresinde o kadar çok savaşçı topladı ki amcası, Amalfi önünde neredeyse ordusuz kalacaktı. Diğer şövalyelerin haçlı seferine katılma nedenleri ne olursa olsun, Bohemund'un istediği bir tek şeydi: Elinden kaçırdığı mirasın tazmini!.

Olanaklar ölçüsünde belki de daha fazlası...

Bohemund, işte böyle biriydi ve ondan çok fazla genç olmayan ve aynı hamurdan yoğrulmuş yeğeni Tankred de ona benziyordu. Drago, daha sonraki haftalarda yazgısını elinde tutacak bu adamı düşündükçe iç çekip duruyordu. Tankred, bu geminin mutlak hâkimiydi ve disiplinin yaşamsal önemi olduğunu gemideki hiç kimsenin unutmaması için, iki adam ilginç bir yöntemle cezalandırılmış, yola çıkıldığı gün geminin arka tarafında kurulan bir tür darağacına asılmıştı.

Cezaya çarptırılanlar, onlarla birlikte gemiye binen ve askerlerle kâğıt oynarken yakalanan Bari'li köle tüccarlarıydı. Bohemund ve Tankred, deniz

yolculuğu sırasında her türlü kuman yasaklamışlardı. Canı sıkılan, -emir böyleydi- ok atma talimi yapabilirdi. Bu amaçla, geminin iskele tarafına hedef tahtaları yerleştirilmişti ve yelken manevrası için gerekli olan zamanların dışında ok talimi yapıldığı için, hiç kimsenin orada durmasına izin verilmiyordu.

Tankred, köle tüccarlarını boyunlarından asmamıştı. İlk esirler alındığında, belki onlara da gereksinim olacaktı. Geçen akşamdan beri, başparmaklarından asılı duruyorlardı ve çoktandır bağırmayı da kesmişlerdi. Bugün de güneş batımına dek orada asılı kalacaklar ve gelecek haftalarda para saymakta zorlanacaklardı. Askerler ise cezalandırılmadı. Bohemund'un sağlam baş parmaklı askerlere gereksinimi vardı.

Drago küpeşteye yaslandı ve kendisini saklamaya çalıştı. Sadece kendini saklayanlar nahoş işlere koşturulmuyordu. Bacaklarını rulo halindeki halatların altına sokmuştu, ağır deri örtüler göğüs kafesinin üstüne baskı yapıyordu.

Arkadaşlarının çoğu, fırtınalı yağmurda bile zırhlarını üstlerinden çıkarmamışlar ve bardaktan boşanırcasına yağan yağmura karşı kendilerini bu zırhlarla korumaya çalışmışlardı. Boşu boşuna elbette. Asker de elbisesini çıkarmamıştı. Sürekli atıştıran yağmurda, gömleğindeki tahtakuruları boğulmuş, bitler ise kendilerine daha kuru bir yer aramışlardı. Fakat o, zırhını çıkarmıştı. Bunun nedeni, olası bir denize düşme durumunda zırhın insanı derinlere sürükleme tehlikesi değildi: Kim denize düşerse düşsün, zaten boğulacaktı. Hiçbir yelkenli böylesi bir fırtınada, denizdeki bir askeri kurtarmak için dümen kırmazdı.

Drago da, zaten ancak bu şekilde kendisine rahat bir yer bulmuştu. O, daha Bari limanındayken bu yeri gözüne kestirmişti, ancak tam yükünü oraya koyacakken, Tankred kendisini çağırmış ve gerekli gereksiz işlerle oyalamıştı. Sonunda, bulduğu yere yerleşmek istediğinde ise, orada irikıyım bir delikanlı oturuyordu ve yerinden kalkmayı da düşünmüyordu. Oysa asker kırkına yaklaşırken, delikanlının omuzları genç ve güçlüydü. Ancak, gençler ne bilirdi ki sırt ağrılarının ne olduğunu!

Drago, bu nedenle, kendi yükü sayılmazsa, sırtını dayayacak bir yer olmadan, yol boyunca arada büzülüp oturmak zorunda kalmıştı. Ancak, bu şekilde haftalar sürecek bir yolculuğa katlanmak olanaklı değildi. Buna karşın kutsal Christophorus, -yolculuk yapan herkesin bu hoşgörülü koruyucusu- insafa gelmiş olmalıydı; çünkü büyük fırtınanın olduğu gece

Tankred genç azmanı yukarıya, gözcü yerine göndermişti. Ertesi sabah ise bu büyük yer boştu ve çocuk ortalardan kaybolmuştu.

Belki dışarıya fazla sarkmıştı, belki deniz tutmuştu ya da uykuya dalmıştı. Her ne olursa olsun, ortalıkta yoktu ve asker, mucizevi şekilde, sadece rahat uyuyabileceği bir yere değil, aynı zamanda fazlalıktan bir battaniyeye ve bir de, kaybolanın eşyaları arasında bulunan yiyeceklere kavuşmuş oldu.

Fakat iki örtü bile adamı, silahlarını ve yol yükünü tam anlamıyla korumaya yetmiyordu. Bu nedenle Drago, zırhını ve ancak gerektiğinde kullanacağı kumanyasını bu iki örtüyle sarmaya karar verdi. Islanıp yumuşamış ekmekten ve paslanmış zırhtan daha kötü bir şey olamazdı. Elbiseler çabuk kururdu, saçlar daha da çabuk. Ayrıca, denizde hava henüz o kadar soğuk değildi. Geceleri bile.

Biri onun yanından tökezleyerek geçti; gizlenmek işe yaramıştı. Bu, bacaklarını zamanında geri çekmeyen birkaç dikkatsiz kişinin kıçına tekme atan Tankred'di: "Kalkın ayağa!" Yerdeki kusmukların, üst güvertenin ortasında yığılmış yüklerin altına sızmadan önce temizlenmesi gerekiyormuş. Son günlerdeki yüksek dalgalı denizde hiçbir balyanın, fıçının, çuvalın ve hatta, içinde sürekli gıdaklayan tavukların bulunduğu kafesin bile kaybolmaması bir mucizeydi. Ayrıca, kurutulmuş balık balyaları, tahtadan banyo tekneleri, örülmüş sarımsak ve soğan desteleriyle sebze dağı, giysiler ve silahlar, şarap tulumları ve el aletleri de; yani her şey yerli yerindeydi. Aşağıdan ise, Avlona'yı göremeyecek olan yirmi tane koyunun aptalca melemeleri duyuluyordu.

Koyunlar Avlona'yı görememenin eksikliğini hissetmeyeceklerdi zaten.

Drago uyuklamıştı ve yorgun gözlerle, biraz yükseltilmiş olan arka güvertede hafifçe dalgalanan flamaları, cezalı iki köle tüccarının yavaşça dönen bedenlerini -ki içlerinden biri altına pislemişti- ve yukarıda direkte dalgalanan kırmızı Haçlı sancağını izliyordu. Küreklerin gıcırtılarına, büyük yelkenin çıkarttığı seslere kulak kabartıyor ve dişlerinin arasını bir bıçakla temizlerken, Amalfi önlerinde ot minderi kendisiyle paylaşan küçük siyahi kızı düşünüyordu. Daha henüz on üç yaşında olan bu dinsiz çocuğu, onun kendi kızı olduğunu söyleyen Cenovalı bir tayfadan zar oyununda kazanmıştı.

Neşeli bir kızdı. Kendisi, öğleden sonraları, diğerleriyle birlikte duvarın dibinde bir yerlerden ön tarafa gelmiş olan çuvalların içindeki toprağı, savunucuların sürekli ateşleri altında çukurlara doldurmaya çalıştığı

tahkimat işinden evine döndüğünde, (bu da ne demek! ama yine de, akşamları gerçekten de "eve dönmek"e benzer bir şeydi bu) kız onu bir bardak soğuk suyla, hatta ara sıra da şarapla karşılıyordu.

Kız ona ara sıra içinde et parçaları da yüzen çorbalar pişirir, çok nadiren de olsa bir bütün piliç ya da bir kuzu kızarttığı da olurdu. Yemekten sonra da, ufak, beyaz dişleriyle bir şeyler kemirerek onun etrafında dolanırdı. Örneğin, bir tavuk bulabilmek için, kiminle ne yaptığı onu pek ilgilendirmiyordu. Neredeyse kıza aşık olacaktı. Ama ne yazık ki kızı geride bırakmak zorunda kalmıştı.

Kız şimdi başka birinin yanında bir şeyler kemiriyordur.

Drago, bu küçük Arap kızını gitgide büyüyen bir özlemle düşünmeye başladı. Neredeyse ayağa kalkacaktı; ama yalnızca neredeyse. Şehvetinin kabarmasıyla inmesi bir olmuştu. Tankred'in ön taraflarda bir yerde yaptırdığı üstü açık küçük odaya artık gitmeyecekti. Yeğen, gemiye orospuların alınmasına şiddetle karşı çıkan amcasına, istediği şeyi yaptırmıştı... Kuşkusuz bu karşı çıkış ahlaki nedenlere dayanmıyordu. Çünkü ahlak, Bohemund'un umurunda bile değildi. Onun için kadınlar kavga demekti ve şimdi adamları arasında kavga, en son isteyebileceği şeydi. Deniz yolculuğu da, yeterince uzun süreceğe benziyordu.

Tankred de aynı şeyi söylüyordu, ama buradan farklı sonuçlar çıkardı. Adamlarının şimdi buna gereksinimleri olduğunu ve aksi durumda gırtlak gırtlağa geleceklerini söyledi amcasına, bağırarak. Pazarcı kadınlarınki gibi bir ağız dalaşına girdiler. Sonunda Bohemund omuz silkerek, çekip gitti: Bir gemide orospuların genellikle neden oldukları sorunların üstesinden nasıl geleceğine, yeğeninin kendisi karar vermeliydi.

Ama Tankred orospu getirmedi. Bunun yerine, artık genç olmayan ama iri yapılı ve geniş kalçalı iki köle kadın satın aldı ve onlara, yalnızca uzanabilecekleri ve dizlerinin üzerine çömelebilecekleri bu alçak tavanlı küçük bölmeyi verdi.

Güvertedeki seksen adamdan her birinin iki günde bir boşalmayı arzuladığı hesap edilirse, her köle kadının günde yirmi erkeğin arzusunu yerine getirmesi gerekecekti. Ayrıca erkekler bir takım isteklerde bulunup, şunu da bunu da isteyecek olurlarsa, kadınların bunun altından kalkması fiziksel olarak mümkün değildi.

Tankred, uygunsuz isteklerden söz etmedi.

Bu nedenle de bir asker kendisine yaklaşmak istediğinde, söz konusu kadın alçak odada sadece diz çökmekle yetinecekti; sonra da asker ona

arkadan yaklaşacak ve haliyle tüm işlem sadece birkaç dakika sürecek; belki de daha az bir zaman alacaktı. Diğer yandan öyle günler oldu ki köle kadınlar birkaç dakika olsun dinlenme olanağı bulamadılar.

Asker de ilk hafta bu alçak tavanlı odada bulunmuştu. Ancak daha sonra kendini oldukça kötü hissetmişti.

Kadınların yaşlı olanını bu sabah odadan uzaklaştırdılar. Bedeni öylesine katılaşmıştı ki, onu dışarı çekmek ve küpeşteden denize atmak kolay olmadı. Drago, geride kalan kadını düşünmek istemiyordu. Seksen askere bir kadın.

Asker, bu Tankred'in bok çuvalı gibi biri olduğuna karar verdi.

SAVAŞ ALANI

Civetot'ta Katliam Ekim 1096

BÜYÜK SARI bir köpek, ön ayaklarını gevşek kuma iyice sokarak, avını çekip parçalıyordu. Bir insanın bağırsaklarının bu kadar uzun olması inanılacak gibi değildi. Sarı köpek, korkan atı bir kan birikintisinde kayıp devrildikten sonra, bir Türk palası tarafından karnı yarılan şövalyenin dört metre uzunluğundaki kırmızı-mor bağırsaklarını çekerek parçalıyordu. Orleanslı Fulk, soluyan köpeğin altından kurtulmak için çabalamaya bile vakit bulamadan, Türkler onun üzerine atladı. O, uzun süre acı çekmek zorunda kalmayanlardan biriydi.

Duna, cesetler arasına çömelmişti ve eli bir türlü Konrad'ın kafasını kucağına almaya varmıyordu. Şövalye onun elini sıkıca tutmuş bir şeyler söylemek istiyordu; hem de, görüldüğü kadarıyla önemli şeyler... Ancak, kafasının arka tarafı parçalandığından ve beyaza çalan gri renkli beyin dışarı aktığından, ölüm karşısında bile, kendisinin onun için ne kadar değerli olduğunu, Duna ancak onun gözlerinden okuyabiliyordu.

Kadın boş yere dudaklarını şekillendirerek, sanki gülümsüyormuş gibi bir yüz ifadesi takınmaya çalıştı. Konrad, son aylarda onun geçimini sağlamış, ona kur yapmış, onu arzulamış ve belki de sevmişti. Ancak kadın onu kabul etmemişti. O, Niketas gibi bir komutanı reddetmişti; herhangi bir şövalyeye teslim olmazdı. O, evli bir kadındı ve kendine, sadece âşığının kollarında uzandığını düşünme izni veriyordu. Kocası onu bir daha hiçbir zaman bulamayacaktı ama o, kocasının yüzünü henüz hafızasından silmemişti. Uyku tutmayan gecelerde ara sıra, kocasının koltuk altlarının ter kokusunu soluduğu hissine kapılır ve sonra da elleri bacaklarının arasında yolunu bulurdu.

Konrad, şimdi yarılmış başına ve dışarı fırlayan kanlı beynine bakan birinin inanamayacağı kadar yakışıklı bir adamdı. Kadın, biraz yan tarafa doğru kaydı: adamın kanlı bedeni kadının elbiselerini kirletmemeliydi. Bu adam ona yabancıydı. Kendisine dürüst davranmasına rağmen onu reddettiğinde, "bekleyebilirim," demişti adam ve kadının kendisinden nefret etmemesini yeterli görmüştü.

Böylesi durumlarda reddedilmeye bu türden tepki gösterecek pek az erkek vardır. Zaten, şu anda oradaki erkeklerin neredeyse hepsi ölmüştü: "ipsiz" diye adlandırılan Walter, sakin huyuyla bilinen Breisli Reinhold, Tübingenli Hugo, Zimmernli Alber ve ölürken bile iç organlarından ayrılmak istemeyen Orleanslı Fulk...

Sadece birkaç şövalyenin kendilerini kurtardıkları anlaşılıyordu. Çünkü kadın, onların denize doğru nasıl kaçtıklarını görmüştü. Atı olanlar da onların arkasından gitmişti. Kurtulup kurtulamayacaklarını kimse bilmiyordu. Silah taşıyan adamların, geri zekâlı bir Fransız şövalyesi tarafından bu pusuya sürüklenmesiyle birlikte, kampta kalan kadınlar ve çocuklar, şimdi galiplerin insafına terk edilmiş durumdaydılar.

Galipler, savaş alanını tarıyorlardı. Zaman daralıyordu; çünkü Ekim ayına rağmen havalar henüz sıcaktı ve ertesi gün cesetler çürümeye başlayacaktı. Bu nedenle de, kendi tarafındaki yaralıları çok çabuk toplamak ve yaralı düşmanları acılarından çabuk ve ustaca kurtarmak gerekiyordu. Kuşkusuz bu, onlara duyulan merhamet nedeniyle yapılmıyordu; bir yandan korkunç inlemeler dayanılacak gibi değildi, diğer yandan da, belki hâlâ karşı koymayı deneyecek bir yaralının yerine, ölü birinden donanımını çekip almak daha kolaydı.

Yukarıda şövalyelerin pusuya düştükleri Drakon geçidi, şimdi kargalarla dolmuş durumdaydı. Şimdi, kargaların kaba gaklamalarının yanı sıra bir de, kafataslarını bölen baltaların küt sesleri, can vermekte olanların gitgide azalan inlemeleri ve sızlanmaları, çektiği acıdan kendilerini kimsenin kurtarmadığı ağır yaralı atların korkunç bağırtıları, kopmuş organları kapmak için boğuşan köpeklerin vahşi hırlamaları ve kasaplardan birinin, arada sırada değerli bir ganimet bulduğunda attığı zafer haykırışları işitiliyordu.

Rüzgâr kanın tatlımsı kokusunu bu yana taşıyordu ve yarın, koku dayanılmaz olacaktı.

Ordudan arda kalanların çekilmiş olduğu karargâh, kütükler ve çalı çırpı ile oldukça iyi korunuyordu ve bir süre daha dayanabildi. Ancak kısa zamanda korunaklarda gedikler açıldı ve meşaleler çadırlara fırlatıldı, kendilerini umutsuzca savunan şövalyelere Türkler her yandan saldırdı. Sonra da her şey bitti.

Duna ölülerin arasında oturuyordu ve Konrad'ın elinin gevşediğini hissediyordu. Onun açık kalan gözlerini kapatmadı. Ölümden tiksiniyordu. Baldırlarının iç tarafından sıcak bir şeyler akmaya başlamıştı. Aybaşı

zamanlarında temizlenmek için yanında taşıdığı gül suyuna bandırılmış bezlerin bulunduğu ufak kutusu nerede kalmıştı? Zaten az miktarda olan eşyasının bulunduğu büyük tekerlekli araba devrilmişti ve yanıyordu. Kan, bacaklarından aşağı akıyordu.

Bu garip ordunun, onu Belgrad'da kölelikten kurtarmasından bu yana dört ay geçmişti. Küçük ve şişman Niketas'ın sarayından kaçıp kurtulduğu zaman kapıldığı zafer duygusu, günler geçtikçe kaybolmuştu. Yaşamını, hiç değilse en azından onurunu borçlu olduğu kişinin, bir zamanlar sarayda düzensiz asker güruhunu kendilerine yaklaştırmayan kir pasak içindeki rahibin -sıradan bir dilenci rahip değil de,- Amiensli Peter'in ta kendisi olduğunu şaşkınlık içinde sonradan öğrenmişti. Babasının, Norman bir şövalye olduğu söylenen; pişman olmuş orospulara özel bir şefkat gösteren; kahramanlıklarını şövalyelerin şatolarda, balıkçı kadınların pazar yerlerinde anlattıkları; mucizelerinin sayısız tövbekarı cezbettiği ve hatta katı rahipleri bile coşturduğu bu adam, kadınların düşünü göreceği gibi bir kahraman değildi.

Kısa boylu, pis ve çirkindi.

Fakat kuşkusuz olağanüstü bir insandı. Kendisini dinleyenleri, cüretkâr maceralarına katılacak kadar kendine bağlıyor, onları büyülüyordu. Diğer yandan o, Duna'ya kopuk bir serseri, hatta belki de sadece bir şarlatan gibi geliyordu. Aslında Duna, kendisinin de yabanıl bir insan olarak doğmuş olduğunu sonradan anlamıştı ama her şeye karşın o, on yılı aşkın bir süre haremdeki lüks yaşamın tadını çıkarmıştı. Şimdi ise kötü kokulu adamlardan, azgın kadınlardan ve bitli çocuklardan oluşan bu sefil sürüyle birlikte yollara düşmek zorunda kalmıştı. Çünkü o, kısa sürede tek umudunun, imparatorluğun efsanevi başkenti Konstantinopol olduğunu anlamıştı. Orada da en azından üst tabakadan insanlar vardı -ki buna çok emindi- ve onlar da, tıpkı Belgrad'da olduğu gibi her gün yıkanıyorlar, tuvalete çıktıktan sonra, uzun saplı yosun yığınıyla temizleniyorlardı. Kadınlar tüylerini alıyor, erkekler traş oluyordu. Koyu püreyi lavaşın üstüne koyup yemek yerine, orada, asillere layık yemekler tabaklarda yeniliyordu. Duna, Konstantinopol'ü düşlüyor, Peter ve adamları Kudüs'e doğru yola devam ettiklerinde, kendisi orada kalmak istiyordu.

Başlangıçta her şey iyi gidiyordu. Peter, güruhuyla birlikte Niş'e doğru yürüyüşe geçti. Herhangi bir neden olmamasına karşın -belki de birkaç akılsızın nehirdeki değirmeni ateşe vermeleri ya da başka bir nedenle- sonuçta, Şişman Niketas'ın ordusu aniden askerlerin üzerine saldırdı.

Katliam sona erdikten sonra yeniden toparlandıklarında, kayda değer bir yağma yapamadıkları gibi, adamlarının dörtte birini kaybettikleri de ortaya çıkmıştı. Üstelik savaş kasaları da boşalmıştı. Bu felâkete niçin maruz kaldıkları konusunda kimse net bir şey söyleyemiyordu.

Her şeye karşın, Konstantinopol'e kadar geldiler. Duna yüzünü hiç görmediyse de, imparator, onlara -en azından başlangıçta- çok dostane davranmıştı. Fakat sonraları Peter'in adamları yine yağmalarına başlamışlardı, imparator, pis Peter'e, (kralın kızı onu "Kukupetros" diye adlandırmıştı ve bu "Petercik" anlamına geliyordu) böyle zayıf bir orduyla Türklerin alanına girmenin pek akıl kârı gibi görünmemesine rağmen, olanak elverdiğince Aziz Georg boğazı, yani Bosforus üzerinden Güney yönüne doğru sıvışmaları emrini verdi. Konukseverliği kötüye kullananların kimseden uzun süre dostluk beklemeye hakkı yoktu.

Duna, gerçekte ne olup bittiğini bilmiyordu. Kıskanç Konrad, doğuluların şehvetinden koruma bahanesiyle onu kendi çadırında alıkoymuştu. Aslında Konrad'ı neredeyse hasta eden şey, onun kendi kıskançlığıydı. Bu durumda Duna kente gitmeyi başaramadı. Ancak doğrusunu söylemek gerekirse, orada nereye ve kime gideceğini de bilmiyordu. Belki de fahişe olarak soluğu limanda alacaktı.

Sonuçta Konrad'ın yanında kaldı. Ama Konrad da gerçekten onu hiçbir zaman sıkıştırmadı. Duna, onunla birlikte, Marmara Denizi boyunca, şövalyelerin birbirleriyle kapıştığı Nikomedia'ya kadar eşek sürücüsü Peter'in peşinden geldi. Almanlar ve İtalyanlar Peter'den ayrılıp, Reinhold'u kendilerine komutan olarak seçtiler. Fransızlar da Gottfried Burel'in çevresinde toplandılar. Rahip Peter ise, imparatordan daha fazla para istemek üzere Konstantinopol'e geri gitti.

Duna, Konrad'ın soğuk elini bıraktı ve kadınsı süse düşkünlüğün anlamsız tavrıyla, saçlarını düzeltmeye çalıştı. Gökyüzü siyah kargalar ve onların sonu gelmez sesleriyle kaplanmış durumdaydı. San renkli köpek, bağırsaklarla yaptığı didişmeyi kazanmıştı ve kana bulanmış ağzını yalıyordu. Kafatasına vuruşta çıkan küt sesler de artık tek tük işitiliyordu. Şimdiye dek, esirlerden daha çok ganimetle ilgilenen Türkler, çocukları bir araya topluyorlardı.

Kadın, yatmayan iki tutam saçı ensesinde bağladı. Kudüs girişimi, onun için sona ermiş görünüyordu. Peter'in ordusu, çok disiplinsiz davranmıştı. Her kent yağmalanmış, zarara uğramayan hiçbir ev kalmamıştı. Yerel halkın

cömertliği bile, nankörlükle mükâfatlandırılmıştı. Zaman zaman gerçekte hacca gitme nedeninin dindarlık değil, ganimet hırsı olduğu görülüyordu.

Sonunda Türkler tarafından Civetot'ta pusuya düşürüldüler; deneyimsiz, düşüncesiz ve burunları Kaf dağındaydı, karargâhı terk ettiklerinde. öldürücü ok yağmuru üstlerine geldiğinde, henüz üç mil bile yol almamışlardı. Şimdi erkekler ölmüştü, Türkler kadınların boğazını kesiyordu; en azından yaşlı, hasta, bakımsız ve dik kafalı olanların. Çünkü onların bir değeri yoktu ve köle olarak fazla para etmezlerdi. Bazı kadınlar, öldürücü darbeleri sessizce ve enselerini öne eğerek karşılıyordu. Diğerleri dua ediyordu. Birkaçı erkeklere çıplak göğüslerini gösteriyor ya da kendilerini yere atıyor ve bacaklarını açıyordu. Çok az sayıdaki erkek, buraya palalarından başka şeylerini sokuyordu.

İki Türk, bir şövalyenin çıplak cesedini, bir deveye yan tarafından bağlamaya çalışıyordu. Ölünün bacağı, aldığı balta darbesiyle hemen hemen kopmak üzereydi; sadece birkaç et parçası bacağı tutuyordu. Bu kısmı kesip attılar. Tek bacaklı bir şövalye de, tıpkı bütün organları tamam bir şövalye kadar zafer anısı olarak işe yarardı. Binek hayvanının öbür yanına, anlaşıldığı kadarıyla yırtık pırtık kisvesini, kimsenin istemediği ölü bir rahibi bağladılar. Kafasındaki saçsız yerde iyice aralanmış bir yara açılmıştı. Henüz tam olarak ölmemiş gibi görünüyordu ama bu, yalnızca bir an sorunuydu.

Türk askerleri aceleyle geçip gittiler. Yanlarında, berelenmiş silahlar, eğrilmiş miğferler, zırhlar, yaylar ve yarı dolu ok kuburları, değerli kürkler ve ufak şarap fıçılarını da sürükleyerek götürüyorlardı. Biri, ganimet olarak ele geçirdiği Hazreti İsa'nın çarmıha gerildiğini gösteren büyük bir heykeli, beyaz kum üstünde soluk soluğa sürüklüyordu. İplerle birbirlerine bağlanmış küçük kızlar, tökezleyerek bayır yukarı çıkıyordu. Ganimet olarak alınan atları, meleşen şaşkın koyun sürülerini önlerine katmış sürüyorlardı. Devrilen arabalar düzeltilip, üzerlerine ganimetler dolduruluyordu. Boğuk trompet gürültüsüne, boru sesleri ve telaşlı emirler karışıyordu. Türkler, karanlık çökmeden savaş alanını temizlemek istiyorlardı.

Komutanlardan biri, şövalyelerin cesetleri arasındaki kadını keşfetti. Bacaklarını açarak önünde durdu ve yukarıdan dik dik ona baktı. Kadın da gururlu şekilde, adama dikti bakışlarını. Adam, anlamadığı ama anlamasına gerek de olmayan bir şeyler söyledi. Pantolonun içinde gitgide büyüyen şişkinlik, tercümeyi gereksiz kılıyordu. Adam, sinirli sinirli kemerini

çekiştiriyordu. Duna yavaşça ayağa kalktı ve Kuran'ı bilmenin ne kadar yararlı olduğunu düşündü. Özellikle ikinci sure, yararını gösteriyordu.

Serinkanlılıkla giysisini yukarı kaldırdı. Kan, ince sızıntılar halinde bacaklarından aşağıya süzülüyordu. Adam geriye sıçradı, inançlı bir kişi, kadına böyle zamanlarında yaklaşmazdı; Peygamber Öyle emretmişti.

Bundan sonra asla bir adama dokunmayacaktı. Kayıtsızca elbiselerini düzeltirken, buna yemin ediyordu. Koruyucusu Konrad, artık ona yardımcı olamayacaktı. Gözleri artık tümüyle sönmüştü. Bir saksağan, büyük bir gayretle, onun soluk göz kapaklarını çekiştiriyordu. Binicilerden biri kadının boynuna bir ip geçirip, onu arkasından sürükledi. Nereye sürüklendiği umurunda değildi. Artık vatanı yoktu. Bir hareme mi, köle olarak bir kadınlar evine mi, Belgrad'a mı, yoksa Şam'a mı götürüleceği umurunda değildi. O sadece tarçınlı kurabiyelerin, incir dolu bir kabın, sıcak bir banyonun ve yumuşak bir yatağın özlemini çekiyordu.

Ve bir de, içinde gül suyuna bandırılmış bez parçalarının bulunduğu küçük bir kutunun.

GEZİNTİ

Normanlar Konstantinopol'de Nisan 1097

"LANET OLSUN!" ASKER, sürekli olarak kolunu çekiştiren ve "çabuk, çabuk" diye bağıran ufak tefek Yunanın elini itiyordu. Askerin teri, alnından gözlerine doğru akıyordu. Güneşin sabahtan, beri acımasızca yakmasına karşın, her türlü olasılığa karşı kimse silahlarından arınmıyordu. Adamlar, her ne kadar kalkanlarını ve miğferlerini atlarının eyerine asmış olsalar da, kılıçları hazır tutmak da akıllıca bir işti. Bir zırh da, öylesine kolaylıkla, göz açıp kapamadan çıkartılıp, gerektiğinde hemen giyilebilecek bir şey değildi. Bacak zırhları mahmuzlardan daha çok ses çıkartıyor ve insanda, sanki bir yığın teneke kap yerde sürünüyormuş gibi bir duygu uyandırıyordu.

"Gelmek, siz çabuk gelmek," diye bağırıyor ve önde koşuyordu, ufak tefek Yunan. Adamlar da onu soluk soluğa izliyorlardı, ama içlerinde hiç coşku yoktu. Onlar süvari bölüğündendi ve Bohemund, kısa bir süre içinde oraya varacağını imparatora bildirmeleri için, onları önden göndermişti. Drago her ne kadar Bohemund'un adamı değilse de, Tankred onun da birlikte gitmesini istemişti. Tankred, olup bitenden anında haberdar olmak istiyor, amcasının kendisine ara sıra anlattıklarına körü körüne inanmak istemiyordu. Varsın Bohemund bir aslan olsun; Yılanlar bazen daha akıllı olurdu.

Normanlar, uzun sefer sırasında, örnek bir davranış göstermişlerdi. Sonuçta Hıristiyan topraklarında bulunuyorlardı ve Bohemund Konstantinopol'de iyi bir izlenim bırakmak istiyordu. Üstelik bu bölgeyi iyi tanıyordu. Şimdiki müttefikler, bir zamanlar, -o henüz Robert Guiskard'ın emri altında at sürerken,- birbirlerine düşmandılar. Artık bu düşmanlığın üzerine bir sünger çekilmesi gerekirdi. Bohemund'un şimdi başka amaçları vardı; imparatorun da. Bunun dışında -diye düşünüyor Drago- her ikisi de daha önceki seferlerde evlerini kaybetmemişlerdi; hiçbirinin zeytin ağaçları kesilmemiş ya da kızları kirletilmemişti.

Bu nedenle prensler çiftçilerden daha çabuk unuturlar.

Normanlar, batı Makedonya'dan geçip Noel'de Kastoria'ya vardıklarında, kumanyaları tamamen bitmişti. Bohemund tahıl ve et satın almak istedi ama halk buna direndi. Çünkü hem kendilerine bile yetecek yiyecekleri yoktu,

hem de bir zamanlar zorla topraklarına girenleri belleklerinden hâlâ silememişlerdi.

Gerekli olan şeyleri zorla almaktan başka çareleri kalmamıştı. Çevredeki yerleşim yerlerinin sakinlerini bir araya toplayarak, çocuklarının bedenlerini, kargaların fink attığı bir tarlada yalnızca başları dışarıda kalacak şekilde toprağa gömdüler, ilk kuşlar gelip, küçüklerin başlarına konduktan ve gözlerini gagalamaya başladıktan sonra, yerel halkın zayıf direnişi kırıldı; umutsuzluğa düşen anne ve babalar ellerindeki son stoklarını da getirdiler, ormana gidip ineklerini aldılar, yakınlarda bulunan bir dağ geçidinde sakladıkları katırlarını ve eşeklerini de sattılar.

Böyle bir şey kuşkusuz güzel değildi ama açlıktan ölmekten daha iyiydi ve asker bundan çok daha kötülerini yaşamıştı. Üstelik, çocuklar topraktan çıkarılmıştı ve hiçbiri ciddi bir zarar görmemişti. Böyle önemsiz şeyler imparatoru öfkelendirmemişti; yoksa, adamların sağ salim buraya kadar gelmelerine izin vermez, mesajlarını ilettikten sonra, kentin varoşlarında onlara konaklayacakları bir yer göstermezdi.

Normandiyalılar garip bir binaya yerleştirildi. Bina, çevresi sütunlarla çevrili büyük bir avludan oluşuyordu. Geç vakit gelmişlerdi ve kendilerine yalnızca atların eyerlerini çıkartıp, kurulayacak kadar zaman ayırdılar. Sonra da kafalarını eyerlerin üstüne koyup, hemen uykuya daldılar.

Ertesi sabah, ayağa fırlamalarına ve silahlara sarılmalarına neden olan korkunç bağırışlarla uyandılar. Dev gibi, uzun tüylü, biçimsiz yaratıklar büyük avluyu doldurmuştu; bunlar, sırtları kambur, ata benzer canavarlardı. Askerler geriye kaçtılar ve çevredeki sütunları kendileriyle bu canavarlar arasına sokmuş oldular; her ne kadar, bu hayvanların eşyalarla yüklü olduklarını ve binek hayvanı olarak kullanıldıklarını anladılarsa da, yaratıklar onlara yine de cehennem zebanileriymiş gibi görünüyordu. Adamların atları da hızlı hızlı soluyor ve şaha kalkıyorlardı.

Bu çılgın kentte müthiş olaylar oluyordu. Adamlar ancak bir süre sonra bu garip yaratıkların görüntüsüne ve kokusuna alışabildiler. Biraz sonra ufak tefek bir adam çıkageldi; yarım yamalak Normanca konuşuyor ve oradakileri, imparatorluk sarayının emri üzerine, kenti ziyarete davet ediyordu. Ancak, tümünü birden kabul edemeyeceklerdi. Toplu ziyaret önerisine kibarca "hayır" denildi "otuzunu birden değil," üzüntüyle belirtti bunu: "yalnızca on kişi, diğerleri, yarın ve öbür gün. Emir böyle, hem böyle daha iyi, eşek üstünde gidenin adamları her şeyi yıkıp dökmek. Kalabalık adam tehlikeli. Yalnızca küçük gruba izin. imparator emri."

Bu bozuk Normancayla yapılan açıklamadan sonra, adamlar aptalca mırıldandılar. Daha sonra varoşların yıkıntılarından geçerken de hiçbir şey anlamadılar. Çünkü, güruhları buradan geçerken etrafı yakıp yıkmış olan Amiensli Peter'den onlara kimse söz etmemişti. Düşmanlıkla karşılanabilecekleri konusunda hiç kimse onları uyarmamıştı. Oysa kentte yaşayanlara yabancılardan gına gelmişti, ayrıca Konstantinopol'de -birkaç okumuş yazmış saraylı dışında- hiç kimse bir Normandiyalıyı bir Lorenliden, bir Provansyalıyı da Franktan ayırt edemezdi. Hepsine "Kekler" deniyor ve caniler sürüsü gözüyle bakılıyordu.

Ne yazık ki yabancıların görüldüğü yerde öldürülmesine izin yoktu. En iyi halde, yalnızca dolandırılabilirlerdi.

"Hemen bakmak," diye bağırdı, diğerlerinden önce tepeye ulaşan ufak tefek Yunan. "Siz hemen bakmak!" Güneş ışığının bir kılıç gibi delip geçtiği hafif sisi defetmek istercesine, ince kollarını havada sallıyordu. Drago soluk soluğa kalmıştı. Zırh giyen bir kişi, zırhın altına bir deri yelek ve onun altına da bir gömlek giymek zorundaydı. Bütün bu giysileri üzerinde taşırken bir de peşinde çektiğin inatçı bir beygir...! Böylesi bir durumda insanın, çevirmenin -tıpkı bir tüccarın Bari köle pazarında üç memeli bir cariyeyi övmesi gibi- övdüğü, herhangi bir boktan şeyi görmekten başka tasaları da olurdu. Burada, yanmış varoşlardan ve çok sayıdaki kambur canavardan başka görülebilecek ne vardı ki?

Ama hemen sonra inanılmaz bir manzarayla karşılaştı. Gözlerini yakan teri silmek istiyordu fakat bunu, üzeri pullarla kaplı demir eldivenle yapmak olanaklı değildi. Eldiveni çıkarıp otların üstüne fırlattı.

Harika, nefes kesici: "Bu görüntü karşısında Palermo bir köy, Roma ise bir enkaz yığını gibi kalır," diye düşündü asker. Ama o, Roma'yı anımsamaktan pek hoşlanmadı ve bu nedenle karşılaştırma yapmayı bir kenara bırakıp, kendini otların üstüne bıraktı. Rüya gibi bir kent! Kenti, dev bir halka gibi kuşatan surlar, ip gibi dümdüz ve nehir gibi geniş caddeler, kubbelerden ve kilise kulelerinden oluşan bir orman, iki yanı da, ilkbahardaki gökyüzü gibi masmavi bir denizle çevrili. Yalnızca Kudüs, bu kentten daha güzel olabilirdi.

Bir saat sonra kentin, tekerlekler üzerindeki bir köy kilisesinin rahatlıkla altından geçebileceği kapılarından birine ulaştılar. İlk önce bir köprüden geçtiler; bir dereninki kadar berrak bir su kanalının üzerine yapılmış bir köprü... "Dört adam boyu derin," diye bağırdı ufak tefek Yunan. Drago bunu abartılı buldu, çünkü bu kadar derin savunma kanalları, dünyanın

hiçbir yerinde yoktu; buna karşın, bu kadar temizini de görmemişti. Buraya hiç kimse, bir çöp dahi atmamıştı; suyun üstünde ne şişmiş ölü kediler ne de kopmuş bir dal parçası vardı.

Yavaşça, yokuş yukarı sürdüler atlarını. Kanalın üstünde, insan boyunda kırılmış taşlardan yapılma göğüs siperleri, küçük burçlu yüksek bir sura kadar uzanan, yirmi adımlık bir çayır ve en sonunda da, gökyüzüne doğru yükselen ana sura kadar giden on beş adımlık bir çayır daha vardı. Yirmi metre kadar yükseklikteki kulelerin üzerinden dikkatli gözler, rahatsız edilmeden içeri girebilen bu küçük grubu izliyordu.

"Merhametli İsa," diye düşündü Normanlar, "Kudüs de bizi böyle yüksek surlarla mı karşılayacak?"

Hiç konuşmadan devasa kapıdan geçtiler. Ufak tefek Yunan önden koşuyor, sağı-solu gösteriyor, saçma sapan ve belki de aptalca şeyler söylüyordu ama kimse onu dinlemiyordu. Bu iri kıyım yabancı savaşçıların etrafına toplanan insanlar, yumruklarını gösteriyor ve küfürler savuruyorlardı. Adamlar hiç aldırış etmeden, atlarını kalabalığın arasından sürdüler. Çevresi normalden daha büyük heykellerle süslü dev meydanlardan ve geniş caddelerden geçtiler. Bunlar herhalde tanrıların heykelleriydi ve kadın heykelleri de dahil, tümü çıplaktı.

Adamlar, çaktırmadan tanrıların cinsel organlarına baktılar ve gururla kendilerininkiyle karşılaştırdılar. Rakip bile olamazlardı. Buna karşın kadın heykelleri iyice şehvet vericiydi ve bu yüzden bazılarına deri yelek dar gelmeye başlamıştı. Uzun süredir bir kadınla olmamışlardı; hele de buradaki gibi eti budu yerinde, göğüsleri inek memeleri, kıçları da genç kısraklar gibi olanlarıyla hiç...

Sonunda, saf altındanmış gibi görünen ve gözlerini kamaştıran bir sütunun bulunduğu hipodroma ulaştılar. Adamlar, eyerlerinden aşağı kayıp, inanmaz gözlerle parlak levhaları elliyorlardı. Etraflarında toplanan insanların sayısı artıyordu. Belki de onlar, bu Normanların levhaları sökerek götüreceklerini sanıyorlardı.

"Burada atlar koşmak," diye bağırdı Yunan; "çok insan gelmek, güzel kadınlar ödül vermek." Fakat adamlar ne hipodromla, ne ahırların üstündeki damda duran alımlı atlarla, ne de antik savaş arabasıyla ilgileniyorlardı. Gözleri, sadece altın kaplama bronz plakaları görüyordu.

Bir de susamışlardı.

Tercümanlarına meyhane, taverna, birahane, "suluk suluk nerede" diye sordular. "Daha sonra," dedi Yunan, "önce görmek, biraz beklemek." Fakat

Drago daha fazla bekleyecek durumda değildi. Bağırsaklarındaki kuşkulu guruldamalar onu sabahtan beri rahatsız ediyordu ve şimdi, artık önüne geçilemez şekilde, son haddine ulaşmıştı. Sanki üç yılan birbirleriyle çiftleşmek istiyormuş gibi figürü olan bir sütunun yanında zırhını ve deri yeleğini yukarı kaldırıp yere çömeldi, bağırsaklarını boşaltıp, rahatlamak istiyordu. O an yerli halk bağırıp çağırmaya başladı. Drago'nun, onların hoşuna neyin gitmediğini anlaması için, dillerini anlamasına gerek yoktu. "Neden burada yapılamaz ki?" diye düşündü.

Ufak tefek Yunan, onun zırhını hemen aşağıya çekti ve Drago'yu itekleyerek açık alandan geçirip alçak bir binaya götürdü. Drago'nun arkadaşları, yalın kılıçlarla onun geri çekilişini güvenceye aldılar. Tanrı'ya şükür ki alanda sadece ince kum vardı; kalabalığın onlara atabileceği taş, hatta bir çöp bile yoktu. Normanlar, saldırır gibi yapıp halkı geri püskürttüler.

Bir kişi tuvaletini yapacaksa bunca telaş nedendi ki?

Yunan, askeri çekerek düzayak bir eve soktu. îç tarafta sadece büyük bir oda vardı ve duvarlarda taş banklar vardı. "Tıpkı Tankred'in büyük salonu gibi," diye düşündü asker, yalnız orada banklar tahtadandı ve onlarda böylesi tuhaf delikler yoktu. "Buraya yapmak," dedi Yunan, "buraya," ve Drago'ya, zırhını yukarı çekmesi için yardımcı olmaya çalıştı.

Buraya mı? Niçin buraya? Burası, sonuçta bir tuvalet cumbası değil, neredeyse bir hükümdarın taht salonu gibiydi ve hiç kokmuyordu. Ama yine de ufak tefek Yunan, ısrarla, cilalı mermer plakalardaki deliklerin sadece bu iş için olduğunu söylüyordu. Şövalye sonunda ona inandı ve onu dışarı attı, çünkü böyle bir şey ancak tek başına yapılabilirdi. Diğer yandan, burada niçin bu kadar çok delik olduğu da zihnini kurcalıyordu.

O böyle düşünüp işini yaparken, bir elinde ibrik, diğer elinde bir havlu taşıyan simsiyah biri girdi içeri. "Dışarı," diye haykırdı asker, ancak adam ürkmesine ve gözlerinin akının iyice belirginleşmesine rağmen, ödevinin bilincinde, usulca ona yaklaştı.

"Dışarı, dışarı!" Drago, o an içinde bulunduğu özel koşullardan ötürü, onu kapının önüne koyamıyor ve siyah kıçına bir tekme bile atamıyordu. Bundan ötürü de, çaresiz bir şekilde, kölenin, hızla oradan uzaklaşmadan önce, ibriği hemen kendi yanındaki bankın üzerine koymasına ve havluyu da ibriğin yanına bırakmasına izin vermek zorunda kalmıştı.

Asker, ahlaya poflaya bitirdi işini. Alışkanlığı sonucu, sol elini arkasına götürerek temizlendi ve aynı alışkanlıkla, parmağını bacak zırhına sildi.

Sonra aklına bir fikir geldi. Elini ibriğin iyice içine soktu ve parmaklarını birbirine sürerek temizledi. "Bu suyu içen olursa, kendi suçu olur bu," diye düşündü ve sürekli gözüne akan terden ötürü havluyu da beraberinde aldı.

Dışarıdaki kalabalık dağılmıştı. Tercüman göz ucuyla ve ayıplayarak havluya baktı. Drago, boynundaki havluyu zırhın altına sokmaya çalıştı. Sonra da, içi dünyanın her yanından gelmiş paralarla dolu çanakların altında ezilen masaların bulunduğu altın pazarına doğru

yürüdü önden. Yabancı görünümlü kişiler birbirlerini itip kakarak, gölgedeki tezgâhlar arasından geçmeye çalışıyorlar, şişman tüccarlar, bağırarak değişim kurlarını ilan ediyorlar, silahlı kişiler çatık yüzlerle tüccarların lisanslarını kontrol ediyorlardı. Yunan, Normanlara yalvarıyordu: "hiçbir şeyi ellememek," diye mırıldanıyordu, "siz hiçbir şeyi ellememek."

"Çanaklar dolusu para," diye düşündü asker "ama ellenmeyecek!" Yine de kendine hakim oldu; ayrıca kalabalıkta birdenbire beliren ve onlara doğru gelmekte olan bir alay asker de onun bu tutumunu kolaylaştırdı. "Hiç tartışma olmayacak," demişti onlara Bohemund, "hiç kavga yok, yoksa burnunuz gider!"

"Tamam şef, her şey anlaşıldı."

Yunan, onları kentte saatlerce oraya buraya götürdü. İmparatorun sarayının bulunduğu tepeden limanı, -tercümanın iddiasına göre, dünyanın en büyük limanını- seyrettiler. Bu açıklamadan kuşkulanmak için bir neden görmedi adamlar ve günün birinde üzerinden geçerek Kudüs'e, Kutsal Topraklar'a gidecekleri büyük köprüye baktılar hayranlıkla. Ama şimdi susamışlardı ve bu susuzluklarını en iyi burada, aşağıda bulunan denizci meyhanelerinde giderebilirlerdi. Orada yalnızca şarap yoktu, kaçak eşya da vardı. Fakat Yunan onları bu konuda da uyardı: "Çok tehlikeli," dedi ve ardından da "kadınlara ne dersiniz?" diye sordu.

Elbette evet! Kimse doğrudan itiraf etmese de, aslında, zaten bu yüzden buradalardı. Biri, kıçına tekme atıldığında bile kılı kıpırdamayacak koca kıçlı bir kadını, bir diğeri, uzun süredir düşlediği siyah tenli bir orospuyu, bir üçüncüsü ise, evini özlediği için, kızıl saçlı ve çilleri olan bir Normandiyalıyı arzu ediyordu. Ve şimdi birdenbire acele etmeye başladıkları için, içlerinden biri küçük Yunanı kendi yanına, eyerin üstüne çekti ve sonra da caddeden aşağıya, rıhtıma doğru hızla yollandılar. Tercüman, onlara burada, avlusuna atlarını bağlayabilecekleri çok katlı bir bina gösterdi.

Zemin kattaki meyhane tıkabasa doluydu. Şarap ısmarladılar, ama fiyatını sormadılar. Sarhoşlukla birlikte şehvetleri de kabarıyordu. Ufak tefek Yunan, sırnaşık bir kadın muhabbet tellalına adamların arzusunu ilettiğinde ve o da anlayışla başını salladığında, adamlar, içkilerini heyecanla ve peş peşe midelerine indiriyorlardı.

Az sonra kadın geri geldi, ama durum pek iç açıcı değildi. Gerçi bir zenci kadın vardı ama elli yaşlarında ve kir içinde yüzüyordu. "Olsun, yine de hiç siyah olmamasından daha iyidir," dedi muhabbet tellalı kadın. Kızıl saçlı, çilli bir Norman bir kadın da bulamamıştı ama onun yerine sivilceli sarışın bir Rus kadın getirmişti. Kadının kocaman bir kıçı vardı ve kafası, bir ata daha çok yakışırdı. Zarif bir şeyler isteyen Drago'ya ise olsa olsa on iki yaşında gösteren ve üstelik de oğlan çocuğu olan kıvırcık saçlı bir yaratık sundu.

"Erkek çocuğu ne yapayım," diye çıkıştı asker muhabbet tellalı kadına - ve daha iyi anlaşılması için- "bir oğlan çocuğunun çükünü değil, sıcak bir deliği özlediğini" söyledi. "Ama onun da bir deliği var," dedi kadın ve çocuğun arkasını çevirerek, gömleğini yukarıya sıvadı ve ufak bacaklarını birbirinden ayırdı.

Aceleyle içilmiş üç bardak şarap da, midesi boş olan Norman için belki çoktu ama Drago'ya bundan daha çok etki eden şey, cilalanmış bir tıkaçla erkek çocuğun iltihaplı makatının genişletilmiş ve açık tutuluyor olmasıydı. Kınından çekip çıkarttığı an kılıcı korkunç bir ses çıkardı. Sol eliyle çocuğu kavradı; sağ elindeki kılıçla da kadının boğazını hedefledi.

Asker ölümüne susamıştı ve Bohemund uzaktaydı.

Erkekler hançerlerini çektiler, kadınlar kulakları tırmalarcasına bağırdılar; banklar devriliyordu. Diğer Normanlar da kılıçlarını çekerek, Drago ve çocuğun çevresinde bir halka oluşturdular. Bir şarap testisi havada uçtu ve askerin zırhına çarparak parçalandı; kan gibi göğsünün üstünden aktı.

"Avlu, avlu," diye bağırdı ufak tefek Yunan.

Doğru! Atlar oradaydı. Kimse onları engellemeye cesaret etmiyordu. Bir dakika sonra caddede yukarıya doğru, hipodromun yanından kent kapısı yönünde atlarını hızla sürüyorlardı. Fakat nöbetçiye ne diyeceklerdi? Silahlı bir Norman sürüsü, birdenbire nereden bir çocuk sahibi olmuştu? Sol taraflarındaki yüksek fıstık ağaçlarının altında, adeta saklanmış olan bir manastırın yanında durdular. Drago, çocuğu dikkatlice yere indirdi ve kapıyı işaret etti.

Atlarıyla uzaklaşan adamları uzun bir süre seyreden çocuk, sonra döndü ve geldikleri yoldan yavaş yavaş geriye doğru gitmeye başladı. Aşağıya, limana doğru gidiyordu.

SARAY

İmparatoru Ziyaret Nisan 1097

Şövalyenin bugün keyfi pek yerinde değildi. Dün akşam, Monteil Beyi'nin çadırında kadehler elden ele dolaşmıştı. Istriya şarabı, tatlı ve sıcaktı ve karanfil kokuluydu. Joscelin, gecenin bir vakti yediği koyun eti ve karidesle birlikte, içtiği şarabı da kusmuştu.

Ağır şarap kokulu hava geçmişti ama hâlâ şövalyenin başı dönüyordu. Fazla gürültü etmeden yere oturmayı denedi. O sırada üstüne dayandığı kılıcı kayıp mermer levhaların üzerine düştü. Gürültü, çocuk sesli sakallı adamların törensel "Tanrı Korusun" sesleri arasında kayboldu.

Auvergne'de yemek için yalnızca genç boğaların ve koçların taşakları kesiliyordu, çok seyrek olarak da tayların. Burada, aynı şey çocuklara yapılıyordu. Ya da tutsaklara. Şövalyenin gözleri kısıldı.

Üzerinden çok fazla zaman geçmemişti. Kışın, Dalmaçya dağlarının herhangi bir yerindeydiler ve Toulouse Kontu St. Gillesli Raimund'un ordusu, karlarla kaplı dağ yollarından, Slav haydutların sürekli saldırıları altında güneye doğru ilerlemeye çalışıyordu. Saldırılar, doğrudan tehlikeli olmasa da can sıkıcıydı. Ne son haftalarda aldıkları tutsaklar, ne de rehin olarak aldıkları soylular işe yarıyordu. Birlikte götürülen yerli bir prensin ya da soylu bir genç kızın misilleme olarak öldürülmesi de haydutları pek rahatsız etmiyordu.

Böylece devasa ordu, karlı dağların üzerinden hantalca ilerlemeye çalışıyor ve kayıplar sınırlı oluyordu; ta ki artçı güçlerin, ön tarafa haberciler göndererek, Raimund'un haberdar edilmesini gerektirecek kadar ağır bir saldırıya uğradıkları güne kadar. Arkaya keşifçiler gönderildi ve öğlene doğru iki şey kesinleşmişti. Ordu'nun arkasında oldukça güçlü bir düşman savaş gücü vardı ve şu anda ulaştıkları geçidin arkasında, yol bir vadiye açılıyordu. Ertesi gün, inişe geçildiğinde, geniş bir vadide yoğun bir saldırıya maruz kalınacağı hesaba katılmalıydı. Çünkü ordu, bu vadide gerekli hızla savaş düzenine geçemezdi.

Keşifçiler, durumu açıkça ortaya koymuşlardı. Ardından topluluğa uzun bir sessizlik hakim oldu. Sonunda Monteilli Wilhelm-Hugo, gece boyunca

ordunun inişini güvenceye alması ve buna uygun olarak geçidi mümkün olduğunca uzun süre tutması için Kont Raimund'a emir verdi.

Ne pahasına olursa olsun fark etmiyordu: Akşam karanlığı basıyordu ve ordu, mola vermeksizin, kurtarıcı vadiye doğru inişe geçiyordu, iki katırın bile yan yana geçmesinin zor olduğu iki kaya arasına sıkışmış geçitte adamlarını toplayan Monteil Beyi hariç, bütün kumandanlar acele edilmesini istiyordu. Günün kaybolmakta olan son ışıklarında ne yapılması gerektiğini söyledi. Öne çıkan ilk gönüllü, şövalye Joscelin oldu.

Düşman, alacakaranlıkta dikkatle yüksek geçide yaklaştığında, orayı terk edilmiş buldu. Frank şövalyelerinin geçişi, küçük bir artçı grup tarafından bile güvence altına alınmamıştı. Yine de, ilk atlılar, geçidi çeviren iki kayaya doğru sürdüler atlarını. Daha sonra atlar ürktü ve şaha kalktı. Savaşçıların soluk sabah ışığında göremediklerinin kokusunu almıştı atlar. Yol, insan bedenleriyle örülmüş bir duvarla kapanmıştı.

Raimund'un ordusu, geçitten geçebilmek için sekiz saate gereksinim duymuştu. Son artçılar da iki kayayı arkalarında bıraktığında, katliam başlamıştı: Tutsaklar

Sağlıydı. Bu cellatların işini kolaylaştırıyordu. Kadınlar birbiri ardına, bu iş için özel olarak kurulmuş olan çadıra götürülüyorlar ve orada bir savaş uşağı, ince deriden bir ilmiği boyunlarına geçirerek onları boğuyordu.

Çok kadın vardı.

Cellatlar, arada bir nöbet değiştiriyorlardı. Şövalye de onlara katılmıştı. Ama şövalye deri ilmiği bırakmıştı. Elleriyle kadınların ince boğazlarını sıkıyor, hırıldamakta olanların yüzlerine bakıyordu. Sonra da, kurbanlarının elbiselerini parçalayarak çıkarıyor ve bir hançerle işini bitiriyordu.

Kadınlardan sonra erkekler öldürüldüler. Kadınların burunları ve göğüsleri kesilirken, erkeklerin de cinsel organları kesiliyor ve gözleri oyuluyordu. Joscelin, vahşete katılanlar içinde, kendi zümresinden tek kişiydi. Rehinelerin daha önceden öldürülmüş olmalarınına üzülüyordu. Onların çığlıklarını engellemek için ağızlarını tıkayabilirlerdi. Ama böylesi de keyif veriyordu.

Sabah saat dörde doğru, savaş uşakları, korkunç bir şekilde parçalanmış 65 kadın ve 83 erkek cesedini, önceden ağaçlarla kapatılmış olan kayalar arasındaki geçide taşımıştı... Rehinelerin cesetleri ağaçlara bağlanmış, porsumuş organları adeta birbirine yapışmıştı. Üç saat sonra, cesetler donarak taş gibi oldu.

Kont Raimund, ne pahasına olursa olsun geçidin tutulması emrini vermişti. Monteil Beyi'nin aklına daha etkili bir şey gelmemişti. Kesilip biçilmiş insanların oluşturduğu barikatın arkasındaki adamları düşmanı bekliyordu. Eğer düşman bu engeli gerçekten kaldırmayı başarırsa, o zaman -şövalyelerine öyle söylemişti- onlar da, tıpkı bir zamanlar Leonidas'ın öldüğü gibi öleceklerdi. Ama şimdiye kadar adamlarından hiçbiri, yiğit Ispartalı'ların adını duymamış olduğundan, buna benzer bir geçitte, bin adamın Pers Kralı Kserkses'in ordusunu durdurduğu, Thermopiller'deki meydan savaşını onlara anlattı. Fakat onların ihanete uğramış olduklarını suskunlukla geçiştirdi. Ama burada, düşmanı

Franklar'ın arkasından götürecek hain de yoktu.

Korkunç duvar işlevini yerine getirmişti. Geçidin öte yanındakilerden hiç kimse, tutsaklarına bu şekilde davranan bir düşmanla kapışmaya istek duymadı. Monteilli Wilhelm-Hugo, bir gün, bir gece bekledi. Sonra da güneye doğru ilerleyen ordunun peşine düştü. Arada bir, Toulouse önünde kendisine katılan Auvergneli genç ve yakışıklı adamı düşündü; gönüllü olarak cellat olan şövalyeyi... Bu adamda yanlış olan bir şeyler vardı ama ara sıra böyle adamlara da gereksinim duyulurdu.

Joscelin uykusundan sıçrayarak uyandı. Rüyasında, henüz boğulmamış savunmasız kadınlara ne yapılabileceğini görmüştü. Organı oldukça şişmiş, deri donunu zorluyordu. Şövalye hemen kendini topladı; insan, kilisede böyle şeyler düşünmemeliydi. Hele hele, tüm Hıristiyanlık aleminin en büyüğü olan ve Kutsal Sophia'ya adanan böyle bir kilisede asla!..

Şövalye, büyük kubbeye doğru kaygıyla baktı. Burada oturduğu sürece kubbenin çökmeyeceğini umdu; çünkü daha önce bir kez çökmüştü ve bunu, kendisiyle sık sık sohbet eden Monteil Beyi söylemişti. Güçlü bir koruyucuya sahip olmanın hiçbir zararı olmazdı.

Bütün şövalyelerin katılması için emir verilen bu törensel ibadetin ne için yapıldığını da o anlatmıştı kendisine: Kont Raimund, sonunda yemin etmişti, imparator Aleksios, derebeylerinin Kutsal Topraklar'da zaptettikleri tüm arazilerin, eskiden olduğu gibi yine İmparatora ait olduğu ve zaptedenlere yalnızca tımar olarak verileceğinden başka bir anlama gelmeyen sadakat yemininde direnmişti. Bouillonlu Gottfried, Norman derebeyi Bohemund'la birlikte Raimund da böylece -en azından burada ele geçirecekleri topraklarla ilgili olarak- Kostantinopol'deki imparatorun emrine girmişti.

Anlamı ne olursa olsun: İmparator Aleksois buna çok değer veriyordu ve Gottfried ile Bohemund'a, istenileni yapmaları için prenslere yakışır armağanlar vermişti. Yalnızca Toulouse Kontu Raimund, kendini ağıra satmıştı. Birleşik orduların başkomutanı olarak görülmemeyi henüz kendine yediremeyen Raimund, imparator ile Bohemund arasında gizli bir anlaşmanın olmasından korkuyordu. Bunun dışında kendisini Papa'nın takipçisi olarak görüyordu ki bu da, Konstantinopol'e bağımlılığı dışlardı. "Bunlar uydurma şeyler," dedi maiyetindeki adamlar ve sonunda, kabul etmesi için onu ikna ettiler. Ama bu dik kafalı, bir sadakat yemini etmedi. Bunun yerine, imparatorun yaşamını ve onurunu sayacağına ve adamlarının imparatora ve kentine zarar vermesine izin vermeyeceğine yemin etti. Ve şimdi bu kutlanıyordu.

Üç saatten uzun bir süredir buhur tütsüsü cümbüşü sürüyordu ve ardından da kutlamaya sarayda devam edilecekti. Sarayın bu kiliseden daha görkemli olduğu söyleniyordu. Joscelin'in bakışları, göz kamaştırıcı güzellikteki sunağın üzerinden, sayısız gaz lambasını geçerek, altın mozaiklerin gizemle ışıldadığı büyük kubbe üzerinde dolaştı; sonunda da, dünyada -Kudüs dışında- bu kiliseden daha güzel hiçbir şey olmadığına karar verdi.

Üç saat sonra Joscelin hâlâ sersem gibiydi. Saraydan ayrılmamıştı ve imparatoru görmüştü. Öteki şövalyelerin yanında öylece durdu ve sürekli olarak, İsa'nın, meleklerin daim olarak göksel pederin çehresine baktıklarını söylediği İncil bölümünü düşündü. "Cennette de böyle olmalı," diye geçirdi içinden; "böyle, başka türlü değil."

Kont Raimund ve maiyetindekiler Ayasofya'daki ibadetten sonra, atlarıyla Magnaura Sarayı'na gittiler. Burası, dev bir kompleks halinde birbirine eklenmiş sayısız saraydan yalnızca bir tanesiydi. Dış kapıda onları burnu olmayan bir adam karşıladı. Adamın yüzündeki deliği, altın bir plâka örtüyordu. Konuklar sarayın içinde burunsuz adamı izlerken, siyahi köleler, atları ahıra götürdüler.

Şövalye ayrıntıları artık anımsamıyordu. Onun bildiği tek şey, ardı arkası gelmeyen kapılardan, mavi mermer yer döşemelerinin üzerinden, halılarla süslenmiş duvarların arasından yürüyüp, önlerinde gizemli bir şekilde açılıp, arkalarından kapanan bronz kapılardan geçirildikleriydi. Orada bir de, içindeki her şey som altından yapılmış olan taht salonu, san gül yapraklan serpiştirilmiş zemin, mavi parlak tavan, süslü sütunlar ve kralın oturduğu koltuğun sağında ve solunda büyük hayvanlar vardı. Hayvanlar,

hareket etmelerine ve tuhaf sesler çıkarmalarına karşın canlı değillerdi ve usta sanatçıların elinden çıkmışlardı.

Şövalye, imparatorun söylediklerini anlayamadı. Kont yemin etmiş olduğu için, Aleksois mutlu görünüyordu, imparator sözünü bitirdikten sonra, sakalsız adamlar şövalyelere doğru hareketlendiler. Sessiz ve hızlı bir şekilde gelip armağanlar dağıttılar. İçlerinden biri Joscelin'e bir kupa uzattı. Sonunda içilecek bir şey mi verilecekti?

Hayır, kupadan başka bir şey yoktu ama o da en azından iki savaş atı değerindeydi ve kendisine armağan edilmişti. Diğer şövalyelere de bir benzerinden verilmişti. Şimdi insan evde olsa, kılıcını bir tahtaya vurup heyecanını haykırırdı ama bu hareket burada pek uygun olmazdı. O da diğerlerinin yaptığı gibi, huzurda hafifçe eğildi. Tüm yaşamı boyunca görmüş olduğu -ve de görebileceği- bu görkemli salondan, ayağı dolanarak ve en son kişi olarak çıktı.

Bütün bunların üstünden yarım saat geçmişti ve şövalye kaygıyla, bu saray kentinden dışarı çıkmak için yolu nasıl bulabileceğini düşünüyordu. Koridorların birinde sandaletlerinin bağını çözmüştü ve şimdi onları yeniden bağlamak için diz çökmek zorundaydı. Aceleyle sandaletlerini bağlarken, bağcık düğümlenmişti ve her şeyi yeniden yoluna koymak zaman almıştı. Yola çıkmakta olan şövalyelerin gürültüsü, ipekle örtülü duvarlar tarafından yutulmuş ve sonunda tümüyle kaybolmuştu. Şövalye, yeniden ayaklarının üzerine dikildiğinde, diğerleri tümüyle gözden kaybolmuşlardı. Sağa mı, sola mı ya da başka bir yöne mi gittikleri belli değildi. Ama gitmişlerdi.

Joscelin içinden küfretti. Sağa yöneldi. Koridor yukarıya doğru uzanıyor, abanozdan yapılmış, üstünde çok güzel bezemeler olan bir kapıda sona eriyordu. Kapıyı dikkatlice itti ve zorlanmadan açtı. Burası, aydınlık pencereleri olan küçük bir odaydı ve yerler halıyla döşeliydi. Bir köşede, bir çeşme akıyordu. Alçak banklarda değerli el işi yastıklar, yanındaki alçak masanın üstünde ise kentin parkında gözüne çarpmış olan ilginç çiçeklerin olduğu bir vazo vardı. Yalnızca ilkbaharda açan bu çiçeklere Yunanlar lâle diyorlardı.

Şövalyeyi sıkıntı bastı. Giriş kapısında duran insan azmanı nöbetçiler geldi aklına. Ellerinde uzun saplı, çift ağızlı baltalar olan korkunç delikanlılar. Öte yandan hava çok sıcaktı ve henüz hiçbir şey içmemişti. Altın kupayı aldı ve ip gibi ince akan küçük çeşmenin altına tuttu. Memlekette söylendiği gibi, hiç şarap içememektense su içmek daha iyiydi.

Allah kahretsin! Şövalye soğuk yudumu yere tükürdü. Kadınların kullandığı türden parfümlü bir suydu bu. Böylesine pahalı bir şeyin buralarda çeşmeden akacağı kimin aklına gelirdi ki? Arkasında hafif bir gürültü duydu ve korkarak dönüp arkasına baktı. Genç bir kız ayıplarcasına dilini şapırdatıyordu. Joscelin kızardı ama yine de bunun baltalı bir nöbetçi olmadığına sevindi.

Küçük kız, oldukça sevimli ve şirin görünüyordu, ince altın kemerli bir elbisesi vardı, göğüsleri yukarı kalkıktı, siyah saçları açık omuzlarına dökülmüştü. Şövalye, kıza hayran kaldı. Burada, köle kızlar bile el ve ayak tırnaklarını boyuyorlardı. Kıza doğru gitti ama şeytana uyup kızın bacaklarının arasını tutma düşüncesinden vazgeçti. Ne de olsa, burası Auvergne değildi.

Kız, kupayı onun elinden aldı. Herhalde çalıntı olduğunu düşünmezdi.

Hayır, öyle düşünmüyordu. O, alt tabakadan insanlara kralın verdiği armağanları tanıyordu. Kız, şövalyenin Raimund'un adamlarından olduğunu da biliyordu ve bu yüzden -hafif bir aksanla ama akıcı bir Langobardça ile- ona susayıp susamadığını sordu.

Aman Tanrım, yabancı dil bilen hizmetçi bir kız! Şövalye sevinç içinde başını salladı ve belki de, böylesine nazik bir kızın dekoltesine dokunabileceğini geçirdi aklından. Ama kız onun önünden çekildi ve kendisini takip etmesi için işaret etti. Kız, başka bir kapıdan odayı terk etti ve onu, içinde, burunları yere değen, boyunları bir köylü kulübesinden daha uzun olan ya da çok kıllı olmakla birlikte, insana benzer yüzleriyle, ellerinin ve ayaklarının üstünde yürüyen tuhaf hayvanların bulunduğu yabani hayvan koruluğuna götürdü.

"Filler," dedi küçük kız, "zürafalar ve şempanzeler." Kız bir çeşmenin önünde durdu ve tası suyun altına tuttu. Şövalye bir kez daha parfümlü su istemiyordu; o yüzden altın sarısı renkli sıvıyı her ihtimale karşın kokladı. "İç," dedi kız, "şarap bu." Yabani hayvan koruluğundaki bir çeşmeden akan soğuk, lezzetli bir şarap. Ve şövalye ikinci kez, cennetin de böyle olduğuna, başka türlü olamayacağına karar verdi.

Açlığının olup olmadığını sordu, küçük kız. Hem de nasıl açtı! Midesi, sabahın erken saatlerinden beri boştu ve vakit neredeyse ikindi olmuştu. Kız, bir flütten yüksek bir ses çıkardı, iki yakışıklı delikanlı koşarak bir yerlerden geldiler ve kendilerini yere attılar. "Bu kadar onurlandırılmak bana çok gelir," diye düşündü genç adam ama bu bağlılık jesti ona değil,

küçük kızaydı. Birkaç kısa emirden sonra, kız tekrar şövalyeye döndü. Babasının yanında neler olduğunu bilmek istiyordu kız.

Gökyüzündeki iyi yürekli Tanrı! İnşallah kız alnındaki teri görmezdi. İnsan, bir prensese karşı nasıl davranırdı ki? Her ne olursa olsun, bir yerleri ellemezdi. Joscelin, sanki baştan beri kiminle müşerref olduğunun bilincindeymiş gibi davranıyordu. Önünde diz çökmeyi ve hatta yalnızca eğilmeyi bile düşünmüyordu. Sümüklü şey!

Delikanlılar büyük bir gümüş tepsi getirdiklerinde, kızın balık parçalarını iki çatallı gümüş bir alete takıp ağzına vermesine şövalye isteksizce izin verdi. Maymunluktu bu. İnsanın parmaklan ne işe yarardı? İstemeden de olsa, bu şekilde en azından parmaklarının yağlanmadığını kendisine itiraf etmek zorunda kaldı.

Öyle olsa ne olur?

Kız, Bohemund'u tanıyıp tanımadığını sordu; Norman düküne ilgi duyduğu görülüyordu. Onun geniş omuzlarını, mükemmel göğsünü, kaslı kollarını, açık tenini ve sinek kaydı tıraşlı çenesiyle birlikte, tüm ihtişamını ballandıra ballandıra anlattı. Eh, yeter artık! Şövalye, kızın kendisini salyangozlar, cevizler, kurbağa bacakları bir parça tavus kuşu göğsü, ekşi böbrek kızartması ve badem parçacıklarıyla beslemesine hâlâ ses çıkarmıyordu. Yalnızca küçük yuvarlak bir parçayı tabağa tükürdü; ama tükürdüğünün bir kuzunun minicik taşağı olduğunu bilmiyordu.

Küçük çeşmeden durmadan şarap fışkırıyordu ve prenses, altın kupanın boş kalmaması için çaba sarf ediyordu. Bu durumda, belki de anlatılması gerektiğinden daha fazla şey anlatmıştı ve tatmin ettiği şeyin, küçük bir kızın masum merakından biraz daha fazla bir şey olduğunu unutmuştu.

Akşam olduğunda prenses onu uşaklarla sarayın labirent biçimli geçitlerinden geri gönderdi ve sonra da, yaşamında böylesine güzel bir gün görmemiş olan adamın atının bulunmasıyla ilgilendi.

Prenses, şövalyeye pek çok şey sormuştu ve bir çok şey öğrenmişti. Ama aldığı aile eğitimi onu, üstelik yanıtını çok merak ettiği şu soruyu sormaktan alıkoyuyordu:

"Azize Sofya aşkına, bu Keltler, neden yıkanmazlar?"

KENT

Antiokheia - Fırtınadan Önceki Sessizlik Haziran 1097

Haremağası, büyük bir sabırsızlıkla, posta güvercininin ayağındaki kâğıdı kurcalayarak aldı. Hayvan, ayaklarını kurcalayan ellere karşı kendisini savunamayacak kadar yorgundu. Beş dakika önce, güvercinliğin kapısına takılan küçük zillerin sesi, güvercinin gelişini bildirmişti. Valinin haberleşme sistemi aksamaksızın işliyordu.

Yağisiyan'ın çok dostu yoktu; bu yüzden iyi habercilerin önemi daha da artıyordu. Onlar, Tripolis'te, Vodina'da, Edessa'da, Kudüs'te, Akkon'da, Halep ve Nikomedia'da kalıyorlardı. Şu anda gelen posta güvercini de,Yunan metropolü Konstantinopol'den dört gün uzaklıkta -onun güneydoğusunda- bulunan, İznik gölünün ise doğu yakasına düşen Selçuklu başkentinden geliyordu. Haber çok kısaydı: Nikaa düşmüştü.

Yusuf, düşüncelere dalarak elindeki küçük kâğıdı düzeltmeye çalıştı. Kervanlarıyla Kuzeyden gelip Antiokheia'da konaklayan tüccarların anlattıkları gerçekten doğruymuş. Demek ki Nikaa'ya saldıranlar, geçen yaz orada kesilen disiplinsiz güruhtan» farklı Franklar'dı.

Haremağası her gün yeni kervansaraya uğruyor, ateşin başında oturuyordu. Adamların, zamanı çoktan geçmiş ve zengin bir fanteziyle süslenmiş anlatımlarından gerçeğin özünü bulup çıkarmak o kadar kolay değildi; -ki tam da bu yüzden- Yusuf, aylardır yıkanmamış, pis kokan tüccarların arasına karışmak ve onlara katlanmak zorunda kalıyordu.

Tırnakları kirden simsiyah, nefesleri kötü kokuyor ve sakallarında bitler dolaşıyordu. Kervansaraya yaptığı her ziyaretten sonra, haremağası, haşereleri yok etmek için giysilerini kaynar suya attırıyordu. Kendisi de bir saat, parfümlü suyla doldurulmuş mermer küvete giriyor ve sonunda güzel kokulu yağlarla masaj yaptırıyordu. Yine de ertesi akşam, kervancıların kaldığı hana gidiyordu. Çünkü bu andaki haberler, her zamankinden daha önemliydi.

Şu kadarı kesindi: Bu kez söz konusu olanlar, Kudüs'e gitmek için yola çıkan ayak takımı dahil, onun Bağdat Medresesi'nde diğer dillerin yanı sıra

öğrendiği, kendine has Frank Latincesi konuşan Keltlerin ülkesinden savaşçılardı. Bu garip lehçeyi öğrenmek o zamanlar kendisine çok saçma gelmişti. Ama şimdi, bu kâfirlerin dilini bilmek yararlı olabilirdi.

Frank ordusunun gücüne ilişkin tahminler birbirinden çok farklıydı. Haremağası, kervansarayda dolaşan sayıları yorumlamayı iyi biliyordu. Sayılar, birkaç gündür çığ gibi büyüyor, yüzbinlere ulaştığı söyleniyordu; hatta daha da fazlası... Haremağası, Franklar'ın sayılarının çok büyük olduğunu düşünüyordu.

Tuhaf olan, onların bir krallarının ya da en azından bir başkumandanlarının olmamasıydı ve öyle görünüyor ki alt komutanlar tarafından yönetiliyorlardı. Bunlar da yeterince tanınmıyordu. Örneğin, Latin yarımadasının güneyinde oturan ve aslen bir kuzeyli olan Tarent dükü Bohemund ve yeğeni Tankred, kurnaz ve cesur olarak biliniyorlardı. Kelt ülkesinin güneyinden gelen Raimund, koyu bir Hıristiyan ve Roma'daki Papa'ya yakın bir kişi olarak tanınıyordu. Boillonlu -bu kentin nerede olduğunu yalnızca Tanrı bilir- Gottfried ve akrabası Balduin ise kahramanlıklarıyla ün yapmışlardı. Vermandoisli Hugo adıyla bilinen kişinin de, Frank kralının kardeşi olduğu söyleniyordu. Bu isimleri akılda tutmak gerekirdi.

Bütün bu komutanların kendi aralarında sürekli olarak çekiştikleri söyleniyordu. En azından, Konstantinopol'deki casuslar böyle bildiriyorlardı. Haremağası bundan ne sonuç çıkarması gerektiğini bilmiyordu. Görünen o ki Franklar gerçekten Nikaa'yı ele geçirmişlerdi. Çekişme içinde bir ordunun bunu yapması mümkün değildi ama belki de tayin edici anlarda bir araya gelebiliyorlardı.

Bu Hıristıiyanların ne yapacakları belli olmaz, ister Saksonyalılar, isterse Franklar, Keltler ya da Romalılar olsun, -okumuş biri olarak, Yusuf bile Hıristiyanları sınıflandırmayı ve birbirinden ayırmayı bilmiyordu- bunların hepsi, Türk Selçukluları'nın Anadolu'da ilerlemesini ve neredeyse Kostantinopol'ü zaptedecek duruma gelmesini kayıtsızlıkla seyrettiler. Öyle anlaşılıyordu ki Hıristiyanların iman akitlerinin kaleme döküldüğü kutsal kentleri Nikaa'nın uzun yıllar Müslümanlar tarafından işgal edilmiş görünmesi, kimseyi bu güne dek rahatsız etmemişti. Şimdi ise, Kudüs kurtarmak için birdenbire yollara dökülüyorlardı. Kimden? Neyden?

Hiç kimse, ne doğudan gelen Selçuklular, ne de Kahire'den akın eden Arap Fatimiler, -deli Halife Hâkim'i hesaba katmazsak- Hıristiyanların kutsal yerlerine dokunmadılar. Nasıra lekelenmiş miydi? Beytüllahim yok

mu olmuştu? İsa, yüce Tanrı'nın peygamberi değil miydi? Hangi inanmış kişi mezarını kirletirdi ki? O halde bu Keltler'i harekete geçiren kimlerdi ya da neydi?

Onların hakkında bu kadar az bilgiye sahip olması, Yusuf'u kızdırıyordu.

Üçüncü Kadının odasında öğleden sonra da hoş bir serinlik vardı. Cariyeler, mermer zemini ıslak tutuyorlardı. Bahçedeki fıskiyeden şırıl şırıl akan suyun sesi tel örgülü pencereden içeriye doluyor; büyük bir kafeste renkli kuşlar ötüşüyordu. Bahçıvanın yeni kesip getirdiği uzun saplı güller, yeşil renkli cam bir kavanozun içinde mis gibi kokuyorlardı. Tütsü tabaklarından baştan çıkartıcı bir koku yayılıyordu. Yağisiyan yoktu. Antiokheia'nın valisi, Emir Rıdvan'la durumu görüşmek üzere, yüz süvariyle birlikte, iki gün önce Halep'e gitmişti.

Üçüncü kadın haremağasının deneyimli elleri altında hafifçe inledi. Onun bir oğlan çocuğu gibi genç ve tüysüz bedeni, kadını her defasında yeniden uyarıyordu. Kadınla konuşurken zaman zaman eğiliyor, bacaklarını açarak onun önünde çömeliyor ve fildişi çubuğun kapattığı gizli deliğini gösteriyordu. Adamın bu pervasızlığı kadını zevkten titretiyordu. Yusuf, kadını boşalırken, seyretmeyi seviyordu. Sonra da başını onun bacaklarının arasına gömerek, kendisine halifenin haremindeki mutlu çocukluk günlerini anımsatan kokuyu soluyordu.

Daha sonra, marine incirin yanında soğutulmuş limon suyu, içi doldurulmuş güvercinin yanında İran şarabı içtiler, karanfilli ve zencefilli ceylan eti ve en sonunda da kahverengi şekere yatırılmış kuru üzüm yediler. Henüz her şey bolca vardı.

Yusuf, kuzeyde yaşanan gelişmeleri düşünmeye başladı. Selçuklu împaratorluğu'nun en iyi korunan kentlerinden birini ele geçirmiş güçlü bir ordu oradan kendilerine doğru yaklaşıyordu. Ordunun Halep ve Antiokheia'ya dokunup dokunmayacağını kimse bilmiyordu. Hıristiyanların bu tehlikeli kaleyi ele geçirme girişiminde bulunmadan Kudüs'e doğru yola devam etmeleri, zayıf bir olasılıktı.

Bu da, aylar boyu sürecek bir kuşatma, uzun süreli bir kuşatma ise, zorunlu kısıtlama ve hatta belki de açlık demekti.

Yastıkların arasına tembelce gömülmüş olan kadın, bunu düşünmek bile istemiyordu. O, yaşadığı bu tehlikeli macerayı ve tuhaf sevgilisini seviyordu. Venedikli baharat tüccarı olan kocasının gemisini Arap korsanlar, Kıbrıs'ta zaptetmişlerdi. Kocası, keskin kılıcıyla korsanlara cesurca karşı koymuştu ama korsanlar, yakın dövüşe yanaşmamışlardı. Beş

tane ok, onu geminin küpeştesine çivilemişti. Tayfaları da, korsanların merhametine sığınarak teslim olmuştu.

Kadın, Aleksandretta'nın esir pazarında oldukça yüklü bir fiyata Yağisiyan'a satılmış, onu satan tüccar da bu ticaretten memnun kalmıştı. Bunun üzerinden beş yıl geçmişti ve kadın, cesur ama pek de sevmediği kocasını, artık arada bir, tıpkı Aziz Sebastian gibi oklarla delinmiş olarak rüyasında görüyordu.

Üçüncü kadın pek zeki değildi ama yine de, dostunun düşüncelere dalarak çok uzağa gittiğini hissedebilecek kadar akıllıydı. O sorana kadar bekledi.

Yusuf ise söze, "biliyor musun," diye başlamak istedi ama onun neredeyse hiçbir fikre sahip olmadığını biliyordu; Venedikli cahil bir kadındı. Ve bu yüzden onu, insanların Bağdat'ta anlattıkları hikâyelerle eğlendirmeyi denedi. Örneğin, şöyle bir hikâye vardı: Franklar'ın kralı, Sicilya Kontu Roger'e bir haber iletmiş ve ona büyük bir ordu ile birlikte geleceğini ve Sicilya üzerinden Afrika'yı zaptedeceğini bildirmiş. Roger'in danışmanları, Afrika'yı Hıristiyanlara kazandırma planını olumlu bulmuşlar. Roger ise bir bacağını kaldırıp yüksek sesle yellenmiş. "Bu düşüncenin bu yellenme kadar değeri var," demiş. Çünkü Arap Emiri Tamin ile iyi ilişkileri varmış ve böyle bir savaş her şeyi mahvedebilirmiş. Bu yüzden Roger, Frank Kralı'na, eğer ille de bir düşman ülkeyi ele geçirmek istiyorsa, Kudüs'e gitmesi gerektiğini söylemiş ve her şey böyle başlamış.

Üçüncü kadın, kuşkulu bir şekilde ona baktı: Gerçekten de her şey bu kadar basit mi olmuştu? Bunu haremağası da bilmiyor ama itiraf da etmiyordu. Bunun yerine, Romalılar döneminde dünyanın üçüncü büyük yerleşim yeri olan ve ilk kez burada Hıristiyan olarak adlandırıldıkları için, İsa'ya inananlar açısından özel bir önem taşıyan Antiokheia'nın ünlü geçmişini anlattı. Kadına, onun yıllardır yaşadığı ama altın bir kafeste tutulduğu için şimdiye kadar hiç görmediği, Orontes boyundaki bu dev kenti betimledi.

Antiokheia, denizden bir günlük yürüyüş uzaklıktaydı. Devasa surlar, aşağı yukarı üç mil uzunluğunda ve bir mil genişliğinde bir alanı çevreliyordu. Yukarıdaki Spios dağının tepesinde iç kalenin surları, onun altında ise Yağisiyan'ın Sarayı ve zenginlerin villaları vardı. Irmak boyunca, dağın eteklerine doğru yükselen ve kenti ele geçirilemez kılan kent surlarını, -valinin yerleştirmek için yeterli adamı olmasa da- dört yüz kule koruyordu. Su gereksinimini karşılayan çeşmeler ve sarnıçlar vardı ve

dışarıda, kenti çepeçevre saran buğday tarlaları, sebze bahçeleri, bağlar ve meralardan başka bir şey görünmüyordu.

O halde neden korkuyordu ki?

Kadın yavaşça sevgilisinin saçlarını okşadı. Güzel başını neden böyle şeylerle ağmıyordu? Kentin ne kadar iyi korunduğunu kendisi söylememiş miydi? Korkmaya ne gerek vardı?

"Yine de Nikaa ele geçirilemezdi."

Bir hafta sonra vali geri döndü. Durum değerlendirmesi için Yusuf da çağrıldı. Geçen günlerde yaşanan skandaldan ve onu izleyen içki aleminden sonra, Yağisiyan ile aralarındaki ilişki hissedilir şekilde iyileşmişti. "Bükemediğin bileği öp," diyordu bir atasözü ve o da, o zamandan sonra böyle yapıyordu. Ayrıca valiye yardımcı olup, küçük ve orta dereceli sorunlarına çözümler buluyordu.

Örneğin, yaşlılığın getirdiği sorunlar Yağisiyan'ı yiyip bitiriyordu. Saçları dökülmeye başlamıştı. Haremağası, onun saçlarına; ayıyağı, kül ve samandan oluşan bir karışım sürdürtüyordu. Ayrıca, evin efendisi kadınlarının odalarını ziyaret ettiğinde de sık sık belirli zaaflar ortaya çıkıyordu. Ezilmiş soğan, karabiber ve bal karışımı iğrenç bir bulamaçla yapılan geleneksel tedavi de etkisini göstermiyor, utanç verici yenilgilerin sayısı iyiden iyiye atıyordu. Belki de onun aşk için kendisine daha fazla zaman ayırması gerektiğini düşünüyordu haremağası ama bunu söylemek ona düşmezdi.

Son günlerde valinin temel sorunlarından biri de, birisinin kendisini zehirleyebileceği korkusuydu. Sofrasında kullandığı tuzluğu, içine kimse zararlı bir şey karıştıramasın diye, yatmaya giderken bile yanında götürüyordu. Bir köle, yaşlı adamın kullandığı tüm yemek takımlarına dudaklarını değdirmek zorundaydı. Bu şekilde sınanmadıkları sürece, bir tabağa, bir bıçağa, bir bardağa ya da bir çatala dokunmuyordu.

İki hafta önceki bir akşam yemeğinde bu yaşlı uşak düşüp bayılınca, Yağisiyan paniğe kapılarak, kupasını ve tüm kap kaçağı Orontes'e attırtmıştı. Köle belki de karın ağrısı çekiyordu ama o günden sonra vali daha da şüpheci oldu: Her şeyden önce de Hıristiyanlara karşı güvensizlik duyuyordu.

Halep'den döner dönmez, bütün Hıristiyan erkeklerin, istihkâm çalışmalarına katılmalarını emretti. Aşağıda, nehir boyunda, yeni istihkâmların yapılması düşünülüyordu. Vali, onların homurdanmalarına şu atasözüyle yanıt verdi: "Şeytan, insanı boş zamanında yoldan çıkarır."

Hıristiyanlar, ertesi gün de küreğe sarılmak zorunda kaldılar. Öğleden sonra, kente geri dönmek istediklerinde, bir daha içeri alınmadılar. Kentin dışına yerleşmeleri gerektiği söylendi kendilerine. Franklar geldiğinde, kentte tek bir Hıristiyan erkek bulunmamalıydı; rahatlıkla ihaneti düşünebilirlerdi. Buna karşın, karıları ve çocukları içeride tutuldu.İyi rehineler olurdu.

Haremağası ise efendisinin kararını iyi bulmamıştı. Bu karar yalnızca nefreti doğurabilirdi, insanlar yıllarca dostluk içinde birlikte yaşamamışlar mıydı? Kentin Hıristiyan patriği Johannes Oksites şimdi niçin hapse atılmıştı? İsa'nın yoldaşı balıkçı Petrus tarafından kutsanan Kathedral neden birdenbire bir ahıra dönüştürülmüştü? Oysa bugüne dek kentteki Hıristiyanların tüm büyük kiliseleri korunmuş ve yalnızca küçük olanlar camiye dönüştürülmüştü.

Yusuf ne zaman susması gerektiğini biliyordu. Yağisiyan'ın öfkesini uyandırmanın hiçbir yararı yoktu. Buna karşın, kısa bir zaman önce Hıristiyanlıktan İslam'a geçmiş bir Ermeni olan yüzbaşı Firuz ile ilgili bir uyan yapma zorunluluğu duydu. Vali, dindarlık yüzünden Firuz'un Müslüman olduğuna inanırken, "kariyer yapmak içindir," diye yükseldi haremağasının suçlaması. Vali, olası bir kuşatma halinde satmak üzere buğday yığmaya çalıştığı için, Firuz'u yüklü bir para cezasına çarptıranın bizzat kendisi olduğunu unutuyor muydu? Vali, Firuz'un karısının, -bir dedikoduya göre- saray muhafızları arasında gizli bir sevgilisi olduğunu duymamış mıydı? Söylendiğine göre, ilişkilerini gizlemeye bile çalışmıyorlarmış ve her zaman olduğu gibi, kocası hariç bunu bütün kent biliyormuş.

Eğer bu Ermeni, savaş halinde, İki Kızkardeş kulesinin yanında, ayrıca iki kulenin daha, -yani böylelikle surların büyükçe bir bölümünün- savunmasını üstlenmeseydi, bunların hiçbirinin sözünü etmeye bile değmezdi. Allah bilir, hâlâ eski din kardeşleriyle bağlantısı bulunan ama her durumda evinde sorunları olan böylesine güvenilmez bir adamın gözlem altında tutulması gerekmez miydi? Ve son olarak: Bir zamanlar, yani bundan on dört yıl kadar önce de, kentin Süleyman Kutulmuş'un eline düşmesine bir ihanet yol açmamış mıydı? Haremağası soran gözlerle valiye baktı. Yağisiyan oturduğu minderin üzerinde uykuya dalmıştı. Ağzının kenarından beyaz sakallarının üzerine doğru salyası akıyordu, iri gövdesi, hafifçe sağa sola sallanıyordu. Yusuf sessizce geri çekildi. Görüntüden, kaygı duymak gerekiyordu.

TOPUZ

Anadolu'nun Dağlarında: Dorylaion Meydan Savaşı Haziran 1097

SAYGIDEĞER PEDER, TANRI'NIN yardımıyla, bizi Yunanların başkenti Konstantinopol'de bekleyen tehlikelerden kurtulduk. Din kardeşlerimizin geçmişte Roma kentini -özür dilerim- "büyük orospu" olarak adlandırdıklarını duymuştum. Kutsal Kitap'ta da Babil üzerine buna benzer şeyler var: ama korkarım ki Kostantinopol, Nebukadnezar'ın Babil'inden daha kötü ve Her onun Roma'sından daha çok yozlaşmış. Burada görmek zorunda olduğum korkunç şeyleri kâğıda dökmekten korkuyorum. Uzun bir zamandan sonra yeniden tenimin arzularına yenik düştüm ama size anlatmak istediğim ya da itiraf etmek istediğim, bu değil.

Alkuin, tüyü, önünde kumların üzerine koyduğu mürekkep hokkasına sildi. Bakışları dizlerinin yanında duran topuza değdi. Sert kayın ağacından yapılmış, ele iyi oturan bu parçayı ona Nikaa kuşatması sırasında, Flaman bir şövalye hediye etmişti. Bu topuz daha önce onun uşaklarından birine aitti, ama bir Türk oku adamın sağ kulağından girip öteki kulağının yanından dışarı çıktığından beri topuza gereksinimi yoktu.

Rahip de onu istemiyordu. Fakat -görünüşe göre böyle şeyler hakkında bilgisi olan- şövalye, Tanrı'nın adamının kılıç ya da mızrak kullanma hakkına sahip olmadığını ve kan dökmesine izin verilmediğini ama bir saldırı durumunda kendisini böylesi bir küçük topuzla koruyabileceğini açıklamıştı.

Rahip tiksintiyle başını kaldırıp, bu basit ama etkili silaha baktı. Üst kısmında geniş demir bir halka taşıyordu ve topuzun başı, kaba demirden çivilerle güçlendirilmişti. Demirle odun arasına kana bulanmış siyah saçlar yapışmıştı. Üstündeki Papaz kisvesine yakından bakıldığında, hâlâ biraz nemli olan koyu lekeler fark ediliyordu. Rahip topuzu kumla temizledikten sonra, siyah saçların büyük kısmı kaybolmuştu. Ama bir bölümü inatla duruyordu. Rahip, iç geçirerek tüyü hokkaya batırdı.

Saygıdeğer peder, Tanrı'nın izniyle, size ilerideki günlerin birinde, Konstantinopol kentini, imparatoru ve hacılar ordusunun orada başına gelen her şeyi anlatacağım. Bugünlük bu konuda susuyorsam, darılmayın. Zaten bunlar, insanın içini açan öyküler de değil.

Şövalyeler, kendisi o dönemde kentin surları içinde bulunmayan Selçuklu sultanı Kılıç Arslan'ın başkenti Nikaa'yı kuşattılar. Kent, tam saldırıya uğrayacağı sırada teslim oldu; ama bizim derebeylerine değil, tersine, gemileri denizden kente yaklaşan Yunan imparatoruna. Bizimkilerden çoğu, ellerinden kaçırdıkları ganimet yüzünden kızgındı. Geri kalanlar, gerçeğe saygı duyarak yol arkadaşlarına, kumandanlarının Konstantinopol'de verdiği sözü anımsattılar: Kral Aleksios'u başlarındaki en yüksek derebeyi olarak tanımışlar ve dinsizlerin ondan çaldıklarını geri alıp, tekrar ona vermeye söz vermişlerdi; tabii eğer geri alabilirlerse. Ağırbaşlı olanlar, ettikleri tüm yeminlerin kendilerine zorla ettirildiğini ve baştan beri geçersiz olduğunu savunan kavgacılara bu görüşü kabul ettiremediler.

Bu arada bana öyle geliyor ki bizimkilerden çoğu, kesinlikle Kutsal Kent'in kurtarılmasını düşünmüyor; tam tersine, daha fazla ganimet edinmek için haçı ellerine almışlar. Ancak, Kutsal Pederimizin Clermont'da yaptığı konuşmada, tam da kenarda köşede kalmışlarla piç kurularına, bu silahlı hac seferine katılmaları için benzeri sözler verdiğini anımsatmak gerekir.

Ben bile, aziz Benedikt'in bize öngördüğü şekilde günü yaşayamadıktan sonra, başkalarım nasıl kınayabilirim ki? On sekiz saat boyunca taşlı bir çölde yürüyüp, akşam ateşin karşısında ölü gibi uyuyakalan biri, gece kendiliğinden uyanıp yeni güne uyanık olarak ilahilerle, laudeler ve havari hikâyeleri okuyarak başlayamaz. Sabahları eşekler kaşağılanıp, katırlar yükleniyor. Papaz ile karşılıklı dua okumak ve ilahiler söylemek için zaman kalmıyor. Çölde sürünen biri, -Tanrı beni affetsin- prim'i ve terz'i unutuyor ve biraderler orada, manastırda ilahiler okurken, biz, son gücümüzle taşlı bir dağ patikasında yürüyoruz. Boru sesi kulağımızda yankılanır yankılanmaz, kendimizi olduğumuz yere atıyoruz ve akşam ateşi için biraz odun aramak üzere, soluk soluğa güç toplamaya çalışıyoruz Bu arada, biraderler, manastırda komplet'i söylüyorlardır.

Rahibin gözleri kapandı. Birkaç saniye sonra sıçrayarak uyandı. Onu kahkahalar uyandırmıştı. Ayağa kalktı; gece saatleri dışında uyumak günahtı, iki kadın salına salına önünden geçiyordu. Birinin kırmızı sarı

renkte kıvırcık saçları omuzlarına dökülmüş, diğerinin siyah saçları bir köle gibi kısa kesilmişti. Kadınların giysileri neredeyse dizlerine kadar bile gelmiyordu. Dudakları doğal olmayan bir şekilde kıpkırmızı parlıyordu ve gözleri de mavi renkle belirginleştirilmişti. Yanından geçerlerken, rahibin kafasındaki tıraşlı yere ilişkin birkaç iğneli söz söylediler.

Papaz kötü bir şekilde dik dik arkalarından baktı ve onlara lanet okumayı unutacak kadar daldı, sonra da pişmanlık duydu. Yunanlar'ın hafifmeşrep yaşam biçimi onu hazırlıksız yakalamış ve şaşkına çevirmişti. Bedeni yıllarca onu aldatmış, aynı zamanda da bilinçsiz bırakmıştı. Görünüşe göre, onunla alay etmekten başka eğlencesi olmayan iki utanmaz orospuya karşı niçin böyle şiddetli bir tepki göstermişti ki? Kırmızı saçlı olanı diz çöküp, giysisini yukarı çekerek ona -aman Tanrım- çıplak kıçını gösterdi.

Alkuin gözlerini kaçırdı; çok utanmıştı. Bu utanı| kadın için ve bakışlarını ondan biraz geç çektiği içindi, Akşam olunca, bu sıkı pembe teni ve bacaklarının arasındaki gizemli kırmızımsı tüylü deliği düşüneceğini biliyordu... Ama kadının sakladığı şey üzerine düşünmek günahtı. O delikten, günün birinde kadının karnını tekmeleyen çocuklar çıkacaktı. Rahip, huzursuz bir şekilde parşömen parçasının üzerine eğildi.

Aziz Peder, Haçlı seferine çok sayıda kadının katıldığını üzülerek bildirmek zorundayım. Kadınlar mümkün olan her türlü şeyin ticaretini yapıyorlar; kumaşlar ve deriler, bıçaklar ve çanak-çömlekler, leziz yiyecekler ve kendi ördükleri şeyler. Bazıları her türlü hizmeti sunuyor. Adamları yıkıyorlar, parfümlüyorlar; elbiselerini onarıyorlar ve yemeklerini hazırlıyorlar. Bazıları yalnızca dileniyor, bir kısmı ise utanmadan bedenlerini sunuyorlar.

Rahibeler de bizimle geliyor. Halbuki onlar manastırlarda Tanrı'ya daha iyi hizmet verebilirlerdi. Aramızda zırhlı gömlek giymiş ve silah taşıyan kadınlar da var. Orduda onlardan pek hoşlanan yok ama kimse de onları kovmuyor. Bazıları ise herhangi bir yerde Türk hançerleriyle deşilmiş olan kocalarının arkasından gidiyor. Şimdi onlar kocalarının silahlarım taşıyor ve savaşta, yırtıcı canavarlar gibi davranıyorlar. Onlar daha şimdiden bir çok Türk'ü öldürdü; kimseyi esir olarak tutmuyorlar. Bunun günah olup olmadığını bir tek Tanrı bilir.

Vakanuvislerimizin yaptığı gibi anlatmadığımı biliyorum, aziz Peder. Bir yandan, bildiğiniz üzere, bununla ilgili deneyimim yok; diğer yandan, olayları güzelleştirilmiş şekilde öğrenmenin sizin için önemli olmadığını

düşünüyorum. Neticede, sertçe kınanması gereken o kadar şey varken, şövalyeleri övmenin ne yararı olacak?

Kendime örnek olarak aldığım bir şey varsa, o da İncil'dir. Krallar Kitabında da, şu ya da bu kralın yaptığı ve Tanrı'nın hoşuna gitmeyen şeyler anlatılmıyor mu? Eski Ahit'te de Talut'un korkunç kıskançlığını ve Dapufun odalıkları anlatılmıyor mu? Ben de, bütün alçak gönüllülüğümle, Tanrı'nın isteğiyle tanığı olduğum olayları, hiç değiştirmeden aktarmak istiyorum.

Bazı şeyleri öğrenmem biraz zaman aldı; çünkü, her ne kadar cahil değilsem de, kuzeyli Normanlar'ı, -adlarından da anlaşılabileceği gibi, aslında kuzeyliler olan,- Sicilya ve Apulya'da yaşayan güneyli akrabalarından ayırmayı öğrenmek için biraz zamana gereksinimim oldu.

Bu arada artık kumandanlarımızın hepsini tanıyorum: Toulouse Kontu dindar St. Gillesli Raimund'u ve Uormandiyalı atılgan derebeyi Bohemund'u, sözüm ona Büyük Sari soyundan gelen heybetli derebeyi Bouillonlu Gottfried ve Fransız kralının gerçek kardeşi olan çelimsiz Vermandoisli Hugo'yu birbirlerinden ayırt etmesini biliyorum. Sizin için de aziz Peder, adları doğru şekilde sıralamak zor olacaktır ama -en azından benim için- dinsizleri, karakterlerine ve kökenlerine göre sınıflandırmak daha da zor.

Başlangıç olarak ancak şu kadarı söylenebilir: Onlar kendilerini İslam ya da Müslüman olarak adlandırıyorlar. Bu sözcük doğu kökenli ve "kendini Tanrıya adayanlar" anlamına geliyor. Onlar bununla, elbette bizim Tanrımızı değil, yanlış olarak Tanrı diye kabul ettiklerini kastediyorlar. Ona Allah diyorlar ve O'nun dışında, O'nun peygamberi olan Muhammed'e inanıyorlar. Onlar da, Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi atalarını Hazreti İbrahim'de görüyorlar: Fakat buna karşın onlar, Hazreti İsa'ya -dinsizliğin en yüksek noktası- yalnızca, adı geçen Muhammed'in öncüsü ve Allah'ın diğer bir peygamberi olarak bakıyorlar.

Alçak gönüllü şekilde davrandıkları ve Allah'a hakaret etmedikleri sürece, ortak ataları nedeniyle Yahudiler ve Hıristiyanlar, Müslümanlar tarafından hoş görüyle karşılanmıyorlar. Kullanmaya cesaret ettiğim tabire izin verirseniz, bu dinsel yakınlıktan şimdiye dek haberim olmadığını itiraf etmeliyim. Bu nedenle, artık kafirlerden ve dinsizlerden değil, tersine, Selçuklular'dan ve Araplar'dan söz edeceğim.

Tıpkı Konstantinopol'deki imparator gibi, biz de şu an Selçuklular'la dövüşmek zorundayız. Söz konusu olanlar, bundan pek de uzun olmayan bir

zaman önce, Asya'nın içlerinden batıya yayılan ve Manzikert adlı bir kentte çok büyük Yunan ordusunu yok eden bir halktır. İmparatorluğun başkenti Konstantinopol'ü onların zaptetmelerine ramak kalmış. Bu Selçuklular, batıya göçleri sırasında İslami inanışı kabul etmiş olan Türkmenler ya da Türkler'dendir. Yani onlar, bütün kuzey Afrika'ya ve ispanya'nın büyük bir kısmına hükmeden Fatimiler soyundan gelen Araplar'dan değildirler.

Peygamber Muhammed'in Arap taraftarları "Sarazanlar" olarak da adlandırılmaktadır. Söylenildiğine göre onlar, İbrahim'in ve beslemesi Hacer'in ardıllarıdır. Fakat daha sonra niçin, İbrahim'in karısı Sarah'a göre adlandırdıklarını bilmiyorum. Böyle iddiaları çok önemli de bulmuyorum. Aslında önemli olan sadece, Selçuklular'ın doğudan, "Sarazanların" ise batıdan gelerek Kutsal Topraklar için çarpıştıkları ve bizim de her ikisiyle de işimizin olmasıdır. Ancak öncelikle de, yalnızca Selçuklular'la.

Rahip kramp girmiş parmaklarını gerdi. Şimdi ne yazmak zorunda olduğunu biliyordu. Fakat belki de, ilk önce kendisinin de yalnızca bir mucizeyle kurtulduğu kanlı meydan savaşından söz etmek taktik olarak daha akıllıca olurdu ve başpapazı oyalardı.

Rahip ürkerek istavroz çıkardı. Bu hac yolculuğu onu ne hale getirmişti? Artık bir Yunan gibi -ya da daha da kötüsü- Bohemund gibi düşünmeye başlamıştı. Evde, yani manastırda olsaydı, bu geceki entrika dolu düşünceleri yüzünden kendisini kamçılardı. Bundan sonraki saatlerde hiçbir şey içmemeye karar verdi. Öyle ya, kendisine her hangi bir ceza vermek zorundaydı. Yine de kendi ağır suçu hakkında konuşmaya başlamadan önce, gerilere gitti.

Nikaa Yunanlar'a teslim olduktan bir hafta sonra, yola devam ettik. Deneyimli General Titikios'un kumandasındaki bir Yunan ordusu bize eşlik ediyordu. Anlatıldığına göre, bir Selçuklu kılıcı yıllar önce onun burnunu paramparça etmiş. Her neyse, becerikli bir zanaatkâr ona, yüzünde hiç de kötü durmayan altından bir burun yapmayı başarmıştı.

Anadolu'nun yüksek yaylalarına çıkmadan önce, ordu birbirinden ayrıldı. Bir bölümünün, güneyli Fransızların ve Törenliler'in, bilmeden yanlış bir yola gittiği söylendi. Ancak bu bir zırvaydı: Çünkü öncüler içinde, bölgeyi çok iyi bilen kılavuzlar vardı. Ordu komutanlarının, sayısız hacının ve savaşçının güvenliğini kolaylaştırmak için, belli mesafelerle art arda

yürümeyi kararlaştırmış olmaları daha büyük olasılıktı. Bu hep böyledir: Çok konuşulur, fakat yapılan yalnızca gevezeliktir. Bizim gibiler, gerçekten emin kaynaklardan neredeyse biç bir şey öğrenemezler.

Dün alacakaranlıkta yorgun argın, yüksek bir çukurlukta karargâh kurduğumuz sırada, aniden Sultan Kılıç Arslan'ın Selçuklularının saldırısına tanıklık ettim. Muharebeyi başından sonuna kadar yaşamış olmayı, kısa bir süre önce adamlarının içine katıldığım Boulongeli Balduin'in, bir mesajla beni Tatikios'a göndermiş olmasına borçluyum; gerçi biraz kuşku götürür bir onur ama Balduin, Boillonlu Gottfried'in kardeşi ve yüksek deneyime sahip bir beydir. Bir emir verdiğinde, soru sormak yerine, emri yerine getirmek, emri alanın yararına olur.

Birlikte ilk ordu grubuna kumanda eden Bohemund ve Yunan general Titikios, anlaşıldığı kadarıyla, keşifçileri üzerinden, etrafta Selçuklu süvarilerinin dolaştığını bir önceki akşamdan duymuşlardı... Her halükârda, tüm silahsızların, yani kadınların çocukların, satıcı kadınların, rahiplerin, dilenciler ve sakatların, çukurun orta yerindeki, kaynakların etrafına yerleşmelerini emretmişlerdi.

Dağlarda hiç ağaç yok gibiydi. Bu yüzden de çok az olan odunlardan ve bir miktar dikenli çalılıktan bir çeşit şarampol inşa etmeyi denedik ama bu hüzünlü bir deneme olarak kaldı. Bu şekilde oluşturulan delik deşik çit, bir yaban domuzu sürüsünü bile durduramazdı.

Doğmakta olan güneşin ışıkları, birdenbire her yandan çembere doğru akın eden Selçukluların miğferlerine yansıdığında, soluğumuz kesildi. Yitirdiği Nikaa yüzünden öfke içinde olan Kılıç Arslan, kendisine bağlı tüm beyleri ve savaşçıları ile birlikte bir araya gelmişti. Daha önce hiçbir zaman bu kadar çok düşmanı karşımızda görmemiştik. Buna karşın, bazı şövalyeler bu durumda, her zaman yapmaya alışık oldukları şeyi yaptılar: Demirden ayakkabılarını atlarının döşüne sıkıca bastırarak, onları dörtnala düşmanın üzerine sürdüler. Diğerleri de saflarını açarak, onların içeri girmesini sağladılar. Ancak öğleden sonra onları yeniden gördük: Yağmalanmış ve oklarla delik deşik olmuş bir durumda.

Bohemund ve Tatikios, bu cüretkâr hücumu boşu boşuna engellemeyi denedi. Düşmanın ilk saldırı dalgasını durdurabilmek için, öteki süvarileri atların üstünden yere indirdiler ve atları savunma çemberinin orta yerine götürdüler; bütün silahlılara, kalkanlarını yukarı kaldırma, mızrakları öne doğru tutma ve sağlamca durma emri verdiler. Aynı anda, ikinci ordu

grubunu saldırıdan haberdar etmek için, arka taraftaki atlılar hızla yola çıktılar. O anda, yapılabilecek daha fazla bir şey yoktu.

Sonra onlar geldi. Ama, Hıristiyan şövalyelerin yaptığı gibi, kılıçlarını sallayarak gelmediler. Cehennem zebanileri gibi hızla yaklaşıyor, atlarını durduruyor, bir an için üzengilerinin üstünde yükseliyor ve oklarını üzerimize atıyorlardı. İlk gelenler atlarını geri çevirmeden, ikinci bir dalga geliyordu. Hep aynı şey oluyordu: Atlarını hızla sürüyorlar, sonra bir an durup oklarını fırlatıyorlar ve arkadakilere yer açıyorlardı.

Başlangıçta kayıplarımız çok ağırdı. Bizimkilerden birileri, her keresinde, bir Selçuklu'nun yanına yanaşma, onu atından çekerek indirme ve sonra da hançerleyerek öldürme şansının olduğuna inanıyordu. Ama kim canına susayarak öne atılıyorsa, birkaç saniye içinde oklarla delik deşik ediliyordu. Bu acı veren bir görüntüydü.

Şövalyeler, bir zaman sonra, yalnızca tek bir savunma yolunun bulunduğunu, arkasına saklanabilecekleri büyük kalkanlarından, belirli bir uzaklıktan atılan tek bir Türk okunun geçemeyeceğini anladılar. Ancak şövalyeler ne kadar cesaretlerini yitirerek kalkanların arkasına saklandılarsa, Selçuklular da, anlaşılır bir şekilde, o kadar daha cesurlaştılar. Oynak atlarının üzerinde, giderek daha fazla, yaklaşmaya cesaret ettiler ve yaklaştıkları ölçüde de oklarının engelleri delip geçme gücünü artırdılar.

Bazen şövalyelerden biri, ölümüne cesaretle siperden çıkıp, dört nala giden bir Türk'e doğru mızrağını fırlatıyordu, ancak nadiren başarılı oluyordu. Norman Tankred'in kardeşi Wilhelm, böyle cüretkâr denemelerden birini canıyla ödedi.

Güneş giderek daha çok yükseliyordu. Kadınlar, erkeklere su vermek için, kaynaklardan sürünerek öne doğru geliyorlardı. Yaralılar, yaralarını sardırtmak için, ön sıralardan arkalara doğru sürünüyorlardı. Ve saldırıların sayısı azalmıyordu. Fakat sonra -sonra Tanrı yakarmalarımızı duydu- tepelerden boru sesleri geldi; Hıristiyanlar sevinç çığlıkları attılar: Boillonlu Gottfried'in, Vermandoisli Hugo'nun ve St.Gillesli Raimund'un ikinci ordu grubu yukarıdan çukurluğa doğru atıldı.

Türkler geri çekildiler. Hıristiyanların bu ikinci ordusu nereden geliyordu? Saflarında bir şaşkınlık ve karışıklık hüküm sürüyordu. Türkler saldırılarını yine de çılgınca sürdürdüler; yeni gelen dostlarımız ilk önce, bizimkilerin meydan savaşının başında yaptıklarının aynısını denediler. Yani kılıcını çek ve ileri atıl! Ve aynı deneyimi yaşadılar: Düşman, adam

adama savaşa yanaşmıyordu... Onlar, oklarının yok eden gücüne güveniyorlardı.

Savunma zincirimiz, giderek sıklaşan bir kademe oluşturdu ve ne biz, ne de Türkler, Boillonlu Gottfried ile Kont Raimund'un atların hepsini arka tarafa göndermek yerine, uşakların eline verip üçüncü sıranın hemen arkasında durdurmalarının nedenini bilmiyorduk. Ama bir saat sonra öğrendik: Bu kez düşmanın arkasından boru sesleri yankılandı. Le Puylu piskopos Adhemar, -nasıl olmuşsa artık- Selçuklular'ın etrafından dolanarak, çukurun öte yanındaki dik patikalardan tırmanmayı becermişti. Şimdi oradan aşağı atılıyorlardı ve aynı anda Güneyli Fransızlar ve Lorenliler, hazır tutulan atlarına atladılar.

Hızlı saldırılar ve ok yağmuru bitmişti. Şimdi geçerli olan adam adama savaşmaktı ve düşman bunu öğrenmemişti. Demir silindirler gibi gürleyerek gelen şövalyeler karşısında paniğe kapılan Türk süvarileri, donanımı ve savaş yüklerini düşünmeksizin savaş alanını terk ettiler.

Şövalyelerimizin ganimeti zengin oldu. Buna karşın ben, vurularak öldürülen Türkler'den birinin yanında belki bir kitap ya da buna benzer bir şey bulup bulamayacağımı anlamak için savaş alanını adımladım.

Rahip tüyü elinden bıraktı ve sol eliyle alnındaki teri sildi. Şimdi her şeyi yazmak zorundaydı. Sabahın köründe bir biraderine giderek günah çıkarmış, onu da günahlarından arındırmıştı ama bunları başpapaza da söylemeliydi. Yoksa kendini bir yalancı gibi hissedecekti.

Saygıdeğer peder, ben bin insanı öldürdüm.

Alkuin tüyü yeniden elinden bıraktı. Karaormanlar'daki sakin bir manastırda bulunan bir papaz, bu başpapaz olsa da, uzak Anadolu'da yaşanan öldürücü bir savaştan sonra, savaş alanında nelerin olup bittiğini bedeninde hissedebilir miydi? Bir bütün olarak, bunu denemek zorunda mıydı? Papaz yaptığı işten pişman oldu: Anlasın ya da anlamasın, başpapazının onu affetmesi gerekirdi. Başpapazın kendisini anlayarak affetmesi daha iyi olurdu.

Genç adam cansız gibi, ölmüş atının yanında yatıyordu. Yüzü ölü gibiydi ve başının arkasından giysisinin yakasına doğru koyu renkte kan damlıyordu. Eşyalarını karıştırdım ve heybesinde küçük bir kitap buldum. Kitabın tuhaf harfler içerdiğini gördüğümde, bir an için hâlâ savaş alanında bulunduğumu unuttum. Kuvvetli bir darbe şakaklarımı sıyırıp

geçerken günün solan ışığında, küçük kitabın sayfalarını çeviriyordum. Eğer bu darbe bana denk gelmiş olsaydı, şimdi size bu satırları yazamıyor olacaktım.

İçgüdüsel olarak yana doğru yuvarlandım. Genç savaşçı sendeledi ama yine de, gümüş gibi parlayan kılıcını yeniden bana karşı salladı. Tanrı'ya şükür ki ağır odun topuzu kemerime sokmuş ve bağlamıştım. Onu hemen çekip çıkardım ve tam gelmek üzere olan kılıca doğru tuttum; kılıç ağaç topuzu derinlemesine yardı. Ölüm korkusunun yaşlı bir Tanrı kuluna bahşettiği mucizevi bir çeviklikle ayaklarımın üstüne dikildim.

Üç ya da dört kez, artık pek kullanışlı olmayan silahımla onun vuruşlarını defettim. Yaralanmamış bir savaşçıya karşı hemen hemen hiçbir şansım olmazdı. Topuzu, körler gibi ona doğru sallıyordum ve ansızın, o güne kadar duymadığım küt bir ses duydum; ama ben şimdiye kadar bir topuzla kimsenin kafasına vurmamıştım ki!

Her neyse, kafatası patlamıştı... Şimdi ise burada bir benzetme yapmanın yakışık almayacağını düşünüyorum: İnsanı, bir kafayı paramparça ettiğinde, kan döküp dökmediğini bilmiyorum. Bunun önemi olduğuna da sanmıyorum. Ben bir insanı öldürdüm ve biliyorum ki efendimiz İsa, -hangi koşullar altında olursa olsun- asla böyle bir şeyi yapmazdı.

Alkuin, tüyü fırlatıp attı elinden. Yüzündeki kırçıl sakalından gözyaşları akıyordu. "Saygıdeğer peder," diye fısıldadı, "benim zavallı ruhum için dua et!"

KEŞİFÇİ

Antiokheia'ya Giden Yolda Temmuz 1097

ŞÖVALYE, DÜZGÜN BİR şekilde ve elverdiğince ağzından soluk alıp verebilmek için çabalıyordu. Savaş alanından bu tarafa doğru gelen koku iğrençti. Ölen Hıristiyanlar, aceleyle kazılmış sığ çukurlara gömülüyordu. Elde uygun aletler olmayınca, kurumuş ve çakıllı toprağı kazmak pek kolay olmuyordu.

Toplu mezarların kıyısında papazlar duruyorlardı ve ölülerin üzeri ince bir toprak tabakayla örtülmeden ya da bir sonraki sıranın gömülmesine başlanmadan önce, aceleyle ölülere günah çıkartılıyordu. Yüzlerine bez bağlamış savaş uşakları, savaşçıları takip eden çapulcuların yağmalanmasına bırakılmadan önce, öldürülmüş olan Selçukluların üzerlerindeki değerli ganimetleri arıyorlardı.

Erkân, savaşta ele geçirilen ganimetleri aynı anda kendi arasında paylaşmaya başlamıştı. Joscelin, Kont Raimund'un payına düşen ganimetlerin hızla nasıl arttığına bakıyordu. Sofra takımları ve silah donanımları güçlükle taşınıyor, esir kadınlar ve küçük çocuklar hırpalanarak sürükleniyor, atlar, koyunlar ve keçiler sürüler halinde götürülüyordu. Öküzler, üzerlerinde su ve şarap fıçılarının, somunların ve tahıl torbalarının kule gibi yükseldiği arabaları çekiyorlardı. Bütün bunlar şövalyeye, Monteilli Wilhelm-Hugo'nun kendisinden ve Kont'un diğer adamlarından istediğinden daha ilginç geliyordu.

Bir keşifçi aranıyordu; ertesi gün alacakaranlıkta yola çıkacak olan ordunun güzergâhındaki düşman hareketlerini bildirecek bir gönüllü... Yürüyüş kolu, oldukça geniş ve tuzlu bir bozkırın kenarından geçecekti. Yolculuk yorucu olacaktı ve adamların susuz, atların yorgun olacağı bir durumda, özellikle kanatlardan gelebilecek ani saldırılara karşı direnmek mümkün olmayacaktı.

"Peki, kim gönüllü olacaktı?"

Adamlar mahcup bir şekilde, ağırlıklarını bir bacaktan alıp diğerine veriyorlar, ilgiyle ayaklarına bakıyorlar ya da zırhlı gömlekleriyle oynuyorlardı. Bazıları da, ölülerin arasında hoplayıp zıplayan akbabaları ya

da hâlâ kılıç, ok, yay, kupa, giysi, mücevher ve sandalet taşıyan uşakları izliyorlardı. Monteil Beyi şimdi, Tanrı'nın savaşçılarından, bir şövalyenin kutsal yükümlülüklerinden, birlikte yaşadığı insanlara karşı sorumluluklarından ve hatta sonunda, bir İsa askerinin yukarıdaki en büyük savaş komutanına olan itaat borcundan söz ediyordu.

Monteil Bey'nin "orada, yukarıda" diye gösterdiği yere bakan şövalye, yalnızca akbabaları görüyordu. Buna karşın, hemen yanı başlarından ise bağırıp çağıran siyah saçlı iki delikanlının yardımıyla, Kont'un uşakları tarafından ahıra götürülen beş tuhaf canavar geçiyordu. Bunlar, çok dayanıklı ve üstelik de rüzgâr gibi hızlı olduklarını sıkça duyduğu, haftalar boyunca susuzluğa katlandıkları söylenen develer olmalıydılar.

Harika!

Monteil Beyi şimdi de keşifçiye, üstleneceği görev nedeniyle payına düşecek iyi donanımdan, -hem de en iyi cinsinden olanından- ganimet olarak ele geçirilmiş silahlar arasından istediğini seçebileceğinden, ne yiyeceğinin, ne de atının eksik olacağından söz ediyordu; kim gönüllü olmak istiyorsa, artık öne çıkmalıydı.

Joscelin, kararsızlıkla öne çıktı. Bu keşif görevinin ne kadar süreceğini bilmek istedi ve bunun üzerine, tuzlu bozkır boyundaki yol için üç, belki de dört hafta hesaplanması gerektiğini öğrendi. "Yani beş ile altı hafta," diye düşündü şövalye ve ganimetten gerekli gördüğü şeyleri gerçekten alıp alamayacağını bir kez daha sordu: Altın ve mücevher istemediği sürece, kendisine bunun sözünün verildiği söylendi.

Joscelin hâlâ karasızlık içindeydi, Monteil Beyi her geçen dakika cömertleşiyordu. Ona istediği kadar su ve şarap sözü verdi, istediği kadar uşak, üstelik at ve yük eşeği...

"Develer de dahil mi?"

Burada Monteil Beyi'nin soluğu kesildi. Bu develer ne işe yarar ki? Örneğin, et tayını mıydı? Belki de!.. Şövalye başını salladı; Monteil Beyi, ise büyük bir rahatlama hissettiğinden ve böyle bir anda zevk sorunlarının tartışılmasına keyfi olmadığından ötürü, omuzlarını silkmekle yetindi.

Nihayet, delinin teki de olsa, bir keşifçi bulmuştu.

Bu arada onlar, üç haftadır yollardaydılar ve düşmandan eser yoktu. Uzaktan bile olsa, tek bir Selçuklu görmediler. Sultan Kılıç Arslan, uzak bir mesafeden, ordusuyla birlikte onların önünden gidiyordu. Dağlarda bulunan tek tük köyler yakılmış, insanlar kovulmuş, çeşmeler hayvan leşleriyle zehirlenmişti. Ordu cehennemden geçiyordu.

Şövalye bunu sezen tek kişiydi. Aksi halde, diğerleri de keşifçi olmak için gönüllü olarak öne çıkarlardı. O, develeri gördüğü anda kavramıştı bunu. Geceleri soğuğun, gündüzleri de, yalnızca kavurucu sıcaklığın ve susuzluğun değil, aynı zamanda hızlı atları üzerindeki Selçukluların tehdit ettiği çölde ya da bozkırda, daha hızlı ve görünürde daha kanaatkar bir binek hayvanından daha iyi ne olabilirdi?

Yalnız: Hayvan, Hıristiyan birini sırtına alacak mıydı? Jocselin, -kendi uşağı Konstantinopol ile Nikaa arasında bir yerde kaybolmuştu- Normandiyalı iki okçuya, kendisiyle birlikte gelip gelmeyeceklerini sormuştu. Onlar da, bu maceraya atılacak kadar cesur ya da yalnızca kurnaz olduklarını gösterdiler. Develere rağmen vazgeçmedikleri sıcak kanlı üç Arap atının ve altı uysal katırın yanı sıra, altı hafta yetecek kadar su, şarap ve gerekli diğer erzağı aldılar. O sırada atlarını eyerleyen ve katırlarını yükleyen Yunan bir uşağın verdiği akıl üzerine, zırhlarının üzerine giyecekleri uzun, beyaz elbiseler de temin ettiler. "Varsın, diğerleri gülsün," diyerek dağıttı kuşkuları Yunan; "zırhlı sobaları içinde pişmeye başladıkları zaman, gülecek bir şeyleri kalmaz."

Develerin yanında şövalyelerin gözlerine çarpan iki koyu tenli delikanlıyı bulan da Yunan uşaktı. Birisi Kostantinopol'den geliyordu ve Joscelin ile zar zor anlaşabiliyordu. Öteki Türk kökenliydi ve develerle ilgili her şeyi biliyordu. Adamlar, bütün geceyi bu garip binek hayvanlarına alışmakla geçirdiler. Şövalye ilk önce, devesinin erkek mi, dişi mi, olduğunu anlamaya çalıştı. Rahatlamış bir şekilde, hayvanın büyük taşak torbasını buldu. Amcası, dişi bir ata binmenin, bir şövalye için onursuzluk olduğunu öğretmişti ona.

Develerle ilgili olarak hiçbir bilgiye sahip değildi. Gün ağardığında, alışkın olmadıkları eyerden düşmeksizin develeri çökertip kaldırtacak kadar bir ilerleme sağlamışlardı. Artık bir şekilde, gerekli şeyleri öğreneceklerdi.

Gerçekten de öyle oldu. Aslında atları almalarına gerek yoktu. Onlar, yalnızca uygun adımlarla arkadan geliyor ve çok değerli suyu içmekten başka bir işe yaramıyorlardı. Adamlar gün boyunca develerin üzerinde salıncaktalarmış gibi sallanırlarken, hemen aşağı tarafta ise, bir solucanı andıran muazzam ordu kolu zar zor ilerliyordu. Komutanlar bu kez, tekrar Dorylaion'daki gibi bir tuzağa düşmemek için yürüyüş kolunu bölmekten vazgeçmişlerdi. Bunun yerine, üç grup yan yana yürüyordu ve böylece, on binlerce insanın güvenliğini sağlamak kolaylaşmış oluyordu.

Görünen o ki hiç kimse, bakım için kullanılabilecek hiçbir şeyin kalmayacağı olasılığını hesaba katmamıştı. Şövalye, iki okçu ve deve sürücüleri ile birlikte, akşamları hayvanların arasında yatarak, kendisini şiddetli soğuğa karşı -akıllı Yunan bunun için de onları uyarmıştı- deve tüyünden yapılmış kalın örtülerle korurken, aşağıda, ovada, geceleri önce yaralılar, sonra da bedenleri yeterince savunma gücü bulunmayan hastalar donarak ölüyordu. Alacakaranlığın ısırıcı soğuğunda ölmeyip sabaha çıkanlar da, ne insanın ne de hayvanın korunma bulamadığı amansız güneşin altında anlatılmaz acılar çekiyordu.

O akşam, keşifçilerden biri, iletilebilecek hiçbir haberin olmadığını bildirmek için Monteil beyine gitti. Gerçekten de dağlardan verilecek hiçbir haber yoktu. Bu arada bütün erzağı bitirmiş olan ordunun çöküşüne ilişkin ayrıntılar daha da sarsıcıydı. Şövalyelerin bir çoğu yorularak, saatlerce atlarının yanı sıra gitmekten vazgeçiyordu ve hayvanlar da nihayetinde, susuzluktan çatlayana kadar eyerli olarak kaldılar.

Atlarının ölümü, şövalyeye ve uşaklarına birkaç günlüğüne yardımcı oldu. Hayvanın kanı, su niyetine kullanılıyordu, etinin de hemen tüketilmesi gerekiyordu; çünkü, et, o kavurucu sıcakta bir günden fazla dayanmıyordu.

Eyerler, kayıtsızca geride bırakılıyor ve leşlerin toynaklarından değerli nallan söküp alan kimse de çıkmıyordu. Hiç kimse, kaçınılmaz olandan bir gram bile fazla ağırlığı beraberinde sürüklemek istemiyordu. Bu şekilde, yorgun argın gitmekte olan kafilenin ardında, memleketlerinde uğruna küçük bir servet harcadıkları, geniş bir atılmış eşya hattı oluşuyordu.

Dorylaion'un mağlubu Sultan Kılıç Arslan bugünler içinde geri dönmüş olsaydı, hatırı sayılır bir direnişle karşılaşmazdı.

Joscelin, bir akşam bildirim için Ikonion vadisine gittiğinde, orduyu acınacak bir halde buldu. Uzun zamandan beri atlarını yitirmiş ve zırhlarını fırlatıp atmış olan öteki şövalyeleri gördü. Onlar, sanki yalnızca deri ve kemikmiş gibi görünen öküzlerin üstünde gidiyorlardı.

Köpekler ve koyunlar tarafından çekilen küçük yük arabaları üzerine çömelmiş adamlar, açık havada doğurduktan sonra, hemen ayağa kalkan ve bedenlerinin meyvesini orada öylece bırakan kadınlar, güya tadı bala benzeyen kamış ya da kamışa benzer şeyler çiğneyen çocuklar görüyordu.

Tepedeki adamlardan da iyi şeyler duyulmuyordu. Toulouse Kontu Raimund ölüm döşeğinde yatıyordu ve Orange piskoposu tarafından ölüm takdisi bile almıştı. Bouillonlu Gottfried'in atı, bir av sırasında kızgın bir

ayının saldırısına uğramıştı. Dük eyerden uçup yere düşerken, kendi kılıcı baldırına saplanmıştı. Onun da, ayağa kalkmasından kuşku duyuluyordu.

Tanrı, hacılara yüz çevirmiş olabilir miydi?

Şövalye, nefes nefese kılıcını kuma sapladı. Bu oldukça zor bir işti: Beyaz elbisesi kana bulanmıştı ve sol kolunun üst tarafı uyuşmuş gibiydi. Zırhı kılıcın ucuna karşı dayanmıştı gerçi, ama bu bile darbenin şiddetini azaltamamıştı. O adamın bu kadar yanına yaklaşmasına asla izin vermemeliydi.

Joscelin, çok dikkatsiz davranmıştı. At üstünde, yukarıdan aşağıya, iki elle böylesine bir hamle doğru olabilirdi, ama ya düz yerdeki ikili kavgada ne olacaktı? Şövalye beş kez vurmaya kalkışmış, Selçuklu, beşinde de kendisini geri çekmişti. Sonra şövalyenin gücü azalmaya başladığında, diğeri aniden kılıcın altına dalmış, onun kafasını koparmayı denemişti. Bu, şövalyenin sol koluyla, son anda savuşturabildiği bir vuruştu. Sonra, Türk yeniden onun menzilinden çıkmıştı.

Joscelin, bir kez daha Türk'e doğru hamle yapmıştı, ancak bu sefer daha dikkatlice davranmıştı; çünkü adamın kılıcının altına tekrar dalacağını biliyordu. Önce başını, sonra bacaklarını ve sonra bir kez daha bedeninin üst tarafını hedeflemişti ama yalnızca göstererek. Bundan sonra, Türk'ün beklenen hamlesi gelmişti. Ansızın, şövalyenin uzun bir bıçak gibi önüne tuttuğu kılıcın üzerine koşmuştu.

Küçük kervan öylesine zararsız görünüyordu ki: pört adam ve beyaz bir atın sırtında dans eder gibi sallanan açık bir tahtırevanın üzerinde peçeli bir kadın... insan, biraz düşüncesizliğe kapılmışsa. Aşağıda İkonion ovasını görünce, biraz, düşüncesizliğe kapılmış olmalıydılar. Onlara, İkonion'da yalnızca dinsizlerin değil, Hıristiyanların da yaşadığı söylenmişti. Orada -her şeyden önce ordu için- yiyecek ve içecek vardı ve hastalar şifa bulup, yaralılar tedavi edilebildi, İkonion, zor yolculuklarında, yalnızca bir aşama olmaktan daha fazla bir anlam taşıyordu.

Bununla birlikte, Tanrı biliyor ya, şikayet etmek için bir nedenleri yoktu. Geçen haftalarda, tıpkı et yığını içindeki kurtçuklar gibi yaşamamışlar mıydı? Şarap ve sert salamla, lavaş ekmekleri ve kurutulmuş balıkla ve üstelik, -kibar Monteil Beyi'nin söylemeyi çok sevdiği gibi- neredeyse hiçbir şey yapmamış olma karşılığında, düşmanla temas etmeden. Öyle ki, sonunda, tehdit edici tehlike karşısında sezgilerini yitirmişlerdi.

Ne olursa olsun, küçük bir vadiden çıkıp gelen kervanı ancak, tam olarak önlerine geldiği zaman fark etmelerinin nedeni buydu. Bu kervan silahlı bir

birlik de olabilirdi. Şanslı olmalarının yarattığı rahatlama, onları sonra daha da düşüncesizleştirdi. Çünkü kadının, gerçekten de dört koruyucusu ile yalnız seyahat ettiğinden emin olma yerine, develerini çaprazlamasına yola çökertmişlerdi. Onlar, işte tam da bu anda yaklaştılar.

Kulakları tırmalayan çığlıklarla kayaların arkasından çıktılar ve şaşkına dönen adamlara cepheden saldırdılar. Bereket versin ki okçular silahlarını hazır tutuyorlardı. Şövalye atından yere atladığında ve ilk süvarinin karşısına geçtiğinde, ilk iki ok yaylarını terk etmişti. Joscelin, hızla yaklaşan Türk'ün karnını hedefleyerek, tüm kuvvetiyle ilk vuruşu yaptı. Zırhına gürültüyle bir Şeyler çarptı, kılıcı tam İsabet etti; adam iki parçaya bölünmüş olarak atından yere düşmüş olsaydı, bu onu şaşırtmayacaktı.

Şimdi de ikinci bir süvari ona doğru geliyordu. Şövalye, yuvarlanarak kendisini yere attı. Adamın atının boğazına bir ok geldiğini gördüğünde, daha kılıcını yerden kaldıracak zamanı olmamıştı. Hayvan kapaklandı ve süvari attan uçtu. Şövalye, bir an için kendisini saran derin sessizliğe hayret etti. Sonra, görünüşte diğer dört saldırganı ve şu andaki rakibinin atını öldürmüş olan iki okçuyu gördü. Okçular, ikili mücadeleyi izlemek üzere bu tarafa geçmişlerdi.

Şimdi burun kıvırıyorlardı. Gerçi Joscelin'in göreceği şekilde değildi, ama bu onların yüzlerinden okunuyordu. Az kalsın adam, bay Şövalyenin canına okuyacaktı. Herifin kendisine bu kadar yaklaşmasına niye izin vermişti ki? Normandiya meşesinden yapılmış iyi bir ok belki o kadar şık değildi, ama işini tam ve rizikosuz yapardı.

Joscelin, bir avuç dolusu kumla kılıcını ovarak temizledi. O, emin bir uzaklıktan rakibini öldürmek için eline ok almazdı. Bunu, Türkler ve olsa olsa Normanlar yapardı. Ama Auvergneli bir şövalye değil. Kutsal Topraklar'da, hiç değil.

Yine de, belki de onun hayatını kurtarmış olan bu iyi atış için ikisine teşekkür etti. ikisi de başlarıyla karşılık verdi. Onlar da kavga istemiyordu. Sonunda, Hıristiyanların arasındaydılar.

Tahtırevandaki peçeli kadın ve onu taşıyan beyaz rahvan yerinde duruyordu. Yanlarındaki dört katır, sabırla toprağı eşeliyordu. Küçük eşeklerin üzerindeki şişko adamlar ise dağlarda kaybolmuştu. Şövalye miğferini alıp, kılıcının kabzasına taktı. Terli yüzüne yapışmış olan sarı saçlarını yüzünden çekti. Pullu eldiveninde biraz kan kalmıştı: Yoksa, ilk hamle, onu sıyırıp mı geçmişti?

Tahtırevanın önünde durdu. Yumuşak bir şekilde kadının peçesine uzandı ve ani bir hareketle çekip onu indirdi. Siyah saçlar, kara gözler, düz bir burun ve geniş burun delikleri... Gözlerini kadına dikti. Kadın da ona. Kibirli doğru sözcük olmazdı, gurur daha uygun düşerdi. Belki de özgüvenli?

Ve sonra kadın ona, neredeyse aksansız olarak, Kelt olup olmadığını sordu.

Joscelin kadın, tahtırevandan indirdi; incecik bel, ve yuvarlak kalçaları vardı. Bunu hissedebiliyordu. Ne yazık ki, lime lime olmuş giysisi göğüsleriyle ilgili bir fikir sahibi olmasına izin vermiyordu. Güzel kokuyordu. Zırhı ona dar gelmeye başlamıştı.

Bu akşam, aşağıda İkonion'da, onu alacaktı.

FİRARİ

Antiokheia Önünde Haçlıların Karargâhı Ocak 1098

BOHEMUND'UN GÖRKEMLİ ÇADIRINDA, büyük içki boynuzları elden ele dolaşıyordu. Yeni esmeye başlayan akşam rüzgârının şimdi üzerinde Normanların sancağını dalgalandırdığı gösterişli şadırvan, bir zamanlar Kılıç Arslan'a aitti ve Dorylaion savaşından sonra ganimet payı olarak Normanların komutanına verilmişti. Bohemund, şadırvanı dağlardan ve çöllerden sürükleyip getirmek için epey masrafa girmişti. Çadır, istediklerinin bir sembolüydü.

Tankred fitil gibi sarhoş olmuştu ve hüngür hüngür ağlayarak, bu meydan savaşında kardeşi Wilhelm'in yaşamını nasıl yitirmiş olduğunu döne döne anlatıyordu. Konuklar, deriyle sarılı yumruklarıyla masaya vuruyor ve ince bir şekilde çarktan geçirilmiş boynuzları tekrar tekrar, ölmüş olanın kahramanlığı şerefine boşaltıyorlardı.

Yan taraftaki büyük yük çadırı ise daha sessizdi. Soğuk kış gecesinde beyaz keten hoş şekilde parıldıyordu. Karargâhın yuvarlak ana meydanındaki sekiz büyük meşale titreyerek yanıyor, zayıf bir şekilde içeriye vuran dolunayın ışığını arttırıyordu. Çadırın içinde ateş yakmanın cezası ise ölümdü.

Sol duvarın yanında, darıyla doldurulmuş büyük çuvallar ve tuzla dolu küçük torbalar vardı. Bunların hemen yanında, tuzlanmış ve açık havada kurutulmuş morina balığı fıçıları, yağ küpleri, şarap tulumları ve tütsülenmiş jambonlar sıralanmıştı. Çadırın karşı tarafındaki duvarına ise gelişigüzel bir şekilde Selçukluların silahları yığılmıştı: Çeltiklenmiş palalar, boynuzlardan yapılmış ve çifte tutkallanmış yaylar, içinde tüylü oklar bulunan kuburlar, kınları altın kaplama olan hançerler, gümüş mahmuzlar ve flama geçirilmiş süvari mızrakları. Bunların yanı sıra, deve eyerleri, Hindistan'dan gelme namaz seccadeleri, ipek türbanlar, Bağdat'tan gelme brokarlar, yumuşak ceylan derisinden pantolonlar ve inci işlemeli kemerler vardı. Bazılarına kan bulaşmış, bazılarında ise pas izleri vardı.

Amansız çarpışmaların ganimetleri.

Asker, yakacak odun yığınının üstünde keyfine bakıyordu. Kurumuş çam ağacı dallarından oluşan yığın, geçen haftalarda tutumlu kullanılmasına karşın epey azalmıştı. Bohemund'un kendi çadırında bile yokluk hüküm sürüyordu ve yakacak odun, neredeyse su kadar değerli olmuştu.

Ama Drago'ya odunları koruması için emir verilmemişti. Çadırın orta yerinde, -havanın çok soğuk ve monsenyörlerinin yalnızca bir peştemalle sarınmış olmasına karşın- alnından terler akan iriyarı bir Fransız Kontu duruyordu. "Çarmıha gerilmiş Isa gibi," diye düşündü asker, ama onu ellerinden kalasa çivilemişlerdi, buradaki adam ise, kendi gücüyle bu konumda durmak zorundaydı; her defasında yarım saat boyunca. Sonra otuz dakika dinlenmesine izin veriliyordu. Ardından kollarını yeniden yarım saat yatay durumda germek zorundaydı. Bu, tüm bir gece boyunca böyle sürecekti; Tankred böyle buyurmuştu.

Drago'nun, adamın kendisine saldırmasından korkmasına gerek yoktu. Sonuçta, silahsız ve böyle iri kıyım bir herif bile, aptalca bir hareketle, bir mızrağın üstüne üstüne gitmezdi. Nöbetçiyi gafil avlayacak olsa bile, bu onun kesin ölümü olurdu; çünkü dışarıda diğer nöbetçiler vardı ve bir de, çoktandır kollarını kullanabilecek durumda değildi. Kasları sertleşmiş, damarları fazlasıyla genişlemiş ve sinirleri ölmüştü.

Drago kum saatine baktı. Kumun daha yarısının bile aşağı akmamasına karşın, bu bok herif yorularak, jşi yarıda bırakmakla onu tehdit ediyordu. Eğer askerin keyfi yerinde olsaydı, adamın kollarının yavaşça aşağıya düşmesine göz yumup, görmüyormuş gibi yapabilirdi. Ama niçin bunu yapsındı ki? Şu andaki havası, merhamet havası değildi.

Dün akşam ihtiyar Sophia gebermişti.

Kadın, keşiş Peter'in sözde ordusundan arta kalan dilenci sürüsündendi. Nikaa karargâhında ona yanaşmıştı. Başlangıçta, zayıf kıçını tekmeleyerek kadını kovalamayı denemişti. Fakat kadın, peşinde sürüklediği ufak bir arabanın kendi ara.bası olduğunu söyleyerek, en azından ağır su tulumunu, havaleli çadırı, ufak demir tavayı ve tahıl değirmenini, bu hurdası çıkmış arabaya yüklemesine izin verene dek, günlerce onun eşyalarını çekiştirip durmuştu. O zamandan beri itaatle boynunu eğerek, onun peşinden gelmişti.

Akşamları ordu mola verdiğinde o, su arayıp, ekmek pişiriyordu. Pirelerin suya düşmesi için adamın giysisini derenin üstünde silkeliyor, bitleri ayıklamak için saçlarını fırçalıyor, geriye kalanları da uzun tırnakları arasında eziyordu. Tanrı'ya şükür, karşılık beklemeksizin... Adama yemek pişiriyor, birkaç haftada bir gömleklerini yıkıyor, kemikten ustaca yaptığı

iğne ile pantolonundaki yırtıkları dikiyordu. Teşekkür olarak beklediği, yalnızca adamın kendisini koruması altına alıp, geceleri döşeğinin yanında yatmasına izin vermesi ve ona çok gerekli olan şeyleri temin etmesiydi.

Adam, kadının adı dışında hiçbir şey bilmiyordu. Onun nereden geldiği, kimin tarafından ya da hangi evden kovulduğu, hatta evli olup olmadığı bile onu ilgilendirmiyordu. Kadının kesici dişlerinin olmaması da onu rahatsız etmiyordu. Tersine, geceleri arada sırada adamı ağzıyla tatmin ettiğinde, bu bir avantajdı. Adam onu hiçbir zaman başka şekilde kullanmadı.

Dayanılmaz derecede pis kokuyordu.

Kadın şimdi ölmüştü. Sabahleyin saman yığınının üstünde katılaşmış yatarken bulmuşlardı. Asker, şimdi bitlerini kimin ayıklayacağını soruyordu kendi kendine. Ayağa kalkıp, arkadan tutuklunun yanına yaklaştı. Hançerin sivri ucunu, tıpkı hüzünlü bir bayrak gibi yorgun şekilde aşağıya doğru sarkan sağ kolunun altına batırdı. Tutuklu inleyerek kolunu yukarı kaldırdı. "Ötekini de lütfen!," dedi Drago ve yeniden odun yığınının üstüne çöktü.

Ağaç yarması gibi bir herif olmasına karşın, adam korkudan donuna yapmıştı. Drago başını salladı. "Doğramacı" diye adlandırılan Melunlu Vikont Wilhelm, bir zamanlar Yahudi kasabı olarak tanınan Leiningenli Emicho ile birlikte yola çıkmış, geliş yolunda birkaç soylu kafadarıyla birlikte bir kıyımdan kurtulmuş ve kendini beğenmiş Vermandoisli Hugo'nun ordusu içinde ana orduya katılmıştı. Fransız kralının bu şımarık kardeşine, yaptığı şey ne de iyi yakışıyordu!

Asker, çiğnemekte olduğu saman çöpünü tükürdü. Beyefendiler Antiokheia'dan ne ummuşlardı acaba? Önce nehir kıyısında küçük bir gezinti, ardından da surların üzerine sıçrayıp, iç kalenin üstüne sancağı dikmek ve sonra da Kudüs'e doğru yola devam mı?

Asker, kente yaklaşıp, zorlu bir savaştan sonra Orontes üzerindeki iyi savunulan köprüyü ele geçirdikleri günü çok iyi anımsıyordu. Sonra durumun gerektirdiği dikkatle yürüyüşe devam etmişlerdi. Üç saat sonra kent görünmüştü ve askerin soluğu kesilmişti. Ne de olsa o, Konstantinopol surlarını tanımıştı ama buradakiler de daha az etkileyici değildi. İnşallah komutayı yürüten geri zekâlılardan biri, ona, buraya merdiven dayayıp, yukarı tırmanma emri vermezdi.

Kent, Orontes'in birkaç yüz metre gerisinde, yüksek bir dağın eteğine yayılıyordu. Büyük surlar, dağın yanında kıvrık kıvrıla yükseliyor ve yukarı sırtlardaki iç kalenin yanında birleşiyordu. Drago, kuleleri saymayı denemişti. Ama üç kez, yüze kadar geldikten sonra, saymayı bırakmıştı.

Yukarıdan akarak gelen vahşi nehir, Antiokheia'dan geçip, surların önünde yeniden ortaya çıkıyor ve kentin önündeki çayırları geçerek Orontes'e dökülüyordu. Sıkı güvenlik önlemleriyle donatıldığından, surun kapısından kente saldırmak düşünülemezdi bile. Antiokheia'yı çembere alıp, tam anlamıyla kuşatmak da pek olası görülmüyordu. Çünkü dağın yukarı yamacında bulunan surların arkasındaki arazi çok sarptı. Ama kent en azından oradan ikmalini sağlayabilirdi.

Bu durum başından beri, uzun ve yorucu bir kuşatmanın gerekli olacağını gösteriyordu.

Kum saatinin yukarı yarısı boşalmıştı. "Dinlenebilirsin," dedi asker. Adamın elleri güçsüz bir şekilde aşağıya düştü. Kont, bir an için sanki bayılacakmış gibi göründü ama bu yalnızca bir görüntüydü. Asker kum saatini ters çevirdi ve kollarını başının arkasında kavuşturdu. Adam kısık kısık inliyordu.

Drago, Tankred'in özel koruma kıtasından olduğu için, kulağına bir sürü şey geliyordu. Bu yüzden o, bir tek Toulouse Kont'unun, kentin ani bir saldırıyla ele geçirilebileceği fikrinde olduğunu biliyordu. Diğerleri ise kenti aç bırakmaya ve Konstantinopol'deki imparatordan gelecek takviyeye bel bağlıyorlardı. Bohemund ise tüm bunları, kendi tabiriyle, "çalkalanmış karabatak boku," diye nitelendiriyor ve bu işin ihanetle olacağına inanıyordu.

Sonuçta, kentte çok sayıda Suriyeli, Ermeni ve Yunan Hıristiyan yaşıyordu. Vali, Hıristiyan ordusu yaklaştığında, bütün erkekleri surun dışına sürmüştü. Kadınlar, çocuklarıyla birlikte rehin olarak tutulmuşlardı. Fakat kent tamamen çember içine alınamadığından, insanlar içeri girip çıkıyordu. Adamlar ailelerini ziyaret için kente gitmek istediklerinde, ele sıkıştırılan biraz rüşvet, biraz bahşiş karşılığında, kapıdaki nöbetçiler onları görmezlikten geliyorlardı. Hıristiyanlarca Müslümanlar arasındaki dostluklar da, kesinlikle hâlâ devam ediyordu, işte bu noktada bir şeylerin yapılması gerekiyordu.

Bohemund işe hemen, dikkatli şekilde bilgi toplamakla başladı. Bu arada artık doğrudan yöntemler kullanıyordu. Saf değiştirmiş Selçuklu asker kaçaklarını sorguya çekiyor, kent ile karargâh arasında mekik dokuyan çok sayıdaki orospuya hoş davranıyor, kentten sürülmüş Hıristiyanları dinliyor ve önemli görünen tutuklulara özel bir itinayla işkence ettiriyordu. "Her yerde zayıf noktalar vardır," demişti Tankred'e, "ama onu hissetmek gerekir.

Bunu, kesinlikle savunma tesislerinde bulamayız. O halde, bu zayıf noktaları başka yerlerde arayacağız."

Bohemund'un arkasından ne söylenirse söylensin: Asla aptal biri değildi o.

Aslında kuşatma oldukça memnuniyet verici olarak başlamıştı. Her şeyden önce sıradan askerler için. Güçlü surlara anlamsız saldırılar yapılmadı; yeteri kadar yiyecek, içecek vardı, çünkü nehir kenarındaki köylerde ve art bölgelerde yaşayan yerli halk, yaklaşmakta olan Hıristiyanları kurtarıcı olarak selamlamış ve onların tüm gereksinimlerini karşılamıştı. Fakat çok başlı olan bu ordu öyle açgözlüydü ki, birkaç haftadan sonra zahire ambarlarının hepsi boşalmıştı.

Tanrı'nın Görünme Günü Bayramı'ndan iki hafta önce, Bohemund ve Flandernli Robert, Hama kenti çevresinde yiyecek bulmak için adamlarıyla birlikte atlara atlayarak Orontes vadisine gittiler. O sırada farkına varmadan, Şam'dan kuzeye doğru ilerlemekte olan Selçuklular'ın büyük takviye ordusunun kucağına düştüler. Büyük bir felakete uğrayabilirlerdi. Ama Müslümanlar ağır kayıplar verdiler ve sonunda geriye çekildiler. Normanlar ve Flamanlar ise boş ellerle karargâha geri döndüler.

Drago bunları düşünürken gülümsedi ve yerden yeni bir saman çöpü aldı. Bohemund, o zamanlar öfkeden kudurmuştu. Tüm ordunun önünde başarısızlığa uğramış biri olarak durmaktan korktuğu için değil, bu arada Antiokheia önünde gerçekleşen olaylar nedeniyle kuduruyordu. Vali, erzak arayıcılarının öğleden sonra görüş alanından çıkmasına dek beklemiş ve sonra da çökmekte olan karanlıkta Orontes köprüsü üstünden geçerek Haçlılar'ın karargâhına saldırmıştı.

Karargâhın elden çıkmamasını, Toulouse Kontu'nun dikkatine ve cesaretine borçluydular. Hava tamamen kararır kararmaz, bir avuç şövalyeyle saldırganların arasına dalmış; ve onlar da afallamış şekilde dönüp, kente geri kaçmışlardı. Süvarisini yitiren bir at, kargaşada şövalyeler arasında panik yaratmasaydı, o ve adamları neredeyse köprü kapısından kente girmeyi başaracaktı. Nöbetçiler son anda kapının kanatlarını kapatıp, böylece kenti kurtarmayı başarmışlardı.

"Hiç erzak kalmadı; neredeyse karargâh yok olacaktı; kenti ele geçirme şansı kayboldu!" Bohemund bir öküz gibi böğürüyordu. Tankred ise, içi iyice dolu bir şarap tulumuyla onu yumuşatmayı deniyordu boşu boşuna. Bohemund yeğeninin eline vurarak, tulumu yere düşürdü. "Bunlar çocuk

mu, yoksa şövalye mi? insan bu beyinsiz salakları bir dakika bile yalnız bırakamaz mı?"

Tankred şarap tulumunu kaldırmak için eğildi ve kendisi için bir kadeh doldurdu. "Ne sinirlenip duruyorsun? Cılız beygirin kenti kurtardı!"

İki saatin ardından, bu şarap tulumu ve üstüne bir ikincisi daha boşaldıktan sonra, Bohemund sonunda sakinleşmişti. Tankred'in hakkı vardı: Raimund kenti ele geçirebilmiş olsaydı, o deli hiç şüphesiz ki burayı, kendini sözüm ona meşru sahip olarak gören imparator Aleksios'a geri verecekti. Ama Antiokheia Bohemund'a aitti; yalnızca ona. Bu arada kenti nasıl kazanacağını biliyordu, ilk önce Tatikios, Aleksios'un uzun kolu ve imparatorluğun çıkarlarının kâhyası olan bu kurnaz tilki buradan gitmeliydi.

Bohemun'la Tankred'in neler konuştuklarını kuşkusuz muhafız birliği duymamalıydı. Ama orada nelerin planlandığını duymak için, asker kulaklarını kabartmak zorunda bile kalmamıştı. Diğer Hıristiyan kumandanlar kendisini bir hain olarak gördükleri ve Konstantinopol'den yardım gelmemesinden onu sorumlu tuttukları için, Bohemund Yunanın kellesini istediğine dair Tatikios'a uyarıda bulunacaktı.

Tatikios, bu uyarı üzerine öldürülmeyi beklemek yerine, kendisine ait yardımcı kıtalarıyla birlikte gemiye binerdi. Ordu böylece zayıflatıldıktan sonra, Bohemund da, önce onları çekip gitmekle açıkça tehdit eder ve diğer derebeylerinden, kenti ele geçirmesi durumunda Antiokheia'yı kendisine mülk olarak vermeleri sözünü almayı başarırsa da, kalmaya razı olmuş gibi yapardı.

"Bunlar iki kurnaz tilki," dedi asker, tutukluya ve kum saatini yeniden tersine çevirdi. Çıplak çam yarması gibi adam, kararsız şekilde bir o yana bir bu yana sallanıyor ama bu arada kolunu kaldırmak için hiçbir girişimde bulunmuyordu. Drago ganimet olarak ele geçirdikleri silahların yanına gidip, dikkatlice bakarak, eşit uzunlukta iki mızrak seçti; Kont'un ağırlaşmış kollarını yukarı kaldırıp, mızrakların sivri uçlarını onun kollarının altına koydu. "Kollarını aşağı sarkıtma," diye uyardı adamı. Sonra da, tutukluyu dikkatle izlediği odun yığınının tepesine çıktı.

Sefil herif, bu yırtık pırtık giysili keşiş Peter ile birlikte ortadan kaybolmuştu. Durup dururken... Bıkmış olmalıydı.

"Bunun cezası ölümdür, beyefendi. Bundan kurtulabileceğinizi mi düşünmüştünüz? Ama elbette olmaz. Hele Tankred'in yanında hiç olmaz. O, birkaç adamıyla birlikte hemen sizin arkanızdan atlarla yola çıkıp, gece yarısı boynunuzu iple bağlamış olarak karargâha geri getirirdi.

Bu işten böyle kurtulduğun için sevinebilirsin. Arkadaşlarından hiçbiri senin burada ne durumda olduğunu görmüyor. Seni eski geleneklere göre, karargâh içinde uyuz köpek taşıma cezasına da çarptırabilirlerdi, böylece herkes senin tüm rezilliğini görmüş olurdu, ikiniz de benim gibi sıradan asker olsaydınız, Bohemund ayaklarınızı baltayla kestirirdi. Ama görünüşe göre bu Peter'in birkaç yandaşı var hâlâ; bu yüzden insan çok dikkatli taktik kullanmak zorunda; ne de olsa sen hâlâ bir Kont'sun. Yüreksizin -ve üstüne üstlük aptalın- teki olsan da.

Sanıyor musun ki ben de zaman zaman karargâhı terk etmeyi düşünmedim? Ama en azından benim için buna değerdi. Kuzeydeki Talenki köyünü biliyor musun? Elbette hayır. Selçuklular orada ölülerini gizlice gömüyorlar. Erleri değil, tersine, yalnızca soyluları ve zenginleri. Biz, muhafız kıtası mensupları, onları uzaktan izliyor ve geceleri ölüleri mezardan çıkartıp, yüzükleri ve üstlerinde paraya çevrilebilecek ne varsa, hepsini alıyoruz. Bunun için riske girmeye değiyor, anladın mı?"

Tutuklu, herhangi bir şey anlamış gibi görünmüyordu. Yüzü sapsarı, cildi lekeliydi. Kısa aralıklarla soluk alıp veriyordu. Mızrağın sivri ucunun üstüne kollarının düşmemesi için umutsuzca çaba harcıyordu.

Asker kendisinin duygusuz bir insan olmadığını, mızrakları tekrar kolunun altından alacağını ve biraz göz yumacağını; fakat Kont beyin güzel bir atı varken, kendisinin günlerden beridir topallayan, değersiz bir midillisi olduğunu söyledi.

"Alışveriş yok, öyle mi? Pekala!"

Drago saman çöpünü bir parça kurutulmuş etle değiştirdi ve gürültüyle çiğnemeye başladı. Yorgundu. "İnşallah yakında horoz ötmeye başlar," diye düşündü.

Ama Antiokheia önünde uzun zamandır artık horoz da yoktu.

OKLAR

Göl Kenarında Meydan Savaşı Şubat 1098

ŞÖVALYE'NİN GURURU OKŞANMIŞTI, gönüllü olarak keşifçi olduktan sonra itibarı artmıştı. O zamandan bu yana, Monteil Beyi'nin yanında Joscelin takdir görüyordu. Ve tam da bundan dolayı, piskopos Le Puylu Adhemar'ın kardeşi tarafından kilise derebeyinin çadırında, yani tarafsız bir alanda toplanan savaş konseyine alınma onuruna eriyordu.

Adhemar'ın soğukkanlı tutumu, günlerdir Konstantinopol'de pusuya yatmış olan burnu büyük ve kavgaya hazır beyler üzerinde sakinleştirici bir etki de yaratmıştı. Bir kısmı kendilerini imparatora ettikleri sadakat yeminine bağlı hissediyor, diğerleri ise ele geçirilen bölgeyi Yunana geri vermeyi akıllarından bile geçirmiyorlardı.

Boulogneli Balduin örneğin, Bouillonlu Gottfried'in yoksul yeğeni; karısı Godevere'yi ve çocuklarını Kutsal Topraklar'a yerleşme niyetiyle yanına almıştı. Bir süre önce ana ordudan kopmuş, Selçuklular'ı Ermenistan'dan kovmuş ve şimdi Edessa'nin hükümdarı olmaya çalışıyordu. Buna karşın Bohemund, Antiokheia üzerinde açıktan açığa hak iddia ediyor, St. Gilles Kontu Raimund ise elindeki tüm olanaklarla bunu engellemeye çalışıyordu.

Ama bu akşam basit kıskançlıkların konuşulması için hiç de uygun bir zaman değildi. Güvercin postasıyla, Selçuklular'ın Antiokheia'yi kuşatmadan kurtarmak için ikinci bir denemede bulunacaklarına dair bir kara haber gelmişti. Birkaç hafta önce ikmal birlikleri erzak ararken, Selçuklular'ın takviye kuvvetlerinin tam içine girmiş ve bir felaket son anda önlenmişti. O zamandan beri daha dikkatli davranılıyordu ve Halep'ten günlük rapor veren Suriye'li Hıristiyanlar, casus olarak kullanılıyordu.

Bu kez iş ciddi görünüyordu. Emir Rıdvan, Diyarbakırlı kuzeni Sökmen'den ve Hama Emiri olan kayınpederinden destek isteyip ardından da, birkaç gün içinde Antiokheia'ya varacak olan bir ordunun başına geçmişti. Hıristiyan prensler, uzun zamandır bu akşamki gibi birlik içinde bir tutum sergilememişlerdi: Rıdvan karargâha saldırırsa ve Yağisiyan aynı zamanda tüm adamlarıyla birlikte bir çıkartma yaparsa, şövalye ordusu ortadan yok olacaktı ve şimdiye dek yapılan her şey boşuna yapılmış

olacaktı. Buna karşı ne yapılması gerektiği ise apaçık ortadaydı. Ama önemli olan, bunun nasıl olacağıydı.

Piskopos, kaç şövalyenin gerçekten harekete hazır olduğunu sordu. Yanıt moral bozucuydu. Hepsi topu topu yedi yüz kişiyi ya buluyordu, ya bulmuyordu ve bazılarının atı bile yoktu; katır üstünde savaşa gitmek zorunda kalacaklardı. Her şey eksikti. Sadece ekmek ve et değil; silah da yoktu. Her şeyden önce de güven.

Umutsuzluk artıyordu. Sonuçta karargâhın, kentteki Selçuklular'ın olası bir saldırısına karşı da korunması gerekiyordu. Derebeyleri, içinde ucuz kırmızı şarabın parıldadığı ellerindeki kupalara üzgün üzgün baktılar. Daha kaliteli olan şarap bir hafta önce tükenmişti.

Sonunda, konuşmayı başlatan Bohemund oldu. Piyade askerler karargâhta nöbet tutmak zorundaydı. Bu şarttı. Şövalyeler için ise, ya ölüm ya da zafer vardı. Bohemund'a zafer daha sempatik görünüyordu. Bunu belirtince, diğerleri zoraki olarak gülümsediler. Kendisine, yedi yüz şövalyeyle Selçuklular'ın ordusunu nasıl yenmek istediği sorulduğunda şöyle yanıt verdi Bohemund:

"Onlara hiç alan bırakmayarak!"

Yeterince hayvan olsaydı, dedi Norman, bunlar kesilip, çevresine kokmuş leşlerinin serildiği bir nevi savaş alanı belirlenir ve böylece düşman süvarilerinin, küçük şövalye ordusunun yan kanatlarını dolaşıp onu çember içine alması engellenebilirdi. Zorlasalar da, Arap atı bile bu leşlerin üzerinden geçmezdi. Her at bu iğrenç kokudan ürkerdi. Ne yazık ki, Hıristiyan kuşatmacılann kesecek hiç hayvanı kalmamıştı. Hepsini yemişlerdi, yalnızca atları ve koyunları değil, fareleri bile...

Bu durumda, uygun bir arazi bulmak gerekiyordu. Bohemund bunun nerede olduğunu biliyordu. Burası, Halep yolu üzerinde, Orontes nehrinin küçük bir göle yüz metre kadar yaklaştığı bir yerdi. Orada şövalyeler sıralanacaklar ve demirden bir duvar gibi Selçuklular'ın üstüne süreceklerdi atlarını.

"Bu kadar kolay mı?" Bouillonlu Gottfried, aslında ok yağmuru hariç dünyada hiçbir şeyden korkmazdı: Onunla da Dorylaion'da tanışmıştı.

"Hayır, bu hiç de kolay değil." Bohemund iyi hazırlanmıştı. Bu beylerin kendisine ne kadar gereksinim duyduklarını onlara kanıtlayacaktı; aynı zamanda, bu Antiokheia kentine tek başına sahip olmayı neden hak ettiğini de anımsatacaktı. Tabii ki ele geçirilirse.

İlk olarak atların daha iyi korunmaları gerekecekti. Eğer düşman -akıllı ise- oklarıyla şövalyeleri değil, göğüsleri örtülmemiş atları hedef alacak ve saldırı kendileri için felaket olacaktı. Ölümcül yaralanan birinci sıradaki atlar devrilince, ikinci ve üçüncü sıradakiler ne yapabilirdi?

"Bu durumda yapılacak şey belli," dedi Norman, atlara deri önlük bağlanacaktı, ama yapışacak şekilde değil, gevşekçe bırakılmış ve bir çok tabakadan yapılmış olarak. Bu zor bir iş değildi ve uçuşan oklar deri örtülere takılıp kalacaktı; en azından Tanrı böyle isterse. Bohemund, bir şeyi daha vazgeçilmez görüyordu. Göl de, bu işte rol oynayacaktı.

Göl, atların çevikliğini engelleyecekti ve Selçuklu süvarilerinin ok kuburları da çok büyük değildi. Ok ikmâli, büyük sepetlerle savaş hattının birkaç yüz metre gerisinde duran yük develeriyle sağlanıyordu. Süvariler oklarını atıp bitirdikten sonra, kuburlarını yeniden doldurmak için, hızla arkaya koşuyorlardı. İşte buna izin vermemek gerekirdi.

Bohemund, şimdi önereceği şeyin burada bulunanların çoğunun onuruna dokunacağını biliyordu. Çünkü şövalyeler hileye başvurmazlardı ve gerekirse, ölümüne öne atılırlardı. Bu, hep böyleydi. Ama Bohemund başka seçimi olmadığı için, eninde sonunda onu onaylayacaklarını biliyordu. "Savaşın tam nerede olacağını biz biliyoruz," dedi Bohemund "ve yine bu nedenle develerin tam olarak nerede duracaklarını da biliyoruz. Ayrıca, süvarilerin yeniden doldurmak için boş ok kuburlarıyla aşağı yukarı ne zaman arkaya geleceklerini de biliyoruz. Ama orada bir şey bulamayacaklar." Çadırda, bir an kuşkuyla karışık da olsa, onaylayan mırıltılar duyuldu ve kısa süre sonra da, kuşkular tümüyle etkisini yitirdi: "Hepsi de iyi yüzücü olan yirmi Norman okçu, gölün çevresine gidip, şövalyelerimizin önüne Selçuklular'ın gelip mevzilenmelerine dek orada bekleyecekler. Sonra da yüzecekler ve meydan savaşı başladığında düşman ordusunun arkasında bulunacaklar. Öğrendiğimize göre, Selçuklular'ın, kendilerini izleyen hiç kimsenin olmadığından emin olmaları nedeniyle, artçıları da yok.

Bu yirmi Norman, sadece yaylarını değil, yayları ve ok kuburlarıyla birlikte, içinde kor halinde odun kömürü bulunan kapları da yanlarında bulunduracaklar ve onları küçük tahtalar üzerine koyup, yüzerlerken önlerinde itecekler. Onlar devecileri gafil avlayarak baskın yapacak ve yanan odun kömür parçalarını büyük ok sepetlerine atacaklar. İlk Selçuklu süvariler geri geldiğinde, kurtarılacak hiçbir şeyleri olmayacak."

Derebeyleri, başlarını memnun şekilde sallayarak, söylenenleri onayladıklarını belli ettiler. Bohemund bir kez daha onları hayran bırakmayı başarmıştı. Bu durum, özellikle Norman derebeyin ezeli rakibi Toulouse Kontu Raimund'u iyice kederlendirmişti; ama o bile, bunun dahice bir plan olduğunu kendisine itiraf etmek zorunda kalmıştı.

Ve Bohemund, bir şey daha ekledi. Bir mızrak getirtti. Mızrak, kendi boyundan biraz daha uzundu. Ama kısa boylu mızraklara göre daha kalın ve ağırdı. "Hiç değilse, denemeliyiz," dedi, "daha sonra kılıçlarımızla dövüşmeye başlamak üzere, mızraklarımızı düşmanın üstüne gelişigüzel atmamalıyız. Düşmanı mızrak darbesiyle attan düşürmeyi deneyeceğiz ve sonra birini daha ve belki birkaç tanesini daha..."

Bohemund bu işi adamlarından birkaçıyla haftalarca çalışmış olduğunu söylemeye gerek duymadı; dolayısıyla da, Gottfried'in alaycı bir ifadeyle kaşlarını yukarı kaldırması, onu rahatsız etmedi. Her olasılığa karşı, şövalyelerin şiddetli bir darbede arkaya doğru savrulabileceklerini elbette hesaba katmıştı: Hizmetçilerden biri, ötekilerin şimdiye dek hiç görmedikleri bir eyer getirdi. Yüksek arkalığıyla, süvarinin kemerinin epey üstüne dek yükselen, koltuğa benzer ilginç bir şeydi bu. Bohemund'un ordusundaki Norman zanaatkârlar, son haftalar içinde bu yeni moda şeylerden düzinelerce imal etmişlerdi.

Bohemund, eyeri bir taburenin üstüne koyup ata binmiş gibi bunun üstüne oturdu. Ardından ağır mızrağı kolunun altına sıkıştırıp, meydan okurcasına çevresindekilere baktı. "Birinci sırada, bu eyer ve mızrakla yüz Norman bulunacak. Herhangi bir itiraz var mı?"

"Hayır, yok." Raimund'tan bile itiraz gelmedi.

Kendi aralarında konuşup anlaşmaları ve son hazırlıkları yapmaları için, yalnızca bir gün kalmıştı. Her şeyden önce, atların deri önlüklere alışmış olmaları gerekiyordu ve Normandiyalı yüzücüler de, tahtalarını yapmak zorundalardı. Öbür gün ya zafer kazanılacak, ya da ölünecekti.

Ertesi sabah, buz gibi havada yağan yağmurun şiddeti azaldı. Gökyüzünde hâlâ fırtına bulutları vardı ama orada burada mavi delikler de göze çarpıyordu. Joscelin, çok yamalı bir çadırın önünde oturuyordu. O, kendisi gibi Monteil Beyi'nin emrinde olan Auvergneli iki genç şövalye ile birlikte paylaşıyordu çadırı. Ve bir kadınla.

Giysileri aylardan beri bir kez olsun doğru düzgün kurumamıştı ve bir tekeden daha kötü kokuyordu. Fakat bundan çok rahatsızlık duymuyordu. Çünkü orada herkes kokuyordu. Hatta güzel sevgilisi bile; ama o,

karargâhtaki bu durumdan iğrenen tek kişiydi, îtiraf etmek gerekirdi ki sevgilisinin sadece giysileri kokuyordu. Duna, her sabah Orontes'in buz gibi soğuk suyunda her yerini yıkıyordu; şövalye onu uzaktan gizlice izlemişti. Ama Belgrad'dan getirdiği ağır giysilerini, kaynar suda yıkasa da, bu yağmurlu kış mevsiminde kurutamayacaktı. Ayrıca yeteri kadar büyük bir kazan da yoktu.

Şövalye, zırhını dizinin üzerine koydu ve bir kutudan, parmağıyla sıyırdığı bozulmuş koyun yağıyla özenle yağladı. Kutuyu normal olarak yatağının altında saklardı. Yoksa başkalarının onu şimdiye dek yiyip bitirmiş olmayacağını kim bilebilirdi? Antiokheia önlerinde, yenmeyecek bir şey yoktu. Ama paslanmış bir zırhtan daha kötü bir şey de yoktu.

Bohemund, Selçukluları'n palalarının, yumurta biçimindeki miğferinde açtığı girintileri bir taşla elinden geldiğince düzeltmişti. Kalkanın kenarındaki çentikler ise tamir edilebilecek gibi değildi. Günün birinde Kudüs'te kendine yeni bir kalkan yaptıracaktı; hatta belki de şimdi moda olduğu gibi, üzerinde hayvan arması da bulunacaktı. Memleketteki ailesinin henüz böyle bir şeyi yoktu; eve dönünce artık bu konuyu da düşünmek zorunda kalacaktı. Eve dönerse elbette. Aslında şu anda bunu pek düşünmek istemiyordu.

Üzeri küçük demir halkalarla güçlendirilmiş olan deri eldivenler Nikaa önünde öldürülen, tanımadığı bir şövalyeye aitti. Leş soyguncuları, zırhı ve silahları almış, ona yalnızca eldivenleri bırakmışlardı; belki de bunu, katılaşmış ellerden eldivenleri çıkarmak çok çaba gerektirdiğinden böyle yapmışlardı. Zaten eldivenler oldukça hasar görmüştü. Bir kılıç darbesi, eldivenin sol tekini yarmış; öteki tekinin ise görünüşe göre uzun zamandan beri sadece üst tarafı kalmıştı. Joscelin, seçici davranacak durumda değildi. Birkaç parça kayışla güçlendirildiğinde, yine de iyi bir korunma sunabilirlerdi.

Aslında donanımı berbat denebilecek kadar kötüydü. Atı da, -onu, bir çatışmadan sonra, bir Selçuklu'dan aldığı bir yüzük karşılığında İkonion'da satın almıştı- gerçi güçlüydü, ama boyu o kadar kısaydı ki şövalyenin ayakları neredeyse yere sürtüyordu. Monteil Beyi ona, ele geçirecekleri ilk ganimetten, keşifçi olarak gittiğinde yanına almasına izin verilen ateşli Arap atı -ne yazık ki, bunu daha sonra geri vermek zorunda kalmıştı- gibi bir atın verileceğine söz vermişti.

Eyeri geniş ve düzdü; arkalığı ve üzengisi yoktu. Ara sıra öteki şövalyelerin eyerlerine nasıl sıçradıklarını kıskanarak izliyordu; çünkü

kendisi, atın sırtına karın üstü atlamak zorundaydı. Sonra bir bacağını öteki yana uzatıp, dik oturacak duruma geliyordu. Böyle zamanlarda beygirin kısa bacaklı olması yararlı bile oluyordu.

Mahmuzları yoktu, bu kör olası dinsizlerin giydiği gibi yumuşak çizmeleri de yoktu. Ama güzel bir hançeri vardı. O da Dorylaion'dan bir ganimetti. Maalesef, düzgün bir kılıcı da yoktu.

Piyade birlikleri geçiyordu. Birkaç Norman, düz bir tahta parçasının üzerine çaprazlamasına yerleştirilmiş ilginç yaylar taşıyorlardı. Alışılagelen normal yayların aksine, bunları gerip, dakikalarca doğru anı beklemek ve ondan sonra atmak mümkündü. Diğer şövalyelerin, böyle bir şeyin onursuzluk olduğunu söylediğini biliyordu. Buna karşın kendisi, böyle bir yaya sahip olmak özlemiyle tutuşuyordu. Uzaktan kendisini öylece temizlediklerinde, onur ne işine yarayacaktı?

Çadırların üzerinden halka halka mavi dumanlar yükseliyordu. Birkaç Flaman, dere kenarında sapanları için yassı çakıl taşı arıyordu. Uşaklar karargâhın girişindeki büyük meydanda sabırla, ürkek atları deriden önlüklere alıştırmaya çalışıyorlardı. Çıplak çocuklar, açlıktan ölecek hale gelmiş bir kedinin ardından koşuyor, rahipler haçlarıyla çadırların arasındaki dar sokaklardan geçip, insanları tövbeye çağırıyorlardı. Omuzunda küçük bir fıçı taşıyan, üstü başı perişan bir adam sıcak bira satıyordu.

Duna, çadırdan çıktı; şövalye kadının kalçalarını sırtında hissetti. Eli kadının eteğinin altına kaydı, kadın onu itti. Çadırın dışında böyle şeylerden hoşlanmıyordu. Bir kez daha kadının bacağını tuttu. Kadın kendisini ondan kurtardı, onu içeride bekliyordu. Geleceğini biliyordu.

Tankred sövüp sayıyordu. Bu budalalar hiçbir zaman öğrenemeyecekler mi? Her şey, en ince ayrıntısına kadar konuşulmadı mı? Soylu beyler, bunu şövalyelerine iletmeyi ihmâl mi ettiler? Dorylaion bu beyinsiz aptallar için yeterli bir uyarı değil miydi?

Her şey, öyle mükemmel planlanmıştı ki. Tam öngörülen hatta, göl ile deniz arasındaki dar geçitte, gün ağarmaya başladığında şövalyeler Halep Emiri'nin kenti kuşatmadan kurtarmaya gelen takviye ordusunun karşısına çıktılar. Selçuklular şaşırmamıştı. Hıristiyan süvarilerinin yola çıkmış olduklarını Antiokheia'da öğrenmişlerdi. Ama onlar Hıristiyanların güçsüz olduklarını da biliyordu ve bu yedi yüz adamı, birkaç saat içinde Antiokheia'ya doğru geri püskürteceklerinden emindiler.

İki ordu, karşılıklı olarak birbirine doğru yavaş yavaş yaklaştı. Bohemund, bu arada yirmi okçusunun gölün kıyısına yaklaştıklarından ve yedek okları getiren develere yöneldiklerinden emindi. Düşman atlarının göğsündeki bu ilginç önlükler, Halep'li Rıdvan'ı biraz şaşırtmıştı. Onun el işareti üzerine, hadımlar bütün yol boyunca çalarak geldikleri davul, simbalom, flüt ve çoban kavallarının kulakları sağır eden gürültüsünü kesmişlerdi.

Ölüm sessizliği sarmıştı savaş meydanını.

Bohemund'un Normanları, henüz mızraklarını aşağı indirmiş ve üzengilerine dayanmışlardı ki, işte tam o sırada birdenbire bir avuç Flaman, ikinci sıradan öne çıkarak, canlarına susamışlarcasına düşmanın üstüne atıldılar.

"Geriye, herkes geriye," diye kükredi Bohemund. Fakat Flamanlar, -belli ki bu çılgın saldırılarının diğer şövalyeleri de peşlerinden sürükleyeceği şeklindeki yanlış bir varsayımla- ok yağmurunun içine daldılar ve atların deri örtüleri ve süvarilerin kalkanları çok sayıda oku yakalamış olsa da, yalnızca üç ya da dördü düşmanın saflarına kadar gelebildi ve orada hemen etrafları sarılarak öldürüldüler. Zaten ölüm çoğunu, çok daha önce yakalamıştı.

Sessizlik sardı savaş alanını. Ölmüş atının yanında yatan hayatta kalmış Flamanlar'dan biri, sürünerek geriye dönmeyi deniyordu. Bouillonlu Gottfried onu kurtarmaları için iki adam yolladı. Birkaç koyu tenli okçu, bu fırsatı hedefi vurma talimi için kullandı ama okları, yaralıyı ya da kurtarıcıları vurmak için yeteri kadar uzağa gitmedi. Başka da bir şey de olmadı. Ordular, hareketsiz karşı karşıya duruyordu.

Bohemund kıstığı gözleriyle, uzaktan duman sütunlarının yükseldiğini gördü. Selçuklular'ın saflarından yükselen keskin öfke çığlıkları, ona, özel birliğinin başarılı olduğu haberini veriyordu. Karşı tarafın başka yedek oku yoktu artık. Bohemund, burnu havada delilerin tafrayla öne atılmaya kalkışmalarından korkmak zorunda değildi artık. Herkes, çılgın Flamanlar'ın cüretkârlıklarını yaşamlarıyla ödediklerini görmüştü. İlk saftaki Normandiyalılar mızraklarını indirdiler.

Ardından Selçuklular'ın önlerinde cehennemin kapısı açıldı.

Joscelin'e iyice arkalarda bir yer gösterilmişti. Bu onu yaralamıştı, çünkü arkasında yalnızca katırlar üstündeki şövalyeler vardı. Diğer yandan, bu kez en önde bulunmadığı için de seviniyordu. Tanrının affına mazhar olup olmayacağından pek emin değildi. Dün günah çıkaracağına, bütün bir gün

boyunca sevgilisiyle düzüşmüştü. Savaşın başlamasından önce yaşlı bir papazın orduya verdiği genel günah çıkarma kutsamasının gerçekten de bütün günahlarının bağışlanmasına yarayacağına inanmak istemiyordu.

Bir zamanlar Clermont'taki karı-kocaya yaptıkları, asla bir günah çıkarmanın konusu olmamıştı ve bugüne kadar, dindar hacılara yiyecek bulmak için insanlara zor kullanmasının belki de günah olmadığına -az bir başarıyla olsa da- inandırmaya çalışıyordu kendisini. Ne de olsa, Papa'nın buyruğuyla yola çıkmışlardı. Öte yandan, evlenmediği bir kadınla yatıyordu ki bu da, rahiplerin dediğine göre, en büyük günahlardan biriydi.

Rahiplere göre, kim ölümcül günah işlemiş olarak ölürse, kesinlikle, korkunç iblislerin günahkârları kızgın tavalarda kızarttıkları, bağırsaklarını arkasından çıkardıkları ve bunlarla boğdukları cehenneme giderdi. Kızgın kerpetenle etleri sıkılır, gözleri çıkarılır, taşakları koparılır ve bu, yalnızca bir gün sabahtan akşama kadar değil, her gün ve her yıl yeni baştan başlayarak, sonsuza kadar sürerdi.

Onun önündeki saflar harekete geçti. Şövalye atının böğrüne vurdu ama bu dürtme olmasa da atı, tırısa kalkmış öteki atların arkasından gitmeye başlayacaktı zaten. On tarafta, artık ok yağmuru tarafından durdurulamayan Normanlar, doğrulttukları mızraklarıyla kanlı gedikler açıyorlardı. Arkalarından diğerleri düşmanın içine dalıyordu.

Joscelin kılıcını bir Selçuklu süvarinin kafasına indirip, iki parçaya ayırdı. Her tarafa, gri beyin parçaları saçıldı. At, şaha kalkıp, ölen kişiyi eyerinden aşağıya attı. Koyu tenli bir savaşçı, sağından şövalyeye doğru yaklaşıyordu. Diğeri, onun güçlü hamlesini palası ile durdurdu. Şövalyenin kılıcı kötü bir gürültü çıkartarak eğrildi. Bu değersiz demir parçasının onu büyük bir tehlike ile karşı karşıya bırakması ilk kez olmuyordu. Bir savaş sırasında eğrilmiş bir kılıcı düzeltmeye pek zaman olmazdı ama memleketteki amcayı da suçlamamak gerekirdi; Auvergne'de daha iyi demir yoktu çünkü. Mucizeler yarattığı söylenen Şam işi bir Arap kılıcı ele geçirmenin zamanıydı artık.

Fakat şimdi her şeyden önce canını kurtarmalıydı. Elinde yalnızca hançeri vardı. Kılıcını ve kalkanını yere atarak, iki eliyle düşmanını eyerinden aşağı savurdu. Atların nallan arasında birbirine kenetlenmiş olarak kumların üzerinde yuvarlandılar. Şövalye, gırtlağına koyu tenlinin insafsızca bastırmaya çalıştığı parıldayan kılıcına umutsuzca karşı koyuyordu.

Bu it oğlu it, bu lanet olasıca, onu öldürmeye uğraşıyor, ahlaksızca yaptığı işleri ve diğerlerine işkence edildiğini gördüğünde kabaran lanet olası şehvet duyguları nedeniyle kendisini kızgın yağda kızartmak için bekleyen cehennem güçlerine teslim etmek istiyordu. Oysa o, ne köylüye ve karısına nasıl işkence yaptığını düşündüğünde kabaran şehveti için, ne de tutsakları nasıl katlettikleri ve sakatladıkları aklına geldiğinde kendisini nasıl tatmin ettiği için günah çıkarmamıştı. Bir kadını boğarken, gözlerinin nasıl dışarı fırladığını görmekten daha heyecan verici bir şey yoktu. Ama daha sonra insan bu yüzden sonsuza dek kızartılacaktı.

Joscelin gücünün azaldığını hissetti. Ayı gibi güçlü olan bu adama daha fazla karşı koyamayacaktı. Sonra birden kendi yüzünün tam karşısında, adamın kısa kesilmiş sakalları ve altında da çıplak boynunu gördü. Gözü dönmüş halde ve iyice panik içinde dişlerini adamın boğazına geçirdi. Kıkırdağın nasıl direnç gösterdiğini ve sonunda çok korkunç bir gürültü ile çatırdadığını hissediyordu. Eliyle kavramış olduğu adamın el bileği gevşeyinceye dek, çenesini adamın gırtlağına bastırdı. Ağzının kanla dolduğunu, çenesinden aşağıya zırhının üstüne yavaşça kan aktığını fark etmedi. Meydan savaşının, kendisi için de, biraz önce vahşi bir hayvan gibi boğazını parçaladığı ve şimdi altında yatan adam için de çoktandır bittiğini önce algılayamadı.

Bilinci yerine geldiğinde, ilk şövalyeler takip avından geri dönüyorlardı. Selçuklular atlı okçularının takviyesi olmadan, Normandiyalı süvarilerin korkunç saldırısına karşı çok kısa bir süre dayanabilmişlerdi. Birkaç dakika içinde her şey olup bitmişti. Bu, Bohemund ve adamları için zafer saatiydi.

Joscelin uyuşmuş halde, ölmüş düşmanının yanına çömeldi. Adamın sağ elinde Şam işi kılıcı var. Bir insanı vurarak öldürmek kolaydı ama bir kurt gibi onun gırtlağını parçalamak!.. Herkesin harcı değildi.

Geri dönen şövalyeler, ağzının kenarlarından kan damlayan adama ve onun yanındaki korkunç cesede ürpererek bakıyorlar ve hemen gözlerini başka yöne çeviriyorlardı. Şövalyenin, bir zamanlar soylu bir Selçukluya ait kılıcı almaya hakkının olup olmadığı ise kimseyi ilgilendirmiyordu. Gerçi tüm ganimetlerin bir merkezde toplanması gerekirdi. Ama kimse, bu korkunç adama bulaşmak istemiyordu.

Kim bilir, belki de o, iblisin ta kendisiydi.

KIZ ÇOCUK

Antiokheia Önlerindeki Karargâhta Nisan 1098

DUNA, TİTREYEN KIZ çocuğunu kollarına almış sallıyor ve alnındaki terli saçları şefkatle okşuyordu. Ne kadar gençti... Ancak görünen o ki aşk için ya da aşk diye bildiği şey için çok genç değildi. Ufaklık, çok erkenden keşiş Peter'le birlikte yola çıkan yoksullar sürüsüne katılmıştı. O zamanlar on yaşındaydı ve öksüzdü.

Ülkesinde ürün iki kez arka arkaya telef olmuştu. Bir kez şiddetli dolu fırtınasıyla; ikinci kez de, başakları daha gövdelerindeyken çürütecek kadar uzun yağan yağmurlarla, insanlar, ağaçların kabuklarını soyup, bunları köklerle, otlarla ve yapraklarla karıştırarak pişiriyor, eğer bulunabilirse, darı bulamacını talaşla çoğaltıyorlardı. Komşu köyde ise -en azından gizliden gizliye böyle rivayet ediliyordu- oradan geçen gezici bir vaiz öldürülüp yenilmişti.

Açlıktan yarı ölmüş durumdaki küçük kız da, Aachen yakınındaki Eifeldorf'un perişan halkıyla birlikte, -kendisiyle gelmeleri halinde- Tanrı'nın onları besleyeceği ve kendisinin de, onları güvenli bir şekilde Kutsal Topraklar'a götüreceği sözü veren küçük adamın arkasına takılmıştı.

Duna, "bu Hıristiyanların Tanrısı da çok söz veriyor," diye düşündü. O da, kızın anlattığı bu garip rahibi tanıyordu. Sonuçta bir zamanlar kendisi de, Belgrad'da ona katılmıştı. Duna, Aachen'ın nerede olduğunu bilmiyordu ve bu, kendisi için o kadar önemli de görünmüyordu. Bu tuhaf ordu baskına uğrayıp, kız yeniden köle durumuna düşmüş, sonra da, köle tüccarlarının elinden kaçmayı başaran az sayıdaki şanslı insanlardan biri olmuştu. Bir rahip ve birkaç hafif yaralıyla birlikte bir süre orada burada şaşkın şaşkın dolaşmıştı; bu küçük grup, daha sonra bir şövalye birliğiyle karşılaşıp onlara katılmıştı. Kız, orada yararlı olmaya çalışmış ve ilk kez, adet görmeye başlamadan önce birkaç kez tecavüze uğramıştı.

Birkaç hafta önce, kilerde henüz yeterince şarap varken ve içki alemleri yapılırken, Duna ve sevgilisinin aynı çadırı paylaştığı iki genç şövalyeden bir tanesi bu kızı beraberinde getirmiş ve yorganının altına sokmuştu. Aslında buna karşı söylenecek bir şey yoktu. Ancak çadır artık dar gelmeye başlamıştı, çünkü diğer şövalye de bir tüccardan ucuza, şişman, Mısırlı bir

köle kadın satın almıştı. Tanrıya şükür ki Monteil Beyi son savaştan sonra çok cömert davranmış ve üç şövalyeye, yalnızca geniş bir çadır değil, -aynı zamanda,- aşk yaparlarken birbirlerini duysalar da göremeyecekleri şekilde çadırı bölmelerine yarayan deriden dikilmiş örtüler vermişti.

Kadın içini çekti. Bir kez daha kendini böyle bir adama kaptırabileceğine hiç inanmamıştı. Bu arada, Liutizler tarafından kaçırılıp, köle olarak satılışından bu yana on iki yıl geçmişti. O zamandan beri kendine kimseyi dokundurtmamıştı.

Kabul, şansı yaver gitmişti; özellikle de Belgrad'daki haremde. Vali Niketas'ın onu neden ölünceye dek kırbaçlatmadığını bugün bile bilmiyordu. Belki de o hoş olmayan, utandırıcı akşamı anımsamak istememişti ya da bu küstah kadını. Daha sonradan da erkeklerin ondan yüz çevirmelerinin nedeni, belki de onun buz gibi duruşundandı. İkonion'daki o güne, yabancı savaşçının kana bulanmış pullu zırh eldiveniyle yüzündeki peçeyi çekip almasına dek... Gözlerini kapattığında, sanki üzerinden aylar geçmemiş gibi, o sahne geliyordu gözlerinin önüne.

Duna, saniyeler boyunca yabancı şövalyenin yüzüne bakmıştı. Doğal olanın ötesindeki mavi gözler, sert yüz hatlarıyla bir tezat oluşturan dikkat çekici yumuşak dudaklar; geniş omuzlarının üzerine düşen uzun, terden birbirine yapışmış saçlar... Alımlı bir hayvan... Yırtıcı bir hayvan...

Karnına sıcak dalgalar yayılmıştı. Gözlerini onun gözlerine dikmiş ve ellerinin titremesini görmemesi için dua etmişti. Niye aklına çirkin bir şey gelmemişti; hattı iğneleyici bir söz? Şaşkın bir halde sormuştu: "Siz Kelt misiniz?"

Bir an sanki Duna'nın sorusunu anlamamıştı. Sonra başını evet anlamında sallamış, kıratın dizginlerini tutarak, hiç konuşmadan Duna'yla birlikte İkonia'ya doğru yürüdü. Diğer iki savaşçı da, belirli bir mesafeden onları izliyordu. Duna'yı kente bir hana götürmüş ve büyük olasılıkla çok para ödeyerek, bahçeye bakan geniş bir oda tutmuştu. Herhalde bunu bir lüks olarak görüyordu ama orası Belgrad'daki kadınlar eviyle karşılaştırıldığında bir ahır gibi kalıyordu. Ancak, kadınlar evinde, buradaki kadar şiddetli arzu, tutku ve çılgınlık yoktu.

Duna o ana dek, dizlere kadar uzanan zırhı çıkarmanın ne kadar zor olduğunu hiç düşünmemişti. Aslına bakılırsa sahne, Belgrad'daki valininki kadar gülünçtü ama Duna, çıplak ve tahrik olmuş durumdaydı ve şövalyenin şu lanet olası demir gömleğinden kurtulmasını beklemeyi gülünç bulmuyordu. Sonunda dayanamayıp, onun zırhını çekip çıkarmasına

yardım etmiş, kürklerle kaplı yatağın üstünde birbirlerinin üzerine atılmış, soluk soluğa ve itişip kakışarak dişlerini birbirlerine geçirmişlerdi. Bunu -kısa aralıklarla- tüm gece boyunca yapmışlardı. Ve ondan sonra da her gece... O geceye kadar... Birkaç hafta önceydi; Joscelin, üstü başı kan içinde, ama belli ki yara almadan, kötü bir çarpışmadan dönmüştü. Duna onu soyup yıkamış, ne olduğuyla ilgili tek soru sormaksızın, sakallarındaki kurumuş kanı yıkamış, daha sonra da yanına uzanarak, onu son derece tahrik ettiğini bildiği göğüslerini sunmuştu. Ama şövalye sessiz kalarak yüz vermemiş, dahası, önce kadını itmiş ve sonra da, içerek sarhoş olmuştu. Duna onun yanında hiç ses çıkarmadan nöbet tutmuş ve Şövalye'nin aralarına koyduğu görkemli Arap kılıcına düşünceli bir şekilde bakmıştı bir süre.

Duna, ona aşık mıydı? Aşkın ne olduğunu tam olarak bilmiyordu. Ama ne olursa olsun, onun için deliriyordu. Duna'nın canı her zaman onu istiyor ve o da her zaman bu isteğe karşılık veriyordu. Aşk bu muydu?

Sevgilisi onun geçimini sağlıyor, kadın da onun iğrenç sofra alışkanlıklarını birazcık olsun düzeltmeye çalışıyordu. Kemikleri ve diğer yemek artıklarını yerlere gelişigüzel atmaması için çadırın içine bir sepet koymuştu; dişlerini parmağının tırnağıyla değil, kendi kamasının ucuyla temizlemesini; burnunu, herkesin yemek yediği kaba soktuğu eliyle değil, elbisenin koluyla silmesini; ve kızartmadan, ağzının sağında ve solunda sarkacak kadar büyük parça ısırmamasını öğretmişti. Ama sevgilisi yırtıcı bir hayvandı, o ise hoşgörülüydü. Koyun gibilerden yeterince vardı. Fakat aşk bu değildi.

Duna, sevgilisine bakıyor ve onun üzerinde konuşmak istemediği gizli derdini bilmiyordu. Ancak, eyerin üstünde nasıl sallandığını gördüğünde, onun derdinin ne olduğunu da anlamış oldu. Eyerin üzerine iyice yerleşmeden önceki bu duraksama, gözlerindeki bu küçük seğirtti!.. Ata binmeyi cehenneme çeviren bu çirkin rahatsızlığı ondan niçin gizliyordu? Özellikle hamilelerin bundan çok çektiğini, kadınlar evindeki yıllarından biliyordu.

Bu tamamen beslenme sorunundan ileri gelen bir illetti. Ne yazık ki, o andaki durum, yemek konusunda seçici olmaya izin vermiyordu: Bulamaçla fasulye, lavaşla fasulye, hatta ara sıra et parçacıklarıyla fasulye; fakat çoğu zaman yalnızca fasulye... İnsan, her şeye karşın karnını doyuruyordu ve o an için daha fazlasını beklememek gerekiyordu. Sonuçta, insan Oder kıyısındaki evde değildi, hele hele Belgrad'da hiç değildi.

Bu yiyeceklerin dışında, ödağacı iyi gelebilirdi ama bu, ancak kuşatma altındaki Antiokheia'da bulunurdu ve kent surlarının dışında bulunamayacağı kesindi. Ravent de burada zor temin edilirdi. Ama dışkı sürekli yumuşak kalmalıydı, çünkü hemoroid, yoğun baskı ve ıkınma nedeniyle oluşan bir illetti. Belgrat'da bir hekim, kaşıntıyı azaltmak için, belirli baharatlarla kaplı ufak rulolar halindeki bez parçalarının makattan içeriye nasıl itildiğini kadınlara öğretmişti. En kötü durumda ise, bir hançer alınır, ucu kor haline gelene kadar ateşte kızdırılır ve düğüm kesilirdi. Fakat Joscelin bunu duymak bile istemiyordu.

Bunun yerine, eziyet çekmeyi yeğliyordu ahmak herif.

Kadınlar eviyle bir karşılaştırma yapmadığı sürece, durumundan memnundu. Aslında gayet iyi denk getirmişti. Kuşkusuz bedeni temizlemek o kadar basit değildi. Her şeye karşın oldukça büyük bakır bir kazanı, ondan küçük olmayan bir toprak testisi ve bir de, bir şövalyeden satın aldığı ve kullanmadığı anlaşılan yuvarlak bir süngeri vardı.

Her sabah, testiyle nehirden su getirip kazana döküyordu. Sevgilisi de, at gezintisinden dönerken arada bir, biraz yakacak odun getirirdi. Böylece ara sıra, özellikle de ay başı kanamalarından sonra, kül ya da ufaltılmış odun kömürü karışımıyla alt tarafını yıkadığı sırada kullandığı sıcak su olurdu. Bu gri bulamacı, hançerle tıraş etmeden önce, sevgilisinin sarı sakalına da sürüyordu.

Kötü ağız kokusuna karşı, özellikle de arkadaşlarıyla birlikte içtiği zamanlar, rezene ya da kimyondan yaptığı bir karışımla sevgilisine gargara yaptırırdı; bu olmazsa sirke, gebre ve mercanköşkten bir karışım da bu işi yapabilirdi. Diş eti kanaması varsa, diş etine turp esansı sürerdi. Ayak parmakları arasında kaşınan egzamalar varsa, deve idrarıyla tedavi ederdi. Bu her ne kadar iğrenç koksa da, ayaklara iyi gelirdi. Sevgilisi bu işlemlere söylenerek boyun eğer ve karşı koymazdı.

Kollarındaki genç kadın yine ağlamaya başlamıştı. Üç ay boyunca ümitsizce de olsa, bunun bir yanılma olduğuna inandırmaya çalışmış, fakat üçüncü kez aybaşı kanaması olmadığında, artık hamile olduğundan hiçbir kuşkusu kalmamıştı. Önlem almış mıydı? Elbette hayır. Kimse ona, hamileliği önlemek için ne yapması gerektiğini söylememişti. En azından birazcık olsun. Duna'nın kendisini koruması gerekmemişti hiç. Elbette, köyünde bakire olarak evlenmişti. Yoksa kocası onu babasına iade eder ve babası da onu bataklığa atıp boğardı. Çocuğu olsaydı sevinecekti ama kaçırıldığında henüz birkaç aylık evliydi. Çok sonraları, kadınlar

evindeyken, bazı şeyler öğrendi: Örneğin, erkeğin kadının içine boşalmasından sonra, kadının ve erkeğin tohumlarının birleşmesiyle çocuk olduğunu orada öğrenmişti. Kadın çocuk istemiyorsa, iki olanağı vardı: erkeğin döl tohumlarının kadınınkiyle birleşmesini önlemek ya da erkeğin döl tohumlarını önceden öldürmek.

Erkeğin döl tohumlarını verimsiz yapmak zordu. Denildiğine göre, bu iş için etkili baharatlar vardı; örneğin, kaynatılıp cinsel ilişkiden hemen sonra kadının içmesi gereken frenk maydanozu gibi. Ancak Duna, böyle bir içeceğin, rahminin derinlerindeki erkek döl tohumlarını öldürebileceğine inanmıyordu. Sirkeye batırılmış sünger parçalarının vajinaya sokulması daha emindi. Aybaşı sırasındaki cinsel ilişki tamamen tehlikesizdi, ama bu hem Müslümanlar'da, hem de Hıristiyanlarda kesinlikle yasaktı.

Bir inanca göre, Hıristiyanlara neredeyse her şey yasaktı. Bunu en azından sevgilisi ona söylemişti; örneğin, cinsel ilişki sırasında kendisinin, ata biner gibi onun üzerine çıkmasına izin verdiğinde, hayatını tehlikeye sokarmış. Kadın, bunda cezayı gerektirecek ne olduğunu anlamıyordu. Ayrıca kendisinin ona arkadan yanaşmasının ve tohumlarını bırakmadan önce dışarı çekmesinin de büyük günah olduğunu söylemişti kadına.

Her neyse artık.

Kadınlar evindeki kızlardan öğrendiğine göre, en emin yol, erkeğin, vajinaya değil, anüse boşalmasıydı. Çocuk istemeyen bütün Araplar'ın böyle yaptığı söyleniyordu. Duna, sevgilisi oldukça sarhoş durumdayken bunu bir kez denemişti. Sevgilisi ayık olsaydı, böyle bir şeye kesinlikle cesaret edemezdi. Çünkü bir Hıristiyan, bunun için cehenneme giderdi. Ancak bu Duna'ya çok acı vermişti ve bir kez denemeyle kalmıştı.

İnsanın yüreğini parçalarcasına, hâlâ hıçkıra hıçkıra ağlayan küçük kız, hamile kalmış olduğunun dışında bunların hiçbirisini bilmiyordu. Sevgilisi onu sadece hamile bırakmakla kalmamış, aynı zamanda, keşif için gittiğinde kendi birliğinden fazla uzaklaşacak kadar dikkatsiz davranmıştı. Birdenbire her tarafını saran Selçuklular'a denk gelmiş ve ok yağmurunun tam ortasına düşmüştü. Ağır yaralanmasından sonra, kendisini taşıyan arkadaşlarının anlattığına göre, atı bir kirpiye benziyordu ve ona, büyük bir şans eseri sadece iki ok İsabet etmişti. Bir ok sol omuzunu delmişti, diğeri ise baldırını. Şimdi o hastane çadırında yatıyordu ve kimse yaşayıp yaşamayacağını bilmiyordu.

Genç kız, onun kendisini de Fransa'ya götürmek istediğini söyleyip sızlanıyordu. Kız, onsuz bir hiç olduğunu, o olmadan ailesinin kapısını

çalmaya bile gerek olmadığını söylüyordu. Onu, yoksul bir köylü kızını, onlar kabul ederler miydi; üstelik bir Tafurlu'dan ya da bir rahipten, hatta belki de bir dinsizden olan bir piç kurusuyla bilikte? Ayrıca bu kız, şövalyesinin adını bile tam bilmediği gibi, nereli olduğunu da bilmiyordu. Duna, "bu kız bunları daha önce sormalıydı," diye düşündü ama sonra kendisinin de sevgilisi hakkında çok fazla bir şey bilmediğini fark etti.

Yırtıcı hayvanların yurdu olur muydu?

Duna konuşarak, kollarında ağlayan kızı sakinleştirmeye çalışıyordu ama kızı hiç bir şekilde avutmak mümkün değildi. Buna da şaşmamak gerekirdi. Boş laflardan başka bir şey çıkmıyordu kadının dudaklarından. Kendisi de inanmadığı halde, "her şey düzelecek " diyordu. "Genelde durum gerçekte olduğundan daha kötü görünür. Bir hafta içinde her şey değişecek. O yeniden sağlığına kavuşacak. Şimdiye kadar her şey yolunda gitti. Yaralan kesinlikle ağır değil."

Ertesi gün kızla onun yanına gidecekti. Adam henüz yaşıyordu.

Ertesi gün, gerçekten de henüz yaşıyordu. Ama iki hafta sonra ise, ölüm döşeğinde can çekişiyordu. Kadın ve bu genç kız her gün onu ziyaret ediyordu. Sadece ağır yaralıların alındığı büyük çadırda, onun pis ot minderinin yanına çömelip saatlerce oturuyorlardı. Rahipler yorgun halde oraya buraya koşturuyor, ara sıra adamlardan birini bir tahta üzerine koyup, kolunu ya da bacağını kesmek üzere özel bir yere götürüyorlardı. Yaralının şansı varsa afyon, haşiş, sütleğen, adamotu kökü ya da bânotu ile karıştırılmış egzotik ilaç hammaddeleri bir havlu üstüne damlatılarak, yaralı bayılıncaya dek yüzüne konuyordu. Ancak yaralıların sayısının çokluğu nedeniyle, bu uyuşturucuların eksikliği çekiliyor ya kesilecek organ uyuşturulmadan kesiliyor ya da hasta kendinden geçene kadar acıdan bağırıp duruyordu.

Organın kesilen yerinin hemen üst kısmına sıkı sıkıya bağlanan deri kemer, birkaç saat sonra hastadan alınıyordu. O zaman da, sık sık yeniden şiddetli kanamalar oluyordu. Çoğu durumlarda kanama ancak, kor halindeki bir bıçakla yaranın dağlanması suretiyle durdurulabiliyordu. O zaman hasta yeniden bağırarak bayılıyordu. Yanık et kokusu, ilaçların keskin kokusu ve ölüm döşeğinde yatan hastanın, kimsenin temizlemeye zaman bulamadığı, dışkı artıklarının kokusu çevreye yayılıyordu.

Genç kız, can çekişmekte olan sevgilisinin ot minderinin yanında sanki duygusuzmuş gibi bir ifadeyle oturuyordu. Kangren olduğu için adamın

bacağı kesilmişti. Omuzu da siyah bir renk almıştı. Yüzü balmumu gibi sapsarıydı ve soluk alıp vermesi hemen hemen hiç farkedilmiyordu. Genç adam, onu ve bu dünyayı terkederken, kızın elini hafifçe sıktı, ama kız bunu hissetmedi. Kızı, istemsiz olarak oradan uzaklaştırdılar; kız, bir karara varmış olan kadını izledi.

Duna, günlerden beri, kesin etkili olduğu iddia edilen karaardıç ve sedefotundan yapılma bir içecek veriyordu kıza. Ama bunun hiçbir etkisi olmadı. Belki de kızın bunu daha önce alması gerekiyordu. Eğer kürtaj yapılacaksa, bu hemen yapılmalıydı. Zaten geç kalınmıştı. Çadırdaki diğer iki erkeğin bu durumdan haberi olmamalı, kimse bir şey bilmemeliydi.

Şövalyelerin şafak vakti keşfe çıkmalarını beklediler. Sonra her şey çok çabuk oldu. Kız sırt üstü uzandı, bacaklarını olabildiğince açtı. Kadın, kaynar suyla temizlediği bir okun sivri demir ucunu yavaşça içeri soktu. Kız acıdan kıvranıyordu. Kadın, genç kızın rahmini bu okla dikkatlice karıştırdı. Bu şekilde yapıldığını duymuştu. Okun sivri ucu bir dirençle karşılaştı. Kadın daha kuvvetle bastırdı. Kız acıyla feryat etti, kadın, korkuyla oku geri çekti. Arkasından damla damla kan gelmeye başladı.

Kızın kanaması artıyordu. Duna, ümitsiz bir şekilde gömleğini ince şeritler halinde parçaladı ve kızın cinsel organının içine doldurdu. Bez, anında koyu kırmızı bir renk aldı. Kız, yan tarafa döndü. Acıdan kıvranıyordu. Bir şeyler kadının düşündüğü gibi gitmemişti. Belirli aralıklarla kumaş şeritleri değiştirdi. Fakat kan duracak gibi değildi. Güneş batarken genç kız öldü.

Az sonra şövalyeler eve geldiler ve sorgulayan gözlerle, yerdeki örtüye sarılmış olan bedene baktılar. "O, öldü," dedi kadın; "birdenbire ölüp yere düştü." Şövalyeler omuz silktiler. Soracak bir şeyleri yoktu. Bu hafta o kadar çok insan ölmüştü ki.

Akşam olunca, adamlar kızın cesedini toplama yerine taşıdılar ve ölenler için daha o sabah yeni kazılmış olan kocaman çukurun içine fırlattılar. Bir sürü ceset, çukuru doldurmaya başlamıştı bile. Kızın cesedinin üstüne ince bir tabaka kireç serptiler. Bir rahip, ölü kız için haç çıkardı.

"Requiescat in pace."

İHANET

Kentin Ele Geçirilmesi Haziran 1098

YUSUF, DEVLET KÜTÜPHANESİNDEN getirttiği, kapağı sanatkârane şekilde işlenmiş, fakat sayfaları biraz yıpranmış olan ağır kitabı düş kırıklığıyla kapattı ve divanın yanında duran kakma işli küçük masanın üstüne koydu. Antiokheia'daki kütüphane elbette Bağdat'takiyle boy ölçüşemezdi ya da Şam, İskenderiye, Kahire ve Kurtuba'dakilerle karşılaştırılamazdı. Kütüphane'de, uzun soluklu Kuran yorumlarının eksikliği çekilmiyordu. Arap Yarımadası'nın güneyinden yeterince gezi notlan, renkli anlatımlar, Yunan klasiklerinin başyapıtlarının çoğu vardı ama Sokrates'in öğrencileriyle konuşmaları, haremağasını o an pek ilgilendirmiyordu. Kudüs'e ve tarihine ilişkin ise yalnızca manzumlardan oluşan bir tek kitap bulmuştu ve o da, gerçekten çok uydurma bilgiler içeriyormuş gibi gelmişti ona.

Onun ilgisini çeken şeyler, her şeyden önce dört yüz yıllık El-Aksa Camii ve onun kadar eski olan Kubbetu'l Sahra idi. Bir zamanlar Yahudiler'in tapınağının bulunduğu bu kutsal alandan -her dindarın bildiği gibi- Peygamber, mucizevi bir şekilde göğe yükselmişti. Allah'ın, Hizmetkârını böylesi uzak yerdeki bir ibadet yerine nasıl getirdiğini, herkes on yedinci surede okuyabilirdi. Yakın ibadet yeri, diye öğrenmişti haremağası medresede: Mekke; buna karşın uzak ibadet yeri Kudüs'dür. El-Aksa Cami'nin adı da başka bir anlama gelmiyordu zaten.

Fakat Mekke, bugünkü ayrıcalıklı önemine başından beri sahip değildi. Muhammed, başlangıçta, inananların ibadet ederken Kudüs'e doğru secde etmelerini emretmişti; çünkü Allah'ın emri üzerine, atı El Burak -şimşek anlamına gelmektedir- onu bir gece içinde buraya getirmiş ve Muhammed, hayvanı, eski Yahudi tapınağından arta kalan tek kalıntı olan Ağlama Duvarı'na bağlamıştı.

Yusuf, medresedeki araştırmaları sırasında bu mucizevi şeyleri ve büyük bilgeliğin gerçek olanı öven bütün müjdecilerini duyduğundan beri, hiçbir şeyi, ama hiçbir şeyi, yaşamı boyunca bir kez olsun bu kutsal yerlerde dua etmek kadar şiddetle arzulamamıştı. Diğer yandan, Hıristiyanlar ondan önce

Kudüs'e gidecek ve Kutsal Kenti ele geçirecek olurlarsa, dini arzuları sadece masum bir istek olarak kalacaktı; çünkü Franklar hiçbir zaman bir müminin orada namaz seccadesini yaymasına izin vermezlerdi.

Haremağası kokulu yastığa yaslandı ve gözlerini kapattı. Öğle vakti güneş tam tepeden vurduğu zaman, Antiokheia çok sıcak olurdu. Pencerenin önündeki dalları kıpırdatacak bir hava akımı bile olmazdı. Hatta bütün gün boyunca kafeslerinin içinde ortalığı velveleye veren ispinoz kuşları bile, yorgun düşüp, çubuklarının üstüne tünerlerdi. Genç bir cariye, tıpış tıpış yürüyerek içeri girdi, bir fincan sıcak çayı yatağın yanındaki ufak masanın üstüne koyup, ardından sessizce dışarı çıktı.

Eğer -artık nasıl olacaksa- Hıristiyanlardan önce Kudüs'e varırsa ne olacaktı?

Bu olanak dışı görünüyordu. Antiokheia kuşatılmıştı. Buradan kaçmayı basarsa bile, Franklar onu yakalar ve kellesini uçururlardı. Tabii talihi yaver giderse. Kendisine belki daha kötü şeyler yaparlardı. Ancak düşüncesi sabitleşiyordu: Franklardan önce Kudüs'de olmalıydı.

Odanın içinde heyecanlı bir şekilde bir oraya bir buraya gidip geliyordu. Bunun bir yolu olmalıydı: Beyninin, kıyısından köşesinden bile uğraşmayı reddettiği kabulü olanaksız herhangi bir olasılık. Sakinleşmeye çalışıyordu. Mantıklı düşünmeliydi. Medresede bunu öğretmemişler miydi? Bir aynanın karşısında durdu ve gözlerini, aynada kendisine bakan dalgalı siyah saçlı dar yüze dikti.

"Aklına bir şeyler getir, eski dostum!"

Küçük cariye, banyosunu suyla doldurmuş, içine de kokulu yağlardan bolca koymuştu. Cariye, çıplaktı ve neredeyse çocuk yaştaydı. Hizmetine ilk aldığında, onun hadımlaştırılmış olmasından korkmamıştı. Bu yaştaki bir genç kız, henüz hiçbir yetişkin erkeği çıplak görmüş olamazdı; olsa olsa en çok küçük erkek kardeşini görmüş olabilirdi. Kız belki de, küçük oğlan çocuklarının çüklerinin yıllar geçtikçe kaybolduğunu sanıyordu.

Haremağası, bu düşüncesine güldü. Kız ufak kalçaları ve tomurcuk halindeki göğüsleriyle sevimliydi. Ama onu tahrik etmekten çok uzaktı. O, dolgun kadınlardan hoşlanıyordu. Fakat şimdi haremin kokularını ya da Üçüncü Kadının kalçalarını düşünmenin zamanı değildi. O, Kudüs'e gitmek istiyordu.

Küçük bir kız, bir parmak işaretiyle soğuk su ve sulu incir servisi yaparken, gri-beyaz benekli bir mermer küvetin ılık suyunda düşünmek iyi olurdu. Saray, kentte yokluğun hüküm sürmediği tek yerdi. Fakat bu durum,

birkaç güne kadar değişebilirdi. Gerçi büyük sarnıçlar doluydu ama, lüks olanları bir yana bırakın, kimse yiyecek maddesi bile stoklamamıştı. Görünen o ki, buna gerek görülmemişti.

Franklar, aylar boyunca kenti tam anlamıyla çembere almayı başaramamışlardı. Kervanlar bir engelle karşılaşmadan, George Kapısı'ndan ve Köprü Kapısı'ndan yine de kente giriyor, müminlere yalnızca un, süt, et, sebze, meyve değil, aynı zamanda surların savunması için gerekli olan silah, at, zift, ok ve diğer malzemeleri de getiriyorlardı.

Daha önemlisi ise: casuslar da kente girip çıkıyordu.

Çok sayıda Suriyeli, müminlerin egemenliği altında yaşamanın, (yeterince tanıdıkları) Yunanların ya da (onlardan pek de iyi olmayan) Franklar'ın boyunduruğu altında yaşamaktan iyi olduğunu düşünüyordu. Hem giyim tarzıyla, hem de dil bakımından diğer Hıristiyanlardan farklı olmadıkları için, neredeyse hiçbir engelle karşılaşmaksızın, bunların getirdikleri bilgilerle kafirlerin karargâhında olup bitenler hakkında mükemmel derecede bilgi sahibi olan ve habercilerine de o ölçüde cömert davranan valiye, değerli bilgiler getiriyorlardı.

Tarent dükünün, Antiokheia kendisine ganimet olarak verilmezse, açıkça çekip gitmekle tehdit ettiğini Yusuf da biliyordu. Bu, elbette kentin ele geçirilmesinden sonra düşünülecek bir şeydi ve Normanların asıl sorunu değilmiş gibi görünüyordu. Sahi, niye asıl sorun değildi? Vali, o zamanlar bu ilginç olguyu gözden kaçırmıştı. Ama haremağası değil. Ancak o, bunu şimdi yeniden anımsıyordu.

Gözlerini kapattı. Surların aşılamaz olmasına karşın, eğer Bohemund kentin düşeceğinden eminse, elinde, kenttekilerin olsun, Franklar'ın karargâhındakilerin olsun, kimsenin bilmediği bir şeyler var demekti.

Haremağası, valiye aktarılan bilgilerin ayrıntılarını anımsamaya çalıştı: Frank derebeyleri -casusların bildirdiğine göre- kendilerini bir süre naza çekmişlerdi. Onlar, Konstantinopol'de, tüm ele geçirdikleri yerleri imparatora geri vermeye yemin etmişlerdi. Fakat buna karşın Bohemund, imparator Aleksios'un şimdiye dek onlara yardım göndermediğini ve anlaşmaya sadık kalmadığı için, onların da verdikleri bu söze uymaları gerekmediğini söylemişti. Derebeyleri bir süre kararsız kalmış ama sonunda, -eğer gerçekten ele geçirecek olurlarsa- kenti Bohemund'a bırakmaya karar vermişlerdi.

Birkaç gün sonra valinin casusluk şebekesi bir darbeyle çökmüştü: Akşam duvarlardan kaçıp kurtulan son birkaç casus, korkunç şeyler

anlattılar. Bohemund birçok esiri idam ettirmiş ve kestirdiği kafalarını, genel alışkanlık olduğu üzere, mancınıklarla kente fırlatmıştı. Kafaların gökten düşüp, caddelerde ve çatılarda patlaması, yeterince moral bozucuydu. Ama bu da yetmemiş, Bohemund başsız cesetleri kasaplara göndermişti. Onlar da, Bohemund'un emri üzerine cesetlerin karnını yarıp içini temizledikten sonra, şişlere geçirip kent surlarının hemen dibinde yaktıkları kocaman bir ateş üzerinde kızartmışlardı.

"Bu talihsizleri," diye bağırtıyordu Bohemund mazgallara doğru, "tutsak alınmış bu casusları şövalyeler, onları tadını çıkararak yiyecekler, çünkü, bu kıtlık zamanında, sağlıklı genç adamların etlerini kargalara bırakmak bir israf. Her casusun, bundan böyle, kendisini buna benzer bir sonun beklediğini hesaba katması gerekiyor."

Yusuf, kızartılan cesetlerden çevreye yayılan iğrenç kokuyu dehşetle anımsadı. Ancak o, surların üstündeki yollarda nöbet tutan askerlerin ve korkudan titreyen Suriyeliler'in tersine, bu çirkin gösteriyi bir blöf olarak gören az sayıdaki insandan biriydi. Hiçbir Hıristiyan insan eti yemezdi. Fakat Antiokheia'daki korumaların çoğu, Franklar'ın yamyamlığından emindiler ve Bohemund bunu önceden biliyordu.

Haremağası yüzünü buruşturdu. Bu Normandiyalılara özellikle dikkat etmek gerekecekti.

Ne yazık ki, kuşatılan kent için tek hezimet bu değildi. Franklar kısa zamanda iki tane hİsar diktiler. Birini köprüye, bir diğerini kentin batı tarafına.. Böylece Antiokheia'nın dışarıdan gelen bütün teslimatlarla ilişkisi tamamen kesilmiş oluyordu. Şimdi oraya kadar varabilen tüccarlar Franklar tarafından yakalanıyor ve mallarına el konmayıp da parası ödenirse, kendilerini şanslı sayıyorlardı. Antiokheia batmaya mahkum edilmişti.

Ya da değil miydi?

Haremağası düşüncelere dalmış olarak, bir hurmayı çiğneyip duruyordu. Sonuçta bir ümit daha vardı: Musul emiri Kürboğa güçlü bir ordu toplamıştı ve Antiokheia'yı kurtarmaya kararlıydı. Eğer zamanında gelirse, Frank ordusu, onun ordusuyla kent savunması arasında ezilip giderdi. Musul Beyi ise, ağırdan almış ve öncelikle, görece küçük bir Frank grubu tarafından işgal altında tutulan Edessa'nın alınması gerektiğini düşünmüştü. Fakat Antiokheia düşmek üzereyken, Edessa kimi ilgilendirirdi ki?

Bu arada Emir, durumun ciddiyetini anlamış ve Edessa kuşatmasına son vermişti. Yavaş yavaş Antiokheia'ya doğru ilerliyordu, ama anlaşılan o ki, oldukça yavaştı. Kaleyi savunan birlikler henüz açlıktan ölecek duruma

düşmemişti ve görkemli surlar da hâlâ dayanıyorlardı. Haremağası, ani bir saldırıyı da olanak dışı görüyordu. Franklar bu kadar akılsız olamazdı. Kürboğa varmadan önce ne olabilirdi ki?

Hiçbir şey! Belki de her şey yolunda gidecekti; en azından Antiokheia'yla ilgili olarak. Küçük köle kızın uzattığı ufak gümüş tepsiden bir hurma daha aldı Yusuf. Kürboğa ona hiçbir şekilde yardım edemezdi. Çünkü Hıristiyanlar, kaleyi kurtarmaya gelen takviye ordusundan korkarak, kuşatmayı kaldırıp doğrudan Kudüs'e doğru yola devem edecek olurlarsa, Yusuf'un onlardan önce kutsal kente varma şansı sıfır olurdu. Franklar orada, Peygamberi anımsatan her şeyi yakıp yıkarlardı. Önce El-Aksa Cami'ni, sonra da Kubbetu'l Sahra'yı. Kutsal yerleri yerle bir ederler ve Yusuf'un düşlerini suya düşürürlerdi... Peygamberin, kendisi için cennetten yeryüzüne inen İbrahim, Musa ve İsa ile birlikte namaz kıldığı kutsal yerlerde asla namaz kılamazdı.

Fakat hele bir dur: Hıristiyanlar hiç de geri çekilmeyeceklerdi. Bohemund, belli ki kentin düşeceğini biliyordu ve Kürboğa yakınlaştığı için, kenti hemen düşürmek zorundaydı. Yani bir ihanet vardı! Ve Bohemund ihanet edeni biliyordu. Yusuf onu tanımıyordu ama Normanlarla bir olabilecek yapıya sahip birini biliyordu. Arkadaşı Firuz'u; bir yıl önce gerçek dini kabul ettiğinde, kendisini onca kurnaz sanan o Ermeni yüzbaşıyı ziyaret edecekti.

Allah dinsizlerin işini kolaylaştırıyordu. Hem de çok kolaylaştırıyordu. Kendisine gerçekten çıkar sağlıyorsa, pir parça sünnet derisini seve seve kim feda etmezdi ki? "Allah büyüktür ve Muhammed onun peygamberidir!" Hıristiyan birinin daha fazlasını söylemesine gerek yoktu; sonra ufak bir ameliyat ve o artık gerçek bir dindardı. Fakat, kıyamette ikiyüzlüler cehennemin en alt katında yanacaklardı ve onlara kimse yardım eli uzatmayacaktı. Öyle yazılıydı.

Haremağası, kızın uzattığı kırmızı banyo havlusunu aldı, kurulandı ve özenle giyindi: Gümüş şeritli siyah ipek pantolon, aynı şekilde gümüş işlemeli lacivert bir ceket. Başına da, üstünde tıpkı gerçekleri gibi parıldayan büyük bir taş bulunan, Şam işi mavi bir türban taktı. Siyah sivri ayakkabılar, erguvan renkli kemer ve geniş bir kılıç kıyafeti tamamladı. "Bir idam kılıcı gibi görünüyor," dedi haremağası.

Öyle de görünmeliydi.

Saray muhafızlarından iki genç adam ona eşlik etti. Onlar Orta Afrika'dan geliyorlardı ve tenleri de buna uygun olarak siyahtı. Her ikisi de, gerçek

cellat kılıcından başka bir şey taşımıyordu. Ölüm melekleri gibi görünüyorlardı.

Amaçlanan da zaten buydu.

Firuz, iç kalenin hemen dibinde, mütevazi denilebilecek bir evde oturuyordu. Adamlar, yüzbaşının evinin kapısını açan kambur köleyi kenara ittiler ve sessizce iç avlunun arka tarafındaki özel odalara girdiler, iri yarı, kara sakallı ve neredeyse tamamen dazlak olan Firuz, yuvarlak minderlerle kaplı yataktan ağır ağır kalktı ve ağır bir dille, bu şerefi neye borçlu olduğunu sordu.

Haremağası onu göğsünden itti ve Firuz sendeleyerek minderlerin içine düştü. Yerde yatan bir adamla daha kolay konuşulur, diye düşündü Yusuf. Belirsiz bir el hareketiyle, iki Afrikalı'ya odayı terk etmelerini ve kapıda beklemelerini işaret etti. Firuz, pek tehlikeli görünmüyordu ve haremağasının da tanığa gereksinimi yoktu.

Haremağası birkaç saniye süreyle, hiç ses çıkarmadan minderler arasında yatan adamı süzdü. Kentteki herkes, haremağasının, valinin gözdesi durumuna geldiğini çoktandır biliyordu. Firuz da bu adamın bu evde bulunmasının ölüm tehlikesi anlamına geldiğinin bilincindeydi. Sorular alçak sesle ve açık olarak gelmişti. Ermeni, ne zamandan beri ihanet düşüncesiyle oynamaya başlamıştı? Öbür tarafta konuştuğu kişi kimdi? Ona, bunun karşılığında ne söz verilmişti? Tam olarak ne yapılacaktı ve her şeyden önce de, ne zaman?

Firuz inkâr etti. Elbette. Kim inkâr etmezdi ki ki?

Yusuf, ona, sarayın yanında yeraltında bulunan, demirden yapılma, "bu oda kadar büyük olan tavadan" söz etti; "Ve ortasından, gövdesine zincir takılmış bir sütun yükseliyor. Zincirin diğer ucu, zanlının ayak bileğine bağlanır. Bu tavanın altındaki kayın ağacı odunları yakıldığında, tava önce ısınır, sonra sıcak olur ve en sonunda da kor gibi kızarır. Suçlular genelde tava ısınmaya başladığında itirafta bulunurlar. Ama bazen de öyle bir zaman gelir ki, artık geçtir. Çıplak ayak tabanlarıyla, tavanın üstünde sıçrayıp dururlar, etleri kokmaya ve tabanları yanmaya başlayınca, tavanın kor halindeki yüzeyine düşerler, arkasından da hemen ayağa fırlarlar, çünkü acı dayanılacak gibi değildir. Fakat yanan ayaklan üzerinde daha fazla duramazlar, karın üstü düşerler ve hemen erimeye başlarlar..."

Haremağası ara verdi. Çünkü Firuz, güzel Isfahan minderlerinin üstüne kusmaya başlamıştı. Yüzbaşının kendini tekrar toparlaması biraz zaman aldı.

Daha sonra da epey konuşkan oldu.

Hadım edilmiş adam, hiç konuşmadan dinliyordu. Bu Ermeni'nin, bir yandan valinin, diğer yandan karısı olacak yosmanın yaptıkları haksızlıklarla ilgili anlattıklarının hepsine inanmak zorunda değildi. Fakat onun şimdi bildiği ve sadece önemli olan, Bohemund'un bu işin arkasında olduğuydu. Her yerde, şimdi kendisine nefretle dolu bir hayranlık duyduğu bu Bohemund. Tarent dükü kentin savunma zincirindeki zayıf noktayı bulmuş ve aylardan beri, olabilecek her türlü vaatlerle Firuz'u kendine çekmişti.

Ermeni bugüne dek her türlü rüşvet denemelerine direnmişti. Sadık olduğu için değil (kime bir kez olsun sadakat yemini etmişti ki?). Sadece hesapçılığından dolayı. Onun tarzı, kendini, en fazla teklifte bulunana satmaktı. Haremağasının ona vaat edeceği fazla bir şeyi yoktu. Her şart altında Norman'ınkinden daha azdı. Fakat Firuz'u, tavadan kurtarabilirdi, o korkunç, kor halindeki tavadan.

Böyle anlarda daha fazla ne istenebilirdi1? Yusuf, doğu surlarının küçük kapısına yaklaştığında, Aziz Paulus kilisesinin kulesi uzun gölgeler yayıyordu. Görevine bağlı bir asker onu durdurdu ve biraz duraksadıktan sonra, surun o bölümünün komutanının bulunduğu kuleye götürdü. Subay, haremağasını tanımıyordu ama sadece giyimi bile, onun saraydan gelen güçlü biri olduğunu gösteriyordu. Kimliği bilinmeyen kişi, üzerinde, derine nakşedilmiş hilalin bulunduğu yüzüğü gösterdiğinde, son kuşkular da giderilmiş oldu.

Firuz'u ziyaretten sonra, haremağası bir kez daha saraya çıkmıştı. Artık acelesi yoktu. Öğleden sonrasıydı ve zaten karanlığın basmasını beklemek istiyordu. Taze, hafif bir rüzgâr esiyor, Orontes'den serin hava getiriyordu. Vali, arka taraftaki havuzun yanında bulunan gümüş kaplı divana uzanmış, ağzı açık uyuyordu. Salyaları gömleğinin üstüne akmış, yüzü anormal derecede kırmızıydı. Haremağası onun yanına geldi ve göz kapaklarından birini yukarı kaldırdı. Göz bebeği çok iriydi. Sarkmış olan el bileğini kavradı. Tahmin ettiği gibiydi: Nabız şiddetle atıyordu.

Divanın yanına düşmüş olan nargilenin marpucunu koklamasına gerek yoktu. Vali bir seferde o kadar çok uyuşturucu almıştı ki, birkaç saat içinde kendine gelmesi zordu. Bu, Yusuf'un işini kolaylaştırıyordu. Zorlanmadan bilinci yerinde olmayan valinin parmağındaki ağır yüzüğü çıkardı. Yüzüğün eksikliği şimdilik hissedilmeyecekti.

Kendisi de ara sıra biraz esrar içerdi. Peygamberin de izin verdiği bir sarhoşluktu bu. Fakat vali kuşatmadan bu yana, ek olarak banotu ve haşhaş karışımı uyuşturucular da almaya başlamıştı. Bu, tehlikeli bir karışımdı ve yalnızca disiplinsizliğe değil, aynı zaman da paniğe olmasa bile, en azından korkuya da işaret ediyordu.

Haremağası, bir an için, bu fırsatla üçüncü kadına veda etmeyi de düşündü. Onu özleyecekti. Kocaman göğüslerini, sert kalçalarını, bacakları arasındaki kızıl tüylerini ve zevke geldiğinde çıkardığı hafif inlemelerini... Ancak onun gibi kültürlü hadımların rağbet gördüğü haremlerden bütün kentlerde vardı ve oralarda böylesi kadınlardan çok bulunurdu. Şimdilik onu başka şeyler bekliyordu. O, Kubbetu'l Sahra'ya gitmek istiyordu. Fakat önce Antiokheia'nın düşmesi gerekti.

Hiç değilse o zaman, en azından Hıristiyanlarla aynı zamanda Kudüs'e varma olanağı olabilirdi.

Yusuf düşüncelerinden korktu ve kendisine sunulan oyunu izlemeye başladı. Subay, ona Norman dükünün görkemli çadırını gösterdi. Biraz ilerde solda ise dükün yeğeni Tankred'in çadırı görünüyordu; aralarda diğer çadırlar, yük arabaları, bir araya bağlanmış atlar ve karargâh ateşi görünüyordu. Görüntü, surlardan sık sık bakan haremağası için yeni değildi; ama her kezinde büyüleyiciydi.

Bir saat sonra güneş battı. Subay, onun kentten çıkmasına izin verdi ve haremağası, günün son ışıklarında, üzerinde Bohemund'un sancağının hafif rüzgârda yorgunca dalgalandığı beyaz çadıra doğru yürüdü. Ancak fazla uzağa gidemedi. îki süvari yanına yaklaşıp, boynuna bir halat attılar ve kabaca peşlerinden sürüklediler. Boynundaki ilmiğin sıkıştırıp kendisini boğmaması için, koşmak zorundaydı. Sonunda soluk soluğa kalarak durdu. Ellerini arkadan bağladılar ve bir ateşin yanında, yere fırlattılar. Muziplerden biri, kızartılmak üzere hemen kasaba verilmesini söyledi. Bir diğeri, görüntüsüne bakılırsa, bu adamın zengin biri olduğunu, bunun gibi firarilerin mücevherlerini yuttukları bilindiğinden, hemen karnının yarılması gerektiğini söyledi.

Haremağası biraz normal nefes alıp vermeye başlayınca Franklar'ın dilinde yüksek sesle bağırarak, Bohemund'a haber getirdiğini söyledi. "Bohemund! Bohemund'a haber!" Bu çıkışında pek de başarılı olamadı ama. Elindeki değerli yüzüğün keşfedilmesi, askerler arasında, ancak iriyarı bir adamın görünmesiyle son bulan, amansız bir kavganın çıkmasına neden oldu. Çam yarması gibi adam, yüzüğe baktı ve sahibini sordu, işte o anda

haremağasını çekip ayağa kaldırdılar. Biraz sonra Norman dükünün çadırındaydı.
Bohemund, onu donuk bir yüzle dinledi. Haremağasından bir baş kadar daha uzundu. Gözlen açık mavi, sarı saçları kısa kesilmiş, çenesi tıraşlı, göğüs kafesi yapılı ve ensesi kaslıydı. Haremağası ince ve aynı zamanda ahenkli bir sesle, sözde Firuz'dan getirdiği, ama aslında kendisinin uydurduğu haberi iletti.
Ordunun asıl kuvvetleri ertesi gün, sanki Kürboğa'yı karşılayıp yolunu kesmek istiyormuş gibi, doğuya doğru yola çıkacaktı. Bu, kentteki dikkati önemli ölçüde azaltacaktı, ancak, ordu gece geri dönmeliydi, çünkü Firuz, kendisinin ve adamlarının surlarda nöbet tuttuğu bölgeyi sabahın erken saatlerinde Hıristiyanlara bırakacaktı.
Bohemund, haremağasını düşünceli şekilde süzdü. Bu hadım edilmiş adama güvenmesi için hiçbir neden yoktu. Fakat diğer yandan, başka bir seçeneği de yoktu. Onun elinin altında sadece Firuz vardı ve eğer o da ihanet edecek olursa, zaten her şey bitmiş olacaktı. Mavi gözlerini kıstı. Diğer derebeylerini de durumdan haberdar etmek zorundaydı, çünkü hiç kimse geride kalmamalıydı. Ve yarın değil, öbür gün kent onun olacaktı. İşte sonunda onun da bir prensliği olacaktı; babasının yeniden evlenmesiyle, elinden alınan prensliğine yeniden kavuşacaktı.
Haremağasına, -herhangi bir ihanet olasılığına karşı,- merdivenden ilk olarak onu yukarı çıkaracağını söyledi. Yusuf, onun bakışına korkusuzca karşılık verdi. Bohemund sakinleşti. Merdiven işi sadece bir sınamaydı. Yoksa, savaş kargaşasının orta yerinde bir hadım ne işine yarardı?
Adamlar bitkindi. Bütün gün ve bir yarım gece boyunca hiç durmadan önce doğuya doğru yürümüşlerdi. Hiç de büyük bir coşkuyla yürümüyorlardı; çünkü oradan -herkesin bildiği gibi- güçlü Kürboğa yaklaşıyordu. "İki cephe arasında kalmamak için," demişti subaylar, "onu kentin çok uzaklarında karşılamak gerekiyor." Besbelli ki onlar da gerçek nedenleri bilmiyordu. İkindinin ilerlemiş saatlerinde, geri dönüş emri gelmişti. Geniş bir kavis çizerek geri yürüdüler. Gün ağarmadan kısa süre önce, ancak kentin önlerine vardılar. Şimdi, surlardan bin adım ötede kurdular karargâhı. Tek bir meşale bile yakmak yasaktı, hiçbir ateş yakılmayacaktı. Sadece uyumaya izin vardı; hiç olmazsa bir saat.
Derebeyleri, yürüyüş sırasında, riskin ortaklaşa paylaşılması gerektiğinde fikir birliğine varmışlardı. Altmış şövalye seçildi: Normandiyalı, Flaman, Provanslı ve Kuzey Fransalı, Chartesli Fulk yönetecekti onları. Bu altmış

adam, şimdi kentin batı tarafındaki çayırlık alan üzerinde el yordamıyla İki Kızkardeş kulesine doğru yürüyordu, ilk güneş ışığı görülür görülmez mazgalların tepesinin altındaki ufak delikten bir meşale tutulacaktı. Bu bir işaret olacaktı. Sonra bir halat sarkıtılacak, şövalyeler buna tahta basamaklı, örülmüş bir merdiven bağlayacaklar ve bu merdiven yukarı çekilip, mazgal saçağına bağlanacaktı. Yirmi metre yükseklikteki böyle bir merdivene bütün silahlarla tırmanmak, sadece kuvvet ve maharet değil, aynı zamanda yükseklik nedeniyle insanın başının dönmemesini de gerektiriyordu; ve her şeyden önce de cesaret. Belli ki, hain, oğlunu Bohemund'a rehin olarak bırakmıştı ama bu ne anlam ifade eder ki? Sevilmeyen o kadar çok oğul vardı ki. Ya bütün bunlar ortaya çıkmışsa? Belki de Firuz tutuklanmış ve işkence altında işareti gammazlamıştı. O zaman Selçuklular bir meşale tutacaklar ve arkadan gelenlerin haberi olmadan, şövalyeleri bir bir, armut gibi toplayacaklardı.

Derebeyleri, bu iş için elbette korkakları seçmemişlerdi. Bunlar, gözünü budaktan sakınmayan, çoğu genç olan savaşçılardı. Bugün, onları çok büyük bir şöhret bekliyordu ve adamlar, yorgunluklarını ve susuzluklarını unutmuşlardı. Gökyüzü de onların yanındaydı; ay dönümü vardı. Ortalık zifiri karanlıktı ve surların tam dibine kadar sokulmalarına olanak sağlıyordu. "Tanrı böyle istiyor!"

Fulk, sabırsızlıkla yukarıya bakıyordu. Yukarıda, surların üstünde yürüyen adamların ayak sesleri işitiliyor, arada bir silahlar sakırdıyordu. Gürültüler, yavaş yavaş azaldı. Bitmek bilmeyen bir dakika geçip gitti. Kentin öbür yanında gökyüzü aydınlıktı. Birazdan, artık çok geç olacaktı, işte tam o an bir meşale çıktı ortaya, birkaç kez sağa sola sallandı ve sonra da aşağıya bir halat sarkıtıldı.

Titreyen ellerle merdiveni halata bağladı Fulk, yavaşça çekerek işaret verdi. Merdiven artık yükseklerde uçuyordu. Yukarıdan yine gürültü sesleri geliyordu. Merdiveni pekiştiriyorlardı. Fulk, bütün kuvvetiyle bir kez daha çekti. Gerçekten de tutuyordu. Şövalye haç çıkardı. "Meryem Ana, yardım et bana!" Sonra da yukarı çıktı. Sonraki şövalye, onun arkasından merdivene tırmanmaya başlamadan önce, ona kadar saydı. Merdiven aynı anda en çok üç kişiyi taşıyabilirdi, yoksa kopabilirdi.

Herkeste aynı gerilim vardı: Acaba Fulk yukarıya sağ salim vardı mi, yoksa boğazını mı kestiler?

Herkes, aynı korkuyla yukarıya tırmandı. Artık yukarıda altmış adam bulunuyordu ve kılıçlarını, o ana dek her türlü gürültüyü engelleyen paçavra

bezlerden çıkartıyorlardı. Yirmi adam sağa, yirmi adam sola koşarken, diğerleri de aşağıya, Georg Kapısı'na doğru koştular.. Firuz, kalesinde sinirden yerinde duramıyordu. Fulk azarlayarak, ona, başka meşaleler de sallamasını söyledi. Kendisini bu Ermeni'ye borçlu hissetmiyordu. Ne yani, haini bir de kucaklayacak mıydı? "Meşaleler buraya, tüm meşaleler, var olanların hepsi!" Şövalyeler surların üstündeki yol boyunca koştukları ve diğer kulelerdeki nöbetçilere baskın yapıp gafil avladıkları sırada, dışarıdaki arazide trompetler kulakları tırmalıyordu. "Herkes kapılara!" Adamlar ayağa fırladılar, gözlerini ovuşturarak uykularını kaçırmaya çalıştılar. Gerçekten de, kentin surlarından meşaleler sallanıyordu. "Tanrı bunu istiyor! Kent bizim!"

Sokaklarda çatışma sürüyordu. Şövalyeler, Aziz Georg Kapı'sında ve köprüde toplandılar. Gürültüyle uykularından uyanan Yunanlar ve Ermeniler, ağır kalasları yukarı kaldırıp, kapı kanatlarının açılmasında şövalyelere yardım ediyorlardı. Dışarıdan ilk askerler içeriye hücum etti.

Katliam başlamıştı.

O gün güneş battığında, bu kentte artık Selçuklulardan hiç kimse yaşamıyordu; ne bir erkek, ne bir kadın, ne de bir çocuk. Yağisiyan kaçmıştı. Oğlu, kentin yukarı tarafında iç kaleye sığınmıştı. Bohemund, yanındaki Yusuf'la birlikte, geniş sokaklarda at sürüyordu. Dük ona, eşlik etmesini emretmişti. Ona belki de tercüman olarak gereksinimi olacaktı.

"İki Kızkardeş Kulesi"nin yakınında buldular Firuz'u. Bir evin duvarına yaslanmış, kollarında ölmüş karısını tutuyordu. Kadını sevgilisinin evinde bulmuşlar ve Selçuklulardan olduğunu sanmışlardı. Gözyaşları hainin yanaklarından süzülüyordu. Bu kanlı gecede, kardeşi de yanlışlıkla öldürülmüştü. Bohemund, Ermeniye bir torba fırlattı. Torba adamın yanında patladı; altın paralar caddeye saçıldı. Firuz, bunları görmüyordu sanki.

Bohemund'un Normanları iç kaleye de bir saldırı girişiminde bulundular ama kafaları kırılmış olarak geri çekildiler. Dük, sonunda sancağını kentin en yüksek noktasına dikti. Ardından da karargâhına geri döndü. Köprüde, kendisine kesilmiş bir baş satmak isteyen beş Ermeni ile karşılaştı. Bohemund, o kadar çok kesilmiş baş görmüştü ki bu bir tanesi onu ilgilendirmiyordu bile. Ancak haremağası ona doğru eğilip kulağına bir şeyler fısıldadı.

Dük yanındakilere bir işaret yaptı. Ortaya yeni bir torba çıktı ve her Ermeni'ye birer altın para verildi. Askerler kesilmiş başı aldılar ve köprünün iskelesinde, uzun bir mızrağa geçirdiler.

Yağisiyan, oradan kenti çok güzel görüyordu.

AÇLIK

Kürboğa Kenti Kuşatıyor Haziran 1098

Cesetlerin çürümesi nedeniyle kentin üstüne hafif bir koku yayılmıştı. Kentin alınmasından sonra, çok sayıda cesedin aceleyle kazılmış çukurlara topluca gömülmesi için acele edilmiş, ama belli ki tüm cesetler bulunamamıştı. Çünkü, yaralıların kendilerini katliamcı güruhtan saklanmakta kullandığı yeterince gizli köşe, yarı virane ahırlar ve keşfedilmemiş bodrumlar vardı. Silah ve para bile çekmiyordu insanları; Antiokheia'da altının bir değeri yoktu artık.

Duna belden aşağısı çıplak şekilde yatağına uzanmıştı. Erişebileceği uzaklıktaki sehpanın üstüne birkaç kap ve tencere koymuştu; onların yanında da, bir sünger, bazı fırçalar, cımbız, keskin bir bıçak ve ufak havlular duruyordu. Yerde, içi sıcak su dolu bir kova vardı. Onu, kendisi ateşin üstüne koymak zorunda kalmıştı, çünkü artık hizmetkârlar yoktu. Sadece, lüks yaşamından son kalanlardı eldekiler; oradaki kozmetik ürünleri gibi...

Şövalyeye ganimet payı olarak ufak bir villa verilmişti. Bu, özel bir ödül değildi. Her şövalye, böyle bir villa almıştı. Bazıları ise iki. Antiokheia'da bunlardan yeterince vardı. Cimriliğe gerek yoktu. İşgalci Normanlar, ev sahibini ve ailesini kesmişlerdi. Yalnızca bir cadaloz, ağzında dişi kalmamış Mağrip'li bir köle kadın kalmıştı hayatta. O, kentte tecavüze uğramayan az sayıdaki kadından bir tanesiydi.

"Bu ihtiyar şimdi çok işime yarayabilir," diye düşündü, bacaklarını ayırmış ve küçük bir aynayı edep yerini görecek şekilde zor bela bir yastığa yaslamış olan kadın. Sanki bir orman örtüyordu cinsel organını. Belgrad'daki kadınlar evinden kurtarılmasından bu yana, oradaki tüyler hiç temizlenmemişti. Bu, sevgilisine hiç itici gelmemişti, çünkü o, hiç tıraşlı kadın tanımamıştı.

Kireç ve arseniği karıştırdığı büyük kabı aldı. Süngeri ona dikkatlice bandıktan sonra, karışımı cinsel organındaki tüylere sürdü. Tüyleri bıçakla kazımak için bir saat geçmesi gerekiyordu. Daha sonra oraya özenle yağ

sürecek ve kına ile ateş kırmızısı renkte boyayacaktı. Bu şekilde, sevgilisini daha fazla tahrik edeceğini umuyordu.

Joscelin'in tutkusu önemli ölçüde azalmıştı. Arada başka bir kadın yoktu. Kadın, bunu sadece hissetmekle kalmıyordu; bundan emindi. Gerçi karargâhta yeterince fahişe vardı ama sevgilisi kendisini o kadar düşmüş görmüyordu, yüksek tabakadan kadınları ise rüyasında bile göremezdi. Ancak, Joscelin'de bir değişme vardı. Kısa süre önce kendisini ilk kez dövmüştü. Halbuki Duna, yalnızca onu eliyle tahrik etmek istemişti. Onun hoşuna gitmeyecek şeyleri yapmamak için çabalamasına karşın, bazen onunla günlerce tek kelime bile konuşmuyordu. Acaba kendisinden bıkmış mıydı? Bu kadar kısa zamanda?

Edep yerindeki tüylerin kurumasını beklerken, siyah saçlarını yumurta ve safran yardımıyla sarıya boyarsa, bunun, Joscelin'in hoşuna gidip gitmeyeceğini düşündü. Böyle yapıldığını sadece duymuştu; bununla ilgili bir deneyimi yoktu. Ayrıca açık renk boyanın yıkanınca kolayca çıkıp çıkmayacağını bilmediği için, bundan vazgeçmeye karar verdi. Ama buna karşın yazın sıcağında çatlayan dudaklara yağ, zambak kökü ve bal sürmek hiç zararlı değildi. Kalçasına ve büyük göğüslere ise gül yağı.

Bıçağı eline alıp, önündeki tüyleri kazımaya başladı. Ancak, durduğu şekilde bu çok zor oluyordu. Doğrulmayı denedi ama ayna kaydı. Sonunda bir bankın kenarına oturdu, aynayı da bacaklarının arasına koydu ama bu sefer de ışık zayıf geldi. Bir an, yaşlı köleyi bir koyunla değiş tokuş ettiğine pişman oldu.

Tekrar yatağa uzandı, çünkü bu şekilde ışık bacaklarının arasına daha iyi vuruyordu. Temizlenmiş cinsel organını inceledi. Yaptıklarının değerini sevgilisinin bilip bilmeyeceğinden kesin emin değildi. Aynı şekilde, kendisinin ondan bir çocuk isteyip istemediğinden de.

Halbuki, birkaç ay öncesine kadar her şey farklıydı. İkisi de birkaç hafta içinde Kudüs'te olacaklarına emindi. Orada vaftiz olup sevgilisiyle evlenecek ve birlikte sevgilisinin ülkesine gideceklerdi. Sevgilisi, alacağı ganimet payıyla orada verimli topraklar satın alacak ve bağımlı köylülerine işletecekti. Elbette çocukları da olacaktı.

Asla çocuk aldırtmayacaktı. ilkbaharda ellerinde ölen zavallı kızı gayet iyi anımsıyordu.

O zamandan bu yana çok zaman geçmiş; Antiokheia'nın kuşatılması ağır bedeller gerektirmişti. Bu arada Kürboğa'nın ordusu kenti çember içine almıştı. Kimse, buradan sağ çıkıp çıkamayacağını ya da tam olarak neler

olduğunu bilmiyordu. Bir şeyler öğrenmek için soru sorduğunda, sevgilisi "kadınlar, erkeklerin işlerine karışmamalı," diye homurdanıyordu.

Yine de kentte bazı dedikodular dolanıyordu: Kürboğa'nın yaklaştığının haftalar öncesinden bilinmesine karşın, derebeyleri -her nedense artık- onu kentin üç saat uzaklığındaki Demir Köprü'de karşılamayı ve geçişini engellemeyi ihmal etmişlerdi. Belki zafer sarhoşluğu içinde bunu unutmuşlar, belki de kendilerine güvenmemişlerdi. Ancak şimdi kent kuşatılmıştı. Hatta Antiokheia'nın üst tarafında, Yağisiyan'nın oğlu Şemsüldevle tarafından tutulan iç kale, Kürboğa'nın ordu komutanları tarafından zaptedilmişti. Bu arada Şems azledilmiş, yerine Kürboğa'nın güvenilir adamlarından Ahmet İbni Mervan getirilmişti. Kentin bir hamlede yukarıdan zaptedilmemesi için şövalyeler alelacele, kaleyle kalenin altına düşen semtler arasında bir duvar örmüşlerdi.

Ancak ne olursa olsun, Antiokheia, çok sıkı şekilde kuşatılmıştı. Nasıl ki, kuşatma altındaki Selçuklular kentin ele geçirilmesine kadar açlık çekmişlerse, şimdi de doğal olarak işgalciler aynı şekilde açlık çekiyorlardı. Hatta daha da kötü bir açlık.

Kürboğa kenti çembere almadan önce, Grant-Mesnilli Wilhelm'in birkaç şövalyesi, maiyetleriyle birlikte son dakikada kaçıp kurtulmayı başarmışlardı. Bir yelkenliyle Tarsus'a gitmiş ve orada, Normandiyalı dük Robert'in kayın biraderi ve Antiokheia'nın zaptedilmesinden kısa bir süre önce firar eden Blotsli Kont Stephan ile buluşmuşlardı. Stephan, korkağın tekiydi ve zaten, sadece karısı istediğinden yola çıkmıştı. Karısının adı Adele idi ve o, İngiltere'yi ele geçiren ünlü Wilhelm'in kızıydı. Kaçanlar, şövalyelerin ordusuna yardım etmek için en sonunda yola koyulan imparator Aleksios'la buluşmak üzere, hep birlikte yola çıkmışlardı.

Kentte umut henüz çok büyüktü, ama açlık daha da büyüktü. Duna, bu gelişmeyi önceden görecek kadar zekiydi. Askerlerin sokaklardan yağma yaparak geçtikleri ve taşıyabilecekleri her şeyi toplayıp götürdükleri sırada o, sevgilisine verilen evin içini araştırdı. Bulduğu az miktardaki yiyeceği, dehlizin altındaki serin mahzene yerleştirdi. Üstelik mahzende, yalnızca birkaç fıçı Yunan şarabı değil, yarısına kadar yağmur suyu dolu olan bir sarnıç da bulmuştu.

Aynı gün öğleden sonra askeri gördü. Saçları ağarmıştı, kısa boylu denebilirdi, geniş omuzlu ve çarpık bacaklıydı. Küfürler savurarak, şangırdayan ganimetlerle ağzına kadar dolu bir çuvalı, bir iple yanında

sürüklediği inatçı bir koyuna yüklemeye çalışıyordu. Duna, bir süre eğlenerek onu seyretti ve sonra da onunla konuştu.

İki bardak şarabın yardımıyla, çalıntı malların depoya indirilmesi için, yaşlı ve hemen hemen hemen dişsiz bir kadın kölenin bile, inatçı bir koyundan daha uygun olduğuna ikna etti askeri.

Ne var ki, bir koyun yenilebilirdi.

Antiokheia'da açlık korkunç boyutlara ulaştı. Fırıncılar, arpa ununa odun talaşı karıştırıyordu ama yine de ekmekler kapış kapış gidiyordu. En onur kırıcı cezalarla tehdit edilerek, şövalyelerin atlarını kesmelerine engel olunuyor, onlar da, bunun sonucunda köpek ve kedi avına çıkıyordu. Kentteki bütün kuşlar, birkaç gün içinde ağlarla ve ökselerle yakalanmıştı. Sarayın bahçesindeki tavus kuşları ve görkemli sülünler de çoktan askerlerin yemek kazanlarına girmişti.

Kentte artık tek bir fare bile kalmayınca, insanlar bir yumurta ya da bir avuç bezelye için kavga etmeye başladılar. Bir çuval un için teklif edilen parayla, normal zamanlarda bir savaş atı alınırdı. Eşek beyninden yapılmış bir yemek için teklif edilen para, bundan da fazlaydı ama artık deve hörgücü ya da horoz ibiği bile kalmamıştı. İnsanlar sandaletlerini ve kemerlerini de feda ediyor, deriyi çok ince şeritler şeklinde kesiyor ve onunla yavan bir çorba yapıyorlardı. Deri de kalmayınca, ot ve ısırgan otu, kamış ve asma yaprağı yiyorlardı. Bazıları ümitsizlik içinde, bolca baharat katarak at gübresinden biraz yenebilecek bir şeyler yapmayı deniyordu.

Kadın, sırtını dinlendirmek için arkaya yaslandı. Yarın belki de ölmüş olacak bir adam için bedenini temizlemek, ona ansızın çok saçma geldi. Ama adam hiç değilse açlıktan ölmeyecekti.

Akşamları aşağıya, hazinelerini sakladıkları mahzene inip, küçük bir ateşin üstünde ufak bir parça koyun eti kızartıyorlardı. Davetsiz mİsafirlerin gelmemesi için, et kokusunun dışarıya çıkmamasına dikkat ediyorlardı.

Toprağın altındaki serinliğe karşın et uzun süre dayanmayacaktı. Daha şimdiden kokmaya başlamıştı ama aç kalanlar için daha bir süre yenilebilir bir şeydi. Zorunlu kaldıklarında kurtçukları da yiyeceklerdi.

Kızartılmış olarak elbette.

Tafurlar, insanları bile yiyordu. Bütün kent bundan söz ediyor ama yine de kimse müdahale etmiyordu. Duna, sadece bir kez onlardan birkaç tanesini görmüştü. Liutizler bile onların yanında melek kalırdı. Tafurların çoğu, yalnızca cinsel organlarını bir önlükle saklayacak kadar çıplaktılar. Anlaşıldığı kadarıyla ne yıkanıyor, ne de taranıyorlardı. Keçeleşen sakalları

göbeklerine kadar iniyordu ve parçalanmış el tırnakları pençe gibi uzundu. Ayakkabı bir yana, sandaletleri bile yoktu. Onların gerçekten insan gibi ayaklarının olmasına şaşırdığını anımsadı kadın.

Kadın, ayaktan çok toynak beklemişti.

Tafurların ordu karargâhında kalması kesinlikle yasaktı. Kendileri için bir çit çevirmişler ve burada hayvanlar gibi yaşıyorlardı. Hiçbirinin çadırı yoktu. Akşamlan yaktıkları ateşin çevresine çömelip, boğuk seslerle kendi kendilerine bağırıyorlardı. ilk başlarda, vaiz Peter'le birlikte batıdan bir ülkeden gelmişlerdi. Orman işçisi, kömürcü, gündelikçi ya da dilenci oldukları söyleniyordu. Adları, kendisini -Arapça'da "mülksüz" gibi bir anlama gelen- "Tafur" olarak adlandıran sözde krallarından geliyordu. Anlatıldığına göre, zamanın birinde, mutlak yoksulluk yemini etmiş ve korkunç bir suçu yüzünden orduya katılmış bir Norman şövalyeymiş.

Tuhaf bir kral, taçsız ve yurtsuz. Hatta kılıcı ve atı bile yok. Hiçbir Tafur'un gerçek silahı yoktu; gerçek bir silah ele geçiren biri, bunu orduya teslim etmek ve tekrar topuzunu ya da orağını kullanmak zorundaydı. Hatta kimilerinin elinde yalnızca sivriltilmiş bir sopa ya da paslı bir bıçak vardı. Buna rağmen, savaşta yırtıcı kurtlar gibiydiler. Hiç çekinmeden atlı Selçuklular'a karşı öne atılır, onların oklarını ve palalarını dikkate almazlardı. Düşman cephesinde, çıplak bedenleriyle şövalyeler için bir kezden fazla gedik açmışlardı.

Duna, Antiokheia kuşatmasında onları ilk kez gördüğünde, bir düzine Selçuklu kadını ve çocuğu çitlerinin içine götürmekle meşguldüler. Mülk edinmeleri kesinlikle yasak olduğu için, götürdüklerinin köle olarak satılacak tutsaklar olmadığı kesindi. Bu arada herkes, Tafurların tutsaklarına, birkaç gün önce Bohemund'un sırf göz korkutmak için yaptığı şeyi yaptıklarını biliyordu:

Onları kesmişler ve yemişlerdi. Kadın sarsılıyordu. Kürboğa'nın adamları insan etiyle beslenecek olsa, Hıristiyan beyler buna ne diyeceklerdi? Hıristiyan şövalyelerin çifte standart uyguladıklarını, dinsiz barbarlara öfke kusarlarken, onların kesilmiş kafalarını sağa sola attıklarını biliyordu artık. Ama bu onu ne ilgilendirirdi ki? O, bu Franklar'dan değildi ve günün birinde onlardan birisi olup olmayacağını da henüz bilmiyordu.

Duna, tıraşlı cinsel organına kıpkırmızı renkte kına sürdü. Bir taraftan, sevgilisinin kendisini arzulayacağını umuyordu, tıpkı İkonion'daki ilk geceleri gibi; diğer yandan da yeterince sarhoş olmasını umuyordu. Çünkü

duyduğuna göre, sarhoşların spermleri kısır olurdu. Hamile kalmak istemiyordu. En azından Kudüs'e varmadan önce.

Gürültü, onu karanlık düşüncelerinden uzaklaştırdı. Aceleyle, üzerine hafif bir elbise geçirdi ve çatıya çıktı. Evlerinin iki sokak aşağısında, güney batı surlarının yakınındaki zanaatkârların ahşap evleri yanıyordu, insanlar koşuşturup duruyor, iskemleleri ve sandıkları alevlerden kurtarıp alıyor, giysileri ve halıları üst üste yığıyorlardı. "Bohemund ateşe verdirtti," diye bağırıyorlardı. "Bohemund, bu it oğlu it."

Rüzgâr yangını körüklüyordu, ama bereket versin ki onların villasına doğru değil. Düzinelerce baraka tamamen yanmıştı ve alevler bayır aşağı inmeye devam ediyordu. Kadın, yangından kaçanların zanaatkârlar olmadığını gördü: Galiba askerlerdi.

Akşam geç vakit, sarhoş ve doymuş olarak, göğüsleri arasında yatan Joscelin'in uyurken çıkardığı şapırtı seslerine, memnun halde kulak kabartıyordu. Ateş kırmızısı cinsel organı, gerçekten onun arzularını kamçılamış ve sarhoşluğunu unutturmuştu. Hatta, konuşkan bile olmuştu.

Evet, yangınla ilgili tahmini doğruydu. Zanaatkârların evlerine Normandiyalı askerler yerleşmişti. Açlıktan o kadar halsiz düşmüşlerdi ki, surlardaki nöbetlerini ihmal etmişler ve bir Selçuklu hücum kıtasının bir kuleyi ele geçirmesine ramak kalmıştı. Kentin kolayca ele geçmemesini, sadece üç tane Flaman şövalyenin soğukkanlı çabasına borçluydular. Bunun üzerine de Bohemund askerlerin kaldığı bu yeri yaktırtıp kül haline getirtmişti. Bundan sonra uyumak isterlerse, surların tepesinde uyumak zorundaydılar.

"Kenti kurtarmak artık olası değil," diye mırıldanmıştı sevgilisi, uykuya dalmadan önce.

"Ancak bir mucize olursa."

MIZRAK

Antiokheia Mucizesi Haziran 1098

ADAMLARIN BOZ KETEN gömlekleri tere batmıştı. Sabahın köründen beri, saygın Aziz Petrus Katedrali'nin zeminini kazıyorlardı ve birkaç parça kırmızı kil parçasından, çok sayıda kemik kalıntısından başka, kayda değer bir şey bulamamışlardı. En azından, bir mızrak ucunu anımsatır bir şey bulmayı umuyorlardı. Yorgun akşam güneşi, üçüncü kadının sevgilisinin gelmesini beklediği sarayın arkasında, üzerleri mermerle kaplı duvarların üstünden batmaya başlamıştı. Artık sadece güneşin sönük ışıkları küçük pencereden kilisenin içine vuruyordu.

Çalışmayı izleyen çok insan yoktu. Bu kazıya büyük ümitler bağlayan St. Gillesli Kont Raimund, derin bir düş kırıklığına uğrayarak, saatler önce çekip gitmişti. Alkuin ise inat ediyordu. Kısa bir süre önce, karanlık bakışlarıyla çukurun kenarında duran ve arama başarısızlıkla sonuçlandığında, kesinlikle orada olmak isteyen Le Puylu Adhemar'ın maiyetine girmişti.

Adhemar, bu saçma denemeyi kaybedilmiş zaman, Peter Bartholomaus'u da pişkin bir şarlatan olarak görüyordu. Fakat kenti ve orduyu kurtarmak için henüz bir mucizenin gerçekleşmesi olanağına sıkı sıkıya sarılan derebeyleri konseyine sözünü geçirememişti.

Toulouse Kontu, ona mucizeye inanıp inanmadığını sormuştu. "Evet. Elbette mucizeye inanıyordu. Ama sadece doğru olanına..."

Bu herifin Kont'un çadırının önüne gelmesinin ve bütün ciddiyetiyle, Le Puylu Piskopos Adhemar'la görüşmek istemesinin üzerinden beş gün geçmişti. Nöbetçilerin tam onu mızraklarının saplarıyla pataklayıp uzaklaştıracakları sırada, Raimund gelmiş ve kargaşanın nedenini sormuştu. Kont gerçekten de aldatılmıştı. Adının Peter Bartholomeus olduğunu, Provans kökenli Wilhelm Peter adlı adamın hizmetinde bulunduğunu ve Kudüs haccı için Hıristiyan ordusunun korumasına sığındığını söylemişti bu köylü parçası. Piskopos Adhemar, hemen onunla ilgili bilgi toplattı. Bunun sonucunda, bu herifin biraz okuyup yazabildiği, ama aynı zamanda kötü bir namı bulunduğu, askerler arasında ayyaş ve kavgacı olarak tanındığı çıktı

ortaya. Ayrıca onun, eteklerinin altına bakmadan ya da kıçlarını çimdiklemeden hiçbir eteklinin yanından geçmediği de söyleniyordu.

Böyle bir adam olmasına karşın, bu it oğlu it, bir de herkese, tabiat üstü haller, cinler, periler gördüğünü de anlatıyordu. Piskopos, Tanrı'nın evinde yasak olmasına karşın, yere tükürdü. Adhemar öfkelendiğinde, hele de birisinin kendisiyle alay ettiğine inandığında hep yere tükürürdü. Zaten kaç gündür kendini hasta hissediyordu, itiraf etmek istemiyordu ama açlık onu dermansız bırakmıştı.

Ve şimdi de bu aşağılık komedi. Adı geçen Peter Bartholomeus onun birkaç metre yakınında duruyordu. Bu uzaklıktan bile, herifin bütün gözeneklerinden çıkan sarımsak kokuları duyuluyordu. Gömleği kirliydi, saçı keçeleşmişti ve tahminen her tarafını bit sarmıştı. Piskopos iğrenerek döndü ve biraz temiz hava almak için ana kapıya gitti.

Köylü, rüyalarını anlatmaya başladığında, Kont Raimund'un büyülenmiş gibi onun ağzının içine baktığını anımsadı ister istemez. Anlattığına göre, İsa ölürken yan tarafını delen kutsal mızrağın nerede saklı olduğunu bildirmek için aziz Andreas ve yanındaki Roma'lı bir asker, aylardan beri düzenli olarak onun rüyalarına giriyormuş.

"Ne, bir mızrak mı, şu bilinen mızrak?" Raimund kendine hakim olamıyordu; ama bu alçak herif, Peter Bartholomeus uzun uzadıya anlatıyordu. İlk görüntü, geçen yıl aralık ayında büyük depremin olduğu gün gelmişti. Sürekli olarak azizin yanında ortaya çıkan, güzel ve neredeyse melek gibi olan gencin kim olduğunu açıklamadan, kendini tanıtarak ona görünüyordu.

Fakat daha da kötüsü oldu: Aziz Andreas, Le Puylu Piskopos Adhemar'ı, seferle çok fazla, şövalyelerin ruhlarıyla ise çok az ilgilenmekle suçlamıştı. Anlatımının bu yerinde, adamı kılıcının düz tarafıyla döverek çadırdan çıkartmak isteyen Adhemar'ı arkadaşları engellemek zorunda kaldı. Biraz çaba harcadılar ama mutlaka hikâyenin devamını işitmek istediklerinden, bu zahmete seve seve katlandılar.

Sözümona kâhin anlatmaya devam etti: O, -Peter Bartholomeus- esrarengiz bir şekilde karargâhtan alınarak, havadan ve kent surlarının üstünden, o zamanlar Türkler tarafından cami olarak kullanılan Aziz Petrus Katedrali'nin ortasına bırakılmış. Kutsal Andreas, güney ana kapısından geçip binaya girereken hiçbir sorun yaşamamış. Hemen girişin yanındaki zeminde mucizevi şekilde kaybolup, kısa süre sonra da elindeki -yalnızca biraz paslanmış- mızrak ucunu göstererek yeniden ortaya çıkmış.

Peter Bartholomeus, mızrağı hemen almak istemiş, ama kendisine, mucizenin de belirli bir kutsal çerçevesi olduğu öğretilmişti. Böylece kutsal Andreas, kendisine, katedrali kazıp mızrağı aramaları gerektiğini derebeylerine bildirmesini emretmiş. Ancak, o sıralar kent henüz dinsizlerin elinde bulunduğu için, bu mümkün olmamış. Görünüşe göre, adı geçen Peter Bartholomeus'un Kont Raimund'a gitmesini geciktiren tek neden bu değilmiş. Her şeyden önce, halktan bir adamın başından geçen böylesi tüyler ürpertici bir hikâyeye kimsenin inanmayacağından korkuyormuş ve bu en azından Piskopos Adhemar için geçerliymiş.

Adhemar, bilgili bir adamdı ve haklı olarak bu hikâyeye kuşkuyla bakıyordu; çünkü bu mızrak için çevreye sadece dini efsaneler yayılmıyordu; Piskopos'u düşündüren, kutsal mızraktan şu anda en azından iki tane olmasıydı. Denildiğine göre mızraklardan bir tanesi, Roma kralı Konstantin'in annesi Azize Helena tarafından Kudüs'te bulunmuş ve Konstantinopol'de saygıyla korunuyormuş; diğeri ise, Piskopos'un şimdi adını anımsayamadığı Burgonya Kralı'ndan, Alman kralı I. Heinrich'in satın aldığı mızrakmış. Büyük Otto, bu mızrağı Lechfeld'teki meydan savaşında Macar ordusuna karşı ön saflarda taşımış.

Şimdi, bu mızraklardan birinin, kutsal Longinus'un silahı olduğu ve onunla Hıristiyanların gedikler açtığı söylenirken, ikincisinin ise, Tebli gönüllüler kıtasının kumandanına, Aziz Mauritius'a ait olduğu iddia edilmekteydi. Ayrıca bir de üçüncü bir mızrak vardı ve onunla ilgili olarak, ucuna Kutsal Haç'tan alınan bir çivinin kaynatıldığı, alışılagelen bir mızrak olduğu söyleniyordu.

Ve şimdi dördüncü bir yorum: Piskopos, yine tükürmesin de ne yapsın? Ama bu kez dışarıda, katedralin meydanında tükürdü. Buna karşın kendi kendine, herifin, derebeylerine başvuruncaya kadar epey duraksadığını itiraf etti.

Fakat zaman geçtikçe, adamın anlatımları da tuhaf bir biçim almaya başlıyordu. Aziz Andreas, -tabii ki yanındaki güzel delikanlının eşliğinde,- kendisine göründüğünde Şubat ayıymış ve Edessa civarında bir yağma seferinde bulunuyormuş. Bu kez, "soylu beylere rüyasını anlatmazsa, kendisini hemen kör etmekle" tehdit etmiş.

Ancak Peter Bartholomeus üçüncü kez de sözünü tutmamış ve efendisiyle birlikte, Kıbrıs'a seyahate çıkmış. Fakat pek uzağa gidememişler. Antiokheia'nın kuzeyine düşen St. Simeon'da, -paskalyadan önceki pazar günü- Aziz kendisini -ama bu kez kızgınlıktan köpürmüş

olarak- bir daha göstermiş. Sözde, yukarıda adı geçen ve uşağı Peter Bartholomeus'la aynı çadırda uyuyan Wilhelm Peter de azizin sesini duymuş, fakat onu görememiş. Peter Bartholomeus o kadar çok korkmuş ki, Kont Raimund'un huzuruna kabul edilmesini istemiş ama isteği geri çevrilmiş. Bunun üzerine efendisiyle birlikte yeniden Kıbrıs'a gitmek üzere yola çıkmışlar ama yine uzağa gidememişler. Çünkü çok garip bir şekilde gemileri, daha önce de olduğu gibi açık denizden sahile geri püskürtülmüş.

Le Puylu Piskopos, bu sırada toplanmış olan tüm derebeylerin huzurunda tam da, kutsal Andreas'ın gerçekten de denize açılan gemileri karaya geri üfürmekten başka işi olup olmadığını sormak üzereydi ki, dindar Raimund'u dikkate alarak kendisini tuttu.

Her neyse, gördüğü olağanüstü hayaller, zavallı Peter Bartholomeus'u hasta yatağına düşürmüş. Ancak 10 Haziran'da yeniden ayağa kalkmış ve bütün bitkinliğine karşın Kürboğa'ya karşı sefere katılacak duruma gelmiş, hatta bu çarpışmada ölmesine kıl payı kalmış. Ve Aziz Andreas bunu son kez fırsat bilmiş ve yeniden onun vicdanına seslenmiş. Şimdi de Kont Raimund, Peter Bartholomeus'u dinliyordu.

Piskopos, omuzlarını silkti. Güneşin son ışıkları kentin damlarına vuruyordu. Kısa bir süre önce maiyetine aldığı rahip nerede kalmıştı? Çocukça düşünceleri olan bu yaşlı adamı seviyordu. Sabahın ilk ışıklarından bu yana, çukurun kenarına çömelmiş, küreğin bir demir parçasına çarpmasını bekliyordu. Şimdi kutsal ülkedeydi ve mucizesini bekliyordu.

Adhemar, onu almak için geri gitti. "Eğlence bitti. Kesin olarak."

Alkuin gözyaşları içinde savaşıyordu. "Tam güney kapısının dibinde bulunuyor mızrak," demişti Aziz Andreas ve on iki işçi orada kazıya başlamıştı. Fakat buldukları hiçbir şey yoktu.

Neredeyse korktuğu başına gelecekti. Piskopos birkaç gün önce, dinsizlerin kutsallığını bozdukları kiliseyi temizletmiş ve dinsizlerinin yazıtlarının üzerini kapatmıştı. Çinileri de yerden söktürmüştü. Yeniden bastırılarak pekiştirilen toprağın kazınması sırasında biri, bir parça demir bulup, gizlice bir köşeye koymuş olabilirdi. Demir değerliydi. Bir demirci bunun için kesinlikle birkaç bakır kuruş verirdi. Yoksa, mızrağın şimdiye kadar bulunmaması nasıl açıklanabilirdi ki?

Rahip, Piskopos Adhemar'ın rüyalara inanmadığını biliyordu. En azından Peter Bartholomeus'unkilere. Fakat bir de, Peter Bartholomeus'den daha iyi bir üne sahip olan şu Stephanus vardı; Valenceli yoksul halk papazı. O da

bir rüya görmüştü: Bir akşam, oturduğu semtte büyük bir bağırtı duymuş. Türkler'in nöbetçileri gafil avlayarak kente girmeyi başardıklarına inanan kendisi ve diğer ruhbanlar, dua etmek üzere, Sevgili Meryem Ana Kilisesi'ne koşmuşlar. Herkes duadan çok yorulmuş olarak uykuya dalmış, o hariç.

Alkuin, düşünceli bir şekilde kafasını salladı. Bu anlatılanlar ona pek de mantıklı gelmiyordu. Düşman surlara tırmandığında, papazların savaşmak yerine kiliseye koşmaları aklına yatıyordu. Ancak tehlikenin en üst noktasında ansızın uykuya dalmaları, her türlü mantığa aykırıydı.

Neyse. Anlattığına göre, Piskopos'a çok güzel bir adam görünmüş ve ona, "yerde yatanların kim olduğunu" sormuş. Görüntünün İsa olduğunu hemen anladığını iddia eden Stephanus, onların dinsizler değil, tek ve gerçek Tanrı'nın hizmetkârları olduğunu söylemiş.

Rahip burada da başını hafifçe salladı. EFENDİMİZ, sanki önünde duranın kim olduğunu bilmezmiş de sormak zorundaymış gibi?

Her neyse, Stephanus'un gördüğünü iddia ettiği kutsal varlık ona -rahip bunun EFENDİMİZİN kendisi olduğuna inanmak istemiyordu- "ordunun aslında gerçek bir kumandanının olmadığını ve konuşulacak tek kişinin Papa'nın legası Le Puylu Piskopos Adhemar olduğunu" söylemiş.

Alkuin burada biraz gülümsemek zorunda kaldı. Görüntü -ya da her kimse artık bu aziz- Adhemar'ın çok kuşkucu bir kişi olduğunu biliyor olmalı ve bu nedenle de, yerine getirilmesi gereken şeyi Piskopos'a yüklüyor: Şövalyeler ve tüm ordu beş gün boyunca oruç tutmalı ve tövbe etmeliydi; o zaman gökyüzündeki onlara yardım edecekti.

Rahip, gökyüzündekilerin, kentin umutsuz durumu hakkında ne kadar kötü bilgi sahibi olduklarına şaşırdı. Buradaki insanların iki haftadır oruç tuttuklarını onlar bilmiyorlar mıydı? Rahip, bu kuşkucu düşünceleri nedeniyle hemen pişman oldu. Ne olursa olsun, bu fırsatla Meryem Ana da Stephanus'a görünmüş ve bunlara daha sonra bir de Petrus katılmıştı. Ne yazık ki Stephanus arkadaşlarını uyandırmak istediğinde, görüntüler ortadan kaybolmuş, onun için de görüntülerin hiçbir tanığı olmamıştı.

Alkuin korkuyla sıçradı. Piskopos, arkasından gelmiş ve elini omuzuna koymuştu. "Burada görülecek başka bir şey yok."

Meşaleler yakılmıştı. Adamlar kürekleri fırlatıp attılar ve kazdıkları deliklerden yukarı tırmandılar. Adhemar gitmek için çıkışa yöneldi. Rahip onu takip etti. Gözleri yanıyordu. Tanrı, kendisine inananları neden güç durumda bırakıyordu, hem de bir mucize umdukları sırada!

Tam o sırada bir çığlık, sevinç bağırışları duyuldu. Alkuin hızla geri döndü.

Deliklerden birinde Peter Bartholomeus duruyor, her iki eliyle tuttuğu, sadece biraz paslanmış bir parça demiri yukarı doğru uzatıyordu. Hiç kuşkusuz bu bir mızrak ucuydu. O, deliklerden birinin içine sıçramış ve kutsal mızrağı bulmuştu!

Rahip diz çöktü. Tıraşsız yüzünden iri gözyaşları akıyordu.

Te Deutn laudamus: "Tanrım, seninle övünüyoruz."

İnsanlar birbirini kucaklıyor, dışarıdaki akşam karanlığında koşup mutluluklarını haykırıyorlardı. Mızrak! Mızrağı bulmuşlardı.

Ve haber her tarafa yayıldı. Sokaklardan hızla geçip saraylara kadar taşındı; çadırdan çadıra dolaştı ve kentin surlarında yankılandı: "Mızrağı bulduk."

Akşam rahip, Piskopos'un kent binasında onun için hazırlattığı küçük odada oturuyordu. Açtı, ama mutluydu. Piskopos ona parşömen yollamıştı; tüy ve mürekkep bulmak kolaydı. Aylar sonra eve, başpapaza yazıyordu.

Kutsal mızrağı ve bir önceki gün dinsizlerin karargâhının üstüne düşen meteoru yazdı. Piskoposu'nun hastalığının günden güne artmasını, onun bu ilahi görüntülerden duyduğu kuşkuyu anlattı. Kudüs'e varmaları uzun sürmeyecekti. Oradan tekrar her şeyi yazacaktı.

Bunun için söz veriyordu. Ve başpapaza, kutsal yerleri, Golgota Tepesi'ni ve Büyük Kabri, Zeytin Dağı'nı ve üzerinde bir zamanlar tapınağın olduğu alanı betimleyecekti. Başpapaz, yemek sırasında bunu diğer biraderlere okuyacak ve onlar da, tekdüze aziz efsaneleri dışında başka bir şey duydukları için mutlu olacaklardı.

Adhemar, villanın çatısında bir divanın üstüne uzanmıştı. Katedralden kekremsi bir duyguyla ayrılmıştı. Her şey o kadar açıktı ki. Peter Bartholemeaus'un görüntüleri gerçek idiyse, o zaman mızrak neden Aziz Andreas'ın söylediği yerde, hemen güneydeki ana kapının dibinde durmuyordu? Kuşkusuz, orası bir aldatmaca için fazla aydınlıktı! Bu nedenle de, bu işlem ancak günün ışıkları kaybolup, meşaleler yakıldığında yapıldı.

Diğer yandan: Halkın bir mucizeye gereksinimi vardı. Şimdi onu bulmuşlardı. Ancak, Piskopos'un kafasında bir soru vardı: Bunu kim yapmıştı? İçgüdüsü, bunu Bohemund'un planladığını söylüyordu. Bunu yapabilecek kadar sinsiydi. Ama bu sözde mucize kimin işine gelmezdi ki? Adhemar, susmaya karar verdi.

Zaten kokusu göklere çıkmış bir şeyi daha fazla karıştırmanın anlamı yoktu.

MEYDAN SAVAŞI

Kürboğa Tuzağa Düşüyor Haziran 1098

KUTSAL PETRUS KATEDRALİ'NİN çatısının ardından kan kırmızısı güneş doğuyordu. Bu Haziran sabahında hava soğuktu. Şövalyeler, sadece omuzlarını değil, aynı zamanda bacaklarını da ısıtan kalın koyun yününden yapılmış örtülerle sarınmışlardı. Atların burun deliklerinden gri bulutlar çıkıyordu. Atlar da tıpkı sürücüleri gibi soğuktan titriyorlardı. Boyunlarının çevresindeki deri örtüler, onları gerçi oklara karşı koruyordu ama sabahın erken saatlerindeki soğuğa karşı değil.

Adamlar ağır mızraklarını yere koyup, eyerlerine yaslandılar. Hiç olmazsa soğuktan biraz korunmak için, ellerini koltuk altlarına soktular. Bu arada ayak parmakları hissizleşmiş ve zırhları da, sanki buzdan zırhlara dönüşmüştü. Oysa birkaç saat içinde onlar kuluçka kutusuna dönüşecekti.

Şövalyenin atı, Georg Kapısı'nın düzgün olmayan zemininde huzursuz bir şekilde sallanıyordu, inatçı Arap aygırı, deniz kenarındaki meydan savaşından sonra, zengin ganimetler içinden verilmişti ona. Bugün gerçekleşecek olan tayin edici meydan savaşı için binek atlarının hâlâ var olmasını, Bohemund'un uzak görüşlü oluşuna borçluydular.

Antiokheia'nın ele geçirilmesinden sonra yaşanan büyük açlık iyice belirginleştiğinde,.bütün atların bir arada, iyi korunan bir yerde bulundurulması şeklindeki ısrarlı talebini derebeyler konseyinde kabul ettiren, yine Bohemund olmuştu. Artık hiç kimsenin tek başına at binmesine izin verilmiyordu. Sadece ortak iş yapıldığında atlar için izin çıkıyordu. Hiçbir istisna yoktu. Kont Raimund ve Bouillonlu Gottfried'in kendileri de genel disipline uyuyorlardı. Böylece birkaç haftadan sonra kentte artık tek bir canlı sıçan ve tüyleri yolunmamış bir serçe kalmamasına karşın, surların önünde hâlâ neredeyse bin kadar at otluyordu.

Güneş doğmadan çok önce, şövalyeler, uykusuz ve abartılı sevinç naraları ve kolayca görülebilir şişinmeleri altında gizledikleri korkularıyla, komutanlarının sancakları altında toplandılar. Bir önceki akşam, ordu komutanları, büyük içki alemini engellemekte belirli ölçülerde başarılı olmuştu. Çünkü içkili kafayla ve kötü bir moralle iyi savaşılamazdı.

Rahipler ve yoksul halk papazları, karargâhı dolaşıp askerleri çadırlarında ziyaret etmiş, yukarıda da, şövalyelerin oturdukları evlerin kapılarını çalmışlardı. "Hıristiyanların ruhlarıdır söz konusu olan," demişlerdi. Ve her ne kadar kutsal mızrak sayesinde zafer kesin olsa da, Tanrı'nın ansızın kendisini yanına çağırabileceğini herkesin hesaba katması gerekirdi. Ve sonra yüce Tanrı'nın huzuruna hangi sıfatla çıkacaklardı: orospu çocukları, serseriler, Tanrı'ya küfredenler, develeri düzenler ve ölü soyguncuları olarak mı?

Neredeyse tüm adamları, kentin büyük kilisesindeki günah çıkartma ayini için toplamayı gerçekten başardılar. Herkes günah çıkartmıştı ve vicdan yoklaması sırasında Joscelin bile, iyileşmesinden ötürü tanrıya şükranlarını sunmuş ve işlediği suçlardan en ağırları için pişmanlık getirmişti. Verdiği bu iyi sözleri tutup tutmayacağını, o da bilmiyordu; fakat o an için kendini, çocukluk günlerinden beri ilk kez bu kadar rahat hissetmişti.

Son meydan savaşından bu yana yaşadığı dehşetten kurtulması, birkaç haftayı gerektirmişti. Neredeyse bir ay boyunca Selçuklu'nun kanını ağzında hissetmiş ve kovalar dolusu kırmızı şarap bile bu iğrenç tadı yok etmeye yetmemişti. Ama daha sonra -günün birinde- her şey ansızın değişmişti. Dünün dehşeti, yerini sınırsız bir keyfe bırakmıştı:

Koyu tenli savaşçının gırtlağının kendisinin çene kemikleri arasında nasıl parçalandığını gözünün önüne getirmeyi tekrar tekrar denedi ama başaramadı. Hiçbir şey duyumsamıyordu. Gerçekten de hiçbir şey. Bu, Joscelin'de önlenemeyen bir öldürme arzusu uyandırdı. Yeniden öldürmek zorundaydı: Mızrakla, kılıçla, ya da çıplak elleriyle. O akşam heyecandan uyuyamadı ve güneş doğmadan çok önce, aygırını eyerlemek için, atların toplu tutulduğu yere ilk gelenlerden biri oldu.

Toulouse'dan, Carcassonne'den, Lyon'dan ve Marseille'den gelen şövalyeler Kutsal Georg Kapısı'nda toplandılar. "Auvergne'den gelen tek kişi benim," diye düşündü gururla Şövalye ve atını, Piskopos'un tam arkasında duran Monteil Beyi'nin yanına sürdü. Papa'nın temsilcisi ve ordunun tartışmasız en büyük dini otoritesi olan Le Puylu Adhemar, bu sabah yüksek ateşle sedyede yatan ve iki yüz adama oradan kumanda eden Kont Raimund'un yerine komutayı ele almıştı. Onların görevi, Selçuklular'ın hâlâ ellerinde bulundurdukları üst taraftaki iç kaleden bir çıkış yapmalarını engellemekti.

Piskopos'un yanında bir Toulouselu, sakin ve kayıtsız bir şekilde, soğukkanlı atının üzerinde oturuyordu. Eyerine, içinde ağır bir tahta direğin

bulunduğu sağlam bir mahfaza bağlanmıştı. Bu, Raimund'un sancak taşıyıcısıydı: Adhemar'ın adamları dışarıda yerlerini alınca, sancağı havalandırabilecekti. Şu anda, katlanmış olarak, atın geniş sırtında duruyordu.

Piskopos'un öteki yanında vakanüvis Aquilerli Raimund yer alıyordu. Kutsal mızrağı savaş alanına taşıma onuru ona verilmişti. Mızrak ucu, pasından arındırılmış, uzun bir sopaya geçirilmişti. Bu kutsal emanet şimdi adamların miğferlerinin üzerinde dalgalanıyordu.

Köprü Kapısı'ndan çıkacaklardı. Dışarıda neler olup bittiği hakkında bir fikir edinmek için, Adhemar kapıyı açtırttı. Demir bezeli ağır kanatlar, ağır gıcırtılar çıkararak açıldı. Adamlar, nehrin ötesinde, alıştıkları manzarayı gördüler: Çadırlardan ve dalgalanan sancaklardan oluşan bir deniz, karşıdaki dağların sırtlarını göz alabildiğine yeşile boyuyordu. Düşmanın karargâhının biraz altında Kürboğa'nın ordusu toplanmıştı.

Joscelin, kimin ne olduğunu pek bilmiyor ama yine de, Hama Emiri Cenahüldevle'nin yeşil-sarı giysili atlı okçularını, Şamlı Dukak'ın turuncu-beyaza bürünmüş seçkin birliklerinden ayırt etmesini biliyordu. Düşmanın Hıristiyanlardan birkaç kat daha üstün olduğunu, kentteki diğer tüm insanlar gibi, o da biliyordu. Fakat kutsal mızrağın bulunuşu, artık neredeyse umutsuzluğa kapılan Hıristiyanlarda bir umut ışığı uyandırmıştı. Hatta bazıları, hiçbir haklı gerekçe olmadan, kazanacaklarından emin görünüyorlardı.

Uykudan isteksizce uyanan kentten gürültüler yükseliyordu. Melodik olmayan borazan sesi, kaldırımda at nallarının hızlı takırtılarını, silahların şakırtılarını ve atların sinirli kişnemelerini bastırıyordu. Kentin bütün semtlerinden tek tek bölükler, belirlenmiş toplanma alanlarına akın ediyordu. Katedralin çanları çalmaya başlamıştı. Ardından, biraz daha küçük olan Aziz Petrus ve diğer kiliselerin çan sesleri de duyulmaya başlamıştı. Düz çatıların üstünde, geceyi uyumadan geçirmiş rahipler diz çöküyor ve dualar okuyorlardı.

Adhemar'ın çevresindeki adamlar, kentin açık duran kapısından, ilk olarak Vermandoisli Hugo ve Flanderli Robert'in kumandası altındaki Frank ve Flamanlar'ın dörderli saflar halinde Köprü Kapısı'ndan at sürdüklerini gördüler. Adhemar'ın çevresindeki adamlar soluklarını tutuyorlardı. Eğer Kürboğa şimdi saldırırsa, şövalyeler hemen kente geri kaçmak zorunda kalacaklardı ve o zamanda zorunlu ve tayin edici muharebe başlamadan bitecek, ardından da açlık ve susuzluk dolu eziyetli günler başlayacaktı.

Sonra da Hıristiyanlar teslim olmak zorunda kalacaklardı ve bunun ne anlama geldiğini herkes biliyordu.

Yoksa Bohemund'un kurnaz oyunlarından biri, bir kez daha mı işe yarayacaktı?

Flamanlar ve Franklar, yavaş yavaş ilerlemeye devam ediyordu. Onları, Lorenliler ile birlikte Bouillonlu Gottfried izliyordu ve nehrin öteki yakasından henüz bir saldırı sinyali yoktu. Vermandoisli Hugo ve Flanderli Robert, Orontes köprüsünden geçerken, kuzey Fransalı Normanlar da kenti terkediyordu.

Şimdi sıra onlardaydı. Le Puylu Adhemar üzengisi üzerinde doğruldu ve Aguilersli Raimund, ucunda kutsal mızrağın olduğu çubuğu yükseltti. "Tanrı ve kutsal mızrak bizimle!" Piskopos kara yağız atını mahmuzladı. "Tanrı bunu istiyor!" diye kükredi şövalyeler ve onu izlediler. Kenti en son terkedenler, adamlarıyla birlikte Bohemund ve Tankred oldu ve onlar da hiç rahatsız edilmeden karşı kıyıya geçtiler.

Joscelin, Bohemund'la hiç karşılaşmamıştı. Sonuçta şövalye, ne Normandiyalıydı, ne de yüksek tabakadaki beylerin çevresine mensuptu. Öte yandan karargâhta herkes, hatta dilenciler ve fahişeler bile, her ne kadar Toulouse Kontu St. Gillesli Raimund girişimin komutasını istemiş olsa da, Bohemund olmaksızın bu maceranın şimdiye kadar çoktan bitmiş olacağını biliyordu. Hem de onursuz ve her şeyden önce oldukça kanlı bir biçimde.

Öte yandan, Bohemund sevilmiyordu. Adamları ondan korkuyordu ve derebeyleri de ona karşı haklı ve bir o kadar da derin bir güvensizlik besliyordu. Hemen hemen herkes, Adhemar ile aynı duygular içindeydi. Norman'ın ruhunun tümüyle şeytana ait olduğu, Piskopos için kesin bir şeydi; insan olarak da ona çok sevimsiz geliyordu, ama ordu komutanı olarak yerinin doldurulamayacağını düşünüyordu. Üstelik, Hıristiyan ordusunu Kudüs'e kadar götürebilecek tek kişi de Tarent Dükü'ydü.

Önemli olan da buydu.

Bohemund, daha dün, Kürboğa'nın karargâhına bir delegasyon göndermişti. Ama şeytanın aksiliğine bakın ki, "doğramacı" diye adlandırılan Melun Kontu Wilhelm ile birlikte Ocak ayında karargâhtan firar edip daha sonra Tankred tarafından yakalanan Amiensli Peter'i elçi olarak seçmişti. Keşiş olarak adlandırılan bu ilginç rahip, o zaman cezalandırılmamıştı ama onun için şimdi çok daha tehlikeli bir şey düşünülmüştü.

Söylediklerini duyduktan sonra, belki de bu tuhaf elçinin kafasını Selçuklular'ın bir mancınıkla kente fırlatacaklarını hesaplamıştı. Böylesine bir kurbanlık için, asker feda etmeye gerek yoktu.

Ama görünüşe göre Bohemund bu sürpriz elçiyle ilgili olarak birden çok plana sahipti. En azından, Kürboğa ile konuşmaların akışını dün akşam dar bir çevre içinde adamlarına aktaran Piskopos bundan emindi. Keşişin ağzından düşman komutanına iletilen "eğer bütün adamlarıyla birlikte yok olmak istemiyorsa, birliklerini alıp kaybolması" gerektiği, "Hıristiyanların yalnızca, boyun eğerek vaftiz edilmeyi rica eden Müslümanlara hayatta bırakacakları" mesajını, Bohemund'un kendisinden de duymuştu.

Güç ilişkileri dikkate alındığında, ilk istem ne kadar garip kaçıyorduysa, vaftiz istemi de bir o kadar ciddi bir hakaret oluşturuyordu. Adhemar'a göre, kastedilen şey de zaten buydu. Keşişin başının mancınık vasıtasıyla havadan değil, bedeninin geri kalan kısmı ile birlikte ve sağlam olarak karargâha geri dönmesi ve Kürboğa'nın yanıtını getirmesi, gerçekten ilginçti. Kürboğa, Antiokheia kentindeki bütün Hıristiyanları öldüreceğini, yalnızca el değmemiş oğlanlara ve bakire kızlara dokunulmayacağını, bunu da sadece, onları uzak Horasan'daki esir pazarında sattırmak için yapacağını bildirmişti.

Böylece Bohemund, -en azından Adhemar'ın düşüncesine göre- üç şeye ulaşmıştı: Bir yandan Amiensli Peter ve tercüman olarak giden, dil yeteneğine sahip Frank

Herlin şahsında, iki kişiyi keşifçi olarak Kürboğa'nın karargâhına göndermeyi başarmıştı. Gerçi bundan fazla bir şey çıkmazdı ama yine de bu, tümüyle aptalca olduğu kesin olan bir mesajdan daha zekice bir işti.

Buna karşın öncelikle gerekli olan şey, tüm Hıristiyan ordusunun, öncelikle de tüm kararsız ordu komutanlarının, artık söz konusu olanın her şey olduğunu, her türlü pazarlık kapısının kapandığını ve yalnızca zafer ile ölüm arasında bir seçeneklerinin kaldığını açık ve net bir şekilde bilmeleriydi.

Kürboğa, tam da Bohemund'un beklediği gibi bir tepki vermişti ve gerçekten de kendini gayet açık olarak ifade etmişti.

Üçüncü ve son olarak; Hıristiyan ordu komutanları, hem mesajı götürenin konumuna ilişkin uygunsuzluğu, hem de mesajın çocuksu ve utanmazca içeriği karşısında, Selçuklular'ın gözünde artık ciddiye alınmaması gereken, kibirli ve aptal gevezeler olduklarını göstermişlerdi. Şövalyelerin Kürboğa tarafından bu şekilde küçümsenmeleri, tam da Bohemund'un amaçladığı

şeydi. Eğer Kürboğa, Hıristiyanları kendini beğenmiş, soğan erkekleri olarak görecek olursa, onlara kentin önünde bütün güçleriyle saf tutma fırsatı tanırdı. Musul Emiri, Kürboğa, -kendisini abartarak adlandırdığı şekliyle "imparatorluğun direği"- gerçekte kafasızın tekiydi ve daha da önemlisi: Bohemund'un tuzağına düşmüştü.

Bu da gerçekten ikinci bir Antiokheia mucizesiydi.

Fakat Adhemar'ın adamlarına anlatacak bir şeyi daha vardı: Düşman karargâhında zorluklar varmış. Kürboğa'nın ordusunun bir kısmı Araplar'dan, diğer bir kısmı da Türk Selçuklular'dan oluşuyordu. Herkesin de bildiği gibi, Selçuklular Suriye'ye, Araplar da Kuzey Afrika'ya hükmediyordu ve iki taraf da yıllardır Kudüs için kavga halindeydi. Aylar önce, Kudüs'ten vazgeçecek olurlarsa, Suriye üzerindeki egemenliği Hıristiyanlara bırakmaya hazır olduklarını bildirmek için bir Arap delegasyonu gelmemiş miydi?

Anlaşılan o ki, Hıristiyanların tek derdinin Kudüs olduğunu Araplar henüz kavrayamamışlardı. Ama bunu öğrenmeye yeterince zamanları olacaktı. Yine de dostça ağırlanmışlar ve bu merasimde onlara, iyi korunmuş üç yüz adet Türk kellesi sunulmuştu. Yalnız Kutsal Kent üzerinde anlaşmak mı?! îşte bu olmazdı.

Yine de barış içinde ayrılmışlardı. Ama şimdi Araplar, onlara karşı Kürboğa'nın yanında saf tutuyorlardı. Ancak onların anlaşmalarının kalıcı olması olanaksızdı ve belki de -diye söylemişti Piskopos- savaşın akışı Kürboğa'nın talihini ters çevirirse, Araplar o kadar da kahramanca savaşmayacaklardı.

Bir de, kendisini sürekli olarak Halep'li Rıdvan'a karşı kullandığı için, Musul Emiri'ne katılmakta tereddüt eden Şam'lı Dukak vardı. Ve bu Dukak, Arapların Filistin'i kendi elinden almalarından korkuyordu. Adhemar'ın adamlarının kafası kazan gibi olmuştu. Kimin elinin kimin cebinde olduğunu nasıl bilsinlerdi ki! Yalnızca bir şeyi kavramışlardı -ki bunu Piskopos da söylemişti- o da, Kürboğa'nın kendi altındaki kumandanlarına güvenemeyeceğiydi?

Joscelin de bu taktik oyunlarından pek bir şey anlamamıştı. Bunların tümü onun da aklını karıştırıyordu ama o, yüksek beylerin iyimserliğinden güç alıyordu:

Onların bir bildiği olmalıydı.

Müslümanlar'ın görkemli ordu yığını, küçük ama sıkı şövalye ordusuyla karşı karşıyaydı. Şövalyeler pek de şık görünmüyorlardı ama yine de bin

kadarı atlarının üzerindeydi; onların arkasında atlarını yitirmiş ve şimdi yaya olarak savaşmak zorunda kalan şövalyeler, mızrakları ve topuzlarıyla sıradan askerler, tek silahları hançer olan uşaklar, sivri uçlu sopaları ve üzerleri çivili olan ağaç dallarıyla Tafurlar; -her zaman olduğu gibi- öldürülenlerin silahlarını sahiplenmeyi uman kadınlar ve en arkada da oklarını, kendi adamlarının başları üzerlerinden düşmanın saflarına gönderecek okçular vardı.

Düşmanın sıkı safları aniden açıldı. Süvarilerden oluşan bir grup, dar koridordan geçerek atlarını hızla Bohemund'a doğru sürdüler. Komutanları, Norman'ın çok yakınında atını durdurup bir şeyler söyledi. Yoksa son dakikada pazarlık mı yapılacaktı. Adamlar kulaklarını dikmişlerdi ama bu uzaklıktan bir şey duymak mümkün değildi. Onlar, yalnızca Bohemund'un elini kaldırıp, öne doğru işaret ettiğini gördüler.

Bu, saldırı anlamına mı geliyordu?

Hıristiyanlar sancaklarını açarken, Le Puylu Piskopos kollarını açtı: "Tanrım, sen böyle istiyorsan, o zaman senin için ölmeye hazır olan buradaki adamlara yardım et!" Süvarilerin mızrakları indi. "Tanrı böyle istiyor!," diye, miğferlerle kalkanlar arasından boğuk sesler duyuluyordu. Ardından demir duvar yavaş yavaş harekete geçti.

"Atları yavaş sürün," diye emir verilmişti. Bu kez hiç kimse saflardan ayrılmadı. Çünkü atsız şövalyelerin ve piyadelerin bağlantıyı koparmamaları gerekiyordu. Düşman saflarına yoğun bir şekilde dalmak için, yalnızca son yirmi metrede atlar dört nala sürülecekti. Piyadeler onların hemen arkasından gelecekler ve açılan gedikleri genişleteceklerdi.

Hıristiyanların kazanması durumunda, kimse ganimete el uzatmayacaktı. Azizler, Peter Barthelomeaus ile rahip Stephanus'a rüyalarında bunu sıkı sıkıya tembih etmişlerdi. "Şövalyeler, şimdiye kadar fazlasıyla ganimet hırsıyla davrandılar," demişler azizler. "Önce düşmanı tümüyle yok etsinler, sonra sıra ganimete gelsin." Bir süredir yalnızca, atların taşlı bayırda çıkardıkları nal seslerinin takırtısı ve burunlarından sabırsızca solumaları duyuluyordu. Büyük sancaklar rüzgârda dalgalanıyordu. Karşı taraftaki düşman, davulların, simbalomların, nakkarelerin, flütlerin ve trompetlerin gitgide artan cehennemi gürültüsüyle yanıt veriyordu. Oklar vızıldıyarak geçiyor, atların boyunlarındaki önlüklere takılıp kalıyor, şövalyelerin miğferlerine çarparak, içi boş tenekeye çarpar gibi ses çıkarıyor ve ağır kalkanlara çarparak sekiyordu. Yalnızca, korumasız olan arkadaki adamların bazılarının kara-kuru göğüslerine ya da kol gibi incecik

bacaklarına arada bir ok saplanıyordu. Sonra yüz, daha sonra da elli metre kadar bir ara kaldı. Düşman okçuları, yaklaşan süvarilerin önünden kendi saflarının gerisine çekiliyorlardı. Şövalye, "onların geri çekilmeleri iyi," diye düşündü. Kısa mesafeden atılacak bir oku, kalkanının önlemesi olanaksızdı. Hemen önlerinde, şimdi, harekete geçen Selçuklular'ın palaları parıldıyordu.

Boru sesleri tozlu havaya karışıyor, zafer bağırtıları gibi gelen korku çığlıkları kulakları tırmalıyordu. "Tanrı bunu istiyor!"

Joscelin, Piskopos'un çok yakınında duruyordu. Adhemar'ın sancaktan, onun sol yanından atla gidiyordu. Kutsal mızraklı Raimund ise hemen onun arkasındaydı. Dinsizler için bundan daha iyi bir hedef olabilir miydi? Atlar her yandan sıkıştırıyordu. Şövalye bir adamı mızrakla deldi. Mızrak, adamın sırtından yarım metre dışarı çıktı. Mızrağı geri çekip almak için yeteri kadar yer yoktu. En iyisi olduğu gibi kalmasıydı.

Şövalye kalkanın sivri alt ucunu bir saldırganın siyah yüzüne indirip, burnunu paramparça etti. Lanet olsun! Yeni kılıcı o kadar uzundu ki onu neredeyse kullanamayacaktı. Ama demirciye verip atına nal yaptırdığı eski kılıcından üç kat daha iyi kesiyordu. Şimdiye kadar, iki Selçuklu'nun traşlı kafasını parçalamıştı. Adhemar kısa topuzu savurup, üçüncü bir kafayı da parçaladı. Siyah zırhının üzerinde taşıdığı beyaz pelerine kan ve beyin sıçramıştı.

Sancaktar, iki yandan saldırıya uğruyordu. Yuvarlak kalkanıyla, biri sağdan, biri soldan gelen iki pala darbesine karşı koydu ama sonraki savunma geç geldi. Bir pala, yan tarafından derine daldı. Sancak, aşağı düştü ve eyerden yavaş yavaş kaymakta olan ve ölümcül yaralanmış adama dolandı.

Joscelin, sancak direğini kavradı ve sancağı ölenin elinden çekip aldı. Sancak kana bulanmıştı ama şimdi yeniden, savaşanların üzerinde dalgalanıyordu. Selçuklular'ın zafer çığlıkları kesilmişti, iki şövalye, onu korumak amacıyla, atlarını Joscelin'in iki yanına sürdüler: Sancak bir kez daha yere düşmemeliydi.

Tafurlar, onların hemen önünden geçerek, ön tarafa doğru gittiler. Kediler gibi çevik hareketlerle düşman süvarilerin üstlerine atlayıp, onları atlarından aşağıya çekiyor, pençe gibi güçlü parmaklarıyla gözlerini oyuyor, boyunlarını kırıyor ve onları boğarak yavaş yavaş öldürüyorlardı.

Tafurlar savaşmıyordu. Tafurlar katlediyordu.

Meydan savaşı iki saattir sürüyordu. Sonra keskin bir duman kapladı savaş alanını ve savaşanları geçici olarak birbirlerinden ayırdı. Kürboğa, saldırı halindeki Hıristiyanların görüş açılarını daraltmak için, yer yer kuru otla kaplı toprağı tutuşturtmuştu. Adhemar ve adamları biraz geriye çekilmişlerdi. Yüz süvarinin başında, sağ taraftan Toulouse Kontu Reinhold hızla yaklaşıyordu. Sol kanatta oluşan tehlikeli kuşatmayı engellemek için, onu Bohemund göndermişti. Birlik, saniyeler sonra bir toz bulutu içinde kaybolmuştu.

Sağ kanattaki heyecanlı bağırış çağırışlar yüzünden şövalyeler atlarının yönünü değiştirdiler. Tamamen beyazlara bürünmüş üç süvari, tepede düşmana doğru dört nala gidiyordu. Hiç kimse, ilk bağıranın kim olduğunu bilmiyordu ama sonra birden Hıristiyanların saflarından sevinç çığlıkları yükseldi: "Azizler, Azizler bize yardım ediyor!" Sonra da isimleri söylendi: "Georg", "Merkurius" ve "Demetrius." Joscelin kutsal Demetrius'un kim olduğunu bilmiyordu; Merkurius'u da tanımıyordu. Yalnızca ejderhayı öldüren Georg'u anımsıyordu. Kuşkulu gözlerle baktığı Adhemar da pek inanmışa benzemiyordu. Şövalye, hep kuşkucu olan Le Puylu Piskopos'un ne düşündüğünü bildiğine inanıyordu: Yine mi sen, Bohemund?

Ama karşı bayırdaki kişiler kim olursa olsun, onları kim büyüleyip ortaya çıkarmış olursa olsun gerçek şuydu ki, onların görüntüsü şövalyeleri yeniden canlandırmıştı. Atlarını yanmış otların arasından savaş meydanına sürdüler ama saldırıları boşa gitti. Kürboğa'nın ordusu, tam bir bozgun halindeydi.

Şamlı Dukak'ın turuncu-beyaz giysili süvarileri artık ortalıkta görünmüyordu. Diğer kıtalar da kaçmaya yüz tutmuşlardı. Kürboğa'nın sancağının etrafında yalnızca Humus Emiri'nin okçuları kalmıştı. Zırhlı Hıristiyan süvarilerinin yokuş yukarı çıktıklarını görünce, onlar da Selçuklular'ın başkomutanını kaçmaya zorlamışlardı.

Şövalyeler düşmanın terk edilmiş karargâhına gittiler hemen. Fakat ne görkemli çadırlara baktılar, ne de bekledikleri sınırsız ganimeti düşünüyorlardı. Hatta günlerce açlıktan kıvrandıklarını da bir kez olsun akıllarına getirmediler. Daha sonra açlıklarını gidereceklerdi. Kan sarhoşluğundan ayıldıklarında. Çok zaman sonra!

İSYAN

Ordu Komutanları Arasında Kavga Ocak 1099

BUZ GİBİ GÜNDOĞU rüzgârı, geniş Bukaya ovasının üzerine karla karışık yağmur getiriyordu. Adamlar, demir pullarla kaplı deri ayakkabılarını bez parçaları ile sarmalarını ve ne olursa olsun, kılıçlarının kınını zırhlarına çarpmayacak şekilde kalçalarına sıkı sıkıya bağlamalarını kendilerine emreden Tankred'in arkasından sessizce yürüyorlardı. Ses çıkarmadan eski kalenin görkemli duvarına yaklaşıyorlardı.

Derken, sanki kuru dallar çatırdıyormuş gibi bir gürültü koptu. Tankred öfkeyle arkasına döndü. Adamlardan biri, bir iskeletin göğsüne basmıştı. İskelet, daha düne kadar canlı bir insana aitti ama burada akbabalar açtı. Şiddetli çarpışmada ölen öteki Müslümanlar'dan da, sadece birkaç tane tertemiz kemirilmiş kemik kalmıştı geriye.

Hıristiyanlar kendi ölülerini aceleyle gömmüşlerdi. Kara bir gün olmuştu. Kudüs seferlerinde, yolları bu Kürt kalesinin önünden geçiyordu. Dinsizler bu kaleyi, "Hüsn el- Akrad" olarak adlandırıyorlardı. Yol üstünde yükselen bu kale, aynı zamanda vadiye de hakimdi. Sayısız iz, çevredeki Bedeviler'in sürüleriyle birlikte bu güçlü duvarların arkasına sığındıklarını gösteriyordu. Gerçi ordunun erzak durumu şu an çok iyiydi ama ganimet olarak alınabilecek bu kadar hayvanı kimbilir bir daha ne zaman görürlerdi?

Bundan dolayı ordu komutanları kaleyi almaya karar verdiler. Drago, sinirli bir şekilde kafasını salladı.

Roma ve Konstantinopol'ü bilen, Nikaa'da ve Antiokheia'da savaşmış onun gibi bir yaşlı kurt, kale surlarından iyi anlardı. Eğer bu surlar gerçekten de yeteri kadar adamla donatılmışsa, o zaman tıpkı Antiokheia'da olduğu gibi dişlerini sıkmak zorunda kalacaklardı. Üstelik bu kez, bir Firuz ya da Bohemund da yoktu içeride.

Olsa olsa keçiler ve koyunlar vardı.

Hem de gereğinden fazla. Ordu dün ilk kez ciddi bir şekilde surlara hücum ettiği sırada, yan kapılardan biri açılmış ve Müslümanlar yüz koyunu dışarı salmıştı. Bunun üzerine şövalyeler duvarla uğraşmayı bırakmış, basit çobanlar gibi koyunların peşine düşmüşlerdi. Düzen iyice

bozulunca, Kürtler bir atak yapmıştı ve kafasında koyun avına katılmaktan başka bir düşünce yokmuş gibi görünen düşüncesiz muhafızları yüzünden, neredeyse Toulouse Kontu'nu halledeceklerdi. Asker, zaman zaman, ordu komutanları arasında birkaç cesur adamın bulunduğunu ama kafası iyi çalışan bir tek adam bile olmadığını düşünüyordu.

Yalnızca Bohemund bir istisnaydı. Ama o da ayrı bir hikâyeydi.

"Her neyse," diye düşündü asker kendi kendine. Bir kez daha her şey yolunda gitmişti; çünkü sonunda birkaç şövalye, kumandanlarının yaşamının belki de birkaç pis kokan koyundan daha değerli olduğunu anlamışlardı. Ama tepedeki beyefendiler, yaşanabilecek felaketten ders almamışlardı. Şimdi de öteki hayvanları istiyorlardı ve bu yüzden burada askerin kıçı donuyordu.

Birlik, surun çok yüksek olmayan bölümlerinden birinin önünde durdu. Asker, son yarım saat içinde, belli etmeden arkada kalmaya başlamış ve arkadaşlarına "işemek zorunda"olduğu gibi bir şeyler fısıldamıştı. Bu arada artık artçıların arasına düşmüştü. Burnunu surların üzerinden uzatan ilk kişi o olmak zorunda değildi ki. Nihayetinde, yakında kırk yaşına basacaktı ve her işe en önde koşan biri daha fazla yaşayamazdı. En azından bu meslekte.

Tankred, çömelme emri verdi. Üzerlerindeki mazgalları seçemiyorlardı bile. Bu nedenle de, görülme tehlikesi her dakika büyüse de, en azından günün ağarmasını beklemek zorundaydılar. Tanrı'ya şükür, kar şimdi daha şiddetli yağmaya başlamıştı. Adamlar, birbirlerine sokuldu ve gürültü yapmamaya çalıştılar.

Drago, dişlerinin takırdadığını kimsenin duymamasını diliyordu.

Ansızın ufuk ağardı. Soluk kırmızı güneş, sıra tepeler üzerinden yükselmeye başladı. Tankred, artık sura asılıydı. Tanrı'ya çok şükür, sur, yontulmamış taşlar üst üste konarak yapılmıştı ve Antiokheia'da olduğu gibi düzgün kesilmiş bloklardan oluşmuyordu. Ellerin ya da ayakların az çok tutunacağı sayısız yarıklar ve boşluklar bulunuyordu. Yanlarında getirmiş oldukları demir çapalar, ancak çok gerekli durumlarda kullanılacaktı; -emir böyleydi- çünkü demirin taş üstündeki gürültüsü saldıranları çok çabuk ele verirdi.

Üç adam, kılıçlarıyla birlikte askı kayışlarını boyunlarına geçirmişlerdi. Dişlerinin arasındaki hançerleriyle, ses çıkarmadan, kendilerini bu işe zorlayan Tankred'e ve her an mazgallardan ortaya çıkıp, kafalarını parçalayacak düşmana karşı nefretle dolu olarak, yukarı tırmanıyorlardı.

Drago, ağırdan alıyordu. Önden tırmanan Tankred'in, kendisini göremeyeceğini biliyordu. O, bir sura tırmanmada neyin önemli olduğunu da biliyordu: Hiçbir zaman bir arkadaşıyla aynı hizada yukarı tırmanmamak. Aslında yukarıdan gelen okları ve taşları bir öndekinin bedeninin durdurabileceği doğruydu. Ama öte yandan öndeki adamın isabet alıp yüksekten düşerken, birini de beraber sürükleme olasılığı, doğrudan İsabet alma olasılığından çok daha fazlaydı.

Bundan tümüyle bağımsız olarak, önünde tırmanan birinin bağırsakları üzerinde denetimi panik halinde yitirdiğine tanık olmuştu. Bu, Makedonya'da Kastoria Kalesi'nin ele geçirilmesi sırasında olmuştu ve Drago'nun bir arkadaşının başına gelmişti. Üstü başı bok içinde kalmış bir Norman'ı küskün yüz ifadesiyle merdivenleri tırmanır gördüklerinde, Yunanlar'ın yüzlerinin ne hal aldığını hiç unutmayacaktı.

Ama askerin o anda buna gülecek hali yoktu. Soğuktan morarmış elleri bir sonraki tümseği yokluyor, ayak parmakları dar bir yarığa geçiyordu. Dondurucu soğuğa karşın, gözlerine ter damlıyordu. Ve her an o çığlık gelebilirdi: Bir bıçakla yüzü yarılan, ağır bir taş ile omuzu parçalanan bir insanın tüyler ürpertici çığlığı. Ama adamların soluk alış verişlerinden, zırhların taşlara sürtünmesinden başka bir ses gelmiyordu. Sonra tamamen değişik bir çığlık duyuldu: Mazgallara erişip, surun tepesine çıkan Tankred'in zafer çığlıkları.

Hepsi sırayla yukarı çıkmıştı. Soluk soluğa ve kılıç elde. Ama hiç kimseyle karşılaşmadılar. Ne tehlikeyi bildiren alarm, ne de korkulan ok bulutları vardı. Kalede ölüm sessizliği hakimdi. Sonra bir yerden keçi melemesi duyuldu. Bir kuzu bunu meleyerek yanıtladı. Bu arada surların öteki kısımlarına da tırmanılmıştı. Provanslılar ve Lorenliler giriyordu içeri. Karşı koyan hiç kimse yoktu.

Savunma birlikleri ve Bedeviler sürüleri almadan geceleyin kaçıp gitmişlerdi.

Akşamleyin, zaptedilmiş kalenin geniş avlusunda karargâh ateşi yanıyordu. Drago, tedbirli davranarak, kesilmiş olan bir koyunun kürkünü almış; onu, baldırını ve kolunu örtecek şekilde dikmişti. Yaşlı Sophia öldüğünden beri, böyle şeylerle kendisi uğraşmak zorundaydı. Drago midesini koyun eti ile tıka basa doldurdu. Bunun yanında yumruk büyüklüğünde bir baş sarımsak yiyip, bol keçi sütü ile boğazını temizledi. Keçi etinden el verdiğince sakınırdı. Hayvanın derisinin yüzülmesinden sonra etin üstünde kalan tüyler, ona dokunurdu.

Drago yüksek sesle geğirdi. Başını, birkaç gün önce burası gibi terk edilmiş Rafaniye adlı küçük bir kentte ele geçirdiği küçük bir tahıl çuvalının üstüne koydu. Sonunda ordu ilerliyordu. Neredeyse artık buna olan inancını yitirecekti.

Çok sayıda insan, Kürboğa ve emirlerine karşı kazanılan zaferden sonra, zaman kaybetmeden hemen Kudüs'e doğru yola çıkılacağını düşünmüştü. Ama bu -en azından Tankred adamlarına böyle açıklamıştı-; aptallık olurdu. Çünkü nerede ve ne miktarda su bulunduğunu kesin olarak bilmeden, yaz vakti yabancı çöllerde yürümek akıllıca olmazdı.

Bu arada, daha önce de olduğu gibi, ordu komutanları Antiokheia'nın mülkiyeti üzerinde birbirleriyle tartıştılar. Tartışmalara, hiçbir zaman ele geçirilemeyen iç kalenin Selçuklu komutanı Ahmet İbni Mervan'ın teslim olması neden olmuştu. Bohemund uzun süredir onunla pazarlık yapıyordu ve onu kendi hizmetine alacağına söz vermişti. Ön şart olarak vaftiz olacaktı ve Bohemund'un bayrağı kalede dalgalanacaktı. Kont Raimund ise bir kez daha kendisini aldatılmış görüyor ve kızgınlıktan patlıyordu.

Sonra büyük salgın patlak verdi. Le Puylu Piskopos Adhemar öldü. Artık komutanların arasındaki kavgada arabuluculuk yapacak kimse kalmamıştı. Normanlar, güneyli Fransızlar'a zorluk çıkarıyorlardı ve burada kuzeyli Fransızlar tarafından destekleniyorlardı. Lorenliler gizleniyorlardı. Üstüne üstlük, kötü ünlü Peter Bartholomeus, yeniden hayaller görmeye başlamıştı. Korkunç bir karışıklık hüküm sürüyordu ve kentteki herkesi kırıp geçiren salgından kurtulmak için, bir çok ordu komutanı, birlikleriyle birlikte çevrede yağma seferlerine çıkmıştı.

Sonbahar böyle geçti. Yağmurlar başladı ve ardından da soğuklar bastırdı. Sonunda da, Kont Raimund'un çadırının önünde halkın toplandığı gün gelip çattı: Eğer Bohemund Antiokheia'yı elinde tutmak istiyorduysa, varsın yapsındı bunu, eğer Kont beyefendi Norman ile kavgasını sürdürmek istiyorduysa, buna da bir itirazlarının olmadığını söylüyorlardı. Ama bu ordu seferinin amacının, Kudüs'ü dinsizlerden kurtarmak olduğunu ve eğer beyler birlikte gelmek istemiyorlarsa, onlar olmadan yola çıkacaklarını haykırdılar. Bu, Peter Bartholomeus'un yeni düşlerinin de güçlü bir biçimde kızıştırdığı gerçek bir isyandı.

Bunun üzerine, şövalyeler ilk önce, Antiokheia'nın güney doğusunda, atla iki gün uzaklıkta bulunan ve iyi korunan Maaratünnuman kentini Kudüs seferi sırasında sol kanatlarında bir tehlike oluşturabileceği için ele geçirmeyi kararlaştırdılar.

Saçmalık. Asker aşağılayarak tükürdü. Sol kanadı tehdit edecekmiş! Bu bir şaşırtmacaydı ve düpedüz yeni bir yağma seferiydi, insanları sakinleştirmek için, onları bu gereksiz çarpışmaya gönderiyorlardı. Ve tuhaf olan, bu taktiğin iyi işliyor olmasıydı.

Hiçbir şekilde hazırlanılmamış ve aceleye getirilmiş olarak yapılan ilk saldırı boşa çıktı. Her zaman olduğu gibi... Sanki bin şövalye ve silahlı beş bin piyadeyle böyle bir şey becerilebilirmiş gibi... Hıristiyanlar iki hafta boyunca kente akın düzenlediler. Bu çöle benzer yerde, kuşatma malzemesi yapmaya yarayacak ağaç neredeyse yok gibiydi. Bunun dışında yiyecek malzemesi de yine iyice azalıyordu.

Sonunda yüksek bir kuşatma kulesi inşa etmeyi başardılar ama buradan iç kaleye uzanacak bir köprü atmayı başaramadılar. Buna karşın Tafurlar, onun koruması altında, surun bir bölümünün altını kazdılar ve bu bölüm öğleden sonra geç vakit beklendiği gibi gerçekten de çöktü. Kent halkı evlerine kapanmıştı. Çok az asker ganimet elde edebildi. Ama konutları uzun süre korumak mümkün değildi.

Yine durumu ilk kavrayan Bohemund'du. Bir tellal gönderip, kentin büyük binasına gelerek onun koruması altına girecek olan tüm insanları bağışlayacağını ilan ettirdi sokaklarda. Kentliler, sözümona son şanslarını gerçekten de kullanmaya kalktılar, en değerli şeylerini toparlayıp, Bohemund'un cellatlarının beklediği binada toplandılar. Mezbahaya giden koyunlar gibiydiler ve üstelik ganimetleri de yanlarındaydı. Bohemund'un adamları, babaları ailelerinden, anneleri çocuklarından ayırıyorlardı. Köle tüccarları küçük erkek çocukları ve buluğ çağına girmemiş kızları götürüyordu. Ötekilerin hepsi vahşice kesildi. Drago cellat olarak görevlendirilmediğine seviniyordu. Fakat o günden sonra kendisinde bir değişiklik oldu.

Noel kutlamaları da geçtiği halde, kumandanların bir türlü yola çıkmamaları üzerine karargâhta ayaklanma yaşandı. Asker, parolayı kimin vermiş olduğunu anımsamıyordu. Fakat o da, en az bin kişiyle harekete geçti ve diğerleriyle birlikte, Maaratünnuman'ın kent surlarının yıkılmasına katıldı. Raimund'un yerleşip kalabileceği bir kenti olmamalıydı artık; tıpkı Antiokheia'daki Bohernund gibi.

Aslında bu, -itiraf etmek gerekir- açıkça bir isyandı. Fakat öfkeli adamlar, Kont'un yola çıkmasını sağlamanın tek olanağı olarak bunu gördüler. Artık hiç kimse derebeyleri arasındaki kıskançça taktikleri, hırsı ve iki başlılığı

anlamıyordu. Varsın, Bohernund Antiokheia'da kalsındı. Ona gereksinimleri yoktu. Onlar hacıydı ve İsa'nın mezarına gitmek istiyorlardı.

Drago, son zamanlarda sık sık, ruhunun bir köpeğin işkembesinden daha pis olduğunu söylemiş olan Roma'daki papazı düşünüyordu. Bunu gerçekten de doğrulayan şeyler vardı: O, yağmalamış, ırza geçmiş, sakat bırakmış ve öldürmüştü. Bunların bir çoğunu ya bilinç altına atmış ya da unutmuştu. Fakat bahçesinde kendini iple asmış olan Romalı senatörün karısının sabah rüzgârında sallanan bedeni, gözlerinin önünden gitmiyordu. Morarmış dili ağzından dışarı sarkmıştı. Drago, kadının çocuklarını bir köle tüccarına satmıştı.

O, Kudüs'e gitmek zorundaydı. Hiç değilse bunlardan dolayı...

ELÇİ

Bohemund'un Emriyle Kudüs'e Mayıs 1099

ESİRGEYEN, BAĞIŞLAYAN ALLAH'IN adıyla: Allah'a şükür, yeryüzünün tek Tanrısı, esirger ve bağışlarsın, Ahiret'te kurulacak olan mahkemenin tek hâkimi! Sana hizmet ediyor ve yardım etmen için Sana sesleniyoruz. Bize doğru yolu göster; lütfuna erenlere gösterdiğin yolu... gazabına uğrayanların ve yolunu şaşıranların gittiği yolu değil!

Haremağası alçakgönüllülükle öne doğru eğildi ve sıcak alnını gri kayanın üstüne koydu. İnce ter taneleri koyu kıvırcık saçından damlayarak gözlerini yakıyordu. Dün ilk kez kutsal yerlere girdiğinde, tozlu yanaklarından süzülmüş olan gözyaşlarının nasıl farkına varmamışsa, şimdi de yine farkında olmuyordu.

Burası, atı Al-Burak'ın peygamberi getirdiği gizemli mekandı. Kayalarda hâlâ atının ayak izleri duruyordu. Burası, Peygamber'in gökyüzüne çıkmadan önce İbrahim, Musa ve İsa peygamberlerle birlikte dua etmiş olduğu yerdi. Yusuf, yeniden öne eğildi. Allah, Hıristiyanlar yerle bir etmeden önce, onun bu yeri görmesini sağlamıştı. Allahü Ekber! Yerin göğün sahibi, büyük ve lütufkârdır.

Dışarıdaki sıcak yüzüne çarptı. Güneş gökyüzünden neredeyse dikey olarak aşağıya vuruyordu. Genç adam, dua etmeden önce abdest aldığı çeşmeye gidip, yüzündeki terleri yıkadı. Sonra hemen sandaletlerini giydi. Sandaletleri yumuşak keçi derisindendi ve Fatimilerin baş kumandanının konuğa armağanıydı. Gerçi tek armağan o değildi ama en çok sevindireniydi. Bohemund'un elçisi, Kutsal Kent'e yalın ayak girmişti. Ayağındaki ayakkabılar yalnızca Antiokheia sarayının parlak mermerleri için yapılmış olduğundan, Kudüs'e kadar dayanmamışlardı.

Haremağası, bir zamanlar Sultan Süleyman'ın tapınağını taşımış geniş platoyu terk etti. Isa peygamberin öldüğü ve gömüldüğü kutsal yeri de ziyaret etmek istiyordu. Hıristiyanların, -Bohemund'un adamlarının arasına katıldığı kısa süre içinde en azından bunu öğrenmişti- İsa ve annesi hakkında birçok şeyin beşinci surede yazıldığından haberleri yoktu.

Allah -Adı her şeyin başı- İsa Peygamber'e, yaşadığı zamanlarda gerçekleşen tüm şeylerin, her şeye kadir olanın izniyle gerçekleşmiş olduğunu anımsatmamış mıydı? Isa peygamberin ölüleri diriltmesine ve felçlileri tekrar yürütmesine izin veren Bağışlayıcının kendisi değil miydi? Kullarına, "bana inanın," diye bildirdi Allah; "Bana ve peygamberim İsa'ya inanın!" Isa, elbette Tanrı'nın oğlu değildi. Fakat oğlu gibi, Allah'a yakındı; yine de onu aşağılayarak onu bir cani gibi idam ettiler.

Yusuf merdivenlerden inerek Kutsal Kabir Kilisesi'ne gitti. Duvarları mozaiklerle süslü yuvarlak yapının içini görünce düş kırıklığına uğradı. Gaz lambalarının ışığında hafif parlayan bir levhadan başka hiçbir şey görünmüyordu. Haremağası, hızla huzurda eğildikten sonra, gitmek için yöneldi. Şimdi ziyaret etmek istediği Meryem Ana'nın ebedi istirahatgâhının belki daha iyi korunmuş olabileceğini düşündü. Ancak nerede olduğunu bilmiyordu. Meryem'in Kudüs'te gömülü olup olmadığını bile bilmiyordu.

Antiokheia iç kalesinin kurnaz kumandanı, Kürboğa'nın feci yenilgisinden sonra üç gün beklemiş, gözlerini, üç gün boyunca Orontes Köprüsü'nün yüksek direğindeki küçük siyah noktaya dikmişti. Koskoca bir valinin kafası, işte böyle küçük, çirkin bir nokta olacak kadar kurumuş ve ufalmıştı; sırada -tayin edici bir anda yanlış olanı yaparsa- Antiokheia iç kalesinin kumandanının kafası vardı.

Dördüncü gün, Bohemund'un yerleşmeye başladığı vali sarayına elçiler gönderdi. Pazarlıkta hemen anlaşma sağlandı. Ahmet Ibni Mervan, iç kaleyi Tarent Derebeyinden başkasına bırakmayacağına ve kendisini vaftiz ettireceğine yemin ediyordu. Bohemund da ona, kendisini altkomutan yapacağına, aynı zamanda adamlarını da -Hıristiyan olurlarsa- kabul edeceğine ilişkin söz verdi; geri kalanları ise -fidye istemeksizin- özgür bırakacaktı.

Görüşmelere tercüman olarak katılmış olan haremağası, verilen bir ara sırasında iç kalenin sadakatsiz kumandanını bahçenin tenha bir köşesine çekip, ona ağır suçlamalarda bulunmuştu. Birden çok Tanrı'ya tapan Hıristiyanlar hakkında neler yazıldığını bilmiyor muydu? Beşinci surede, Tanrı Baba'yı ve bir de onun yanında, onun sözde oğlu İsa'yı, yani Meryem'in oğlunu ikinci bir Tanrı olarak kabul edenlerin mümin olarak görülemeyeceği yazılmıyor mu? Ayrıca, üçüncü bir Tanrı olarak görülen şu ruh yok muydu? Kim bağışlayıcı Allah'a, bir tane bile olsa, başka bir müşrik koşarsa, ebediyen lanete uğrayacaktı!

Ahmed İbni Mervan, cehennem ateşinin oldukça uzakta olduğunu ama şimdi şu Norman'lâ uzlaşmazsa, yakında kıçının altında bu dünyanın ateşinin yanacağını sırıtarak söyledi ona. Gerçi iç kalede yeterli erzak vardı ve surları da henüz sağlamdı. Ama hiçbir taraftan yardım beklenemeyeceği için, aylar boyunca nefretini körüklemektense, zalim Bohemund'a şimdi teslim olmak daha iyiydi. O andan itibaren, bir daha böyle uygun koşulları bulamazdı.

Komutan, bir kadına dokunmak bir yana, kadının nasıl bir şey olduğunu bile unutmuş olduğunu söyleyerek, Bohemund'un kendisini, valinin yeterince donanmış olarak ardında bıraktığı masada yemeye davet ettiğini ekledi.

Haremağası onun ne demek istediğini bilseydi...

Yusuf, belki de Tanrı korkusu olan bir adamı bir rezaletten koruyabileceğini düşünmüş ve görüşlerini anlamıştı, ama çükünden başka bir şey düşünmeyen bu kıyıcı böyle biri değildi. Haremağası tiksinerek tükürdü ama aynı zamanda bu alanda uzman olmadığını da kendi kendine itiraf etmek zorunda kaldı.

O, haremle ilgili konularda uzmandı. Bohemund haremağasının soran bakışlarım doğru yorumlamış ve ona, görevini sürdürmesini önermişti. Kendisi, yani Tarent derebeyi, bir Norman'dı ve o kahrolası dinsizlerden değildi. Şimdiki dostu ona yetiyordu ve süslü püslü, tıraşlı piliçlere gereksinimi yoktu.

Fakat, -diye eklemişti bir süre sonra- bu süslü piliçlerle dolu kümesi bir kez olsun görmek isterdi. Ne de olsa, insanın arada bir konukları olabilirdi ve belirsiz durumlarda elinin altında hangi güzel hediyelerin bulunduğunu bilmesi gerekirdi. Haremağası, önce iç kalenin kumandanını, sonra da Üçüncü Kadın'ı düşündü ve daha sonra Bohemund'un önünden çekilerek, kadınların bulunduğu bölüme gitti.

Mehtaplı bir geceydi. Çiçek tarhlarından ağır bir koku yükseliyordu. Sarayın arka tarafındaki burmalı dış merdivenden yukarı çıktıkları sırada, adamların çıplak ayaklarının sıcak döşemeler üzerinde çıkarttığı gürültüyü binlerce ağustos böceğinin konseri bastırıyordu.

Yusuf, doğrudan, çok kez gizlice geçtiği kapıya gitti. Kapı aralık bırakılmıştı ve hafifçe açıldığında menteşesinden bir ses çıkmamıştı. Haremağası da iniltisini bastırmıştı. Buna benzer bir şeyler bekliyordu zaten. Üçüncü Kadın, karın üstü uzanmış ve yastıklar arasında çırılçıplak yatıyordu ve sırtı kapıya dönüktü. Küçük odada, görünüşe bakılırsa sarhoş

olan Venedikli kadının mutlu horlamasından bir de Norman Derebeyi'nin keyifli ıslığından başka bir ses duyulmuyordu.

Haremağası, öfke saçan gözleriyle kadına vurmak için herhangi bir şey aradı, ama etrafta yalnızca yumuşak yastıklar vardı. Bundan dolayı, kâğıt perdeleri yukarı çekmekte kullanılan, pencerenin önündeki bir ipi koparıp aldı duvardan. Bunu, kadının çıplak bedenine patlattı.

"Utanmaz orospu, kuduruk kancığın kızı, yeni efendine kendini böyle göstermeye nasıl cüret edebilirsin? Kadınların, gümüş mücevherlerini bile yabancıların önünde giysilerinin altına saklamaları gerektiği kitapta yazılı değil mi? Ve sen tüm aleme kocaman karpuzlarını gösteriyorsun! Edep yerlerinin görünmemesi için senin giysini giymen gerektiğini peygamber yazmadı mı? Ve sen en mahrem deliklerinle, şehvetli dişi bir deve gibi övünüyorsun.""

Haremağası korkunç beddualar ederek, huzurlu uykusundan uyandırdığı kızıl saçlıya, bahçeden geçip parkın aşağı kısmına gidene dek vurdu. Kadının ise aklı başına gelmiş ve ince ip canını pek yakmasa da, kendisinden iç parçalayıcı çığlıklar beklendiğini anlamıştı.

Şu andan itibaren tüm kadınların yalnızca giyinik olarak dolaşacaklarından değil, onların yeni sahiplerine borçlu oldukları saygıyı göstereceklerinden de tamamen emin olan Yusuf'un Bohemund'un yanına dönmesi sadece birkaç dakika sürmüştü. Diğer yandan Yusuf, Normandiyalı'ya, bir süre için kızıl saçlıdan vazgeçmesi gerektiğini söyledi. O, ertesi gün ve onu takip eden beş gün boyunca, bir erkeğin arzusunu uyandıramayacak ve onun şehvetini gideremeyecek derecede kırbaçlanacaktı.

"Böyle," dedi haremağası ve içinden ekledi; "benimkinin dışında..."

Ertesi gün Hıristiyan şövalyeler Ahmet İbni Mervan'ın vaftizini kutladılar. Ancak, çok sayıda şarap fıçısını boşaltarak, dini bütünler için yasak olan içkiyi yalnızca haremin kadınlarına değil, haremağasına da zorla içirerek ve hiç de Hıristiyan olmayan bir tarzda yapmışlardı bu kutlamayı.

Müslümanlar'ın yalnızca geceleri düzüştüklerinin doğru olup olmadığını sordu bağırarak bir şövalye, masanın üzerinden haremağasına. Yusuf peltek bir dille, bunun yalnızca Ramazan sırasında geçerli olduğunu belirtti. Sadece oruç tutulan ayda; fakat o da çoktan geçmişti. "Daha da iyi!" Şövalye heyecanla kükremişti ve Yağisiyan'ın Birinci Kadın'ını, bir desteğe dayanarak öne eğilmesi için zorlamıştı. Sonra da, kadının elbiselerini yukarı

kaldırmış ve onu, sanki bir koyuna biniyormuş gibi arkadan becermişti. Bu bir rezaletti.

Başka iki şövalye, kadınlarının göğüslerini birbirlerine gösterip, hangisinin daha dolgun olduğu üzerine amansızca tartışıyorlardı. Haremdeki kadınlardan bir diğeri, kör kütük sarhoş olan bir şövalyenin tutmayan elini iki bacağının arasına götürüp, onu boşu boşuna uyarmaya çabalıyordu.

Haremağası kendini kötü hissetti. Başı döndü; herhangi bir yere tutunmayı denedi ve bu sırada üzeri cam kupalarla dolu bir masayı devirip, sırt üstü cam parçalarının arasına düştü. Bu arada giysisi yukarı kaymıştı. Birden ortalığı bir sessizlik kapladı. Üstünü başını çabuk örtemeyecek kadar sarhoştu. Herkesin, kendisinde olmayan şeye gözünü diktiğini fark ettiğinde, elbisesinin eteğini bulamadı, eli boşluğa uzandı. Şövalyeler, iyice yaklaştılar.

"Aman aman neler var burada böyle? Kamışı olmayan bir erkek ya da deliği olmayan bir kız mı?" Sallanarak etrafını çevirdiler; ta ki içlerinin birinin, "bu ibneciğin nasıl işediğini görmek" istemesine kadar. "Pipisiz adam, çiş yapabiliyor musun?" Oradakiler gülmekten kırılıyordu. Haremağası, umutsuzca bacaklarını birleştirmeye çalışırken, onlar titrek parmaklarıyla parlak fildişi çubuğa uzanmaya çalışıyorlardı.

Sonra onu birden bıraktılar. Bohemund duruyordu başında. Daha doğrusu, ayakta sallanıyordu ama iki işkencecisinin kafalarını büyük bir gürültüyle birbirine tokuşturacak kadar da kendinden emindi.

"Onu bırakın! Hemen!" Norman, bir boğa gibi kükrüyordu. Kim bu zavallı adama bir şey yaparsa, bunun nasıl bir şey olduğunu bilsin diye, onun kamışını kendisi koparacaktı. "Şimdi ortadan yok olun! Defolun!"

Yusuf, Bohemund'a teşekkürünü birkaç litre kırmızı şarabı ayaklarına kusarak gösterdi. Bohemund tiksinerek geri döndü. Kutsal vaftiz merasimi böylece sona ermişti.

Bohemund, uykusunu almasına meydan vermedi; güneşin doğuşundan kısa bir süre sonra onu yanına çağırdı. Norman'ın mavi gözlerine kan oturmuştu; sarı saçları yıkanmamıştı ve darmadağın halde omuzlarına dökülüyordu.

Haremağası ona minnettarlığını kanıtlamak, hatta daha da fazlasını yapmak istiyordu ama peygamber böyle dostluklar karşısında uyarıyordu: "Siz iman sahipleri," böyle yazıyor, "Yahudiler'den ve Hıristiyanlardan dost edinmeyin. Eğer içinizden biri onlara katılırsa, o artık onlara aittir,

müminlerin cemaatine değil." Yusuf, coşan duygularını engelledi, minnettarlığını belirtmekle yetinmeyi kararlaştırdı ve Tarent derebeyinin kendisine söyleyeceklerini bekledi. Bir sürü şeydi aslında söyledikleri. Bohemund, Raimund'tan şikayetçiydi ve Piskopos Adhemar'ın ölümüne üzülmüştü; tabanları yağlamış olan korkak Boisli Stephan'a küfürler savurdu; ona göre bu görev için tek erkek olan, cesur Gottfried'i övdü; elbette Tankred'in yanı sıra.

Haremağası, bunaltıcı baş ağrısına karşın onu dikkatle dinliyordu. O, aslında bunların bir çoğunu biliyordu; bildiklerini ilk elden onaylatmanın da bir zararı olmazdı. Öte yandan her şey onun için tamamen yeniydi. Orada öylece oturup, şaraba ve önceki gün ona zorla şarap içirenlere lanetler okuyordu. Kendi kendine, Bohemund'un ondan ne istediğini soruyordu ve Norman'ın, -dinsiz olmasına karşın- Kudüs'e bir mesaj -oradaki garzinonun kumandanı Ifthikarüldevle'ye Bohemund'un kişisel mesajını- götürmek için gerekli anlayışa sahip olduğunu söylediğini duyuyordu.

Kudüs'e mi? Genç adamın yüzünü kan bastı. Kalbi onu dinlemekten çıkmıştı; ellerini taburenin deri kaplamasına geçirdi. O, Kudüs'e gönderilecekti? Kutsal Kent'e? Hıristiyanlar oraya varmadan?...

Şimdi bayılacaktı.

İri yarı adam, "Bir şey mi oldu," diye kükredi. "Hayır! Bir şey yok, yalnızca dünkü şaraptan." Genç adam saçma sapan, belirsiz bir şeyler geveledi, bugünkü gençlerin hepsinin pısırık muhallebi çocuğu olduğuyla ilgili bir şeyler mırıldandı.

Bilinen iki tip dinsiz olduğunu uzun uzadıya açıkladı: bunlardan biri, Selçuklular ve doğudan gelen diğer Türk sürüleri; ötekiler ise Kahire'den kuzeye gelen Fatimiler'di. Haremağası, kendini biraz toparlamıştı ve yüz ifadesinin anlaşılmaması için çaba gösteriyordu. Belki de, medresede yıllarca İslam tarihi okumuş olduğuna ve Fatimilerin Selçuklular tarafından Suriye'den kovulduklarına ve şimdi eski mülklerini parça parça yeniden ele geçirmeye başladıklarına dikkat çekmeliydi. Bohemund, nasıl olur da, onların Kudüs'e uzun zaman sahip olduklarını, sonra burayı Selçuklular'a kaptırdıklarını ve ancak bir yıl önce onlardan geri almış olduklarını bile bilmezdi?

Mekke ve Medine'nin yanısıra, Kudüs'ün de Müslümanlar için kutsal bir kent olduğunu Bohemund gibi cahil bir adam bile bilmeliydi. Ama görünüşe göre o, böyle bir şeyden haberdar değildi; aksi halde bu tuhaf mesajı, götürmesi için haremağasına vermezdi:

"Kudüs kalesinin komutanı lfthikarüldevle'ye, Antiokheia Kalesinin kumandanı ve Tarent'in derebeyi Bohemund'tan.

Hıristiyan ordusu, yıllardan beri senin dinindeki adamlar tarafından işgal altında tutulan kutsal Kudüs kentini ele geçirmek için yola çıktı. Öğüdümü dinle ve kenti Hıristiyan dünyasına geri ver. Benim burada, Antiokheia'da kalmamdan da anlayacağın üzere, kişisel olarak Kudüs'le ilgilenmiyorum. Fakat Hıristiyan şövalyeler, Kutsal Kent'i Müslümanlar'in elinden kurtarmadan biç bir şekilde ülkelerine geri dönmeyecekler. Özgürlüğünü ve adamlarının kanını, senin için önemi olmayan bir kent uğruna kurban etme.

Yine de kenti, Hıristiyan ordusunun herhangi bir komutanına değil, senin güvenliğini sağlayacak yeğenim Tankred'e ver. Bu haberi getiren kişi senin dinindendir ve benim buradaki kalenin kumandanı olarak, tüm şerefim üzerine yemin etmiş olduğumu ve bir Norman'ın sözünden asla dönmeyeceğini, sana teyit edecektir."

Konuşmaya devam et, Bohemund, biraz daha saçmala. Kudüs'te her şeyi anlatacağım ve orada buna güleceğim; konuşmaya devam et, bana verdiğin emir ne olursa olsun, benim için fark etmez; beni Kudüs'e gönderdiğinde her şeyi yapacağım.

Haremağası, taburenin üstünde bir oraya, bir buraya kayıyordu. Ama işi daha bitmemişti. Aynı şekilde Tankred'e de bir haber vardı ve onu da ezberlemek zorundaydı. Çünkü, yanında yazılı bir şey bulundurmasına izin yoktu.

Bu kez hitap daha kısaydı:

"Bohemund'tan Tankred'e. Sana bu haberi getiren adam, atla yoluna devam edip, Kudüs'te lfthikarüldevle'ye bir mesaj götürecek. Onun yanına koruma olarak iki adam ver.

Burada kötü gelişmeler var. Dostumuz, İmparator, büyük bir lütuf ta bulunarak, Kudüs'e yürüyüş Hazirana kadar ertelenebilirse, bize yardıma gelmeyi arzu ettiğini bildirdi. Bu durumda Hıristiyan ordusunun başına geçecekmiş.

Bir tek, elimizden Antiokheia'yı seve seve alacak Kostantinopol'lü bir baş komutanımız eksikti zaten. Raimund, o ikiyüzlü, bu durumda gizliden gizliye

ellerini ovuştururdu. Diğerleri arasında öyle bir hava yarat ki, hemen yola çıkmaya zorlasınlar.

Aleksios'un Kahire'ye yolladığı mektupları ele geçirmiş olduğumuzu, bu mektuplarda onun, Fatimiler'e, bizimle en küçük bir ilgisinin olmadığını ve onlarla daima iyi komşuluk ilişkileri istediğini garanti ettiğini söyleyebilirsin oradakilere. Bu durumda, bu hainler, ordudaki son müttefiklerini de kaybedecektir.

Siz Kudüs'ü kuşattığınız zaman, kumandan İfthikarüldevle seninle ilişki kurmak istediğinde, ona benim bir zamanlar Firuz'a yaptığım gibi davran. Eğer şansın varsa, kenti sana teslim eder. Ben Antiokheia'da, sen Kudüs'te. Bu bizim çabalarımızın haklı bir mükafatı ve Raimund için de, özellikle acı bir ilaç olur."

Yusuf o gece uyumadı. Büyük bir olasılıkla kendisini bekleyen üçüncü kadına da gitmedi. Sabahın erken saatinde atla yola çıktı.

O, güneye gitmekte olan Hıristiyan ordusuna Fatimilerin bölgesinde, Hunde Nehri kenarında yetişti. Tankred dinlenmiş bir atı onun emrine verirken, yanına da iki atlı kattı. Birkaç gün her şey yolunda gitti ve hızla ilerlediler. Haremağası, öngörülen ibadetlerin böyle durumlarda kısaltılmasına izin verildiğini biliyordu ve o, küçük seccadesini yere yaydığında, ona eşlik eden Hıristiyanlar, her türlü imâdan kaçınıyorlardı.

Her şey plana göre gidiyordu. Tyros'taki bir geçitte Fatimilerin pususuna düştüler ve haremağası, boşu boşuna elçi konumunu vurguladı. Onlar, onu casus olarak algıladılar ve Kudüs'e giden yolun son bölümünü yürüyerek gitmek zorunda kaldılar: Boyunlarında bir ip ve son iki günde çıplak ayakla... Ama mutlu şekilde... En azından Yusuf açısından...

Çekilen sıkıntılar unutuldu. Yusuf Kudüs'teydi artık. El-Aksa Camisi'nde dua etti ve tüm kenti kaplayan acayip gürültü bile ibadeti sırasında onu rahatsız etmedi. Surların üstü insan kaynıyordu. Tamirata katılmaları için kentteki herkes çağrılmıştı.

Kahire'deki Fatimilerin veziri Şehinşah El-Afdal, kuzeyde Hıristiyanlar ile Selçuklular arasındaki savaştan yararlanarak, sıkı sıkıya korunan Kudüs'e çekilen ve Şam'dan gelecek yardımı bekleyen Sökmen ve İlgazi'nin egemen olduğu Filistin'e saldırmıştı. Ama bu yardım gelmedi. Buna karşın ağır kuşatma aletleri ile El-Afdal çıka geldi. Kırk gün boyunca surlara hücum ederek, saldırı için uygun ortam oluşturdu. Sonra da serbestçe çekilme güvencesi karşılığında garnizon teslim oldu. Kudüs, yeniden

Fatimilerin eline geçmişti ama kentin surları artık yalnızca yıkıntılardan oluşuyordu. Ve Hıristiyanlar ilerliyordu.

Vezir, İfthikarüldevle'ye her türlü yardımı yaptı. Mısır'dan taşçılar, doğramacılar ve duvarcılar geldi. Fakat komutan, kentte oturan herkesi, en azından gündüzleri birkaç saat taşları taşıma ve harç karıştırma işlerine katmak zorunda kaldı. Zaman damlıyordu. Yahudiler, Hıristiyanlar ve Müslümanlar arasında ayrım yapılmıyordu; erkeklerle kadınlar arasında bile...

Haremağası, Kedron çayının dantel gibi işlenmiş derin vadisi üzerinden Zeytin Dağı'na baktı. Mesih geldiğinde, ona yakın olmak için, dindar Yahudiler, mezarlarını orada yaptırıyorlardı. Yusuf omuzunu silkti. Batıl inanç!..

İLÂHİ HÜKÜM

Bir Kâhinin Ölümü Haziran 1099

Rahip diz çöktü. Gözyaşları, kabuklanmış kırışık ciltli yüzünden kendine bir yol bulup, beyaz sakalının vahşi çalılıklarında kayboluyordu. Ağaçların bulunduğu bir vadiden koparmış olduğu eğri büğrü hacı değneğini hâlâ elleriyle sıkı sıkıya tutuyordu. Rahip kisvesi, artık tozdan iyice grileşmiş, pislik saçan bir bez parçasından ibaretti. Bir çok kez parçalandığı için düğümleyerek birbirine bağladığı bağcıkları, sürtüne sürtüne yeniden aşınarak bu kez tamamen koptuğundan sandaletlerini Emmaus'ta bırakmıştı. Ama rahip sonunda buraya varmıştı. O, gerçekten de Kudüs'e gelmişti...

Alkuin, ötekilerin sevinç naralarını ve bağırtılarını, boruları öttürerek, kılıçla ya da savaş baltalarıyla göğüs ve bacak zırhlarına vurarak çıkardıkları korkunç gürültüyü, sarhoş kahkahalarını ve fahişelerin taşkın çığlıklarını da duymuyordu. Bu sıcak Haziran güneşinin altında yalnızca uzaktaki çok büyük, koyu renkli bir kubbeye bakıyor ve Kudüs'ün önünde olduğunu biliyordu. Gerçekten de gelmişlerdi.

Kara Ormanlar'daki başpapazın sözlü talimatı üzerine manastırı terk etmesinden bu yana sekiz yıl, Ren Nehri kenarında Yahudi topluluğunun korkunç bir kırımdan geçirilmesine tanık olmasından bu yana ise üç yıl geçmişti. Tam iki yıl önce bir meydan savaşında bir kişiyi öldürmüştü; bu, onu bugün bile takip eden bir kâbustu. Ama şimdi her şeyi en azından birkaç dakikalığına unutması gerekiyordu. Çünkü, gerçekten gelmişti.

"Hayır, bu İsa'nın mezarı üzerindeki kilise değil," dediğini duymuştu, uzun zaman önce kutsal yerlerde hacda bulunmuş silahlı birinin. Adamın ziyaretinden bu yana on yıl geçmişti ama bunu kesinlikle hatırladığını söylüyordu. Kutsal Kabir Kilisesi, ev denizinin içinde kaybolmuş, yukarıdaki eski Süleyman Tapınağı'nın olduğu yerde ise, bir dinsizler tapınağı kurulmuştu.

Müslümanlar'ın kutsal bir yeri değil de, İsa'nın mezarı böyle görkemli düzenlenmiş olsaydı, rahibe daha yakışık alır gibi görünecekti ama daha sonra o, İsa'nın gösteriş düşkünü bir adam olmadığını anımsadı; ayrıca dinsizlerin tapınağını şövalyeler zaten yerle bir edeceklerdi. Hatta belki de yarın ya da bu hafta içinde...

Çakır keyif olmuş halde yanında duran bir asker yarenlik yaparak, hacıların Kutsal Kent'i ilk kez buradan gördüklerinde duymuş oldukları coşkudan ötürü, üzerinde durdukları bu tepeye eskiden beri "Neşe Dağı" adının verildiğini söylüyordu. Rahip ona hak verdi. Yaşamında hiçbir zaman bu kadar mutlu olmamıştı ve eğer Tanrı'sı kendisini şu an yanına çağıracak olsa, O'na minnettar olarak gideceğine söz veriyordu. Ama öyle görünüyor ki Tanrı onu yanına almaya gereksinim duymuyordu henüz. Böylece Alkuin, değneğinin yardımı ile sızlanarak ayağa kalktı ve kıvrıla kıvrıla kentin surlarına doğru giden dev ordunun bir kısmını oluşturan hacıların arkasından topallayarak yürümeye devam etti.

Akşam olduğunda, Kudüs Kalesi'nin önünde karargâh kurdular.

Titrek bir gaz lambası karanlığa karşı cesur bir kavga veriyordu. Normal olarak çadırda ateş yakmak kesinlikle yasaktı ama Piskopos'un ölümünden sonra yaşlı rahibi himayesi altına almış olan Aquilersli Raimund, çok az kişide bulunan olağanüstü ayrıcalıklara sahipti. Çünkü Raimund, sonraki kuşaklara Haçlı Seferi'nin akışını anlatacak vakanüvislerden biriydi. Çadır arkadaşının, Toulouse Kontu'nun emriyle mi, yoksa bir manastır için mi yazdığını rahip bilmiyordu ve bu zaten onu fazla ilgilendirmiyordu da. Ancak, bu saygın adamın himayesinde bulunmanın keyfini sürüyordu. Kutsal mızrak bulunduğunda, Antiokheia'daki katedralde bu adam da vardı ve kutsal mızrağı Kürboğa'ya karşı yapılan meydan savaşında da o taşımıştı; ayrıca ölmüş olan Le Puylu Piskopos Adhemar'ın tersine, mucizeye derinden inanıyordu.

Alkuin, bu arada mucize konusunda daha kuşkucu olmuştu. Tanrı'ya şükür ki, kimse ona fikrini sormuyordu. Bu anlamda çok önemsiz görülüyordu. Ama Peter Bartholomeus'un hikâyesi onu çok düşündürüyordu.

Raimund'un kaz tüyü, parşömen üzerinde ahenksiz bir ses çıkararak kayıyordu ve yaşlı adama, başpapaza bir mektup yazmanın zamanının geldiğini suçlarcasına anımsatıyordu. Son raporunu yazalı iki yıl olmuştu. Katil olduğunu itiraf ettikten sonra, memlekete mektup yazma cesaretini bulamamıştı kendisinde. Kudüs'te günahlarından arındırılıncaya kadar da yazmayacaktı.

Acaba başpapaz hâlâ yaşıyor muydu? Orada kendisini anımsayacak bir kişi çıkar mıydı hâlâ? O zamanlar manastırda en yaşlı rahip kendisiydi ve başpapaz sırf bu yüzden, dinsizlerin dünyasındaki düşmanlığa yalnızca onun karşı koyacak olgunlukta olduğuna inanmıştı. Rahip, bir an için, -

kendisine itiraf etmek zorunda kaldığı gibi- gerçekten de aklını karıştıran karargâhtaki fahişeleri düşündü; ama bu, mazide kalmıştı ve şeytana uymak için kendisini artık çok yaşlı hissediyordu. Eskiden bu tür durumlarda sık sık aklını karıştıran taşkın fantezileri artık ölü gibiydi.

Etini bir yana bırakalım...

Kudüs'ten memlekete yazacaktı. Bunu ciddi olarak düşünüyordu; daha etraflıca düşündüğünde, yaşlı manastır baş papazının yaşayıp yaşamadığı ya da kilisede herhangi bir kimsenin onu anımsayıp anımsamadığı, pek umurunda olmadı. Olayları yazıya dökmenin önemini Raimund'tan öğrenmişti; çünkü yazı yazma becerisi olan çok az insan vardı. Eğer rahipler de tembel davranırlarsa, bunu kim yapacaktı?

Raimund'un ne yazdığını çok merak ediyordu ama Raimund, yazdıklarını ona okumayı reddediyordu. Hâlâ düşlere inanıyor muydu? Özellikle de Arqa'dan sonra.

Her zamanki gibi oldu! Bohemund, Antiokheia'yı işgal altında tutmaya devam ediyordu ve orayı elinden alacakları korkusuyla, diğerleriyle birlikte Kudüs'e gitmeye yanaşmadı. Çıkarlarını koruması için Tankred'i orduda bıraktı. Tankred de bunu yerine getirdi. Kont Raimund'a kalsa, yeminden dolayı kendisini yükümlü hissettiği için, Kostantinopol İmparatoru'nu bekleyecekti. Ama bu arada, yollarına çıkmaya cesaret edemediği için, Imparator'un hiçbir şekilde şövalye hacıları desteklemeyi düşünmediğini öğrenmişti. Şimdi de, Türk Selçuklular'la ve şu anda tekrar Kudüs'ün egemenleri olan Arap Fatimilerle görüşmeler yürütüyordu.

Soylu beyler, yola çıkıp çıkmayacakları ya da ne zaman çıkacakları konusunu geceler boyunca ve hiç bitmeyecekmiş gibi tartışıyorlardı. Kudüs'e giderken izleyecekleri yolların geçtiği bölgeleri denetimleri altında bulunduran Müslüman derebeylere karşı nasıl davranılması gerektiği de, bu tartışmanın konuları arasındaydı: Onlarla pazarlık mı yapılacaktı, yoksa savaşılacak mıydı? Serbestçe geçiş için haraç verilmeli miydi yoksa geçişi zorla sağlayıp, kendileri mi haraç istemeliydi? Dağlardan geçen yolu mu seçmeli ya da en iyisi, her zaman denizden yardım da alınabilecek şekilde, kıyı boyunca mı gidilmeliydi?

Tripolis Emiri Celalülmülk Abul Hasan'ın kişiliğinde iyi bir müttefik kazanılabilirdi. Çünkü o, Selçuklular ile Fatimiler arasında sallantılı bir politika izliyordu ve Kürboğa'nın şahsında Selçuklular'ın ağır bir yenilgi almalarının ardından, şimdi Fatimilerin yönetimi altında bulunan Kudüs'e karşı müttefikler arıyordu. Bundan daha kolay bir yardım olamazdı ama

Raimund'un elçileri Tripolis'de Emir'i ziyaret edip, onun zenginliğini gördükten sonra, Emir'e daha yoğun bir şekilde baskı yapılması için Raimund'u ikna ettiler .

Raimund, ilk önce küçük bir birlikle, liman kenti Tortosa'yı çember içine aldı. Adamları geceleyin surların çevresinde sayısız ateş yaktıklarında, kenti savunanlar, çok büyük bir ordunun saldırıya geçtiğini sanıp, deniz yoluyla oradan kaçtılar. Bu başarıdan cesaret alan Raimund, Arqa'yı da kuşatmaya başladı ama bu kent oldukça dirençli çıktı. Kent çok iyi tahkim edilmişti ve çevresi geniş bir alanı kapsadığı için, tümüyle çember içine almak oldukça güçtü, ikmal yollarını kapatıp, aç bırakarak teslim olmaya zorlamak da bu anlamda düşünülemezdi.

Kont, kentin kolayca ele geçirilemeyeceğini anladığında, kuşatmayı kaldırmayı çok düşündü fakat bunu yapmakla Emir'e güçsüzlüğünü göstermiş olacaktı ve bu da doğal olarak, yıkıcı sonuçları beraberinde getirecekti. Böylece kuşatma uzayıp gidiyordu ve askerler, alışılagelenin dışında, yeterince erzağa sahip olduklarından, kenti ele geçirmek için kendilerini yormuyorlardı.

Söylentilerin biri, diğerini izliyordu. Bağdat Halifesi, bir Müslüman destek ordusuyla, Arqa'dakilere yardıma geliyordu. Panik içinde olan Raimund, o an başka bir liman kentini kuşatmış olan Gottfried'i ve Flandernli Robert'i yardıma çağırdı. Bağdat halifesi gelmedi ama Bohemund'un yokluğunda geçici olarak ordunun itirazsız komutanı olmuş olan Raimund, şimdi, kendisinin otoritesine boyun eğmeyi akıllarından bile geçirmeyen iki rakibe sahip olmuştu.

Sonunda, her türlü savaşçıl hareketlerden kaçınmaları koşuluyla, Hıristiyanların kutsal yerleri serbestçe ziyaret etmelerine Fatimiler'in izin verdikleri haberini Kudüs'den gelen ulaklar getirdiler. Bu, doğal olarak reddelilen ve ordunun Kudüs'e doğru hemen yola çıkma isteğini kamçılayan bir öneriydi.

Kont Raimund, diğer şövalyelerin karşısında itibar yitirmek istemiyordu ve öncelikle Arqa'yı ele geçirmekte ısrar ediyordu. Bu durum, doğal olarak ünlü rüyacıları devreye soktu. Tüm kâhinlerin başında, Kont'un yakın dostu olan Peter Bartholomeus çıka geldi ve İsa'nın, Aziz Petrus ve Andreas'ın eşliğinde bizzat göründüğünü ve mesajının çok açık olduğunu anlattı: "Arqa'ya hemen ağır bir saldırı!.."

Bu, Raimund'un rakiplerinde alaylı kahkahalara neden olan bir mesajdı. Norman'lı Robert'in askeri papazlarından Arnulf adında biri, herkesin

önünde (ve olasılıkla efendisinin buyruğuyla), tüm "kutsal mızrak" şamatasının tertiplenerek sahneye konulmuş bir tiyatro olduğunu, ölmüş olan Le Puylu Başpiskopos'un bile buna inanmadığını açıkladı.

Ama karşı çıkanlar da vardı: Rahibin yeni arkadaşı Aquilersli Raimund, kutsal emaneti henüz katedralin toprağında, kirli halde yerde dururken öptüğünü anımsattı ve hatta, Desiderius adlı biri de, herkesin kuşkucu olduğunu bildiği Adhemar'ın kendisine göründüğünü ve o zamanlar kutsal mızraktan kuşkulandığı için, şimdi cehennem ateşinde yanmak zorunda kaldığını söyleyecek kadar ileri gitti.

Bu açıklamalar, tüm muhaliflerin yeniden şiddetli protestolarına neden oldu; öyle ki, sonunda Peter Bartholomeus, kendisinin her türlü ilâhi karara uyacağını öfkeyle bağırarak söyledi. Her şeyi bilen Tanrı, kimin günahkâr olduğunu, kimin olmadığını gösterecekti. Orada bulunanların tümü sustu. Uzun bir aradan sonra Kont Raimund ayağa kalktı ve törensel bir şekilde, sonsuz gerçek namına bu öneriyi kabul edeceğini bildirdi. Tanrı'nın hükmü, paskalyadan önceki Cuma günü gerçekleşecekti.

Milattan sonra 1099 yılının 8 Nisan'ı, yeryüzünün bu bölgesi için de alışılmış olmayan şiddetli bir fırtına ile başladı. Bir gün öncesinde -yine Nisan'da çok ender rastlanılır biçimde- hafif şekilde kar yağmıştı ama daha sonra, denizden ansızın gelen bunaltıcı sıcak hava karaya vurmuş ve tufana benzer bir sağanak, Toulouse Kontu'nun savaş uşaklarınca karargâhın üst tarafına yığılan odun yığınının geçici olarak deri örtülerle korunmasını gerektirmişti.

Öğleden sonra -saat üçten kısa bir süre önce-, İsa'nın ölüm saatinde ilahiler söyleyen rahipler, Peter Bartholomeus'u çadırından alarak tepeye götürdüler. Çıplak bedeninin üzerinde yalnızca beyaz, uzun çile gömleği vardı. Elleri arkasından bağlanmıştı ve beline ip dolamışlardı, ipin ucunu iki silahlı adam tutuyordu. Böylece, alevlerin arasından olanak elverdiğince çabuk koşamayacak, ölçülü adımlarla yürümek zorunda kalacaktı. Bartholomeus yalın ayaktı ve uzun saçları da örtülü değildi.

Raimund'un rakipleri, aynı şekilde rüya gördüklerini iddia eden diğerlerinin de Peter Bartholomeus'la birlikte alevlerin içinden geçmeleri gerektiğini ileri sürmüşlerdi ama Raimund, tek bir ilahi kararı yeterli bulmuştu. Her şeye Kadir Olan'ı sık sık denemek olmazdı.

Alkuin, söyledikleri uğruna Aquilersli Raimund'un da "ateşten geçmeye" hazır olup olmadığını bilmek isterdi ama ona bunu soracak cesareti kendinde bulamadı. Vakanüvisin tüy kalemi parşömen kâğıt üzerinde

sabırla kayarken, rahip, Toulouse Kontu'nun savaş uşaklarının Arqa'da çalı demetini tutuşturdukları o Nisan gününü, tüyleri ürpererek anımsadı.

Kuru odunlar iki metre yüksekliğinde istif edilmişti, iki odun yığını arasındaki geçit, sadece bir buçuk adım genişliğinde ama beş metre uzunluğundaydı. Odun yığınının sonunda biriken halk, sözüm ona kâhinin bu ateş cehenneminden ne durumda kurtulacağını merakla bekliyordu.

Silahlı adamlar geçidin önüne öyle bir dizilmişlerdi ki yatay şekilde öne doğru uzanmış mızrakları adeta bir huni oluşturuyordu. Huninin ucunda, alev cehenneminin girişi bulunuyordu. Bu huninin içine götürülen Peter Bartholomeus, diz çöküp kısa bir dua okudu. Ardından ayağa kalkıp, "Tanrı gösterecek!" diye bağırarak, görünüşte korkusuzca alevlere doğru yürüdü.

Fakat hızlı yürümesini engellemek için kalçalarına dolanmış olan ip aniden gerildi, ipin ucunu tutan iki asker, topuklarını sıkıca yere bastırdılar. Herkes ipin ne kadar çok gerildiğini, adamların ipi yavaş bırakmak için ne kadar çok zorlandıklarını görüyordu.

Odun yığınının arkasındaki kalabalıktan bir çığlık yükseldi. Kâhinin sallanan cüssesi, alev alev yanan bir meşaleyi andırıyordu. Gömleği yanmış, saçları kavrulmuş ve bedeni kömürleşmiş et yığınına dönüşmüştü. Kalabalık, ağır yaralının yanına akın etti ve çevresini sarıp, üzerine atlayarak onu yere yıktı. Silahlı adamlar, mızraklarının saplarını çıldıran insanların bedenlerine bastırıyorlardı ama yine de adamın onlardan kurtulması uzun dakikaları aldı.

Adam, artık kurtarılacak durumda değildi.

Kont Raimund'un doktorları, yaşaması için bir haftadan fazla onunla uğraştılar. Sonra Peter Bartholomeus öldü. Onun alevlerden sağ salim çıktığı, ancak meraklı kalabalığın onu tekrar ateşe attığı söylentisini yaymaya çalıştılar. Fakat bu hikâyeye kimse inanmadı, rahip de. Çünkü Tanrı, madem ki sözde kâhini, iki odun yığını arasından geçişte mucizevi şekilde korumuştu, o zaman niye onu çıldırmış insanlara öldürtsündü ki?

Belki de -diye düşündü Alkuin- Piskopos haklıydı. Onların bu akşam Kudüs'ün surları önünde uyumaları, açıkça Tanrı'nın isteğiydi. Tanrı'nın bir mucize mızrağa ya da orduyla birlikte savaşan azizlere ne gereksinimi vardı. Tanrı'nın böyle kuşkulu araçlar kullanmak zorunda olduğunu düşünmek, alçaklık değil miydi? Zor durumlarda kullanmayacak olduktan sonra, Tanrı bize aklı ne diye vermişti ki? Bir Hıristiyanın, Her şeye Kadir Olan'a inanması için, mucizeye mi gereksinimi vardı? Mutlu olanların, görmeyip de yine de inananlar olduğu yazılı değil miydi?

Vakanüvisin tüyü, ara vermeden çiziktiriyordu. Alkuin iyi geceler dileyip, yana dönerken, omuzları için zeminde ufak çukur bir yer aradı. Raimund da, "iyi uykular," der gibi bir şeyler homurdanıp, o zamana kadar olan mucizeleri yazmaya devam etti.

Yarın, diye düşündü, Rahip, Kudüs'ü ele geçirdiğimizde ben de yazacağım, başpapaza. Buraya nasıl geldiğimizi... Basit bir şekilde... Ve hiçbir mucize olmaksızın...

YÜZKARASI

Bir Tutkunun Sonu Haziran 1099

KAN KIRMIZI AKŞAM güneşi, çadırların tepesine son ışıklarını vuruyordu. Uzakta, pembe renkli Aziz Stephan kulesinin üzerinde arada bir, bir mızrağın ucuna ya da bir palaya, batmakta olan güneşin ışınları yansıyor ve göz kamaştırıcı bir ışık huzmesi oluşuyordu. Çok yakında, Hıristiyanların karargâhının üstüne gece çökecekti.

Kadın sırtını otlara yasladı ve küçük bir tepeden, aşağıdaki kalabalığa baktı. Eğeri çıkarılmış atlar otlağa götürülüyor, köpekler taze lavaş satan kadınların çevresinde yaltaklanıyor, çıplak çocuklar pislik içinde itişip kakışıyor, savaş uşakları ganimet parçaları için zar atıyor ve karargâhın en uzak kenarında bulunan büyük mavi çadırdaki fahişeler çıplak memeleriyle, müşteri çekmeye çalışıyorlardı.

Ama onlarla çok az erkek ilgileniyordu. Duna, acıyla yüzünü buruşturdu. Çocuk uyanmıştı ve karnını tekmeliyordu. Gizlice çevresine baktı. Burada, yukarıda onu görebilecek hiç kimse yoktu. Yalnızca bir karga, aldırış etmeksizin kanat çırparak geçiyordu. Kadın, pislik içindeki gömleğini beline kadar sıyırdı ve eliyle karnındaki şişliği yokladı. Karnı sert ve gergindi. Ardından yeniden küçük ayakların sabırsız tekmelemelerini hissetti. Orontes boylarında bir yerlerdeki küçük bir yuvada olmuştu. Geçen yılın Ekim ayında. Antiokheia ve çevresinde hâlâ açlık hüküm sürüyordu. Toulouse Kontu Raimund bir yağma seferine çıkmış ve Rugia'yı ele geçirmişti. Orada Hıristiyanlar oturmuyordu, sadece dinsizler vardı ve onlara pek de iyi davranamamıştı. Daha doğrusu, kökleri kurutulmuştu. Köle tüccarlarının, karşılığında birkaç kuruş ödeyebileceği birkaçı hariç...

Genelde, yağma seferlerinde erkeklere karılarının ve sevgililerinin eşlik etmesi alışılmış bir durum değildi. Öte yandan, eğer seferin tehlike arz etmediği düşünülüyorsa, her defasında buna göz yumulurdu. Duna, sevgilisinin gün geçtikçe kendisinden yüz çevirdiğini hissettiği için, kendisini birlikte almaya zorlamıştı onu. Sonunda istemeden de olsa, birlikte gelmesine izin vermişti ve diğerleri de bunu yadırgamamışlardı.

Bu arada artık Joscelin, Monteil Beyi'nin yakın çevresinin içindeydi. Yol arkadaşları cüretkârlığına hayran kalıyor, dinsizler onun sert gücünden korkuyorlardı. Orduda bulunan yalnızca az sayıdaki kişi, onun sinsi zalimliğinden endişe duyuyordu. Ama öte yandan, onun bu sapkın eğilimi arada bir işe yaramıyor da değildi.

Tıpkı Rugia'nın ele geçirilişi sırasında olduğu gibi... Ganimetler dağıtıldıktan sonra -şövalye, bölgede bulunan bir tavernanın mahzenindeki en iyi şaraptan bir fıçıyı çadırına getirmişti- tek bir kuruş paranın bulunmamış olması, beylere çok tuhaf gelmişti. Hıristiyan ordusunun yaklaşmakta olduğu haberi geldiğinde, nakit para bir yerlere saklanmış olmalıydı. Örneğin, kentin kasasındaki para...

Bunun izini sürmekle görevlendirilen şövalye, tutuklular arasından muhtar ile karısının bulunması için emir verdi. Öğleden sonra, onlarla ve onların bulûğ çağına gelmemiş iki kızıyla birlikte atını çöle sürdü.

Duna akşamın geç saatlerine dek onun dönüşünü bekledi. O, çok nadir içki içiyordu ama bugün bir istisna yaptı. Dışarıda, çölde neler olduğunu gayet iyi tahmin ediyor, sevgilisinin çok geç geleceğini de biliyordu. Kendisinden ne isteyeceğinin de farkındaydı.

Sevgilisi, ilk kez birkaç ay önce -yine çok sarhoş olduğu bir sırada- nadir kıskançlık krizlerinden birine tutulmuş olarak, Duna'ya, kendisinden önce yatmış olduğu erkekleri sormuştu; onların bedensel görüntüleri ve aşk oyunları sırasındaki cinsel özellikleri ile ilgili utanç verici ayrıntıları bilmek istiyordu. Duna'nın, yalnızca tek bir adamla birlikte olduğu (o adam hakkında da konuşmamakta inat ediyordu) ve bir kez bile dokunulmadan, yıllarca haremde yaşadığı yönündeki yeminine inanmıyordu.

Adam başlangıçta çok kızgındı ama Duna'nın ısrarı onu iyice öfkelendirmiş ve çıldırtmıştı. Onu, yumrukları ve ağır kemeriyle dövmüş, sonra da bir taburenin üzerine atıp, kaba bir şekilde tecavüz etmişti. Ardından uykuya dalmıştı. Duna'nın iniltileri gece onu uyandırdığında, bir kez daha tecavüz etmişti. Duna, o zamandan beri, önceleri sezdiği şeyin, artık kesin olarak doğru olduğunu biliyordu: Bu adamı, başkalarına uygulayabileceği kaba kuvvetin dışında, daha fazla tahrik edebilecek bir şey yoktu.

Duna, bir kupa şarap daha boşalttı. Adam geç gelecekti, yanında tutsakları olmadan... Tutsaklarını kesinlikle konuşturmuş olacaktı. Kadın, iki genç kıza bu adamın neler yapmış olduğunu düşünmemeyi denedi ama bunu başaramadı.

Duna bir üçüncü kupa şarap daha içti ve gözünü çadırı kilitleyen ağır kanada dikti. Adam gözlerindeki delirmiş parıltıyla bu kanattan geçerek içeri gelecekti ve Duna'nın uzanmasını isteyecekti.

Kadın, büyük çadırın direğine doğru sallanarak gitti ve sıkı sıkıya ona tutundu. Elindeki kupa büyük daireler çiziyordu. "Üzülme sevgilim, bu lezzetli şaraptan bir kupa daha içeceğim ve ardından bir tane daha. Ama ben bugün kendimi sana vermeyeceğim. Bugün olmaz." Kadın, sendeleyerek fıçıya yöneldi, ancak elindeki kupayı düşürdü. Gecenin geç bir saatinde Joscelin eve döndüğünde, Duna artık ayakta durabilecek durumda değildi. Ama bu adamı ilgilendirmiyordu. Adam onu hemen becerdi ve bunu, gece boyunca iki kez daha yineledi. Ama adam, bu kez sarhoş değildi.

Duna altı hafta sonra hamile olduğunu öğrendi. Düşük yapmak için önce yarım gönüllüydü, sonra bir çok kez büyük bir taşın üzerinden sert zemine atladı. Çarpmanın şiddetli olması için dizlerini elverdiğince gerdi ama bunun hiçbir yararlı olmadı. Etkili içecekler bulamadı ve o vahşice cerrahi müdahalelerden de korkuyordu. Çok kan kaybederek ellerinde ölen kızın anısı daha çok canlıydı.

Geceleri uyanık olarak uzandığında, geriye tiksintiden başka bir şey bırakmamış hayvanca tutkusunun yasını tutuyordu. Şövalyenin giderek azalan sarkıntılıklarına karşı, iğrense de, giysilerini temizlemeyi bırakarak kendini korumayı deniyordu. Günlük vücut temizliğinden vazgeçmek, ona daha da zor geliyordu ama o öyle itici bir etki yaratmak istiyordu ki, adam bir daha asla ona dokunamasın. Çevrede yapılan bütün gezintilerden dışlanması da aslında işine geliyordu. Böylece bir yılın sonuna gelindi. Ocak ayının herhangi bir zamanında mucize gerçekleşti. Ordu Kudüs'e doğru yola çıktı. Kadın, şövalyeyi artık yalnızca akşam eve geldiğinde görüyordu. Adam, zaman zaman hiç gelmiyordu ve Duna, adamın artık kendisine dokunmamasından ve bunun sonucu, aybaşı kanamasının kesildiğinin farkına varmamasından ötürü seviniyordu

Kadın, 6 Mart sabahı şiddetli baş ağrılarıyla uyandı. Buz gibiydi ve dişlerinin takırdamasını engelleyemiyordu. Kaslarında dayanılmaz ağrılar vardı. Yüksek ateşten bedeni sarsılıyordu. Bu halde döşeğinde üç gün boyunca yattı. Bağırsakları ve sidik torbası üzerindeki denetimini çoktan yitirmişti. Şövalye, yanına bir testi su koymuştu. Hepsi bu kadar. Duna, ara sıra baygınlığı geçip bir an kendine geldiğinde, cılız bir sesle adama sesleniyordu. Ama adam gelmiyordu. Hiç kimse gelmiyordu.

Duna, lekeli humma olduğunu anladı. O, bunun belirtilerini çocukluğundan beri biliyordu, çünkü tehlikeli ateş, sık sık köylerindeki evleri kasıp kavuruyordu. Hastalığının nedeni, Oder Nehri'nin iki yakasındaki küçük tahta kulübelerde oturan insanların amansızca yenmeye çalıştıkları pislikti. Babası ona, insanlar yeterince temizlenmedikleri zaman, küçük hayvanların pis giysilerin içinde yuvalanıp, onları soktuklarını öğretmişti. Duna, ateşli nöbetlerinde bile, tam da son aylarda bu temizliği ihmal ettiğinin bilincine varıyor ve şimdi bunun cezasını çektiğini anlıyordu. Bu tehlikeli küçük hayvanların -kendi evlerinin çok uzağında- buralarda da bulunabileceğini düşünememişti.

Hastalığının dördüncü gününde ilk döküntüler belirmeye başladı. Çıbanlarla dolu şişmiş yüzünü dikkatlice yokladı elleriyle. Kollarında ve bacaklarında da kepekler oluşmuştu. Neredeyse hiç kaşınmıyordu ve Duna, şimdi bu hastalığın en kötü zamanını geçirdiğini bildiğinden, kaygılanmıyordu.

Bugün şövalye ona su testisini doldurduğunda, Duna adama gülümsemeyi bile becerdi.

Joscelin, Duna'ya yalnızca kaçamak bir bakış attı. Sonra ürkerek geri çekildi, bir kez daha dikkatlice baktı ve hızla çadırdan dışarı fırladı. Kadın, perişan halde kendini döşeğine bıraktı. Gerçekten de, bu kadar kötü mü görünüyordu?

Joscelin bir saat sonra üç adamla birlikte geri döndü. Adamlar, özen göstererek ve kibarca, gömleğinin kollarını yukarı sıvamasını ve çıplak bacaklarını göstermesini rica ettiler. Çadırda bir süre sessizlik oldu. Ardından adamlardan biri giysisinin kollarından beyaz küçük bir sopayı alıp, ateşler içinde yanan Duna'nın başının üzerinde törenle kırdı. Böylece Duna, insan topluluğundan ihraç edilmişti. Onun yeri, bundan böyle savaş arabalarının en arkasındaydı; artçıları oluşturan Tafurlar'ın da arkasında... Duna'nın, bundan böyle kimseye dokunma izni yoktu.

"Olsa olsa, bir başka cüzzam hastasına..." Ardından döşeğinin yanına temiz bir gömlek koydular ve bir de, insanları kendisine ve cüzzamına karşı uyarmak için kullanmak zorunda olduğu bir çıngırak. Sonra gittiler. Yalnızca şövalye kaldı ve bir süre duraksayarak, ateşler içindeki kadına dikti gözlerini. Duna ona, "cüzzam değil, lekeli humma olduğunu" açıklamayı denedi. Ama doğal olarak, doğru sözcüğü bilmiyordu. Joscelin'de bunu nasıl anlayacağını bilmiyordu. Bitlerden bulaşmış olan bu ateşi nasıl bilecekti ki? Belki onun yetişmiş olduğu yerde böyle şeyler

yoktu. "Bu cüzzam değil," diye kekeledi kadın ve adamın pelerinin eteğinden tutmayı denedi. "Bu cüzzam değil, Yalnızca bit hastalığı!"

Adam iki adım geri çekildi. "Yarın gidiyorsun," diye yanıtladı, "yoksa seni buradan tekme tokat dışarı atarım. Tüm çişli eşyalarını da yanında götür." Adam kapıya yöneldi.

"Ama ya çocuk," diye bağırmıştı Duna, "çocuk!"

Artık çadırın girişinde olan Joscelin durdu. "Hangi çocuk?"

"Senin çocuğun," diye ağladı. Duna, "o senin çocuğun."

Bir çocuktan haberi olmadığını, hele kendisinin olan bir çocuktan hiç haberi olmadığını söyleyerek yanıtlamıştı adam. Fahişelerin çocukları olursa, bu çocuklar onlarındır; rastlantı sonucu onlarla yatmış olan adamların değil. Ondan ne istiyordu ki? Kendisinin bir köle olduğunu, üstelik de dinsiz bir köle olduğunu unutmuş muydu yoksa? işe yaramaz duruma geldiğinde, kurtulunması gereken yaşlı bir beygirden başka bir şey değildi o. Duna, şimdi artık gerçekten de hiçbir işe yaramıyordu. Defolup Tafurlar'a gidebilirdi. Ve adam bu şekilde onun yaşamından silinip gitti. Bütün ömrü boyunca...

Geceleyin Duna, kirli gömleğini çıkardı. Yeni gömleği ve çıngırağı alarak, çıplak halde, kirini ve utancını bedeninden yıkayıp temizlediği dereye girdi. Şövalyenin bir meşaleyi çadırın içine nasıl attığını uzaktan izledi.

Parlayan alevlerin içinde, bitlerle birlikte yaşamının iki yılı da yanıyordu.

Duna sabahın köründe, Tafurların gecelediği, etrafı çitlerle çevrili alanla karşılaştı. Birkaç adam, arzuyla yaklaştı ona; çıngırağı görene dek. Sonra hızla geri çekildiler. Çalılıkların arkasında cüzzamlılar karargâh kurmuşlardı. Hepsi beyaz gömlekler giymişti. Dostça ama mesafeli bir tutum sergileyip, Duna'ya yatabileceği bir yer göstererek, onu rahat bıraktılar.

Duna ağlamaya başladı ve ondan sonraki üç saat boyunca ağladı.

Ordu Kudüs'e doğru yoluna devam ediyordu. Duna, küçük bir eşek tarafından çekilen bir döşeğin üstünde dört hafta boyunca hasta yattı. Cüzzamlıları iyi besliyorlardı. Her sabah, taze suyla ve hatta arasıra şarapla doldurulmuş testiler konuyordu, onların yattığı yerin önüne. Sepetlerle lavaşlar getiriliyordu, ara sırada kurutulmuş morina balığı ya da tütsülenmiş jambon. Ne kadar dışlanmış olsalar da, yine de el verdiğince açlık çekmemeleri gerekiyordu. Sonunda bu, Hıristiyanlığın "En yakınındakini kendin gibi sev" koşulunun bir gereğiydi.

Nihayet Duna'nın ateşi düştü ve gücünü yeniden toparladı. Artık arabayla çekilmesi gerekmiyordu ve diğer cüzzamlılarla birlikte, ana ordunun peşinden yürüyordu. Duna, cüzzamlıların organlarının nasıl çürüyüp döküldüğünü ve hastalığın yavaş yavaş insanların yüzlerini nasıl parçaladığını her gün görmesine karşın, onlara karşı duyduğu panikle karışık korkusu giderek kayboldu. Ardından Duna bir karara vardı:

Onun çocuğu cüzzamlıların arasında doğmayacaktı, insanlar onu köleleştirmiş ve kaçırmış, bir adam onu sevmiş ve ardından yırtık pırtık bir sandalet gibi fırlatıp atmıştı. O iki yıl boyunca kendisini özgür hissetmişti, halbuki -nasıl söylemişti sevgilisi- zamanın birinde sakatlanmış yaşlı bir beygirden ya da ona benzer bir şeyden başka bir şey olarak görülmemişti. Duna, bunu tevekkülle karşılamak zorundaydı. Ama çocuğunu böyle bir yazgıdan kurtaracaktı. O, sevgilisinin çocuğu kabul etmeyeceğini bilecek kadar da akıllıydı. Joscelin'i bu açıdan iyi tanıyordu. Ama çocuk cüzzamlıların arasında doğmayacaktı, kutsal Kudüs'te özgürce dünyaya gelecekti. Ondan sonrasına bakardı.

Kadın, kızıl saçlarının perçemlerini eliyle alnından çekti. Saçları yavaş yavaş uzuyordu ve kökleri de artık yeniden siyahtı. Cüzzamlıların kampında kaçmaya hazırlanmak hiç de kolay değildi. Duna ilk önce, uzun perçemlerini dişli kör bir makasla, zorlanarak kesti. Geriye kalan saçaklarını dut suyu ile kırmızıya boyadı. Belki bu saçla şövalye onu tanıyabilirdi ama olsa olsa yalnız o tanıyabilirdi; o da belki... Bunun dışında Duna, bir kez daha onun yoluna çıkmamaya çalışıyordu. Bıçakla gömleğine derin bir yırtmaç açmış ve eteğini, ancak kalçalarını örtecek kadar kısaltmıştı.

Öne doğru eğilmediği sürece tabii...

Sıcak bir Mayıs akşamı Hunde Nehri'nin kenarında çadırlarını kurduklarında, Duna, dudaklarını, el ve ayak tırnaklarını kırmızıya boyadı ve ertesi sabah alacakaranlıkta, ana karargâhtan kadınlar su testilerini ve lavaşları getirene dek bekledi ve onlardan taşıyabileceği kadarını çalarak kaçtı. Kuşluk vaktinde Tafurlar'ın karargâhının arkasında erkekleri bekleyen fahişelerin arasına karıştı.

Onu diğer kadınlardan ayıran tek şey; bir bahaneyle tüm müşterileri reddetmesiydi. Görünüşte pazarlık ediyor ama ölçüsüz derecede yüksek aşk ücreti istiyordu. Her kolaylığa karşı çıkıyor ve müşterilerin dış görüntüsüyle alay ediyordu. Aslında Duna'yı hiçbir teklifin ilgilendirmiyor olduğunu, onu dikkatle izleyen birisi rahatlıkla fark edebilirdi. Ama bir fahişeyi

denetlemek için kim çaba harcardı ki? Duna, daha ertesi günden başlayarak, günlük ekmeğini çalmak zorunda olduğunu çok iyi biliyordu ve kendisini bir daha asla bir erkeğe adamamaya karar vermişti.

Ne olacak ki?

Birinci hafta işini iyi götürdü: İki kez ekmek çalmayı başardı. Küçük testisini, Tanrı'ya şükür ki buralarda bolca bulunan derelerden suyla doldurdu. Yalnız, haziran ayı başında, Sezare ile Arsuf arasında yiyecek sıkıntısı baş göstermişti ve herkes, erzağının çalınmaması için büyük dikkat göstermeye başlamıştı. Kadın, ateşin çevresine sokularak yemek artıklarını topladı ve belki üzerinde biraz et zarı ya da biraz da et parçası bulmayı umduğu, atılmış kemikleri aradı.

Ama köpekler daha çabuk davranmışlardı.

Duna, zaman zaman dilenmeyi denedi fakat bunu başaramadı. Kadınlar onu kovuyor, erkekler ise, göğüslerini ellemeden ya da ellerini gömleğinin altına sokmadan bir şey vermek istemiyorlardı. Açlık çekerdi, daha iyiydi.

Günlerce açlık çekti.

Yine de en azından suyu vardı. Ancak insan suyla en fazla bir hafta yaşayabilirdi; aylarca ve üstelik iki kişiyle daha fazla değil. Buna ek olarak, hamileliği de onu çok zorluyordu ve geçirmiş olduğu uzun hastalıktan dolayı yorgun düşmüş bedeni her geçen gün biraz daha güçten düşüyordu. Duna, bir sabah, bir parça ağaç kabuğu ısırmak istediğinde, kesici dişlerinden biri düştü. Diş kırılmamış, öylesine düşmüştü. Dehşetle, diğer dişlerinin de sallandığını saptadı.

Güçten düştüğü için, yiyecek çalma düşüncesinden de kendiliğinden vazgeçmişti, insanlar onu yakalamayı isterlerse, kaçacak gücü kalmamıştı artık. Bir de, cüzzamlılar karargâhından kaçmış biri olduğunun anlaşılması korkusu da Duna'yı sürekli felce uğratıyordu. Aslında onun dayanmasını sağlayan tek şey çocuğu idi.

Orada, aşağıda Kudüs duruyordu ve kentin surlarının bin adım kadar uzağında, içinde ekmek, et, meyva ve şarabın olduğu Hıristiyan çadırları yer alıyordu. Çadırkentin üzerinden duman yükseliyor, harika kokular Duna'ya kadar ulaşıyordu. Akşam rüzgârı küçük beyaz bulutları kovalıyor, bir yerlerde bir kuş ötüyordu.

Duna'nın bulunduğu tepenin bir sonrasındakine kurulmuş olan çadırdan bir adam dışarı çıktı. Bir asker. Kırmızı saçlarına bakılırsa o bir Norman olmalıydı. Güçlü ve tıknaz bir adam... Kolları, kısa bedenine göre biraz

uzun kalıyordu ve çarpık bacaklarının üzerinde bir sağa bir sola sallanıyordu.

Adamın atı, çadırın biraz ötesindeki bir kazığa bağlanmıştı. Hayvanın yanında, yere bırakılmış bir eyer, atın başlık takımı ve genişçe bir çuval duruyordu. Asker iki eliyle çuvalın içini karıştırıp, yassı bir ekmek ve birkaç dilim tütsülenmiş jambon çıkardı. Adam bir parça ısırdı ve lokmayı ağzında çiğneyerek çadırın içinde kayboldu.

Duna'nın karnı sancıdan kasılıyordu. O, iki günden beri hiçbir şey yememişti. Çocuk da acıkmış görünüyordu ve yeniden karnını tekmelemeye başlamıştı. Duna, çukura kaçmış gözlerini karargâhın aşağısına dikti. Orada yemek vardı. Hatta üstüne üstlük, orada güven de vardı. Belki bu utançla yaşayabilirdi. Ekmeksiz kalırsa, o ve çocuğu her halükârda öleceklerdi. Zorlukla ayağa kalkıp sallana sallana, çadırın bulunduğu tepeye doğru yürüdü.

Elleri ve dizlerinin üzerinde sürünerek çadırın içine girdi. Asker ona ciddiyetle baktı. Memelerinden biri yırtmacından dışarı sarktı. Pek de iç açıcı görünmüyordu. Asker bekledi.

"Açım," dedi Duna.

KUŞATMA

Ne Ağaç, Ne Su Temmuz 1099

HAFİF BİR RÜZGÂR, karargâh ateşinin dumanını kuzeyden, kentin doğusundaki derin Kedron Vadisi boyunca sürüklüyordu. Karşıda, Zeytin Dağı'nın yamaçlarındaki budanmamış zeytin ağaçlarının yapraklan, gümüşümsü parıltılar saçıyordu. Biraz daha ileride, sağ tarafta, Kıyamet Günü atıyla Altın Kapı'dan kente girecek olan Mesih'in geçişini kaçırmak istemeyen koyu dindar Yahudiler'in gömüldüğü, oldukça bakımsız bir mezarlık göze çarpıyordu.

Kapı şimdilik duvarla örülmüştü. Ama Siloah göletinin üst taraflarında, yanmış otların üzerine yatıp rahatına bakan ve gözlerini doğuya diken Drago, bunun Mesih için bir sorun yaratmayacağını düşünüyordu. Kentin yüksek surlarının gölgesi ona iyi bir serinlik sağlıyordu. Dik yamaçtan onun üstüne doğru sarkan kaya kütlesi ise, onu yukarıdan gelebilecek olan Fatimiler'in oklarına karşı koruyordu.

Zaman zaman, bacaklarının arasında eğreti olarak duran deri kupanın üzerine yassı bir kum torbacığı koyuyor, ağzına kadar dolu olan su tulumunun tıkacını açarak, kahverengi renkli pis sıvıyı kumdan süzerek kupaya damlatıyordu. Bu zahmetli bir yöntemdi ama bu, bulanık gübre şerbetine benzer şeyden, biraz içilebilir hale gelmiş bir sıvı elde etmenin tek yöntemi gibi görünüyordu. Bu haliyle bile yeterince pahalıydı. En azından hacılar için.

Atla bir günde gidilebilecek bir mesafede olan ve çevredeki tek kullanılabilir su kaynağını bulunduran bölgenin korunması için, ordunun çeşitli kısımları sıra ile nöbet tutuyordu. Kudüs komutanı Ifthikarüldevle'nin bu kaynağı niçin kullanılmaz hale getirmediğini kimse bilmiyordu. Diğer bütün kaynaklar kapatılmış, sarnıçlara da, hayvan leşleri ya da öldürülen tutsakların cesetleri atılmıştı. Ne hikmetse, yalnızca Siloah Göleti'ne, dağlardan gelen su damlıyordu.

Hıristiyanlar, aslında kenttekilerin atık sularını içtiklerini bilmiyorlardı. Çünkü kentten kaynağa uzanan bin yıllık bir kanal vardı ve yalnızca, kentin atık suları ya da yukarıda kirletilen sular bu gölete ulaşıyordu. Gelişlerinden

kısa bir süre sonra, bir Hıristiyan devriye kolu göletin arka tarafında, dağın içlerine doğru uzanan ve yarı yarıya kapanmış olan dehlizler bulmuşlardı. Ama adamlar, bir yerden sonra dehlizler dik olarak yukarı doğru yükseldiği için geri dönmek zorunda kalmışlardı. Onlara göre, herhangi bir saldırganın buraya tırmanması mümkün değildi.

Davut ve adamları hariç; ama bunu da Drago bilmiyordu. En azından, bari kumandanlardan biri İncil'i biraz dikkatlice incelemiş olsaydı, bunu anlardı.

Drago birkaç Norman ile birlikte, akşamın alacakaranlığının basmasından, güneşin en yüksek noktaya gelmesine dek su birikintisinin başında nöbet tutmuştu. Sabah saatlerinde azalan kalabalıktan faydalanarak, o da diğerleri gibi su tulumunu doldurmuştu. Su satanlar, onlardan para istemeyecek kadar akıllıydılar. Çünkü askerler, savaşta şiddetli tepki vermeye çok yatkın oluyorlardı ve fazladan birkaç kişinin öldürülmesi onlar için pek de sorun olmuyordu.

Mazgallardan gelen ok atışlarına karşı müşterileri korumasız durumdayken, kendileri için her türlü saldırıya karşı korunaklı barınaklar yapmış olan su satıcıları; bu iğrenç sıvının bir damlası için bile, askerlerin, papazların, orospuların ve hatta susuzluktan kırılan dilencilerin son kuruşlarını çekip almaktan korkmuyorlardı. Bu su satıcıları, bu darağacı kuşları, bir de utanmadan kendilerine "Hıristiyanız," diyorlardı.

Tamam, Ifthikhârüldevle, ordunun gelmesinden önce onların binlercesini kentten sürmüştü; onlara güvenmiyordu ve tam da, Hıristiyan ordularının kendisini kovmak için yaklaştığı bir sırada, yiyeceklerini onlarla paylaşmaya niyeti yoktu. Kentten sürülenler şimdi de güney surlarının alt tarafındaki Gehenna Vadisi'nde açık havada karargâh kurmuşlardı ve bu da, ordu komutanları için fazladan bir sorun anlamına geliyordu.

Ama yine de, Siloah Göleti'nin kıyısındaki bu tefecilere, namuslu Hıristiyanların son kuruşlarını da çekip almaları için neden izin verildiğini Drago bir türlü anlayamıyordu. Ve bu, anlayamadığı tek şey değildi.

Betlehem'i düşündüğünde gözlerinden yaşlar boşalıyordu. Her zaman olduğu gibi, yine Tankred onlara öncülük etmiş ve gecenin tam ortasında tepeden aşağı koşarak indiklerinde, orada oturanlar paniğe kapılıp kaçmışlardı. Gün ışımaya başlayıp, çapulcu sanılanların dinsizler değil de, Hıristiyan şövalyeler olduklarını anladıklarında, cesaretlerini toplamış ve onları bir dini tören alayıyla karşılamışlardı. Onlara, Meryem'in İsa'yı

dünyaya getirdiği yeri göstermişlerdi; Drago, küçük bir çocuk gibi ağlamıştı, hele Tankred'in de ağladığını görünce, daha da çok ağlamıştı.

Akşam birdenbire ay kararmıştı. Herkes, bir rahibin, kararanın dolunay değil, hilal olduğunu ve hilalin kararmasının da, bu sembol altında çarpışan Müslümanlar için uğursuzluk işareti sayıldığını söylemesine dek, keyifsiz şekilde ortalıkta dolaşmaya başlamıştı. Rahibin bu açıklamasından sonra, moral çöküntüsü, yerini mest edici bir güvene bırakmış ve ertesi sabah Kudüs'e doğru yola çıkmışlardı.

Kutsal Kent'in sarımtırak beyaz renkli surlarının Konstantinopol'ün surları kadar yüksek olmadığını görmesi, Drago'nun çok hoşuna gitmişti. Ama surlar bu haliyle bile, ani bir baskın için çok yüksek sayılırdı. Ayrıca ana surların önünde, dış tahkimat amaçlı çukurlar ve engellerin bulunduğu çapraşık bir arazi de vardı.

Normanlar, karargâhlarını kentin kuzey batı köşesinde kurdular. Lothringenli Gottfried de oraya yerleşmişti ve beyler, ertesi gün kentin çevresinde bir keşif gezisi yapmaya karar verdiler. Askere kalsa, bütün gün uyuyacaktı, çünkü akşam akılsızlık yapıp, Betlehem'deki dul bir kadının kendisine minnet borcu olarak hediye ettiği büyükçe bir tulum tatlı kırmızı şarabı tümüyle içmişti ve şimdi de, diğer birkaç Norman ile birlikte artçı olarak görevlendiriliyordu.

Öğle üzeri yola çıkabildiler. Belki beylerin çoğu da, geceyi aynı şekilde, onlara minnettar olan dul bir kadınla geçirmiş ve epeyce şarap içmişlerdi. Bu arada gökyüzündeki güneş acımasızca yakmaya başlamış ve zırhlar öyle ısınmıştı ki, çıplak elle dokunmak bile olası değildi. Atların ayaklarının havalandırdığı tozlar kulakların içine giriyor, burunları tıkıyordu. Bu yüzden adamlar yüzlerini, renkli boyun atkılarıyla kapatmak zorunda kalmışlardı ve yine de, havalanan kumu gönülsüzce yutuyorlardı. Fakat kim belli etmeden geride kalmak isterse, Tankred tarafından acımasızca, tekrar ön tarafa postalanıyordu.

Bu şekilde kuzey surları boyunca ilerlediler, buradaki yüksek yayla görece düzdü ve Sütunlu Kapı ile Çiçekli Kapı arasında kolayca saldırı olanağı sunuyordu. Ancak bundan sonra başlayan dar ve taşlı bir yol, dik olarak aşağıya doğru iniyor, doğuda kent ile Zeytin Dağı arasında kalan Kedron Vadisi'ne çıkıyordu. Herkes şunu çok iyi anlamıştı: Buradan saldırarak kenti almak olanaksızdı, hatta bu yerden kent savunmasının takviyesi bile etkin bir şekilde önlenemezdi.

Kentin güneydoğu köşesinden batıya doğru keskin bir dönüş yaptılar ve atlarını, eteklerinde eski kentin ve İsa'nın havarileriyle birlikte Son Akşam Yemeği'ni yediği salonun bulunduğu Sion Dağı'na sürdüler. Buradan bakılınca, Sion Kapısı'ndan kent yara alabilir gibi görünüyordu ama ağır kuşatma malzemelerini dağa çıkarmak o kadar kolay olmayacaktı. Bunu düşüneceklerdi.

Atlarını batıya doğru sürmeye devam ettiler ve daha sonra, sırf buradan bir saldırının başarı şansının olmadığını saptamak için, kuzeydeki Gehenna Vadisi'ne saptılar ve eski Davut Kalesi'ne uğradılar. Bununla birlikte, Kont Raimund bildiğini okuyarak ve yol arkadaşlarının tavsiyelerine rağmen, şansını buradan deneme kararına vardı. Robert, Gottfried ve Tankred ise, kentin ancak kuzeyden ele geçirilebileceği düşüncesinde ısrarcıydılar.

Öğleden sonra geç saatte karargâha döndüler ve yorgun argın atlarından indiler. Askerler atları kurulayıp, besledikten sonra, çadırların önünde çıplak toprağa uzanarak derin bir uykuya daldılar. Tam on dakika sonra tekmelerle uyandırıldılar. Biraz önce sandaletleriyle bir bok yığınına basmış olan Tankred öfkeden kuduruyordu ve bu yüzden, vurdukça tekmeleri daha da berbatlaşıyordu.

Tankred onlara, gelecek haftalardaki dışkıların da sığacağı derinliğe ulaştığına kanaat getirmesine dek, kılıçları, hançerleri ve çıplak elleriyle, karargâhın dışında bir çukur kazmalarını emretti. Haftalar boyunca burada saplanıp kalacaklarını da söyledi Tankred. Ya da herhangi bir kimsenin kuşatma donanımı olmadan bu surların nasıl ele geçirilebileceğine dair bir fikri var mıydı? Bu, o an için adamların umurunda bile değildi. Tekrar yere uzanıp, hemen uykuya daldılar. Hatta bir tanesi daha yeni kazdıkları çukurda uyudu. Şansına, burası henüz hiç kullanılmamıştı.

Ertesi gün fazla bir şey olmadı. Adamlar serbesttiler ve alışılagelen günlük işleri yaptılar: Atları beslediler, bir saat gezdirdiler, toynaklarını eğelediler, başlık takımını düzelttiler, su getirdiler, el değirmeninde darı tanelerini öğüttüler, ateş için odun topladılar, lavaş ekmeği pişirdiler, karargâhı süpürdüler ve her adam dört saat nöbet tuttu.

Başka bir şey yapmadılar.

Akşam Tankred, diğer beylerle birlikte, Zeytin Dağı'ndaki yarı virane bir kulede oturan çok yaşlı bir keşişin yanına gidince, hepsi bundan memnun oldu.

Ama ertesi sabah saat beşte, düdüklerin keskin tonu ve davulların boğuk gürültüleriyle uyanmaktan pek de memnun kalmadılar. İhtiyar, kehanette

bulunmuş, hemen saldırmak zorunda olduklarını söylemiş ve hiç savaş donanımlarının bulunmadığını kendisine hatırlatan beylere, Yerişo'yu örnek vermişti. Orada da duvarlar trombonların sesinden çökmemiş miydi? Tanrı, gerçekten inananların yanında olurdu. Öyleyse neşeli olmalı ve saldırıya geçmeliydiler.

Tankred, bitkin adamlarını uyandırırken, Tanrı'ya tân edercesine küfürler savuruyordu. Drago, böylesine dinsiz sövgülerin olduğu bir yerde, elbette Tanrı'nın yardımının beklenemeyeceğini geçirdi içinden. Ama ne onun kuşkuları, ne de komutanının küfürleri tüm ordunun saat dokuza doğru kuzey surlarının önündeki tahkimatlara saldırmasını engellemedi.

Çukurlardan atladılar, suni engellerin üstünden sıçradılar, tahtadan yapılmış istihkâm tesislerini baltalarıyla parçaladılar, dikenli çalılıkları ateşe verdiler, kazılan ama çok şükür ki içi su dolu olmayan çukurları tırmandılar ve kendilerini, yukarıdan üstlerine yağan oklardan kalkanlarıyla, ustaca korudular. Artık ana surların önünde bulunuyorlardı. Uzun iplere bağladıkları çapaları yukarı fırlattılar, ancak hiçbiri mazgalların tepesine erişemedi. Aceleyle yaptıkları birkaç merdiveni de bu iş için kullandılar ve bir ucu sivriltilmiş ağaç gövdeleriyle surlardan taşları sökmeyi denediler.

Tam bir fiyasko oldu.

Öğlen olmuştu Ve henüz hiçbir adam surların tepesine tırmanmayı başaramamıştı. Suru savunanlar ise, aşağılayıcı bir tutumla ve kayıtsızca onları geri püskürtüyorlardı. Sonunda "Herkes geriye," emri verildi. Son bir saatini, yarı yanmış bir engelin içinde ölmüş gibi uzanarak geçiren asker, Tankred'in başka şeylerle uğraştığından emin olduğu bir zamanda, arka arka giderek tehlike bölgesinden uzaklaştı.

Öğleden sonraki görüşmede, adamlar yaralarını sarıp, serinletilmiş şaraptan bolca içerken, eğer bir gün önce akılları başlarında olsaydı, yüzlerce insanın yaşamının kurtarılabileceğini anladılar: "Açıkçası, böyle gitmez. Sadece Tanrı'ya inanmak bizi amacımıza ulaştırmaya yetmez. Eğer bu surları zorlamak istiyorsak, ağır kuşatma donanımlarına gereksinimiz var."

Drago, esneyerek kollarını gerdi ve uyuşmuş bacağı için uygun bir duruş şekli aradı. Hafif kuzey rüzgârı kuvvetlenmiş, onlara doğru, hoş bir serin hava getiriyordu. Acaba, tepedeki beylerin en basit şeyleri kavramaları için bile daha ne kadar zaman geçecekti? Kuşkusuz böyle şeyleri düşünmek tehlikeliydi. Hele bu tip şeyler hiç söylenemezdi. Ama Drago, kimsenin kendisini işitmediği bu yerde, ayağının dibindeki sararmış otlara 'Robert

Guiskard'ın bu orduyu başka türlü yöneteceğini' söyleme hakkını kendinde buluyordu.

Bir kere, sadece ve sadece tek bir komutan olmalıydı. Köylüler ve kent halkının arasında fikir farklılıkları ve çeşitli tutumlar olabilirdi ama savaşta sadece tek bir kural geçerliydi: Emir vermek ve emirlere uymak. Soylu beyler de dahil, söylenileni yapmak zorunda olanlar çok olmalı ama yalnız bir kişi emir vermeliydi. Bu kişi seçilir ve savaş seferi süresince, itiraz götürmez komutan olurdu. Tıpkı Normanlardaki Bohemund ya da Bohemund olmadığı zamanlar Tankred'te olduğu gibi. Ama birbiriyle dalaşan bu güruhta herkes söz sahibi olduğunu sanıyordu. Birileri megaloman, diğerleri kıskanç, birkaçı soğukkanlı, diğer birkaçı da korkaktı. Daha şimdiden, Kudüs'te günün birinde içlerinden kimin kral olarak hüküm süreceğini, Kutsal Kent'te bir krallığın olup olamayacağı, yoksa orayı sadece bir valinin mi yöneteceğini tartışıyorlardı. Çocuklar gibi birbirleriyle dalaşıyorlardı ama surları zorlayıp zorlayamayacaklarını ya da bunu nasıl yapacaklarını henüz bilmiyorlardı.

Basit bir askerin üstlerinden ilgi beklemeye hakkı yok muydu? Ya da en azından ileriyi gören bir davranış ya da asgari bir plan? Kudüs yolunun kaçınılmaz olarak düşman topraklarından geçeceği Anitiokheia'da bilindiği halde, neden kimsenin aklına, deniz yoluyla takviye istemek gelmedi? Belli ki Kostantonopol'den yardım beklenemezdi; bu durumda ordu, önünde duran ve neredeyse çöle benzeyen bu alanda nasıl doyurulacaktı?

Drago, Bohemun'un da, Tankred'in de ileri görüşlü insanlardan olmadıklarını, Robert Guiskard'ın eline su bile dökemeyeceklerini kendi kendine itiraf ediyordu. Diğer yandan, Bohemund'la ilgili olarak hiçbir şeyden emin olmak da mümkün değildi... Belki de o, felaketin geldiğini görmüş ve bu nedenle Antiokheia'da kalmıştı. Ne olursa olsun, beyler şimdi burada duruyorlardı ve kuşatma kuleleri ve mancınık yapmaları gerektiğini nihayet anlamışlardı. Ama neyle yapacaklardı? Yeterince fahişeye ve rahibe sahiplerdi fakat ne yeterince demircileri, ne de yeterince marangozları vardı. Demircinin olmadığı yerde çivi de, demir de, demir keski de olmazdı. Sahip oldukları az sayıdaki doğramacıda ise kereste yoktu, çünkü Kudüs'ün çevresindeki tüm ormanlar çoktan yok edilmiş ve son çalılıklar da İfthikârüldevle'nın adamları tarafından yakılmıştı.

Fakat sonra bir mucize daha oldu. Bu da, Tanrı'nın hâlâ Haçlı Ordusu'nun yanında olduğunu gösteriyordu: Yafa limanına dört İngiliz ve iki Ceneviz gemisi gelmişti. Asker, "sonuçta bu olay, tüccarların ordu komutanlarına

göre daha sağduyulu olduğunu kanıtlıyor," diye düşündü. Çünkü, -artık hangi memleketten olurlarsa olsunlar- insanlar, kentleri ele geçirmek için nelere gereksinim olacağını, Kudüs önündeki kıymeti kendinden menkul komutanlarından daha iyi biliyordu. Gemilerde, çok acil gereksinim duydukları çiviler, cıvatalar, kamalar, her türden alet, gıda malzemesi ve etin uzun süre dayanmasını sağlayan çok sayıda sirke küpü vardı. O sırada bir Mısır filosu ortaya çıktığı ve gemilerin geri dönüşünü olanaksız kıldığı için, gemiler hemen parçalara ayrıldı, tahtalar ve kalaslar karayoluyla Kudüs'e götürüldü. Burada kuşatma kulelerinin yapımında çok işe yarayacaklardı onlar.

Fakat hiç hesapta olmayan bu kereste bile, gereksinimi karşılamaktan uzak kaldı. Günlerden beri inatçı bir ishale yakalanmış olan ve bu nedenle de keyfi iyice kaçan Tankred, Flandernli Robert ile birlikte, ortak bir kıta oluşturarak, büyük yük arabaları ve çok sayıda deveyle, orman aramak için yola çıktı. Kuzey doğuya doğru yöneldiler ve dört gün boyunca Samarya yönünde gittiler ama işe yarar tek bir ağaca bile rastlamadılar. Beşinci günün sabahı, Normanlar kuzeye doğru yollarına devam ederken, Flamanlar başka yerlerde kereste, -ama her şeyden önce de su- aramak için yola çıktılar. Tankred öğleden sonra bağırsaklarındaki guruldamalara artık daha fazla dayanamadı ve büyük bir utanç içinde, kaya parçalarının arka tarafında kayboldu. Ancak, adamlarının bakışlarından kendisini kayaların da korumadığını görmekte gecikmedi.

Bu nedenle, daha derine, daha derine derken, küçük bir vadiye indi ve orada, gözlerden uzak rahatlayabileceği bir mağara buldu. Ama bulduğu bundan fazlasıydı: içeride -artık kim tarafından yeni kesilmişse- dört yüz tane ağaç, yığılı olarak duruyordu. Bu miktar, yanındaki arabalara yükleyebileceklerinden daha fazlaydı. Hemen yeni yük arabaları yapmaya koyuldular. Bu, dört günlerini aldı. Bunun ötesinde, bir de Flamanlardan gelecek desteği beklediler .

Sonraki üç gün içinde yiyecekleri tükendi; ağaç yüklü arabayı çekecek olan eşekleri kestiler. Hayvanların sıcak kanlarını içtiler; çünkü bu bile, Arap kılavuzlarının ince bir boruyla develerinin midesinden çekip içtikleri sıvı kadar iğrendirici gelmiyordu onlara.

Sekizinci gün Flamanlar geri geldi. Sadece içecek temiz su, kurutulmuş keçi eti ve arpa dolu çuvallar değil, aynı zamanda otuz tane siyahi köle de getirmişlerdi. Onları, Şam'daki pazara götürmek isteyen Arap tüccarların ellerinden almışlardı. Köleler, genç ve kaslı adamlardı ve eşeklerin yerine

keresteleri Kudüs'e çekmek için arabaların önüne koşuldular. Çoğu yolda yorgunluktan öldü, çünkü onlara çok az içecek dışında, yiyecek hiçbir şey verilmemişti. Sonunda askerler arabaları kendileri çekmek zorunda kaldılar. Develeri koşma denemesi ise, hüzünlü bir şekilde başarısızlığa uğramıştı.

Kentin üstündeki güneş batıya geçmişti. Asker doğruldu, henüz yarısı dolu olan su tulumunu omuzuna attı. Güney surları boyunca yavaş yavaş vadiden yukarıya tırmandı ve kuzey tarafındaki duvarların yanından, gerekli uzaklığı korumaya özen göstererek rahatça geçti.

Drago, kendisini çadırda bekleyen genç kadını düşündü. Kadın suya sevinecekti.

Ertesi akşam hiç su götüremedi. Bütün gün mancınık yapımında çalışmıştı. Acımasız güneşten posası çıkmış, tahta ve halatları çekerek götürmekten iyice yorulmuş halde, sendeleyerek çadırına gitti. Son saatlerdeki kötü sezgileri içini sıkmıştı. Arkadaşları, ganimet olarak alınan köleleri can çekişir halde çölde bıraktıklarında, onların korkunç yüz ifadeleriyle alay etmişlerdi. Daha yeni ölmüş insanlar hakkında çirkin şeyler söylemek uğursuzluk getirirdi; bunlar dinsiz siyahiler olsa da...

Çadırın önünde kocaman, düz bir taşa çarptı ayağını. Taşı ters çevirerek, altında bir şey olup olmadığına baktı. Hiçbir şey yoktu. Ne bir solucan, ne de bir karınca. Çölde ateş gibi sıcak varken, bir taşın altında ne olabilirdi ki? Olsa olsa bir akrep!

Ama onlar bile bir yere sinip saklanmışlardır şimdi.

Çadırın içi dışarıdan daha serin değildi. O içeri girince, Duna ayağa kalktı. Drago'nun basit bir er olmasına ve kendisini bir köle olarak satın almamış olmasına karşın, kadın ona karşı hep böyle davranırdı. Güç durumdayken kendisini kötüye kullanmadığı için, kadının teşekkürünün bir ifadesiydi bu. Drago, kısa bir süre için elini kadının şişmiş karnının üstüne koydu ve sonra kendini minderlerin üstüne bıraktı.

Çok olmasa da, henüz çadırda biraz daha suları vardı. "Kadın idareli kullanıyor," diye düşündü ve onun bulamacı nasıl yaptığını izledi. Kadın, ateşin üstünde duran tavanın içine önce ince kum serpti ve onu neredeyse kor duruma getirdi, sonra da arpa tanelerini içine döktü ve bu acayip karışımı sabırla karıştırdı. Asker düşünceli bir şekilde onu süzüyordu. "Hıristiyanlar bile bu dinsizlerden hâlâ bir şeyler öğrenebilir," diye düşündü ve arpaların ufak siyah taneler olarak kaldığı, kendi kavurma denemelerini anımsadı.

Kadın sonunda karışımı bir süzgece döktü. înce kum taneleri süzgeçten aşağı süzülürken, açık kahve rengindeki taneler içeride kaldı. Sonra bunları el değirmeninde öğüterek ince un haline getirdi, biraz bal ve tereyağı karıştırıp, suda kaynattı: Ta ki bulamaç, parmakla alınıp ağıza götürülebilecek kıvama gelene dek.

Sessizce yemeklerini yediler. Ancak daha sonra kadına, yarından itibaren artık tereyağı olmayacağını söyledi. Kadın soran gözlerle baktı. "Şu Peter Desiderius yine rüya gördü," dedi asker. Duna, o an Antiokheia'daki kuşatmayı anımsadı. Adı geçen Peter Desiderius'u o da tanıyordu. O, vaktiyle Arqa önlerinde ölen Le Puylu Piskopos Adhemar'ın kutsal mızrağa inanmadığı için, nasıl korkunç acılara dayanmak zorunda kaldığını gördüğünü iddia eden rahipti

Şimdi, bu Desiderius, yine düş görmüştü. Ama Adhemar bu kez sözde, üç gün boyunca oruç tutmasını ve bundan sonra bir tören alayıyla kentin çevresinde dolaşması gerektiğini söylemişti. EFENDİMİZ, üç hafta içinde Kudüs'ü onlara teslim edecekti.

Soylu beyler umutlarını belki de Tanrı'nın müdahalesinden çok, kuşatma kulelerine bağlamışlardı. Adamlarını toplamış ve bir tören alayı halinde, önce kuzey duvarları boyunca gitmiş, daha sonra da, Zeytin Dağı'na çıkmak için Kedron Vadisi'nde yürümüşlerdi.

Burada, geçen yıldan beri yıkanmamış olduğu anlaşılan keşiş Peter, Saint Gilles Kontu'nun günah çıkarma papazı Aquilersli Raimund ve Normandiyalı Robert'in çevresinden olup, ana dillerinde konuştuğu için askerlerin severek dinledikleri askeri papaz Rohesli Arnulf onlara vaaz verdiler.

Bu vaazdan sonra ordu, başında ilâhiler söyleyen rahipler, onların arkasından beyler, ardından piyadeler ve son olarak da diğer hacılar olmak üzere, Getsemane Bahçesi'nden geçerek vadiye indi ve surların çok yakınından geçen yolu takip edip, Sion Dağı'na çıktı. Araplar, alelacele yaptıkları haçları mazgallardaki darağaçlarına asmış, Hıristiyanların gözü önünde onları aşağılıyor, üzerlerine işiyor ve hatta pislik sürüyorlardı.

Asker bunu pek akılcı bulmadı. Çünkü kendisi bu kaba gösteriyi belli ölçülerde kayıtsızlıkla izlerken, yumruklarını tehdit edercesine yukarıya uzatan arkadaşlarının nefret haykırışlarını duyuyordu. Arkadaşlarının bu hareketleri de, kenti savunanların arasında gülüşmelere neden oluyordu.

Asker, "çok mu erken gülüyorlar," diye düşündü ve ağır ağır Sion Dağı'ndan aşağıya, Gehanna Vadisi'ne indi, sonra öteki taraftan yine

yukarıya çıktı ve karargâha döndü. Burada hemen, tekrar kuşatma kuleleri ve mancınıklar yapmaya başladı.

Duna elini karnının üstüne koydu. Karnındaki bebek iyi tepiniyordu. Kısık sesle, "ne zaman saldırıya geçeceklerini" sordu. Drago bilmediğini söyledi. Belki de üç gün içinde... Kapılar tamam olunca... O zamana kadar oruç tutmak zorundaydılar... Et yiyemeyeceklerdi ama et uzun süredir zaten yoktu. Süt ve peynir de öyle. Ve doğal olarak şarap da. Fakat aslına bakılırsa, onların yalnızca bulamaçtaki tereyağından vazgeçmeleri gerekiyordu. Onun dışında zaten vazgeçebilecekleri bir şeyleri yoktu ki!

Ancak, beylerde durum farklı görünüyordu.

Bir süre hiç ses çıkarmadan ateşe baktılar. Asker çaktırmadan, göğüs torbasındaki kurutulmuş manolya soğanlarını yokladı. Onların kendisini oklardan, hançerlerden ve kılıçlardan koruyacağını umuyordu. Kadın ayağa kalktı ve çadırın bir köşesindeki örtülerin arasında bir şeyler aradı. Sonra da, ince deri bir sicime geçirdiği küçük bir madalyonla geri geldi.

Drago, şaşkın bir halde, üzerinde Normanların koruyucusu Başmelek Mikail'in resmi bulunan küçük kil levhacığa baktı. Başını hemen yere indirdi ki gözlerine yaş dolduğunu kadın görmesin. Duna, madalyonu onun boynuna geçirdi ve alnına bir öpücük kondurdu. Ama öpücük yanlışlıkla toz içindeki saçlarına geldi.

Akşam Duna'ya, kendisi için, bir şövalyeyi temsil edecek tahtadan bir bebek yapıp yapamayacağını sordu. Eğer buna bir iğne batırırsa, çocuğunun babası kuşkusuz ölecekti. Duna başını salladı. Onu ölü bilmek istemiyordu. Onu unutmak istiyordu.

Ve "tam da, bunu başaramayacak," diye düşündü asker.

SALDIRI

Yunan Ateşine Karşı Sirkeyle Temmuz 1099

ŞÖVALYE, GÜÇLÜKLE SOLUK alarak büyük ve oval kalkanını bir kayaya yasladı. Düşünceli bir şekilde mavi tüylü Arap okunu inceledi. Ok, tahtayı ve deriyi delip geçmiş, iç taraftan da bir elin eni kadar dışarı çıkmıştı. Sonuç çok daha kötü olabilirdi. Sudanlı okçuların oklarının ve Araplar'ın kara derili paralı askerlerinin mancınıklarıyla ya da mazgallardan aşağıya fırlatarak attıkları korkunç ateş toplarının menzilinin dışında birkaç dakika dinlendi. Çevrede, ölmek üzere olanların acı çığlıkları çınlıyor, gökyüzünü kaplayan koyu duman, güneş ışıklarını engelliyordu. Sion Dağı cehenneme dönmüştü.

Kont Raimund'un adamları sabahın erken saatlerinden beri ayaktaydı. Kentin, bugün düşmesi gerekiyordu. En azından komutanlar böyle düşünmüştü. Dev kuşatma kuleleri, ağır ağır ama durdurulamaz bir şekilde surlara doğru gidiyordu ve şu ana kadar kendilerini yakmak için yapılan her türlü denemeye karşı dayanmışlardı. Deneyimli istihkâmcılar surların alt taraflarının zayıflayarak yıkılmasını sağlamak için, günlerden beridir dış tahkimatları kazıyordu ve dev mancınıklar, yukarıdan kara şeytanların ölüm yağdırdığı mazgallara ağır kaya parçalan fırlatıyorlardı.

Kont Raimund, Kudüs önlerine geldikten sonra, önce batı surlarını kuşattı. Ancak daha sonra denemelerinin umutsuzluğunu görünce, eski tapınak bölgesinin güneyinde uzanan Sion Dağı'na yoğunlaştı.

Flamanlar ve Normanlar ise, kuzey surlarının önlerine yerleşmişlerdi. Batı ve doğu yönlerinden kentin ele geçirilmesi ise olanaksız gözüküyordu.

İlk saldırının fiyaskoyla sonuçlanmasının ardından mancınıkların yapılmasına, bundan sonra da -Flamanların ve Normanların Samarya'dan kereste sağlamasından sonra- işini iyi bildiği anlaşılan Wilhelm Embriaco adlı birinin gözetiminde bir kuşatma kulesi yapımına başlandı.

Marangozlar onun planına, tüm askerler ise talimatlarına göre çalıştılar. Hacılar da yardımcı işlere verildi. Adı geçen Wilhelm, daha kolay işler için kadınları ve çocukları bile çalıştırmaktan çekinmedi. Deriler birbirine dikiliyor, hasır minderler örülüyor, bağlardan asma dalları kesiliyor, çivi taşınıyor, bulamaç pişiriliyordu. Ayrıca, fahiş fiyatlarla su sattıkları için,

Raimund tarafından sucular kovulmuştu ve günlerdir parasız dağıtılan su için Siloah göletinde sıra bekleniyordu.

Şövalyenin hemen yakınındaki yüksekçe bir yerde, son kalan ağaçların kerestesinden yapılmış olan Kont'un mancınığı duruyordu. Bu ağaçları buraya ilk geldiklerinde bulmuşlar ve hemen kesmişlerdi. Mancınık on adam yüksekliğindeydi ve daha kısa olan fırlatma kolunda, içinde her biri bir koyun büyüklüğünde yirmi kaya taşıyan dayanıklı bir küfeden oluşan, karşı ağırlık bulunuyordu. Diğer atma kolunda bulunan yarım daire şeklindeki tablaya ise oldukça büyük kaya parçaları yüklenmişti ve yüksek bir açıdan surlara doğru fırlatılıyordu.

Joscelin, kuşatma tekniğinde deneyimsiz olmasına karşın, Kudüs'e -Tanrı bilir artık neresine- düştüklerinde bir zarar verip vermedikleri bile bilinmeyen bu kayaların havadan gönderilmesi için ter döken adamlarının sayısının fazla olduğunu düşünüyordu.

Wilhelm Embriaco, Yunanların hizmetindeyken kullanmış olduğu, daha etkili fırlatma maddeleri düşünebileceğini söylemişti Joscelin'e. Ama bu maddeler ellerinde yoktu. Örneğin arı kovanları çok nahoştu, çünkü hayvanlar, -kovan çıkışlarının tıkanması ve hızla fırlatılmaları sonucu- kovanların çarparak parçalanmasından sonra delirmiş gibi, yakınlarında ne bulurlarsa saldırıyorlardı.

Savunucuların moralini bozmak için, kente hastalık ve ölüm taşıyabilecek, içi bok ya da kokuşmuş hayvan leşleri ile dolu fıçılar da atılabilirdi. Fakat ne yazık ki boka başka yerde gereksinim vardı ve çevredeki bütün hayvanlar da kesilip yenilmişti. Ayrıca, etkili bir yol olan, canlı esirlerin fırlatılması fikrini ise, Kont duygusal davranarak onaylamamıştı. Sonuçta, var olan malzemeyle yetinmek gerekiyordu ve bunlardan da çevrede fazlasıyla vardı: Taşlar.

Bu yanıtlar şövalyeyi tatmin etmedi. Taşlar! Bunlar belki hiç yararı olmayacak şekilde bir caddeye düşecek, belki yatağını silkelemekte olan yaşlı bir adama denk gelecekti ve aynı şekilde anlamsız olacaktı. Belki de onlar bir tavuğun pestilini çıkaracak ya da güzel bir sarayın balkonunu yıkacaktı.

Ve bunlar için bu kadar çabaya değer miydi? Büyük mancınıklarla koca kaya parçalarını yüksekten atıp mazgalların üzerinden aşırtmaktansa, onları hemen hemen yatay olarak surların duvarına fırlatan ve bir adam boyunu geçmeyen küçük mancınıklar şövalyenin daha çok hoşuna gidiyordu. Bunlar, şaşılacak ölçüde iyi hedef tutturuyorlardı ve henüz ilk iki gün

geçmiş olmasına rağmen, zarar görmez denen surlardan ilk taşlar dökülmeye başlamıştı bile.

Birkaç hafta sonra, belki de doğru dürüst bir delik bile oluşurdu. Ancak, kenti savunanlar buna karşı önlem almazsa... Ama bu lanet olası dinsizler, tam da bunu yapıyorlardı. Tehlike altındaki yerlerin önüne, olası yangın oklarına karşı ıslak otla doldurulmuş olan ve küçük bir mancınığın attığı taşları pamuk yumuşaklığıyla karşılayıp, etkisiz hale getiren çuvallar sarkıtıyorlardı.

Joscelin, neden hâlâ surların dibini kazarak boşaltmaya, mazgalları tahrip etmeye ya da ağır kaya parçalarını kente fırlatmaya uğraştıklarını gerçekten bilmiyordu. Herkes uzun zamandan beri, bu kentin kuşatma kuleleriyle ele geçirilebileceğini biliyordu. Bouillonlu Gottfried kentin öbür yanına bunlardan bir tane inşa etmişti; denildiğine göre, Tankred de bunlardan bir tane yapmıştı ama onunki biraz ufak olmuştu. Kont Raimund da kendi kasasından epey bir para vererek, böyle bir kule için Flamanlar'a ve Normanlara gerekli olan keresteyi satın almıştı. Bunun yapımı çabucak bitmiş ve şimdi, yavaşça surlara doğru ilerliyordu.

Fakat kulelerin kullanımıyla ilgili olarak da bir engel vardı: Surların hemen önünde, pek derin olmayan ama buna karşın belli ölçülerde geniş olan, kayalar oyularak yapılmış, zemini girintili çıkıntılı ve keskin kenarlı çukurlar vardı. En üsteki sahanlığından surların üstüne köprü atmak için, kuşatma kulesinin bu çukurdan itilerek geçirilmesi gerekiyordu. Bu başarılırsa, kent ele geçirilmiş sayılabilirdi.

Kuşkusuz bunu dinsizler de biliyordu ve bu nedenle de ellerinden geldiğince iki şeyi engellemeye çalışıyorlardı: Çukurun doldurulmasını ve kuşatma kulelerinin surlara kadar getirilmesini önlemek! Bu tehlikeye karşı özellikle denenmiş olan yöntemleri ise, uçan ateşleriydi. Wilhelm Embriaco, bu yöntemi Yunanların bulmuş olduğunu ve Arapların bunu onlardan aldıklarını iddia ediyordu. Ama ne fark ederdi ki? Önemli olan, kenti kuşatan Hıristiyanların üstüne her gün büyük miktarlarda atılan bu yanan kütleye karşı Embriaco'nun da bir çare bilmiyor olmasıydı.

Şövalye bakışlarını asık bir yüzle surların dibinde kömürleşmiş olan kalıntılara dikmişti. Bunlar, bir zamanlar çukuru taşlarla doldurmaya çalışan askerler, kadınlar ve çocuklardı. Kont Raimund, sadece kuşatma kulesinin yapımını kendi cebinden karşılamakla kalmamış, ayrıca, büyük kaya parçalarından üç tanesini çukura kadar taşıyan ve onu çukurun içine atan herkese bir dinar vereceğini de, tellal aracılığıyla ilan etmişti. Tam bir

dinar!.. Savaşta onunla üç gün geçinmek mümkündü. Hem de sadece üç kaya parçası karşılığı.

Tanrı biliyordu ki bu çok paraydı ama her taş, taşıyıcısının yaşamına da mal olabilirdi. Kuşatma kulesi tamamlanınca, tekerlekleri üzerinde yürüyebilen tuhaf bir şeye benzemişti ve adamlar onu "kaplumbağa" olarak adlandırıyorlardı. Çünkü oldukça basıktı ve adamlar ancak iyice eğilerek içine girebiliyorlardı. Dört tekerlek üzerinde ağır hareketle -yani kaplumbağa gibi- ileri itilebiliyordu. Aslında bu alet küçük bir ev görünümündeydi. Ağaçların yarılan gövdelerinden işlenmiş sabit kirişler ve eğimli bir çatıdan oluşuyordu. On metre yüksekliğindeydi. Çatının altında taşlarıyla birlikte yeterince adam toplandığında, çukura doğru yavaş yavaş itildi. Yukarıdan atılan taşlar ve gelen ok yağmuru bu taş taşıyıcısına bir zarar veremiyordu.

Genellikle cehennem ateşi olarak adlandırılan Yunan ateşi dışında.

Wilhelm Embriaco ve diğer tüm şövalyeler, böyle kalın bir gövdeyi yakabilecek bir şeyin olabileceğine inanmamışlardı. En azından birkaç dakika içinde. "Kaplumbağa" ilk kez surlara yaklaştığında, önce hiçbir şey olmadı. Surların üstündekiler, bunun neye hizmet edeceğini herhalde sormuşlardır birbirlerine. Suru mu yıkmak istiyorlardı?

Fakat Araplar, ertesi gün ufak bir tepenin arkasında inşa edilmiş ve ikinci katının bitiminden sonra dinsizler tarafından da görülen kuşatma kulesini gördüklerinde, "kaplumbağa"nın çatısının altında çukurun doldurulmakta olduğunun farkına vardılar.

Tahta çatının altında yeterince adam toplandığına karar verene kadar bir çeyrek saat beklediler ve sonra gökten ateş yağmaya başladı. Yavaş yavaş hareket eden koruyucu kulübenin üstüne kaynar lavlar gibi, kızgın sıvılar döktüler. Dehşete düşen askerlerin çatıdaki yangını ellerindeki kısıtlı deri kovalarla ve kıymetli suyla söndürmeye çalışırlarken, daha da körükledikleri anlaşılıyordu.

Yarım saat içinde "kaplumbağa" bir kömür yığınına dönmüştü. Çoğu taş taşıyıcılar çok şükür ki kurtulmuşlardı.

Wilhelm Embriaco, öğleden sonra beş tane Arap esire, çok özenli bir şekilde işkence yaptı. Dört tanesi cesurdu, hatta çok cesur. Onlar, her ne kadar parmakları bir çekiçle yamyassı hale getirilirken anormal sesler çıkardılarsa da, herhangi bir yanıt vermeye razı olmadılar. Belki de Yunan ateşinin yanıcı maddesinin nelerden oluştuğunu ve ona ne şekilde karşı konulacağını bilmiyorlardı.

Esirlerin o gün öğleden sonra canlan daha çok yandı, çünkü parmakları kesilmiş, hayaları ezilmişti ama yine de kayda değer hiçbir şey söylemeden öldüler. Sonunda, beşincisi artık delirmeye yakın hale gelmişti, çünkü ona önce özellikle dokunulmamış, diğerlerine yapılan işkenceler izlettirilmişti. O, katran gibi bir şeyler kekelemiş ve o sırada çıldırmış gibi, şövalyenin çadırının önünde dans etmişti. Sonunda da üstüpü ve kükürt gibi terimleri kullanmış, kulağa zift ve güherçile gibi gelen sözcükler söylemişti. Ama herhangi bir reçete, karışımların ölçüsü ya da başkaca işe yarar bir şeyi ondan öğrenmek olasılığı olmamıştı. Ayrıca idrarı da diline dolamıştı, bir de sirkeyi!

Elbette o Arapça konuşmuştu ve bu nedenle de adamlar her sözü anlamamıştı. Bütün bir gün boyunca kükürt ve katranla denemeler yaptılar, bunların karışımlarını topraktan yapılmış küplere doldurup, ateşe verdiler ve surlara fırlattılar. Başarı sınırlı olmuştu. Bulup öğrendikleri tek şey, acayip karışımın sirke ve idrar karışımıyla gerçekten de söndüğü; buna karşın suyun alevleri daha körüklediğiydi.

Ne olursa olsun, "kaplumbağa" gitmişti ama geri kalan tahtalar kuşatma kulesi için gerekliydi. Sonuçta kuşatma kulesi beş kata yükseldi ve ateşli oklara karşı korunma için deri tabakayla kaplandı. Deri kaplamanın üstü, örülmüş minderler ve asma dallarından demetlerle örtülmüştü. Bunlar atılan taşlardan kuleyi koruyacak ve olur da yanmaya başlarsa, hemen aşağı atılacaktı.

Joscelin, çatlayan dudaklarını yaladı. Kulenin içindeki katlar arasında bulunan dik merdivenlere küçümseyerek baktı. En yukarıda, surların tepesine inmesi öngörülen bir tür bağlantı köprüsü uzanıyordu. Joscelin, bu köprüden geçerek saldıracaktı; elbette Yunan ateşi köprüyü yok etmeden ve kulenin surlarına yeterince sokulabilmiş olması koşuluyla.

Kont, İngiliz gemilerinin Yafa'ya getirdiği sirkeden birkaç küp almak için biraz daha para harcadı. O sıralar herkes, uzun süreden beri hiç et olmamasına karşın, etin bozulmaması için kullanılan bu sirkenin ne işe yarayacağını sormuştu. Şimdi ise sirke, birdenbire içme suyu kadar değer kazanmıştı.

Fakat sadece sirke değil, deneylerden sonra hemen, kimsenin bulunduğu yerde gelişigüzel işememesi de emredilmişti. Erkekler ve kadınlar bu gereksinimlerini büyük toprak kaplarda gidereceklerdi. Hatta geceleyin çadırın girişinde bacaklarını açarak toprağa işeyen fahişelerden biri, ertesi sabah herkesin gözü önünde kırbaçlandı ve dağlandı.

O günden sonra büyük kaplar gözle görünür derecede doldu. Gönüllüler, toprak kapların içindeki idrardan ve satın alınan sirkeden iğrenç bir karışım yapmayı, bir tür kişisel günah çıkarma olarak gördüler ve bugünkü hücumdan önce, kuşatma kulesinin deri kaplamasını bu karışıma hatırdılar.

Askerler ve hacılar, dün bütün gün, dinarlarını almak için, ağır taşları surun önündeki çukura taşıdılar. Bu arada içlerinden bazıları zengin bile olmuştu ama çoğunun, ücretlerini şarap ya da biraz yenilecek bir şeye çevirme şansı olmamıştı. Mazgallardan aşağıya güçlü atışlar yapılıyordu. Kuşatılanlar, hedeflerini iyi seçtikten sonra, gizli karışımın içirildiği saman toplarını aşağıya atıyorlardı ve onlar yere çarptıktan sonra bir ateş topuna dönüşerek, yirmi metre çapındaki alan üzerinde bulunan herkesin canını alıyordu.

Her yanda, tanınmayacak derecede yanarak kömürleşmiş organlarını, suçlarcasına gökyüzüne doğru uzatmış bedenler vardı. Ancak buna karşın duvarın dibindeki çukur, adamların getirdiği iri taşlarla, kadınların attığı ot yığınlarıyla ve çocukların, -bir ellerinde Araplar'ın oklarına karşı korunmak için kalkan gibi kullandıkları ufacık bir tahta, diğer ellerinde ufak deri kovalarla- getirdikleri ince çakıl taşlarıyla yavaş, yavaş doluyordu.

Çukuru düzeltmeye yardım eden herkese küçük bir para ödülü vardı. Hatta, daha önce ölen arkadaşının katılaşmış bedenini, ok yağmurunun ortasından çekip çukura atacak kadar zaman bulana da veriliyordu bu ödül. Böylece, ölmüş olanların da, Kutsal Kent'in ele geçirilmesine katkısı oluyordu. Tabii ele geçirebilirlerse...

Joscelin, kuzeydeki saldırının ne derece geliştiğini bilmiyordu. Kont Raimund da bunu bilmek istemiyordu. Onun engelleyemediği arzusu, surlara ilk kişi olarak tırmanmak ve Kudüs'ü diğerlerinden önce ele geçirmekti. Bu kez kenti onun elinden kimse alamazdı; nefret ettiği Bohemund'un geçmişte ünü kendisine mal ettiği ve bugün de üzerinde hak iddia ettiği Antiokheia'da olduğu gibi... Raimund Kudüs'ün kendine ait olacağına dair yemin etti. Sadece kendisine, bütün servetine mal olsa bile!

Kont, çukurun çevresindeki didişmeyi izlediği arazi sandalyesinden kalktı. Dört metre enindeki bir yer, ona göre yeterince doldurulmuştu. Ağır hareket eden kule oraya varıncaya kadar, askerler surların gölgesinde kalan ve bozuk olan zemine birkaç düz tahta serebilirlerdi. Ondan sonra da bu iş başarılmış sayılırdı.

Güneş batmak üzereydi. Raimund saldırı emrini verdi.

Şövalye, düşüncelerinden sıçrayarak ayıldı. Çalmaya başlayan borular onları kuleye çağırıyordu, ilk olarak Raimund, dik tahta merdivenden yukarı çıktı; Monteil Beyi ve diğerleri onu izlediler. Uzun kılıçları merdivenin basamaklarına çarparak sakırdıyordu. Kalkanlarını taşımakta zorluk çekiyorlardı. Her katta, soluk almak için birkaç dakika durdular. Diğer şövalyeler ise aşağıdan sıkıştırıyordu.

Onları ateşten koruyacak olan deri tabaka kaplı yerin altındaki hava, dayanılamayacak derecede ısınmıştı. Ayrıca, kulenin hava almasını da engelliyordu. Korkunç bir koku, adamların nefesini tıkıyordu. Ya sirke ve idrar emdirilmiş deri tabakası Yunan ateşini önleyemezse ne olacaktı? Belki de o zaman ızgara üstündeki kuzular gibi yanacaklardı.

Dışarıdan, deri tabakaya çarpan okların kötü şaklama seslerini duyuyorlardı ama okların etkisi asma çubuklarının çalılarıyla ve koruyucu minderlerle azaltılmış oluyordu. Ağır zırhlarının içindeki adamlar, yukarıya çıkmakta zorluk çekiyorlardı.

Kule, sağa sola sallanarak surlara doğru ilerliyordu. Ara sıra ağır tahta tekerleğin önüne gelen bir taş parçası, kuleyi frenliyordu. O zaman, yukarıdan gelecek saldırıya karşı olanak elverdiğince korunan iki kişi ön tarafa gitmek zorunda kalıyordu. Çıplak ellerle, harekete engel olan taşı yerinden çıkartıyorlar, taşın çıkması nedeniyle oluşan deliği tekrar dolduruyorlar, toprağı sıkıştırıyorlar ve sonra da arka taraftan kuleyi öne doğru itenlere katılıyorlardı.

Santim santim, adım adım ilerleyebiliyorlardı. Kuleyle sur arasında sadece dört metre kalmıştı. Ama bu mesafe, kulenin sahanlığından surların üstüne uzatacakları ve üzerinden Raimund'un geçerek, kente giren ilk kişi olmayı düşündüğü ağır köprü için tam bir metre fazlaydı. Buraya kadar on binlerce mil yol gelmişlerdi. Şimdi ise hedefe sadece bir metre vardı.

Sonra kule hareket edemez oldu. Aşağıdaki adamların tüm itme çabalan da bir işe yaramadı. Araplar, mazgalların arasından bir direk uzatmışlar ve kuleyi durdurmuşlardı. Bu yalnızca basit bir direkti ama belli ki onu, üzerinde günlerdir çalıştıkları bir aygıta bağlamışlardı.

Kont, bağırarak bu direğin kaldırılmasını istedi. Ama oldukça yüksekte surlardan uzatılan ve kuşatma kulesini uzak tutan dayanıklı sedirden yapılmış bir direğe karşı ne yapılabilir ki? Okla vurulamaz, kılıçla parçalanamazdı. Olsa olsa yakılabilirdi. O da yalnızca, Yunan ateşi varsa... Bunu, sonunda istemeden de olsa geri çekilme emrini veren Raimund da kabul etmek zorunda kaldı. Düş kırıklığı içindeki şövalyeler,

daha kolay çekilebilmesi için, kuleyi terk ettiler. Gece bastırdığından, geri çekilişlerine alaycı bağırışlarla eşlik eden dinsizlerin ok yağmurundan korkmalarına gerek kalmamıştı.

Şövalyeler, Gottfried ve diğerlerinin durumu hakkında bilgi edinmek için, zaman kaybetmeden Gehenna Vadisi üzerinden kuzeye gittiler. Orada da, kuşatma kulelerinin bulunduğu yerlerde, surlar akıllıca güçlendirilmişti. Kuleler de, aynı Sion Dağı'nda olduğu gibi, direklerle mazgallardan uzakta tutulmuşlardı.

Gottfried, ertesi günkü saldırıyı nasıl planladığıyla ilgili soruyu suskunlukla geçiştirdi. "Bu aslında pek de şövalyeliğe yakışmaz," diye, dişlerinin arasından mırıldandı; fakat bir hileye karşı ancak karşı hileyle savaşılabilirdi. Raimund yarım yamalak dinledi, çünkü başka biri, Peter Desiderius'un yeni bir rüyasını anlatıyordu. Bu Gottfried'in ilgisini çekmemişti; herkese iyi geceler diledi ve toplantıyı terk etti.

Joscelin onun arkasından düşünceli şekilde baktı. Kont'unun ertesi gün bir kez daha kaybedenlerden sayılacağına dair, içinde hoş olmayan bir duygu vardı. Raimund'un değil de, Gottfried'in kenti alması pekâlâ olasıydı. Ne olursa olsun: Kudüs ertesi gün düşecekti. En azından, Tanrı böyle istediği için. Tanrının lütufkârlığından kuşku duymak, şövalyenin aklına bile gelmedi.

ÖLÜM

Kudüs Kana Bulanıyor Temmuz 1099

ASKER HAFİF UYKUSUNDAN terlemiş halde sıçrayarak uyandı. Çadırın içi karanlıktı. Karanlıkta bir yerde, kadının acı acı inlediğini duydu. Sürünerek ateş yaktıkları yere gidip, közü üflemeyi denedi ama ateş kalmamıştı; sadece soğuk küldü arta kalan. "Lanet olsun," dedi; neler olduğunu anlamak istedi. Fakat sadece, kadının sessizce ağladığını ve hüzünle, "su aktı," diye kekelediğini işitti. Sonunda, kadını ıslak ot minderin üstünde kıvrılmış şekilde bulunca, doğurmak üzere olduğunu anladı.

Şeytanın aksiliğine bakın ki, tam da bu akşam!

Tankred'in lanet olası kulesini surun yakınına itmek için, bitmek bilmez on iki saat geçirmişlerdi: Sürekli ateş altında, kocaman şeyi, az çok doldurulmuş çukurlardan geçirerek kuzey surlarına doğru itmeyi denemek için on iki saat harcamışlardı. Kayaları parçalamışlar, çukurları doldurmuşlar; kuleye astıkları sirke ve idrar emdirilmiş inek derilerinden örtüleri ateşli oklar delerken, yukarıdan gelen ateşten korunmayı ve arada bir tesadüfi bir atışla mazgallardaki kara delikanlılardan birini aşağı indirmeyi başarmışlardı. Ama hepsi bu kadardı.

Daha batıda, kulelerini surlara doğru itmeye çalışan Normanlar olsun, Flamanlar olsun, köprüyü indirecek kadar mazgallara yaklaşmayı başaramadılar. Lanet olası dinsizler, burada olduğu gibi, orada da, kuşatma kulelerini uzak tutan sağlam direkleri surlara bağlamışlardı. Aynı düzeni, kentin öbür yanında, Kont Raimund'un kuşatma kulesini Sion Kapısı'nda mevzilendirdiği yerde de kullanmışlardı.

Kuşatmacılar, öğleden sonra geç saatte kuşatmadan vazgeçmişler ve kuleleri, mazgallardakilerin görüş mesafelerinin dışına çekmişlerdi. Sadece bir kıta olduğu yerde kalmıştı; diğerleri ise sırayla gece nöbetine dağıtılmışlardı. Böylece Drago, birkaç saat uyumak için evine gelmişti.

Şimdi ebelik yapmak zorundaydı: sanki Tankred'in bizzat kendisi, ona ebeliği öğretmişti. Olasılıkla kadının döl kesesi patlamış ya da buna benzer bir şey olmuştu. Bir şeyleri sıkıca bağlamak zorundaydı. İnşallah kadın bayılmaz da, ona gerekli şeyleri, bildiği kadarıyla, açıklayabilirdi.

Zaten bir bu eksikti. Hemen nöbete gitmek ama ondan önce bir çocuğu dünyaya getirmek zorundaydı.

"Kadın niye inler ki orada?"

Sıcak suya gereksinimi olduğunu söyledi kadın. Lanet olsun! Ateş sönmüştü ve su zaten yoktu. Belki aynı işi şarap görürdü. Bir testi gömmüştü. Aslında sadece acil durumlar içindi ama bu anın da öyle bir durum olduğu anlaşılıyordu. Kısa kılıcıyla toprağı eşeledi ve orta büyüklükte bir testi çıkardı; tahta bir bardağa şarap doldurarak, kadının dudaklarına uzattı. Kadın hırsla içi ti ama hâlâ kahrolası sıcak suda ısrar ediyordu.

Asker, hızla karargâhın merkezi ateş yerine gitti. Oradan her zaman için, küçük bir tavayla yanan odun kömürü almak mümkündü. Öyle ya, bir savaş alanında her çadırda ateş yakılması beklenemezdi, hele de bu odun kıtlığında!

Yarım saat sonra geri geldi; sol elinde odun kömürü dolu tava, sağ kolunun altında, seçip aldığı bir deste kuru çubuk, bir de, bir keten torbanın içine sıkıştırılmış kuru ot ve deri kemerinde bir düzine domuz kaburgasıyla... Gerçi kemikler kötü yanardı ama üzerlerinde henüz gitmemiş biraz yağ, onun yanında biraz ot ve küçük dallar olursa, belki de olurdu.

Ama pek de iyi olmadı. Akşam çiyi nedeniyle dallar nemlenmişti. Önündeki ateş de kendi kendine yanıyordu. Bunun üzerinde iki litre şarap kaynatmayı insan aklına bile getirmemeliydi. Asker, baktı olacak gibi değil, kadına ılık şaraptan bir bardak daha verdi. Fakat gitgide sıklaşan sancılara karşı, ağır kırmızı şarap da etkili olmadı. Drago dışarıya koştu, yardım bulmak için çevresine bakındı ama yandaki çadırlarda hiç kadın yoktu. Sadece Normanlar vardı; uyku sersemi yataklarından doğrulup, defolmasını isteyen. "Lanet olsun, kahrolsun!" Neredeyse gece yarısı olacak ve yine yukarı kuleye çıkıp üç saat nöbet tutmak zorunda kalacaktı. Sonra çok kısa bir süre için tekrar kadına uğrayabilirdi, çünkü gün ağarırken yeniden saldırıya geçeceklerdi.

Usulca çadıra girdi; hırkasının koluyla, Duna'nın terden parlayan yüzünü çaresizlik içinde sildi. Sıcak şarabı, demir kazandan tekrar testiye döktü ve Duna'nın ot yatağının yanına koydu. Küçük kor ateşin hafif ışığında, kadının sancısı çoğaldığında ısırabileceği bir şeyler aradı. En iyisi bir tahta parçasıydı ama Kudüs'te artık tahta kalmamıştı. Bunun üzerine, boynuz saplı hançerini kullandı. Gerçi hançerinden ayrılmak zor geliyordu ama

kadının ona gereksinimi daha büyüktü ve kara tenli bir serseri yakınına gelecek olursa, askerin bir de kılıcı vardı.

Hançerin sapını dişlerinin arasına alarak, kadına nasıl yapması gerektiğini gösterdi. Adam hançeri ot minderin üstüne, kadının başının yanına koyunca, kadın gülümsemeyi denedi. Adam dönüp dışarı giderken, kadının sancıları iyice arttı. Drago, koşarcasına oradan uzaklaşırken, onun acı çığlıklarını duyuyordu. Kadının korkusunu, öğleden sonra geç saatlerde Tankred'in hücum için durmuş olduğu yere kadar, asker hep arkasında hissetti.

O şimdi başka yerde duruyordu. Gecenin karanlığından yararlanan Lorenler ve Normandiyalılar, Gottfried'in ve Tankred'in kulelerini başka yere itmişlerdi. Mazgallardan dışarı sarkan ve kuleleri surdan uzak tutan direklerin o tarafta bulunmadığı umut ediliyordu. Sabahın alaca karanlığında kuleleri yürüttüklerinde, mazgallardakilere, direkleri yeni yerde kurmaları için zaman kalmayacaktı. O zaman da Kudüs düşecekti. Tanrı bunu istiyor!

Gecenin alaca karanlığında çalışarak, kuleleri kısa fundalıklardan geçirip, doldurulmuş çukura kadar üç saatte kaydırdılar. Özellikle ilk elli metrenin -yakında yapacakları saldırı nedeniyle-, elverdiğince çabuk geçilmesi gerekiyordu; baskının başarılı olması için bunun gerekli olduğunu Tankred onlara sıkı sıkıya tembih etmişti. Onlar sadece hızlı değil, aynı zamanda sessiz de çalışmak zorundaydılar. Tankred, sağ elinde bir mızrakla, onların aralarında duruyordu. O, en küçük bir ses çıkarana bile bu mızrağı saplayacağına yemin etmişti. Asker, normalde onun sözünde duracağını biliyordu.

Tan ağarmadan bir saat önce, onlar serbest kalacaklardı ve bir kez daha çadırlarına gidebileceklerdi. Ama sadece yarım saatliğine: Uyumak ya da son dua için! Ya da bir bebeğin dünyaya gelmesine yardım etmek için... Ağır zırhına ve engelleyici silahlarına karşın, Drago karargâhtan eve kadar olan yolu koşarak gitti. Çadırın girişinde duraksadı. İçeriden hiçbir ses gelmiyordu.

Ne çığlık, ne de inleme. Ayağıyla girişteki düz taşı yana itti. Altında yine bir şey yoktu. Ne bir solucan, ne bir böcek. Bir akrep bile yoktu. Diz çöktü ve sürünerek çadıra girdi.

Duna üstündeki giysisini yırtmış ve bir ölünün katılaşmış bedeni gibi kasılmış, sırt üstü yatıyordu. Gözlerini iyice açmıştı; dişlerinin arasında hançerin sapı vardı. Asker kılıcını yere bıraktı, kalkanını çadırın duvarına

dayadı. Utana sıkıla, kadının acayip şekilde kubbeleşmiş karnına, açık duran bacaklarına yaklaştı. Kadının solgun, sararmış yüzündeki yalvaran ifadeye bakılırsa, onun bacaklarının arasına çökmesi gerekiyordu.

"Aziz Mikail, bir çocuk dünyaya nasıl getirilir?" Sonra kadının bacakları arasından dışarı sarkan kırmızı bir şeyler gördü. O, bilge kadınların doğum konusunda ki deneyimine sahip olmamasına karşın, bebeklerin dünyaya hiçbir zaman ufacık bacaklarıyla gelmediğini biliyordu. "Başı olmalı," diye anımsadı kaygıyla: "Başı, ufak bacakları değil."

Kadın, korku içinde inliyordu. Belki o da çocuğun ters geldiğini biliyor ve bu nedenle de kırmızı bacaklarını içeriye geri sokmak için aşağı tarafına uzanıyordu ama başaramıyordu. O sıra kadın, askerin nasırlı elini yakaladı ve aşağı tarafına götürdü. Kendisinin yerine, onun denemesini gerektiğini işaret ediyordu. Asker belki de çocuğu çevirebilirdi. Fakat asker bunu nerede öğrenmiş olacaktı ki?

Beceriksiz ama özenle minicik bacağı kadının bedenine geri itti. Fakat bacak yine dışarı fırladı. Asker paniğe kapıldı. Tam o sırada, arkadaşlarını Tankred'in çadırlardan kovaladığını işitti. Neredeyse buraya da gelecek ve onu kadının bacakları arasında görecekti. "İyice berbat bir durum! Lanet olsun!" Umutsuzluk içinde denemesine son vererek, kadının ağzındaki hançeri aldı.

Duna onun kızarmış gözlerinden, belki de yüzüne söylemeye cesaret edemediği şeyleri okuyordu: "Anlaşana, çocuğun dünyaya gelmek istemiyor. Buradaki dünyaya, hele savaşın tam ortasına hiç değil. Sen de öleceksin, yavaşça ve acı çekerek, çocuğunla birlikte, çünkü ben sana yardım edemiyorum. Ayrıca bu karargâhtaki hiç kimsenin, dinsiz bir kadın kölenin ve onun babasız piçinin hayatta kalması ya da sürünerek gebermesi hiç umurunda değil. Isa, Meryem Ana'nın şefaati ile seni cennetine alsın. Seni ve çocuğunu. Amin!"

Kadının sol göğsünü hafiften yokladığı ve göğsünün altında kalbinin hâlâ çarpmakta olduğunu hissettiğinde, askerin tıraşsız yanaklarından göz yaşları süzüldü. Bir kez daha gülümsemeyi denedi ama başaramadı.

Kadının sararmış yüzündeki umutsuzluğu, acıyı ve sonunda yavaşça barışçıl bir katılığa dönüşen ani şaşkınlığını gördü. Drago ölünün gözlerini hafifçe kapatıp, hançeri kadının yüreğinden çıkardı.

Sonra da hızla sürünerek çadırdan dışarı çıktı.

Tavuk pazarının çevresindeki dar sokaklarda ölüm kol geziyordu. Şövalyenin biraz öncesine kadar beyaz olan ipek pelerini, berbat, kırmızı

bir bez parçasına, saklayarak bacaklarına çarpan ve ikide bir zırhının bir yerlerine takılan kanlı bir şeye dönüşmüştü. Pelerini omuzlarından çekmeye çalıştı, sonra da kayıp düşmesine kayıtsız kaldı. Kılıcı, bağırarak kaçmaya çalışan bir kadının başını yardı. Kadının beyni, atın böğrüne sıçradı. Daha ileriye. Daha hızlı. Ortalarda çocuklar kaçışıyordu.

Joscelin, onları atla ezdi. Küçük, çırpınan bedenlerini mızrakladı, sokaktan yukarıya doğru hızla giderek, bir evin girişinde saklanmak isteyen yaşlı bir adamın kafasını kopardı. Sıska kollarını ona uzatarak merhamet dilenen başörtüsüz yaşlı bir kadını, beyaz saçlarından yakaladı ve at dört nala giderken arkasından sürükledi. Bir çeşmenin dibinden geçerken, yaşlı kadının kafasının çeşmenin taştan kenarlarına çarparak parçalandığında çıkardığı gürültüye sevindi. İleri, hep ileri! Çünkü hâlâ bu yassı burunlu dinsizlerden çok yaşayan var!

Kent bir Cuma günü öğleden sonra düştü. Hem de mucizevi şekilde, tam İsa'nın öldüğü saatte. Tanrı'nın kendisi bu işareti vermişti ve ordu içinde çok sayıda kişi, -Kedron Vadisi'nin öte yakasında- Zeytindağı'nın üzerinden, kalkanıyla tayin edici saldırı için işaret veren meleği görmüştü. Joscelin yukarıda, kulenin köprüsünde durduğu için buna dikkat etmemişti ama Provanslıların saflarından bir çığlık yükselmişti ve kentin diğer tarafında bulunan Flamanlar ve Normanlar da bunu gördüklerini söylüyorlardı. Şurası gerçek ki kente ilk girenler onlar olmuştu ve kenti savunanlar arkalarına bakmadan, kuzey surlarının bu bölümünden kaçtıklarında, kentteki Fatimiler'in komutanı İfthikârüldevle sonunda, St. Gilles Kontu'na bir elçi göndermeyi gerekli görmüştü.

Ne onun, ne de Raimund'un kaybedecek zamanları yoktu. İfthikârüldevle ve adamları için önemli olan sadece ve sadece canlarını kurtarmaktı. Buna karşın Kont ise, Antiokheia'yı Bohemund'a kaptırmıştı. Gottfried'in savaş talihinin yaver gittiği görülüyordu. Yoksa bir de Kudüs için mi dolandırılacaktı?

Raimund, hücum sırasında kuşatma kulesinin aşağı yukarı yüz metre arkasında, savaş atının üstünde oturuyordu. Kuşatma kulesi hadsiz hesapsız kurbanlar verilerek, kentin surlarının dibine kadar itilmişti ama buna karşın, mazgallara bir köprü atılamamıştı. O, Norman Tankred ya da Bouillonlu Gottfried gibi en ön saflarda savaşacak durumda değildi. Altmış yaşındaydı ve tek gözle dövüşmek zor olurdu artık; yoksa cesareti gerçekten de eksik değildi.

Mazgallarda birdenbire bir beyaz bayrak göründü. Kara tenli, kısa, kıvırcık saçlı genç bir adam Kont'un dilinde bağırarak, kentin kapısını açacak olurlarsa, kaleyi savunanların serbestçe gitmelerine söz verip vermeyeceklerini sordu. Raimund, savaş ününün o an en önemli şey olmadığını anlamıştı ve savunanlara, Kral Davut adını taşıyan kaleye geri çekilmeleri halinde, kendilerine hiçbir şey yapılmayacağına şeref sözü verdi. Az sonra o, Francois-Lambert ve ölmüş olan Le Puylu Piskopos Adhemar'ın genç kardeşi Monteilli Wilhelm-Hugo ile birlikte Sion Kapısı'ndan kente girdi. Savunucular geri çekilmişlerdi. Şövalyeler, düşüncesizce sağa sola koşuşan ve belli ki yalnızca sığınacak bir yer bulmayı düşünen yaşlı Yahudiler, dilenci güruhu, küçük çocuklar ve peçeli kadınlar tarafından çevrelerinin ansızın sarıldığını gördüler.

Kont ve ona eşlik eden beyler, nereye gideceklerini henüz bilmedikleri için, karasız şekilde dururlarken, maiyetlerindeki şövalyelerden biri aniden öne fırladı ve atla ezmek için yaşlı insanlardan bir grubu ufak bir sokağa sıkıştırdı. Kont öfkeyle refakatçilerine yöneldi. Hıristiyanlar yaşlılara ve çocuklara karşı mı savaşıyordu? Surların içindeki insanlarla biraz önce ateşkes anlaşması yapmamışlar mıydı?

"Ve bu çılgın kimdi?"

Monteilli Wilhelm-Hugo'nun emri üzerine Provanslı muhafız kıtası, Kont'un ve ona eşlik edenlerin çevresinde kalın bir koruma halkası oluşturdu. Dinsizlerin barış önerisinin bir tuzak olup olmadığını kimse bilemezdi. Kaldı ki dindar, temiz yürekli Kont, kara bir maymunun sözüne inanmakla yeterince saflık yapmıştı. Bu nedenle onun çevresine özellikle dikkat etmek gerekirdi. Kont'un ön tarafında altı, arka tarafında altı arbalet taşıyan okçu yürüyordu. Monteil Beyi, komutanı eliyle yanına çağırıp kulağına bir şeyler fısıldadı. Biraz sonra, dikkat çekmeden ortaya çıkan silahlı iki adam, gülerek bir çocuğun arkasından koşan Joscelin'in peşinden gitti.

Çocuk atikti ve üzerinde çamaşır kurutulan (böyle bir günde kim çamaşır yıkama zahmetine katlandıysa?) ipin altından çabucak geçti, içlerinde lavaş bulunan üç büyük sepetin üstünden atladı. Ayaklarının altında sepetler yuvarlanan at ürktü. Bu arada çocuk başka bir sokağa kaçınca, yaramaz piçin yolunu kesmek üzere atının yönünü değiştiren Joscelin sövüp saymaya başladı.

Küçük tavuk pazarında çocuğu yine gördü ve onun bir çıkmaz sokağa kaçmış olduğunu fark ederek, hiddetle başını salladı. Yavaş yavaş çocuğa

doğru gitti. Çocuk -daha sekiz yaşında bile değildi- duvar ile at arasından sıvışmak istedi ama şövalye atını yana doğru sürdü ve çocuk duvarla eyer arasında sıkışarak çırpınmaya başladı. Çocuk zırhlı bir elin kendisini yukarı çektiğini fark etti; şövalye boynunu arkaya doğru bükerken, acı duydu.

Sonra, onu serbest bıraktı.

Joscelin, boğuşma sırasında kendisine yönelen iki hafif darbeyi hemen hemen hiç hissetmedi; ne sol kürek kemiğinin alt tarafına, ne de ense köküne geleni... Tepinen küçük çocuğun kendisine çarptığını düşündü ve bu nedenle onun ince boynunu kesmeye karar verdi. Fakat sonradan bir öksürük krizine tutuldu; açık renkli kanın ağzından fıskiye gibi atın boynuna fışkırmasını ve gümüş grisi yelelerin, berbat, yapışkan kırmızı tüylere dönüştüğünü gördüğünde gözlerine inanamadı. Çocuk, atın karnının altında bir yerlerde kayboldu ve korkudan yarı ölü durumda sürünerek oradan kaçtı. Şövalyenin gözleri karardı. Eyerden yavaşça kaydı ve henüz tozlu yerlere yuvarlanamadan önce öldü.

Az sonra, iki arbaletli okçu yine Kont'un muhafaz kıtasına katıldı. Monteil Beyi ile göz göze geldiklerinde, başlarını yavaşça öne eğdiler. Wilhelm Hugo da aynı şekilde, belirgin olmayan bir baş eğmesiyle yanıt verdi onlara.

Kaba işler için ara sıra böyle adamlara gereksinim vardı. Bunun dışında iğrençtiler.

Alkuin çok ağırdan alıyordu. Son günlerdeki cinayetlerden sonra, Sion Kapısı'nın ağır kanatlarının birdenbire açılması ve Kont ile asil beylerin -görüldüğü üzere güçlü bir karşı koymayla karşılaşmadan- kente girmeleri ona bir mucize gibi görünmüştü. Kentin kuzey tarafındaki surun ele geçirildiğini ve güney surdaki savunucuların Toulouse Kontu'na teslim olduklarını anlamamıştı. Herhangi bir mucize olmuş olmalıydı ama yaşlı adam birkaç dakika içinde İsa'nın mezarının başında olacaklarına hâlâ inanamıyordu.

Şövalyelerin arkasından diğer silahlı adamlar kente akın ediyordu. Rahip, bunu sadece çok az kimsenin içtenlikle istediği haç amacıyla yaptığının farkındaydı. Çünkü onlar, günlerdir hangi büyük hazinelerin kendilerini beklediğini düşlüyorlar ve çapulculuk yasağı ilan edilmediği için de, ruhlarının selametini değil, yalnızca yapacakları yağmayı düşünüyorlardı.

Bir de kadınları...

Askerlerin arkasından silahsız rahipler ve tüccarlar, at bakıcıları ve zanaatkârlar, fahişeler ve dilenciler, hatta en sonunda, Tafurlar ve

cüzamlılar da kente akın ettiler. Herkesi bir parça ganimet bekliyordu; hiçbir şey bulamayanlar ise, en azından, iyi insan olan Hıristiyanları alaya alan dinsizlere karşı kontrol edilemez kinlerini, İsa'yı çarmıha geren Yahudiler'e karşı intikam duygularını, aslında herkese ve her şeye karşı yönelen, yıllardan beri biriktirdikleri ve herhangi bir vaiz tarafından durmaksızın körüklenen anlamsız kızgınlıklarını kusabilirdi.

Alkuin, birlikte gidebilmek için geride kalan birini buluncaya kadar bekledi. Topallayan bir askerle konuştuğunda, onun bir zamanlar Neşe Dağı'nda, uzakta bulunan kenti hacılara anlatan adam olduğunu anladı. Asker, kutsal mezarın Sion Kapısı'ndan çok uzakta olmadığını anımsıyordu, belki de bin adım ötesindeydi; rahip dosdoğru gitmeli, sonra biraz sola dönmeliydi. O zaman orayı bulabilirdi.

Yaşlı adam böylece haç seferinin son kısmı için yola koyuldu. Dua etmeyi denedi ama çıplak ayaklarla büyük kan birikintileri içinden gitmek zorunda olan bir kimsenin, huşu içinde kalması çok zordu.

Geniş sokağın neredeyse her yanı, tamamen keyfi olarak öldürülmüş insanların cesetleriyle kaplıydı. Savaş sanatında deneyimsiz olmasına karşın, rahip, insanların gelişigüzel vurularak ya da kılıçlanarak öldürüldüklerini görüyordu. Cesetlerin çoğu parçalanmış, gözleri oyulmuş, burunları ya da kulakları kopartılmıştı. Birçok kadının da, açıkta ırzına geçilmişti. Rahip kadınların çıplaklığını görmemek için yüzünü çevirdi. Süt çocuklarının küçücük başları, evlerin duvarlarında paramparça edilmiş ve yaşlı kadınların göğüsleri kesilmişti. Yan sokaklardan birinde bir asker, "Deus le volt!" diye haykırıyordu.

Bu dehşeti Tanrı istemiş olabilir miydi?

Rahip yürümeye devam ederken, kentin sokaklarında deliler gibi koşuşan, tahta kapıları kıran, çatılardan evlere zorla giren ve hiç ayrım yapmadan, ellerine geçen herkese işkence eden Hıristiyan kadın ve erkek din kardeşlerinin ruhları için dua etmeyi başardı. Kel kafalı yaşlı birinin karnını deşmek isteyen üç kadını bundan vazgeçirmeye uğraştı boşu boşuna. Kadınlar, bu günahkâr dinsiz adamın, karısının ziynetlerini yuttuğunu bağırarak söylediler rahibe ve ellerindeki kalın sopalarla adamın arkasından koştular. Rahibin, kadınlara karşı koyacak ve yaşlı adama yardım edecek gücü yoktu.

Yuvarlak, mütevazi bir yapının yanında soluk almak için durduğunda, içeriden gelen hafif mırıltıları işitti. Duraksayarak içeri girdi ve küçük, şapele benzer bir yerde buldu kendini; odanın doğu tarafında tuhaf bir

sunak duruyordu. Aslında, her tarafında mumlar yanan basit ve düz bir levhaydı bu. Önünde birkaç rahibe diz çökmüştü ve iki de rahip vardı. Onlardan birinin, çadırını paylaştığı vakanüvis Raimund olduğunu sonradan anladı. O da kutsal mezara mı gidiyordu?

"Hayır," dedi Raimund, "biz zaten kutsal mezardayız."

Rahip artık çok genç değildi ama kendini sağır olarak nitelendirmeye de niyeti yoktu. Bu nedenle iki kez daha aynı şeyi sordu; Raimund, bu kez biraz hırçınlaşarak yanıt verdi. "Evet işte! Mezar burası." En azından mezar eskiden oradaydı ve sonuçta, ondan bir şeylerin geriye kalıp kalmadığı fark etmiyordu. Tam burası, insan olan İsa'nın öldükten sonra, Tanrı olarak yeniden dirildiği yerdi. Hıristiyan inançlarının ana merkezi burasıydı; Nasıra ya da Beytüllahim, eski tapınağın bulunduğu alan değil, hele buradan birkaç düzine adım uzaklıkta olan Golgota Tepesi hiç değil...

Yeniden diriliş, mesajdı, doğum ve ölüm değil.

Alkuin neler hayal etmiş olduğunu bilemiyordu, belki gizli bir mağara; girişi belki de meleğin yuvarlamış olduğu büyük bir taşla hâlâ kapalı olan bir mağara...

Belki de ölü sargıları. Hayır, elbette değil; bunlar çoktan çürüyüp dağılmış olurdu. Rahip, uyuşmuş gibi orada duruyordu. Raimund'a yalnızca teolojik açıdan hak veriyordu ama aynı zamanda, memleketindeki manastırda her yıl paskalyadan önceki cumartesi yapılan liturya sırasında ona bu mesajın verildiğini ve bilinçlendirildiğini de biliyordu.

Üç yıl boyunca, cehennemden geçerek hac yoluna girmiş, korkunç şeyler yaşamış ve korkunç şeyler görmüştü. Bunların hepsi, bu basit mezar levhası için miydi? Sersemlemiş bir şekilde, sendeleyerek dışarıya çıktı. Belki de Tanrı onu sınıyordu. Belki de onun sadece alçakgönüllüğünü ve itaatini deniyordu. Belki de Kutsal Kent'te onu büyüleyecek, yüreğini ışık ve sevinçle dolduracak başka herhangi bir şey vardı.

Fakat dışarıda ölüm dans ediyordu ve rahip ilk kez ciddi olarak, İsa'nın neden öldüğünü kendi kendine soruyordu.

Yusuf da Sion Kapı'sında çarpışmıştı. Gerçeği söylemek gerekirse, aslında o savaşmamıştı. Saldırgan Hıristiyanlara karşı kenti savunmaya yardım etmişti. Fakat ok atmasını bilmiyordu ve kemerine asılı duran palasını bile, bir süs olarak görmüştü. Ancak, cesaretini ve fedakârlığını kanıtlamak istediğinden, şevkle öne atılmıştı ve küçük rütbeli komutanlardan birisi de onu, mazgallarda savaşan adamlara su getirmekle görevlendirmişti. Bu aslında kadın işiydi ama haremağası, kendisini

kadınlardan ayıran az şeyin olduğunu itiraf edecek kadar dürüsttü. Olsa olsa, eğitimi onlardan fazlaydı. Ama onu da, Ifthikârüldevle tarafından çağrılıp, serbestçe çıkış güvencesi karşılığında kent kapısını açma önerisini Hıristiyanlara çevirmesini istemesine kadar soran yoktu. Soluğu kesilmişti. Teslim olmak! Böyle bir anda?

O, komutanının aksine, kuzeydeki surların ele geçirildiğini bilmiyordu. Her ne kadar yüreğini koyu bir umutsuzluk sardıysa da, yine de îfthikârüldevle'nin sözlerini çevirdi. Subaylar askerleriyle birlikte gidecekler, fakat onu, küçük haremağasını arkada bırakacaklardı. Hıristiyanlar kenti alacaklar ve onun çükünü keseceklerdi; sanki bir çükü varmış gibi... Bulamadıklarında da onun yerine boğazını keseceklerdi. Antiokheia'daki içki âlemini çok iyi anımsıyordu. Fakat şimdi müdahale edecek bir Bohemund da yoktu ve Tankred'e de güvenemiyordu.

Bu nedenle, görevini yerine getirir getirmez gizlice sıvışıp; Kubbetu'l Sahra ve El-Aksa Cami'lerinin bulunduğu Tapınak Tepesi'ne, Harem es-Şerif'e sığınmıştı. Binlerce insan, kör bir panikle kutsal yerlere girerek kendilerini kurtarmak istiyorlardı. Haremağası ancak o zaman Kudüs'ün kurtarılamayacak derecede kaybedildiğini anladı. Hıristiyanlar daha şimdiden, yağmalayarak ve katlederek sokaklardan geçiyorlardı.

Caminin çatısından, başlarında elindeki kanlı kılıcıyla Tankred olmak üzere, kuzey surları tarafından Normanların geldiklerini gördü. Artık savunmayı düşünmek olası değildi. Saldıran Normanlar, caminin kapalı kapılarının önünde kısa bir an durdular. Haremağası, çok küçük de olsa şansını kullanarak çatıdan, Norman dilinde Tankred'e seslendi. Tankred, bir zamanlar kendisine kardeşinin gönderdiği haberciyi tanıdı ve hiç duraksamadan teslim olma şartlarını sıraladı: Tankred'in sancağı caminin üstünde dalgalanacaktı ve orada toplanan herkes, miktarı daha sonra belirlenecek bir fidye ödeyecekti.

Pazarlık yapılacak bir durum yoktu. Sadece şartsız teslimiyet vardı. Birkaç dakika sonra, Tankred'in sancağı binanın üstünde dalgalanıyordu ve içerideki tutuklular rahat bir nefes almışlardı. Öldürülmekten kurtulmuşlardı. Sadece: Ne kadar zaman için?

Yusuf, caminin sarnıcından doldurduğu bir deri tulum dolusu suyu alarak, akşam gizlice dışarı çıktı. Bir Arap için o an her yer, Norman sancağının sallandığı bu yerden daha emindi. Cami görevlilerinden birinin elinden bir bahane uydurarak aldığı bir iple, kuzey surlarından, dikkatlice Kedron Vadisi'ne indi. Oradaki mezarlardan birine saklanacak ve sabahın erken

saatlerinde de çöle kaçacaktı. Oralarda pek Hıristiyan olmazdı. Sonrasına bakacaktı.

Drago, mütevazi evin düz çatısından, yükselen güneşi zevkle izliyor, kendini gerçekten çok iyi hissediyordu. Hatta uzun zamandan beri hiç bu kadar iyi hissetmemişti. Bunun bir nedeni, aşağıdaki serin kilerde bulduğu büyük bir şarap testisini yarısına kadar içmiş olmasıydı. Fakat aynı zamanda gurur duyuyordu. Deneyimli asker içgüdüsü nedeniyle, diğer arkadaşları gibi, bu evin önünden dikkatsizce geçip gitmemişti.

Hazineler, -uzun askerlik yaşamı bunu ona öğretmişti- saraylarda da vardı ama sadece oralarda değil. Kendi kendine kıs kıs gülüyordu. Bu aptal kafalıların hepsi Kudüs'e koşuyorlardı ve oradaki ganimetleri yağmalıyorlardı ama onların çoğu yine, yüksek beyler tarafından ellerinden alınıyordu. "Zanaatkârın evini aramak gerek," diye ders vermişti var olmayan dinleyicilere, yukarıya kaldırdığı işaret parmağıyla. "Zanaatkârların evlerini," diye yineledi ve aklına gelene kadar, kısa bir süre düşünüp taşındı: "... ve elbette Yahudiler'in evlerini de!"

O gece hepsini yakmışlardı. Bunun doğru olup olmadığını düşündü bir an ve iki nedenden dolayı yapılanın en azından akıllıca olduğu sonucuna vardı. Birincisi, sonuçta onlar İsa'yı öldürmüştü; öyle değil mi? Diğer yandan, şimdi bütün evleri boş kalmıştı ve cimri ev sahiplerinin herhangi bir engellemesi olmadan, her şeyi kullanabilirlerdi.

Drago yüksek sesle geğirdi ve testiden büyük bir yudum daha aldı. Sonra da, toprak testiden bu şekilde şarap içmeyi kaba askerlerin tarzı olarak gördüğü için, ganimet olarak aldığı hazineleri paketlediği bohçayı açıp karıştırdı. İçinden gümüş bir kupa çıkarttı ve onu şarapla doldurdu.

"Artık İsamıza küfredemeyecek olan bütün Yahudiler'in şerefine!" Merasimle kupayı havaya kaldırdı ama bu sırada içeceğin yarısı yere döküldü. "Şimdi artık haçlara işeyemeyecek bütün dinsiz it oğlu itlerin ve sevmeme karşın, herhangi bir şekilde ölen aptal kadınların şerefine!"

Asker, sallanarak ayağa kalktı ve ganimetinin bulunduğu bohçayı açtı. Açık mavi renkteki ipek bir giysi özellikle hoşuna gitmişti. Biraz uğraşarak onu başından geçirdi. Giysinin hiçbir yeri sıkmıyordu, aksine cılız bedeni için çok büyüktü. "Ve şuradaki peçe!" Drago beceriksizce, kızıl saçlarını onunla örtmeyi denedi ve sonunda bunu başardı. Altın bir diyademle bu başörtüsünü alnının üstünde tutturdu.

El bileğinde parıldayan bilezikleri okşadı ve küçük gümüş halkaları, biraz uğraşarak ayaklarına geçirdi. "Ve buradaki şu altın kemer!" Asker, kentteki

Yahudiler'in büyük sinagoga nasıl götürüldüğünü gece izlediği çatıda, ağır ağır yürüyordu. Binlerce kişi içeriye tıkıştırılmış ve sonra büyük kapı sürgülenmişti. Biraz sonra çatıdan alevler yükseliyordu. Drago, çığlıkları duymuş ve kulaklarını kapatmıştı ama bunun çok fazla bir yararı olmamıştı. En sonunda ona sadece şarap yardım etmişti.

Asker şiddetle kustu ve ağzını hemen şarapla çalkaladı. Aniden ayılmaktan korkuyordu. Önünde, sabah rüzgârında sessizce dönen bir kadının asılı cesedi vardı ve dili ağzından dışarı fırlamıştı. "Lanet olsun," dedi asker, "bunu yapmak zorunda değildi. Ruhumun bir köpeğin işkembesi gibi pis oluşu, bu kadının suçu."

Fakat neden hep o suçlu olsundu? "Hepsi it oğlu it," diye haykırdı ve karşı tarafa El-Aksa Cami'sine baktı. Oradan da şimdi parlak alevler yükseliyordu. Çatıdaki Tankred'in sancağı da yanan bir meşaleye dönüşmüştü. "Provanslılar, bu orospu çocukları... Bu zavallı korkaklar için kenti ele geçirenler bizdik. Biz ve Flamanlar... Şimdi bu boklar Tankred'in sözünü çiğniyorlar. Bunların hepsi piç."

Drago bir bardak daha içti. Bu arada, üstü mücevherlerle kaplı olan Drago, gizlice çatının üstüne çıkıp kendisine sokulan dört fahişeyi fark etmedi. "Hepsi it oğlu it," diye söyleniyordu peltek peltek, "bok herifler." Sonra kadınlar onun üzerine saldırdılar ve içlerinden birisi, uzun bir hançeri ipek elbisenin üstünden karnına sapladı.

Kadınlar, altın tacı, kemeri, bilezikleri ve ayak bileğindeki gümüş çanları çekerek çıkardılar. Bir erkeği öldürdüklerini daha sonra fark ettiler; hem de üstüne üstlük bir Norman'ı. Aceleyle elbisenin geri kalan kısmını da bedeninden çıkartarak, askerin çıplak cesedini çatının kenarından derinliklere doğru fırlattılar.

Kimse onun yokluğunu hissetmeyecekti.

Alkuin tüm gün boyunca kentte dolaşmıştı. Hep yolunu kaybetmiş ve dar sokaklarda sadece ölüleri görmüştü. Yahudiler'in ve Araplar'ın cesetleri tüyler ürpertici şekilde parçalanmıştı. Kanın tatlımsı kokusu caddelerde yayılmıştı ve cesetlerin üstünde kara sinek kümeleri toplanmıştı. "Buradan gitmeli, bu tür Hıristiyanlardan uzaklaşmalı, bu korkunç kentten gitmeli!", diye düşündü. Sonunda kuzey surlarındaki Çiçek Kapısı'ndan boş araziye kaçtı.

Burada daha öğleden önce ağır çarpışmalar yaşanmıştı ve Hıristiyanların ölülerini gömecek vakitleri olmamıştı. Anlaşıldığına göre ön saflarda dururken, herhangi bir anda omuzlarının arasına bir Arap oku saplanmış ve

sürünerek bir kayanın arkasına gitmiş, ölmek üzere olan genç bir rahip, ona günah çıkartmak için yalvarıyordu.

Rahip yorgun bir halde ağır yaralının yanına oturdu ve günahlarının affedildiğini bildirdi. Güneş battığında onu gömdü. Gömmeden önce, onun rahip kisvesini çıkartmıştı. Bu kisve, kendisininki gibi parçalanmamıştı ve şimdi din kardeşine, gittiği yerde yeni bir tane daha vereceklerdi. En azından yaşlı adam bunun böyle olacağını umuyordu ve kisveyi omuzuna atarak, sağ tarafta, surlar boyunca uzanan mezar mağaralarının bulunduğu Kedron Vadisi'ne doğru hızla yürüdü. Orada üstünü değiştirme olanağı bulacaktı.

Mağara karanlıktı; karanlık ve dar. Alkuin kisveyi değiştirmeden önce, içeriyi elleriyle yoklayarak, bir an durup nefes alacak bir yer aradı. Derken arayan eli bir başka şeye, soğuk, titreyen bir şeye değdi. Sanki bir yılana değmiş gibi elini hemen geri çekti. "Dost musun, düşman mısın," diye sordu ve herhangi bir yanıt gelmeyince bir kez daha, cesaretle sorusunu yineledi.

Sonunda tiz bir ses, "bunun hâlâ bir önem taşıyıp taşımadığını," sordu. Bir an duraksadıktan sonra, rahip karanlıkta kafasını salladı. Yabancı haklıydı; artık sadece failler ye kurbanlar vardı. Fakat o, bir kadınla mı, yoksa bir çocukla mı konuştuğunu bilmek istiyordu. Bir erkek için bu ses fazla inceydi ama kadınca bir ses de değildi. Bu kez de yanıt geç geldi. "Bir kadına yardımcı olabilir, bir adamı teslim mi ederdi?" Alkuin, yorgun argın başını salladı. Kimseye teslim etmeyecekti. Yeterince insan öldürülmüştü.

Rahip, sesin geldiği yana kisvesini fırlattı.

Gün ağarırken, ikisi birlikte vadiden yukarıya, Bethlehem yönüne doğru yürüyorlardı. Geceyi, birbirlerine hikâyelerini anlatarak geçirmişler ve sonunda birlikte yola koyulmaya karar vermişlerdi. Rahip kisvesi içindeki Yusuf, olur da bir kontrol ile karşılaşacak olurlarsa, hiç konuşmayacaktı. Rahip de, kontrol yapacak kişilere, onun Yunan bir din kardeşi olduğunu ve susma yemini bulunduğunu, bu nedenle de konuşmaması gerektiğini anlatacaktı.

Haremağası, üzerindeki kisveyi çölün kıyısında çıkardı ve yere koydu. Yüzü ve elleri Mekke'ye dönük olarak dua etmeye başladı,.

Daha sonra rahip, Tanrı'sına söylediği şeyleri kendisine çevirip çeviremeyeceğini sordu Yusuf'a. Doğru duanın nasıl olduğunu dinsiz bir kişinin bilmesinde bir sakınca olmadığını düşündü Yusuf ve şöyle başladı:

"Rahman ve rahim olan Tanrı'nın adına. Tüm dünyadaki insanların efendisi, Tanrı'ya şükürler olsun, Merhametli ve rahim olana, Kıyamet

gününü yönetecek olana! Sana hizmet ediyoruz, Ve senin yardımını istiyoruz. Bizi doğru yoldan götür, bu yoldan gidenlere, Sen rahim olduğunu gösterdin, diğerlerinin yoluna saptırma, O yoldan gidenler, senin öfkenle karşılaştı ve yollarını şaşırdılar!"

Alkuin düşüncelere daldı. Eğer şimdi başpapaz burada olsaydı, ona kesin olarak, Kara Ormanlar'daki manastırda da Tanrı'ya tıpkı bu şekilde dua edilip edilemeyeceğini sorardı.

Betlehem'den önce sağa saptılar ve Askalon yönünde yürümeye devam ettiler. Orada güvenecekleri bir Müslüman garnizonu vardı. Haremağası, rahibe kendi din kardeşlerinin çok hoşgörülü olduğunu söyledi.

"Gerçekten de, Hıristiyanlardan daha gaddar olmaları mümkün değil," diye düşündü Alkuin ve Askalon'dan memlekete yazmaya karar verdi. Ve rahip çok kısık sesle şöyle söyledi: "Belki de Tanrı'nın dışında, başka iki Tanrı daha var; biri Yahudiler, biri de Selçuklular ve Fatimiler için. Onlardan biri bana mutlaka doğru yolu gösterecektir. En azından onlardan biri, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu biliyordur. Belki de ancak yaşlılık, bana, iyiyi kötüden ayırmayı öğretecek.'"

Bu söylediklerine, kısa süre önce öğrendiği Arapça bir sözcüğü de yine kısık bir sesle ekledi: "İnşallah."

Tanrı böyle istiyor!

Zaman Çizelgesi

1038 Rahip doğdu
1059 Asker doğdu
1064 Kadın doğdu
1074 Şövalye doğdu
1077 Haremağası doğdu
1081 I. Aleksios Bizans imparatoru oldu
1084 Papa II. Urban, Clermont'da Haçlı Seferleri çağrısı yaptı
1096 Ren Bölgesi'nde Yahudiler'in katledilme si
1096 Civetot Savaşı
1097 Haçlı Orduları Kostantinopol'e vardı
1098 Antiokheia'nın alınması
1099 Kudüs'ün alınması

Kudüs Yolculuğu Haritasına ilişkin

Amiensli Peter; önce Fransa'da vaazlar veriyor, daha sonra Köln'e geliyor ve Regensburg, Wieselburg, Belgrad ve Sofya üzerinden Kostantinopol'e devam ediyor.

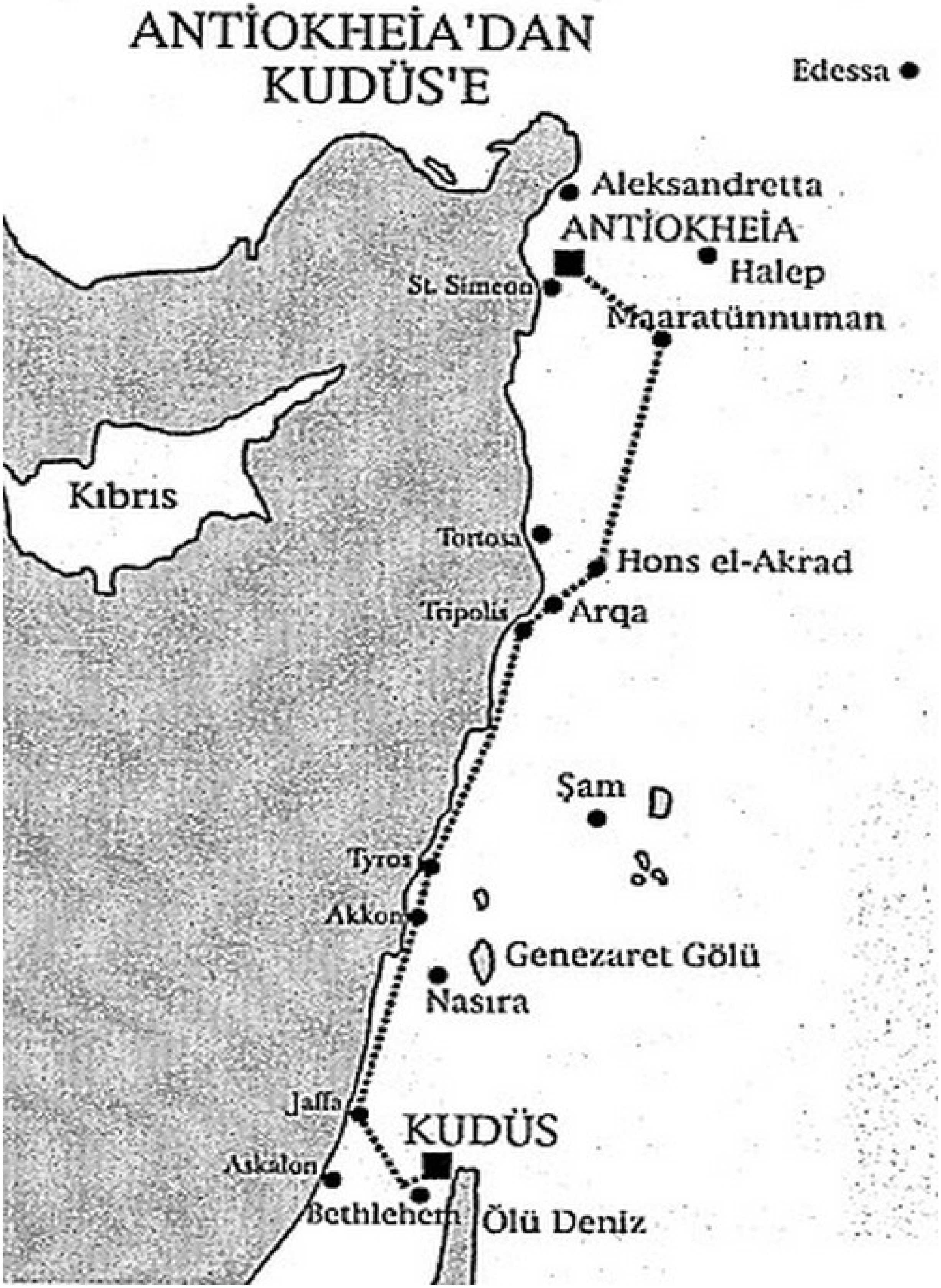
Kadın Duna; Oder Nehri'nin alt taraflarında yaşıyor, Niş'e, oradan da satın alınarak Belgrad'a götürülüyor. Belgrad'da kadınlar evinden kurtarılıyor ve Amiensli Peter ile birlikte yola devam ediyor. Civetot'daki savaştan sonra yeniden köleleştiriliyor ve İkonion'da yeniden kurtarılıyor. Şövalye Joscelin ile birlikte Antiokheia üzerinden Kudüs'e geliyor

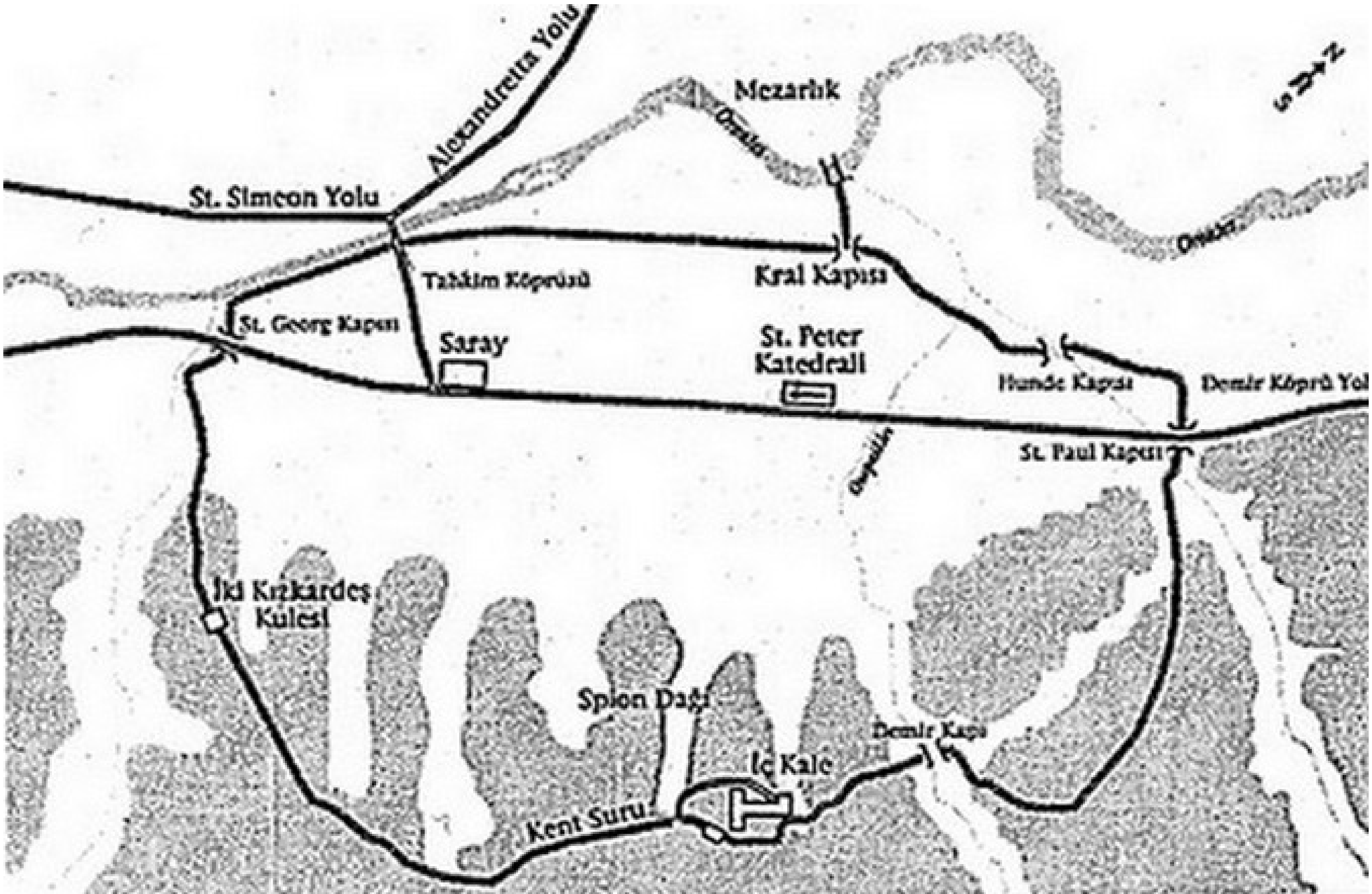
Rahip Alkuin; Kara Ormanlar'dan Köln'e, Leiningenli Emicho ile birlikte de Wieselburg'a geliyor. Oradan İtalya'ya geçiyor, Fransız ordusunun peşinden, denizden ve Makedonya'dan geçerek, Kostantinopol'e geliyor. Dorylaion ve Antiokheia üzerinden Kudüs'e varıyor.

Şövalye Joscelin; Kont Toulouse'lu Raimund'un ordusu ile birlikte Kuzey İtalya'ya ve oradan da Dalmaçya kıyıları boyunca güneye ve sonunda ana yoldan geçerek Kostantinopol'e, Antiokheia'ya ve Kudüs'e varıyor.

Asker Drago; Tankred ile birlikte gemiyle Bari'den Avlona'ya geçiyor ve Doğu'ya giden büyük yolu izliyor.

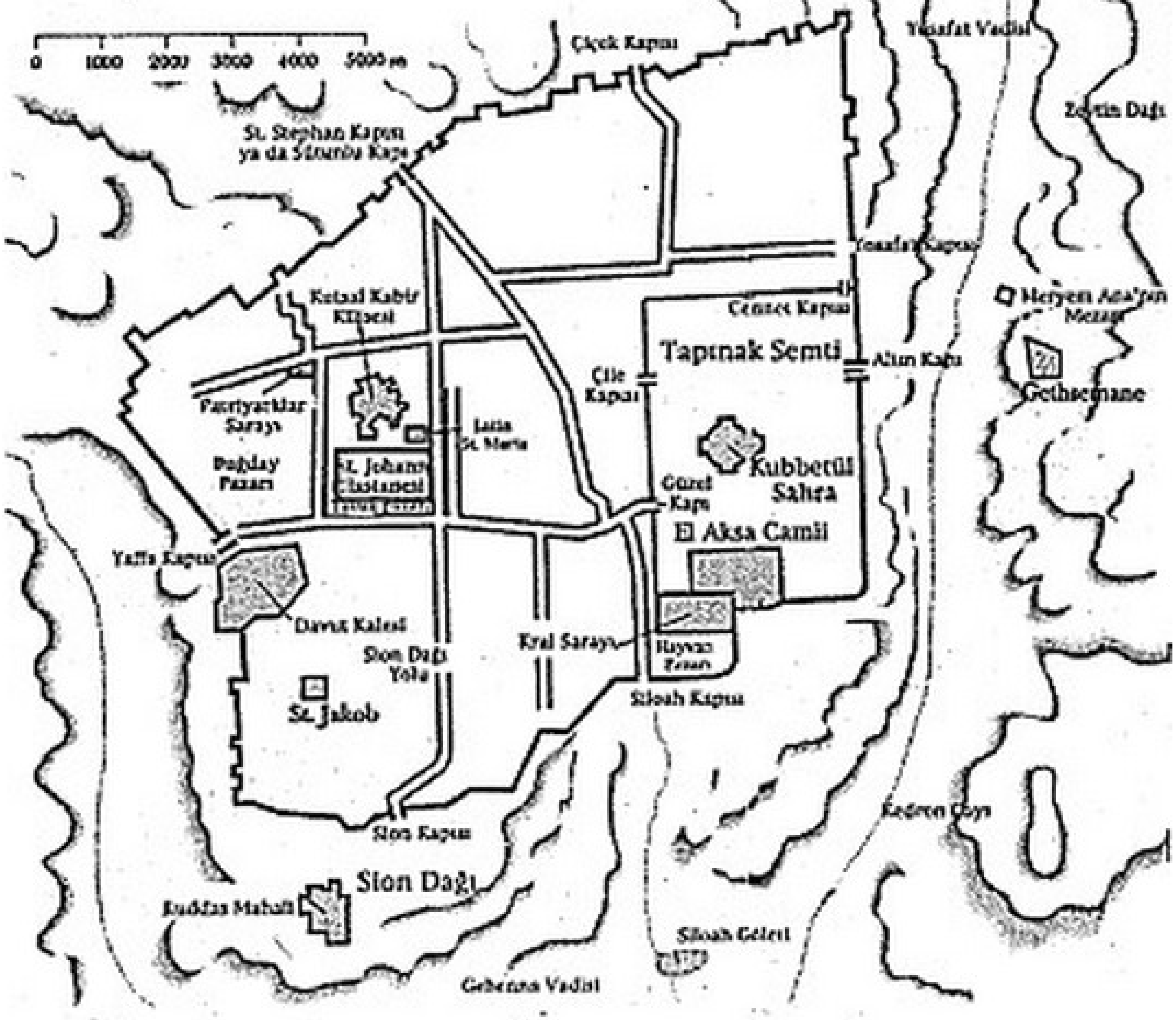
Haremağası Yusuf; Şam'dan doğrudan Antiokheia'ya geliyor ve oradan da Kudüs'e gidiyor.

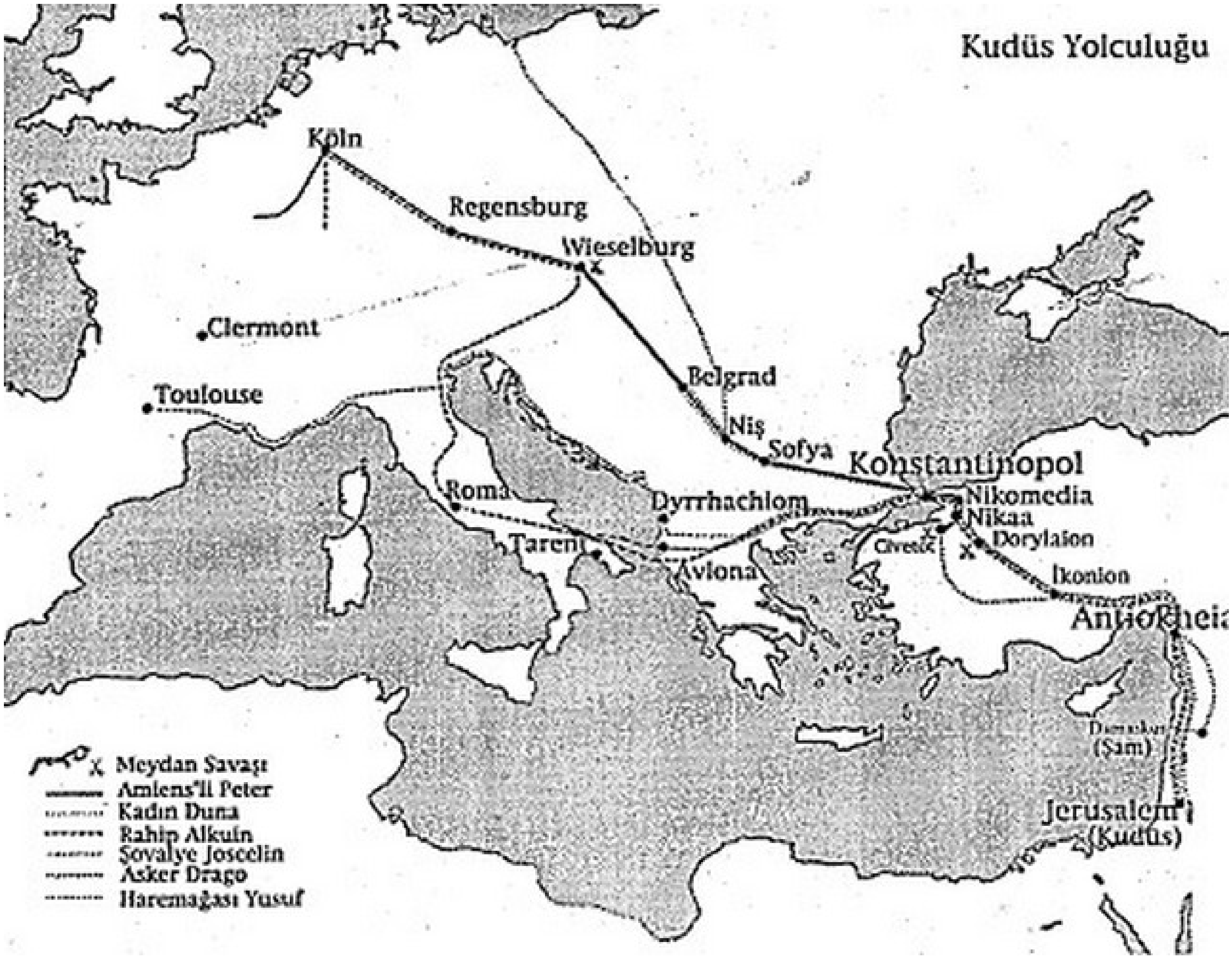

ANTİOKHEİA'DAN
KUDÜS'E
Edessa
Aleksandretta
ANTİOKHEİA
Halep
St. Simeon
Maaratünnuman
Kıbrıs
Tortosa
Hons el-Akrad
Tripolis
Arqa
Şam
Tyros
Akkon
Genezaret Gölü
Nasıra
Jaffa
KUDÜS
Askalon
Bethlehem
Ölü Deniz

I. HAÇLI SEFERLERİ ZAMANINDA ANTİOKHEİA M.S. 1098

Haçlılar Döneminde Kudüs

Kudüs Yolculuğu
Köln
Regensburg
Wieselburg
Clermont
Toulouse
Belgrad
Niş
Sofya
Konstantinopol
Nikomedia
Nikaa
Dorylaion
Ikonion
Antiokhei
Roma
Dyrrhachiom
Tarent
Avlona
(Şam)
Jerusalem
(Kudüs)
Meydan Savaşı
Amiens'li Peter
Kadın Duna
Rahip Alkuin
Şovalye Joscelin
Asker Drago
Haremağası Yusuf